

భాగవత గణనాధ్యాయ

పోతన తెలుగు

భాగవతము

తృతీయ స్కంధము

జులపల్లి సాంబశివరావు

[Pick the date]

Copy Rights :

Pothana Telugu Bhagavatam by [V Sambasiva Rao](#) is licensed under a [Creative Commons Attribution-Non-Commercial 2.5 India License](#) as of September 2009

పోతన తెలుగు భాగవతము - తృతీయ స్కంధము

తృతీయ ప్రచురణ 2014

ప్రథమ ప్రచురణ 2010

ద్వితీయ ప్రచురణ 2013

రచయిత బమ్మెర పోతన

సంకలన కర్త ఊలపల్లి సాంబశివ రావు.

vsrao50@gmail.com

+91 9959613690

ప్రచురణ తెలుగుభాగవతం.ఆర్గ్

చదువుకుందా భాగవతం; బాగుపడదాం మనం అందరం

తృతీయ స్కంధము

ఉపోద్ఘాతము

చదువుకుందా భాగవతం; బాగుపడదాం మనం అందరం

సురుచిరము, సువిశాలము, సుజ్ఞేయము నైన భాగవత భక్తి సామ్రాజ్యానికి
మకుటంలేని మహారాజు మన బమ్మెర పోతరాజు. అందుకే కోడూరి
వేంకటాచలపతి “భూరి సత్కళా ద్విజరాజుఁ బోతరాజు” అన్నారు. కరుణశ్రీ

ఖ్యాతి గడించుకొన్న కవులందరు లేరే! అదేమి చిత్రమో

పోతన యన్నచో కరిగిపోవు నెడంద, జోహారు సేతకై

చేతులు లేచు; ఈ జనవశీకరణాద్భుత శక్తి చూడగా

నాతని పేరులో గలదో! ఆయన గంటములోన నున్నదో!

అని ఉంటారు. మరి కల్లూరి వెంకటనారాయణ రావు “పోతన కవీంద్రా!
రససుధాపూర్ణ చంద్రా!” అని సంభోదించారు.

వ్యాసభట్టారకుల సంస్కృత మూలరచనను బమ్మెరవారు తెనిగించిన తీరు,
తెన్ను, తెగువ అంత ఎన్నదగినవి. సత్యమా కాదా అన్నది పక్కనపెట్టి వారి
జీవితంలో జరిగినది అని జనబాహుళ్యంలో ప్రచారం పొందిన ఘట్టం స్మరిద్దాం.
ఒక తొలకరివేళ మన పోతరాజు గారు పొలంలో ఉన్నారు. కొడుకు జోడెద్దుల
నాగలి కట్టి దున్నుతున్నాడు. ఇంతలో కవిసార్వభౌముడు శ్రీనాథుడు పల్లకీ
యెక్కి దర్పంగా వస్తున్నాడు. దూరంనుంచి తండ్రికొడుకులను చూసాడు. ఎంత
చెప్పిన భాగవతాన్ని రాజుకి అంకిత మివ్వటం లేదనే గుర్తుతో, ఒక పక్క
పల్లకీబొంగు మోస్తున్న బోయీలను తప్పుకోమన్నాడు. అయినా పల్లకీ

చక్కగానే వెళ్తోంది. అది చూసిన కొడుకు తండ్రి వంక చూసాడు. తండ్రి కన్నెత్తి వెలపలేద్దు వదిలేయ్యి అన్నాడు. నాగలి నడకకేం నట్లు పడలేదు. పొరుషంతో శ్రీనాథుడు ఈ పక్క బోయిలను కూడ తప్పుకోమన్నాడు. పల్లకి గాల్లో వెళ్తోంది. కొడుకు మళ్ళా తండ్రిని చూసాడు. తండ్రి తలాడించాడు. కొడుకు లోపలేద్దు కూడ వదిలేసాడు. అయినా నాగలి నవకంగా నమ్మకంగా దుక్కి దున్నేస్తోంది. అంతే కవిసార్వభౌములు పల్లకి దిగివచ్చి పోతరాజు కాళ్ళమీద పడ్డాడు. కొగలించుకొని కుశలమడిగాడు కర్షకకవి. అమ్మో మా కరుణశ్రీ “కర్షకకవి అనేస్తున్నావు నాకే కవికర్షకుడా? కర్షకకవా? అని అనుమానం తీరలే” దని కోప్పడతారేమో.

కలం హలం రెంటి వాడి గల ఈ కవికర్షకునికి భక్తైనా రక్తైనా నల్లేరుపైబండి నడకే.

ఈ సౌకుమార్య మీ వయ

స్తి సౌందర్యక్రమంబు నీ ధైర్యంబు

న్నీ సౌభాగ్య విశేషము

నే సతులకుఁ గలదు? చూడ నిబచిత్రమగున్.

అని వెంపర్లాడారట సంధ్యాసుందరిని చూసిన అసురులు. ఎంత చక్కటి శృంగారం.

హరియుం దన మాయాగతిఁ

బరికించియుఁ గాన డయ్యె; బరిమితి లేమిన్

మఱి మాయా వినిమోహిత

చరితముఁ గనుఁ గొందు; రెట్లు చతురస్యాదుల్.

విష్ణుమాయ అంత చిక్కటిదట. మరి యుద్ధపుని భక్తి పారవశ్యం వర్ణన

కంటి గంటి భవజ్ఞ దొటగ గంటి నాశ్రితరక్షకుం
గంటి యోగజనంబు డెందము గంటి జట్టము గంటి ము
క్కింటికిం గనరాని యెక్కింటి గంటి దామరకంటి జే
కొంటి ముక్తివిధానముం దలకొంటి సౌఖ్యము లందగన్

ఇలాంటి అమృత గుళికలన్నో ఉన్న తృతీయస్కంధంలో యాదవాదుల నిర్యాణం, మహాదాదుల సంభావాది, చతుర్యుగ పరిమాణాదులు, వరాహావతారం, కపిలావతారం, భక్తియోగం, సాంఖ్యయోగం లాంటి అద్భుతాలు వివరించబడ్డాయి. సృష్టి, స్థితి, లయలలో స్థితికిదర్పణం అంటారు ఈ స్కంధాన్ని.

కృతజ్ఞతలు

ఈ కృషికి ఉపయోగపడిన వివిధ పుస్తకముల రచయితలకు, ప్రచురణకర్తలకు, సహకరించిన ప్రోత్సాహించిన మిత్రులు, ఇతర వ్యక్తులు, అంతర్జాల సంస్థలకు. మా తెలుగుభాగవతం అంతర్జాల జాలగూడు ఆదులను నిర్మించుట నిర్వహించుట, ప్రతి పద్యగద్యకు గాత్ర ప్రదానం మున్నగు పనులకు తమ అమూల్యమైన సమయాన్ని కేటాయించిన వారికి, అంతులేని సహకారం అందించిన కుటుంబ సభ్యులు అందరికీ పేరుపేరునా కృతజ్ఞతలు.

ఊలపల్లి సాంబశివ రావు, భాగవత గణనాధ్యాయి.

పోతన తెలుగు భాగవతము

సంప్రదించిన ముఖ్య గ్రంథాదులు

శ్రీమద్భాగవతము : సుందర చైతన్య స్వామి : సెట్టు

శ్రీమద్భాగవత ప్రకాశము (పుష్కల స్కంధము వరకు) : 2003లో : మాస్టర్ ఇ కె
బుక్ ట్రస్ట్, విశాఖపట్నం : సెట్టు

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము, దశమస్కంధము, (టీక తాత్పర్యముల సహితము)
: 1992లో : శ్రీసర్వారాయ ధార్మిక విద్యాసంస్థ, కాకినాడ - 533001 : సెట్టు.

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము (12 స్కంధములు) : 1956లో : వెంకట్రామ అండ్
కో., బెజవాడ, మద్రాసు : సెట్టు

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము (12 స్కంధములు) : 1924లో : అమెరికన్
ముద్రాక్షరశాల, చెన్నపట్నము : పుస్తకము

శ్రీమదాంధ్ర మహా భాగవత పురాణరాజము (12 స్కంధములు) - వ్రాతప్రతి -
కృషి ఎవరిదో తెలపబడనిది.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము, సప్తమ స్కంధము టీక తాత్పర్య సహితము : 1968లో
: వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి : పుస్తకము

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము (అష్టమ నుండి ఏకాదశ స్కంధము వరకు) : వావిళ్ళ
రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి : పుస్తకము

శ్రీ మహాభాగవతము (12 స్కంధములు) : 1983లో : ఆంధ్ర సాహిత్య ఎకడమి,
హైదరాబాదు - 500004 : సెట్టు

శబ్దార్థ చంద్రిక : 1942లో : వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి :
పుస్తకము

శబ్దరత్నాకరము (బి. సీతారామాచార్యులువారి) : 2007లో : ఆసియన్
ఎడ్యుకేషనల్ సర్వీసెస్, న్యూఢిల్లీ, చెన్నై : పుస్తకము

విద్యార్థి కల్పతరువు (విద్యాన్ ముసునూరి వెంకటశాస్త్రిగారి) : 1959లో :
వెంకట్రామ అండ్ కో., బెజవాడ, మద్రాసు : పుస్తకము

విక్టరీ తెలుగు వ్యాకరణము : విక్టరీ పబ్లిషర్స్, విజయవాడ, 520002 :
పుస్తకము

లిటిల్ మాస్టర్స్ డిక్షనరీ - ఇంగ్లీషు - తెలుగు : 1998లో : పుస్తకము

ట్రొన్స్ ఇంగ్లీషు - తెలుగు నిఘంటువు : పుస్తకము

పోతన తెలుగు భాగవతము (12 స్కంధములు) : 1990 దశకములో : తితిదే
వారి ప్రచురణ : సెట్టు

పెదబాలశిక్ష (గాజుల రామారావు) : గాజుల రామారావు : పుస్తకము

తెవికె - (తెలుగు వికీపీడియా) : అంతర్జాలము

తెలుగు పర్యాయపద నిఘంటువు (ఆచార్య జి ఎన్ రెడ్డిగారి) : 1998లో :

విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్, హైదరాబాదు - 500001 : పుస్తకము

గజేంద్రమోక్షము : సుందర చైతన్య స్వామి : పుస్తకము

అనంతుని ఛందము : 1921లో : వావిళ్ళ రామస్వామి అండ్ సన్స్, చెన్నపురి :
పుస్తకము

శ్రీసూర్యారాయాంధ్ర నిఘంటువు, 1982 : సాహిత్య ఎకాడమీ వారి ముద్రణ.

సంజ్ఞలు - చిహ్నాలు

పద్యగద్యలకు వాడిన సంజ్ఞ = స₁-స₂-ప.

స₁ = స్కంధం సంఖ్య. 5, 10 ల దశాంశ స్థానం లోని 1, 2 పంచమ, దశమ స్కంధాల భాగాలని సూచిస్తుంది. మిగతా వాటికి దశాంశ స్థానం ఉండదు.

స₂ = ఆ స్కంధంలోని పద్యగద్య యొక్క వరుస సంఖ్య. దశాంశ స్థానంలో 1 ఉంటే అంది సీస పద్యం కింది తేటగీతి / ఆటవెలదిని సూచిస్తుంది. మిగతా వాటికి దశాంశ స్థానం ఉండదు.

ప = పద్యగద్య పేరు సూచిస్తుంది. పద్యగద్యల సంజ్ఞల జాబితా “పోతన తెలుగు భాగవతములో వాడబడిన ఛందోప్రక్రియలు. చిహ్నాలు, సంఖ్యలు”లో ఉన్నాయి.

ఈ జాబితాలోని సంఖ్య ఈ స్కంధంలో ఆ పద్యగద్య లెన్నున్నాయో సూచిస్తుంది.

పద్యాలలోని అక్షరం కింది గీత యతి స్థానాలని సూచిస్తుంది.

పద్యాలలోని అక్షరం **బొద్దుగా ఉండటం ప్రాస** స్థానాన్ని సూచిస్తుంది.

పోతన తెలుగు భాగవతము - తృతీయ స్కంధము

వృత్తాల వారీ పద్యాల లెక్క

పద్యగద్యము 1055 +తేసీతో 138 మొత్తం = 1193.	
పద్యం	తృతీయ స్కంధము
మొత్తం	1193
వ.	246
క.	339
సీ.	138
తేసీతో.	138
మ.	69
చ.	116
ఉ.	53
ఆ.	4
తే.	82
శా.	1
మత్త.	1
త.	3
గ.	1
మా.	1
దం.	1

పోతన తెలుగు భాగవతము

తృతీయ స్కంధము

3-1-ఉపోద్ఘాతము	1
3-2-విదురునితీర్థాగమనంబు	1
3-3-యుద్ధవ దర్శనంబు	9
3-4-కృష్ణాది నిర్యాణంబు	19
3-5-మైత్రేయునింగనుగొనుట.....	45
3-6-విదుర మైత్రేయ సంవాదంబు.....	49
3-7-జగదుత్పత్తి లక్షణంబు	54
3-8-మహదాదుల సంభవంబు	55
3-9-మహదాదులు హరి స్తుతి.....	57
3-10-విరాడ్విగ్రహ ప్రకారంబు.....	59
3-11-బ్రహ్మ జన్మ ప్రకారము.....	79
3-12-బ్రహ్మకు హరి ప్రత్యక్షమగుట.....	82
3-13-బ్రహ్మదేవుని విష్ణుస్తోత్రంబు	86
3-14-బ్రహ్మ మానస సర్గంబు	100
3-15-కాలనిర్ణయంబు.....	105
3-16-చతుర్యుగపరిమాణంబు	108
3-17-సృష్టిభేదనంబు.....	114
3-18-స్వాయంభువు జన్మంబు	119
3-19-వరాహావతారంబు	126
3-20-భూమ్యుద్ధరణంబు.....	129

3-21-విధాత వరాహస్థుతి	131
3-22-దితికశ్యప సంవాదంబు	140
3-23-కశ్యపుని రుద్రస్తోత్రంబు	143
3-24-దితి గర్భంబు ధరించుట.....	146
3-25-దితిగర్భప్రకారంబుజెప్పుట	152
3-26-సనకాదులవైకుంఠగమనంబు	153
3-27-సనకాదుల శాపంబు.....	158
3-28-శ్రీహరిదర్శనంబు	162
3-29-సనకాదుల హరి స్తుతి.....	166
3-30-బ్రహ్మణ ప్రశంస	168
3-31-హిరణ్యకశిపహిరణ్యాక్షులజన్మ	181
3-32-హిరణ్యాక్షుని దిగ్విజయము	184
3-33-హిరణ్యాక్షుని జన్మప్రకారంబు	189
3-34-బ్రహ్మస్తవంబు	198
3-35-హిరణ్యాక్షవధ.....	205
3-36-దేవతలు శ్రీహరినినుతించుట	206
3-37-వరహావతార విసర్జనంబు.....	207
3-38-దేవమనుష్యాదుల సృష్టి.....	210
3-39-కర్దమునికిహరిప్రత్యక్షంబగుట	220
3-40-దేవహూతి పరిణయంబు.....	226
3-41-కర్దముని విమానయానంబు	237
3-42-దేవహూతితోగ్రుమ్మరుట	242
3-43-కపిలుని జన్మంబు.....	245

3-44-కన్యకానవకవివాహంబు	251
3-45-కర్దముని తపోయాత్ర.....	256
3-46-కపిల దేవహూతిసంవాదంబు	257
3-47-బ్రహ్మాండోత్పత్తి	268
3-48-విరాట్పురుష ప్రకారంబు.....	271
3-49-ప్రకృతి పురుష వివేకంబు	274
3-50-విష్ణు సర్వాంగస్తోత్రంబు	282
3-51-సాంఖ్యయోగంబు	288
3-52-భక్తియోగంబు	292
3-53-గర్భసంభవ ప్రకారంబు.....	305
3-54-చంద్రసూర్యపితృ మార్గంబు	314
3-55-దేవహూతి నిర్వాణంబు	325
3-56-కపిలమహాముని తపంబు	328
3-57-పూర్ణి.....	329

పోతన తెలుగు భాగవతము

తృతీయ స్కంధము

3-1-ఉపోద్ఘాతము

3-1-కంద పద్యము

శ్రీమహిత వినుత దివిజ

స్తోమ! యశస్సీమ! రాజస్తోమ! సుమేరు

స్థేమ! వినిర్జితభార్గవ

రామ! దశాననవిరామ! రఘుకులరామా!

3-2-వచనము

మహనీయగుణగరిష్టులగు నమ్మునిశ్రేష్టులకు నిఖిలపురాణ వ్యాఖ్యాన
వైఖరీసమేతుండైన సూతుం డిట్లనియె: అట్లు పరీక్షిన్నరేంద్రునకు
శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె.

3-2-విదురునితీర్థాగమనంబు

3-3-ఉత్పలమాల

"పాండునృపాల నందనులు బాహుబలంబున ధార్తరాష్ట్రులన్

భండనభూమిలో గెలిచి పాండుర శారదచంద్రచంద్రి కా

ఖండయశః ప్రసూన కలికావళిఁ గౌరవరాజ్యలక్ష్మి నొం

డొండ యలంకరింపుచు జయొన్నతిఁ రాజ్యము సేయుచుండగన్.

3-4-కంద పద్యము

మనుజేంద్ర! విదురుఁ డంతకు
మును వనమున కేగి యచట మునిజనగేయున్
వినుత తపోధారేయున్
ఘను ననుపమ గుణవిధేయుఁ గనె మైత్రేయున్.

3-5-కంద పద్యము

కనుగొని తత్పాదంబులు
దన ఫాలము సోక మ్రొక్కి తగ నిట్లనియెన్
" మునివర! సకల జగత్పా
వనచరితుఁడు గృష్ణుఁ డఖిల వంద్యుం డెలమిన్.

3-6-కంద పద్యము

మండితతేజోనిధి యై
పాండవ హితమతిని దూతభావంబున వే
దండపురి కేగి కురుకుల
మండనుఁ డగు ధార్తరాష్ట్ర మందరమునకున్.

3-7-తేటగీతి

చనగ నొల్లక మధ్యహంబునకు భక్త
వత్సలుం డగు కృష్ణుండు వచ్చు టేమి
కతము? నా కది యెఱిగింపు కరుణతోడ"
ననుచు విదురుండు మైత్రేయు నడిగె" ననిన.

3-8-కంద పద్యము

విని వెఱుగంది పరీక్షి

న్మనుజవరేణ్యుండు విమలమతి నిస్తంద్రున్

మునికుల జలనిధి చంద్రున్

సునిశిత హరిభక్తిసాంద్రు శుకయోగీంద్రున్.

3-9-కంద పద్యము

కని యిట్లనె " మైత్రేయుని

ననఘుండగు విదురుడే రహస్యము లడిగెన్?

ముని యేమి చెప్పె? నే పగి

దీని దీర్ఘములాడె? నెచటఁ దిరుగుచు నుండెన్?

3-10-తేటగీతి

ఇన్నిదెలియంగ నానతి యిచ్చి నన్ను

నర్థి రక్షింపవే విమలాంతరంగ!

ఘనదయాపాంగ! హరిపాదకమలభృంగ!

మహితగుణసంగ! పాపతమఃపతంగ!"

3-11-చంపకమాల

అనవుడు బాదరాయణి ధర్మాధిపుతో నను: "బూరువంశ వ

ర్ధన! విను కష్టుడైన ధృతరాష్ట్ర నృపాలుఁడు పెంపుతో సుయో

ధనముఖ పుత్రులం గడు ముదంబునఁ బెంపుచుఁ బాండురాజు ద

ప్పిన పిదపం దదాత్మజులు పైల్కుటి తన్నని చేర వచ్చినన్.

3-12-వచనము

ఇట్లువచ్చిన పాండవుల యెడ నసూయా నిమగ్నులై సుయోధనాదులు.

3-13-కంద పద్యము

పెట్టిరి విషాన్న; మంటం
 గట్టిరి ఘనపాశములను; గంగానదిలో
 నెట్టిరి; రాజ్యము వెడలం
 గొట్టిరి ధర్మంబు విడిచి కుటిలాత్మకులై.

3-14-కంద పద్యము

కూరాత్ము లగుచు లాక్షా
 గారంబున వారు నిద్ర గైకొని యుండన్
 దారుణ శిఖిఁ దరికొలిపిరి
 మారణకర్మముల కప్రమత్తులు నగుచున్.

3-15-తేటగీతి

సూరిజనగేయ మగు రాజసూయ యజ్ఞ
 విలస దవభృథస్నాన పవిత్రమైన
 దౌపదీ చారు వేణీభరంబు పట్టి
 కొలువులోపల నీడ్చిరి కుత్సితమున.

3-16-కంద పద్యము

కావున వారల కపకృతిఁ
 గావింపని దొక దినంబు గలుగదు, తమ జ
 న్మావధి నిజ నందనులను
 వావిరి నయ్యంధన్మపతి వలదనఁ డయ్యెన్.

3-17-తేటగీతి

మా¹యజుడంబు పన్ని దు²ర్మార్గవృత్తిఁ
 బు³డమిఁ గొని యడవులకుఁ బో న⁴డువ నచటఁ
 ది⁵రిగి వారలు సమయంబు దీ⁶ర్చి యేగు
 దె⁷ంచి తమ యంశ మడిగినఁ బం⁸చి యిడక.

3-18-వచనము

ఉన్నయెడ.

3-19-చంపకమాల

స¹కల నియంత యైన హరి స²ర్వశరణ్యుడై మాధవుండు సే
 వ³క నవ కల్పకంబు భగ⁴వంతుఁ డనంతుఁ డనంతశక్తి నం
 ద⁵కధరుఁ డబ్జలోచనుఁడు ధ⁶ర్మతనూభవుచే నియక్తుడై
 య⁷కుటిల భక్తి యోగమహితాత్మకుడై ధృతరాష్ట్ర పాలికిన్.

3-20-కంద పద్యము

చ¹ని యచట భీష్మ గురు త
 త్త²నయ కృపాచార్య నిఖిల ధా³త్రీపతులున్
 వి⁴ని యనుమోదింపఁగ ని
 ట్ట⁵నియెన్ ధృతరాష్ట్రతోడ న⁶వనీనాథా!

3-21-కంద పద్యము

" కౌ¹రవ పాండవు లిరువురు
 నా²రయ నీ కొక్క సమమ య³వనీవర! నీ
 వే రీ⁴తి నైన బాండుకు
 మా⁵రుల పాలోసఁగి తేని మ⁶ను నుభయంబున్."

3-22-కంద పద్యము

అని ధర్మ బోధమునఁ బలి
 కిస మాటలు చెవుల నిడమి గృష్ణుఁడు విదురున్
 ఘన నీతిమంతుఁ బిలువం
 బనిచినఁ జనుదెంచెఁ గురుసబ్రాహ్మణమునకున్.

3-23-వచనము

చనుదెంచి యచటి జనంబులచేత నుపస్థితంబైన కార్యంబు దెలుపంబడినవాడై
 ధృతరాష్ట్ర నుద్దేశించి యిట్లనియె.

3-24-మత్తేభ విక్రీడితము

" ధరణీనాయక! పాండుభూవిభుఁడు నీ తమ్ముండు; దత్పుత్రులం
 బరిరక్షించిన ధర్మముం దగవునుం బాటిల్లు; వంశంబు సు
 స్థిరసౌఖ్యోన్నతిఁ జెందు శత్రుజయముం జేకూరు; గోపాల శే
 ఖరు చిత్తంబును వచ్చు నట్లగుట యోఁ గౌరవ్యవంశాగ్రణీ!

3-25-ఆటవెలది

వారితండ్రి పాలు వారికి నొసఁగి నీ
 పాలు సుతుల కెల్లఁ బంచియిచ్చి
 చలము విడిచి ధర్మ మలవడ నీ బుద్ధిఁ
 బొనుపవయ్య! కులము మనుపవయ్య!

3-26-చంపకమాల

వినుము; నృపాల నా పలుకు వేయును నేల సమీరసూతి నీ
 తనయుల పేరు విన్నఁ బదతాడిత దుష్టభుజంగమంబు చా

ద్వునఁ గనలొందు; నింతయును మున్నునుఁ జెప్పితిఁ గాదె వానిచే
తన భవదీయ పుత్రులకుఁ దప్పదు మృత్యు వదెన్ని భంగులన్.

3-27-వచనము

అదియునుంగాక.

3-28-కంద పద్యము

నీపుత్రుల శౌర్యంబును

జాపాచార్యాపగాత్మజాత కృపభుజా

టోపంబును గడ్డు దురా

లాపంబులు నిజముగాఁ దలంతె మనమునన్.

3-29-వచనము

అట్లేని వినుము.

3-30-ఉత్పలమాల

ఏ పరమేశుచే జగము శ్రీ సచరాచరకోటితో సము

ద్దీపితమయ్యె; నే విభుని దివ్యకళాంశజు లబ్ధగర్భ గౌ

రీపతి ముఖ్య దేవ ముని బృందము; లెవ్వఁ డనంతుఁ డచ్యుతుం

డాపురుషోత్తముండు గరుణాంబుధి గృష్ణుఁడు పో నరేశ్వరా!

3-31-ఉత్పలమాల

అట్టి జగన్నివాసుఁడు మురాసురభేధి పరాపరుండు చే

పట్టిసఖుండువియ్యమునుబాంధవుఁడున్ గురుఁడున్ విభుండునై

యిట్టలమైన ప్రేమముననెప్పుడుఁదోడ్పడుచుండు వారలన్

జట్టన వ్రేల నెవ్వరికిఁ జూపఁగ వచ్చునె? పార్థివోత్తమా!

3-32-ఉత్పలమాల

కావునఁ బాండునందనులఁ గాఱియ వెట్టక రాజ్యభాగమున్
వావిరి నిచ్చి రాజ్యమును వంశముఁ బుత్రుల బంధువర్గముం
గావుము; గాక లోభి యగు కష్ట సుయోధను మాట వింటివే
భూవర! నీ యుపేక్ష నగుఁ బో కులనాశము బంధునాశమున్.

3-33-తేటగీతి

ఒకనికై యిట్లు కుల మెల్ల నుక్కడింప
నెత్తికొనఁ జూచె దిది నీతియే నృపాల!
వినుము; నామాట; నీ సుయోధనుని విడిచి
కులము రాజ్యంబుఁ దేజంబుఁ నిలుపవయ్య."

3-34-కంద పద్యము

అని యిట్లు దఱిమి చెప్పిన
విని దుర్యోధనుఁడు రోషవివశుండై తా
 నినతనయ శకుని దుశ్శా
సనుల నిరీక్షించి తామసంబునఁ బలికెన్.

3-35-కంద పద్యము

" దాసీపుత్రుని మీరలు
దాసీనుం జేయ కిటకుఁ దగునె పిలువగా?
 నాసీనుండై ప్రేలెడు
గాసిలి చెడిపోవ వెడలఁగా నడువుఁ డిఁకన్."

3-3-యుద్ధవ దర్శనంబు

3-36-వచనము

అని యిట్లు దుర్యోధనుం డాడిన దురాలాపంబులు దనకు మనస్తాపంబు సేయం
గార్యంబు విచారించి ధైర్యం బవలంబించి యొండు వలుకనొల్లక శరశరాసంబులు
విడిచి క్రోధంబు నండంచి విదురుండు వనంబునకుం జని, యందు.

3-37-సీస పద్యము

విష్ణుస్వయంవ్యక్త విమలభూములను బ;
విత్రంబులగు హరిక్షేత్రములను
నెలకొని దేవతానిర్మిత హరిదివ్య;
భూముల గంగాది పుణ్యనదుల
సిద్ధపురాణప్రసిద్ధ పుణ్యాశ్రమ;
స్థలముల నుపవనస్థలము లందు
గంధమాధన ముఖక్షాభృత్తటంబుల;
మంజులగిరి కుంజ పుంజములను

3-37.1-తేటగీతి

వికచకైరవ పద్మ హల్లక మరంద
పాన పరవశ మధుకర గాన బుద్ధ
రాజహంస విలాస విరాజమాన
మగుచుఁ జెలువొందు పంకేరుహాకరముల.

3-38-కంద పద్యము

మఱియును ఋష్యాశ్రమ వన
సరి దుపవన నద పుళింద జనపద గిరి గ

హ్వర గోష్ఠ యజ్ఞశాలా

పుర దేవాయతన పుణ్యభూముల యందున్.

3-39-కంద పద్యము

కూరలుఁ గాయలు నీళ్ళా

హారముగాఁ గొనుచు నియమ మలవడఁగ నసం

స్కారశరీరుం డగుచు ను

దారత నవధూతవేషధరుడై వరుసన్.

3-40-కంద పద్యము

హర్షము గదురఁగ భారత

వర్షమునం గలుగు పుణ్యవ్రతీర్థము లు

త్యర్షం జూచుచు విగతా

మర్షుండై సంచరించె మనుజవరేణ్యా!

3-41-వచనము

ఇట్లు సంచరించుచుఁ బ్రభాసతీర్థముకు వచ్చునప్పుడు.

3-42-చంపకమాల

అరుగుచు దైత్యభేదన దయాపరిలబ్ధ సమస్త మేదిన్

భరణధురందరుం డగుచుఁ బాండుసుతాగ్రజుఁ డొప్పుచుండ భూ

వర! విదురుండుఁ దన్నికటవర్య తమాల రసాల మాధవీ

కురవక మాలతీ వకుళ కుంజ లసత్తట మందు నున్నెడన్.

3-43-చంపకమాల

నరవర వేణుజానలవి^నష్ట మహాటవిమాడ్కిఁ బాండు భూ
వర ధృతరాష్ట్ర సూను లని^వార్య నిరూఢ విరోధ మెత్తి యొం
డొరుల జయింపఁ గోరి కద^{నో}ర్విఁ గురుక్షితిపాలముఖ్యు లం
దఱు మృతు లొటయున్ విని ఘ^{నం}బుగ శోకనిమగ్నచిత్తుడై.

3-44-ఉత్పలమాల

ఆ యెడఁ గాలు దన్నక ర^{యం}బున నేగి సరస్వతీనదీ
తో^యములందుఁ గ్రుంకి ముని^{తు}ల్యుడ వే చనియెం దనూనపా
తో^యరుహాస్త భార్గవ పృ^{దు}త్రిత సోమ సుదాస శక్తి భృ
ద్వా^యయ యమాభిధానయుత వా^{హి}నులం దనురక్తిఁ గ్రుంకుచున్.

3-45-ఉత్పలమాల

వెం^{డి}యుఁ బుణ్యభూములఁ బ^{ని}త్రసరిత్తులఁ జూచుచున్ రమా
మం^డనుఁ డుండు దివ్యరుచి^మన్మణిచారుకవాట గేహళీ
మం^{డి}త సాధగోపుర వి^{మా}నము లున్నత భక్తిఁ జూచుచున్
నిం^{డి}న వేడ్కఁ గృష్ణు పద నీ^రజ చింతనుఁ డై క్రమంబునన్.

3-46-చంపకమాల

చ^{ని} చని తొంటి మత్స్యకురు^{జాం}గలభూము లతిక్రమించి చ
య్య^న యమునానదిం గదిసి ^యచ్చట భాగవతున్ సరోజలో
చ^న దృఢభక్తు సద్గుణవి^{శా}రదు శాంతుని దేవమంత్రి శి
ష్యు^{ని} మహితప్రసిద్ధుఁ బరి^{శో}షితదోషుఁ బ్రబుద్ధు నుద్ధవున్.

3-47-కంద పద్యము

క^{ని} యనురాగ వికాసము
ద^న మనమునఁ దొంగిలింపఁ ద^గ గాఢాలిం

గన మాచరించి నెయ్యం

బునఁ గుశలప్రశ్న సేసి ముదమునఁ బలికెన్.

3-48-కంద పద్యము

" హరిభక్తులు పుణ్యాత్ములు

దురితవిదూరులు విరోధిదుర్దమబలులుం

గురుకులతలకులు కుంతి

వరసూనులు గుశలులే యవారిత భక్తిన్.

3-49-చంపకమాల

హరి దన నాభిపంకరుహమందు జనించిన యట్టి భారతీ

శ్వురుఁ డతిభక్తి వేడ యదువంశమునన్ బలకృష్ణమూర్తులై

పరఁగ జనించి భూభరముఁ బాపిన భవ్యులు రేవతీందిరా

వరులట శూరసేనుని నివాసమునన్ సుఖ మున్నవారలే?

3-50-చంపకమాల

కురుకులు లాదరింపఁగ సఖుండును నాప్తుఁడునై తనర్చి సో

దర తరుణీజనంబులను దత్పతులం గడు గారవంబునం

గరుణ దలిర్ప నాత్మజులకంటఁ బ్రియొన్నతిఁ బ్రోచువాడు సు

స్థిరమతి నున్నవాడె వసుదేవుఁడు వృష్టికులప్రదీపకా!

3-51-శార్దూల విక్రీడితము

కందర్పాంశమునం దనూజఁ బడయం గామించి భూదేవతా

బృందంబున్ భజియించి తత్కరుణ దీపింపం బ్రభావంబు పెం

పొందన్ రుక్మిణి గన్ననందనుఁడు ప్రద్యుమ్నుండు భాస్వచ్ఛమా

సందోహంబులు దన్నుఁ గొల్ప మహితోత్సాహంబునన్ మించునే.

3-52-కంద పద్యము

సరసిజలోచన కరుణా

పరిలబ్ధ సమస్త ధరణిపాలన మహిమం

బరమప్రీతి సుఖించునె

చిరవిభవోదారుఁ డుగ్రస్సనుఁడు జగతిన్.

3-53-చంపకమాల

లలిత పతివ్రతామణి విలాసవతీతిలకంబు పార్వతీ

లలన గుమారుఁ గన్నటు సులక్షణ జాంబవతీ లలామ ని

ర్మల గతిఁ గన్న పట్టి సుకుమారతనుండు విరోధిభంజనో

త్తులిక సుఖించునే గుణకదంబుఁడు సాంబుఁడు వృష్టిపుంగవా!

3-54-కంద పద్యము

హరిపదసేవకుఁ డరి భీ

కరుఁ డర్జును వలన మిగులఁ గార్ముక విద్యల్

దిరముగఁ గఱచిన సాత్యకి

వరసుఖ విభవముల నున్నవాఁడె ధరిత్రిన్?

3-55-మత్తేభ విక్రీడితము

జలజాతాంకుశ చక్ర చాప కులిశచ్చత్రాది రేఖాంకితో

జ్వల గోవింద పదాబ్జ లక్షిత విరాజన్మార్గ ధూళిచ్ఛటా

కలితాంగుండు విధూతకల్మషుఁడు నిష్కామైక ధర్ముండు స

త్తులజాతుండన నొప్పు నట్టి ఘనుఁ డక్తూరుండు భద్రాత్ముఁడే?

3-56-కంద పద్యము

శ్రుతులును గ్రతుజాతము స

మృతిఁ దాల్చినయట్టి వేదమౌతగతిన్ శ్రీ

పతిఁ దనగర్భంబున ర

క్రితుఁ జేసిన గరిత దేవక్రీసతి సుఖమే.

3-57-వచనము

మఱియు, మహాత్మా! మహితోపాసకులగువారల కోర్కులు నిండింపజాలిన
పరమేశ్వరుండు శబ్దశాస్త్రంబునకుం గారణంబని తన్ను నఖిల దేవతాజనంబు
లగ్నింపంగలమేటి యగుటంజేసి మనోమయుండును
సకలజీవవతుర్విధాంతాకరణంబు లైన చిత్రాహంకార బుద్ధి మనంబులకుం
గ్రమంబున వాసుదేవ సంకర్షణ ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధు లధిదేవతంబు లగుదు; రట్టి
చతుర్విధతత్త్వంబులకుఁ దుర్యంబైన తత్త్వంబును నైన యనిరుద్ధకుమారుండు
సంతోషచిత్తుండగునే" యని.

3-58-మత్తేభ విక్రీడితము

" ఇతరారాధన మాని కృష్ణుఁ గమలాధీశుం బయోజాసనా

ర్హితు భక్తిన్ నిజనాథుగా సతతమున్ సేవించు పుణ్యుల్ జగ

న్ముతు లధ్యాత్మ విదులమహాభుజులు మాన్యుల్ ధర్మమార్గులము

న్ముతి సత్యాత్మజ చారుదేష్ట గదు లానందాత్ములే యుద్ధవా!

3-59-తేటగీతి

క్రొధమాత్సర్యధనుఁడు సుయోధనుండు

వొలుచు నెవ్వనిసభఁ జూచి కలుష మొదవి

మనములోన నసూయానిమగ్నుఁ డయ్యె

నట్టి ధర్మజుఁ డున్నాడె? యనఘచరిత!

3-60-తేటగీతి

ఘనగదాభ్యాస చిత్ర సంగతుల మెఱసి
కురుకుమారుల భూరి సంగరము లోన
హతులఁ గావించి వెలసినయట్టి జెట్టి
వాయుతనయుండు గుశలియై వటులునయ్య?

3-61-చంపకమాల

హరికరుణాతరంగిత కటాక్ష నిరీక్షణ లబ్ధ శౌర్య వి
స్ఫురణఁ దనర్చి తన్ను నని బోయగతిన్ గిరిశుం డెదర్చినన్
పరవశ మొప్పుగా గెలిచి పాశుపతాస్త్రముఁ గొన్న శత్రు భీ
కరుఁడు ధనంజయుండు సుభగస్థితి మోదము నొందుచుండునె?

3-62-మత్తేభ విక్రీడితము

తెఱఁగొప్పన్ జననీవియోగమునఁ గుంతీస్తన్యపానంబు సో
దర సంరక్షయుఁ గల్గి దేవవిభు వక్తస్థామృతంబున్ ఖగే
శ్వరుఁ డర్థిం గయికొన్న మాడ్కిఁ గురువంశశ్రేణి నిర్జించి త
ద్ధరణీరాజ్యముఁ గొన్న మాద్రికొడుకుల్ ద్రన్యాత్ములే? యుద్ధవా!

3-63-తేటగీతి

పాండుభూమీశ్వరుండు సంప్రాప్తమరణుఁ
డైన శిశువులఁ బ్రోచుటకై నిజేశుఁ
గూడి చనకున్న యట్టి యా కుంతిభోజ
తనయ జీవించునే నేడు? మనుచరిత్ర!"

3-64-వచనము

అని వెండియు.

3-65-మత్తేభ విక్రీడితము

" అనుజాతుండగు పాండుభూవిభుఁడు నిర్వాణంబునుంబొందనా
తనిపుత్రుల్ తనుఁ జేరవచ్చినను మాధ్వస్థ్యంబుబోదట్టి యె
గ్గొనరించెన్ ధృతరాష్ట్రభూమివిభుఁ డట్టూహింపగా నెగ్గుసే
సినవాడే యగుగాక మేలుగలదే చింతింపగా నుద్ధవా!

3-66-కంద పద్యము

అనుజుఁడు వీడనకయ తన
తనయులు నను వెడలనడువఁ ద్రానూరకయుం
డిన ధృతరాష్ట్రుఁడు నరకం
బునఁబడు నాదైన దుఃఖమున ననఘాత్మా!

3-67-వచనము

అదియునుంగాక పరమశాంతుండవైన నీ మనంబున దుఃఖంబు
 కర్తవ్యంబుగాదంటిని.

3-68-కంద పద్యము

నరలోకవిడంబనమున
హరి పరమపరుండు మానవాకృతితో ని
 ధ్ధరఁబుట్టి యాత్మమాయా
స్ఫురణన్ మోహింపజేయు భూజనకోటిన్.

3-69-ఉత్పలమాల

కావున నమ్మహాత్ముని వికారవిదూరుని సర్వమోహమా
యావిలమానసుండ నగునప్పుడు సంస్కృతిదుఃఖినౌదు న

ద్వేపుని సత్కృపామహిమఁ దేలినవేళ సుఖింతు నేనకా
దా విధిశంకరప్రభృతు లవ్విభుమాయఁ దరింపనేర్తురే.

3-70-వచనము

అయిన నమ్మహాత్ముని కరుణాతరంగితాపాంగ పరిలబ్ధ విజ్ఞాన దీపాంకుర నిరస్త
సమస్తదోషాంధకారుండ నగుటంజేసి మదీయ చిత్తంబు హరిపరాయత్తంబయిన
కారణంబునను, దత్తంబు సతతంబు నిరీక్షించుచు నుండుదు; మఱియును.

3-71-సీస పద్యము

అట్టి సరోజాక్షుఁ డాత్మీయపదభక్తు;
లడవుల నిడుమలఁ గుడుచుచుండ
దౌత్యంబుసేయఁ గొందటు విరోధులు హరి;
బద్ధునిజేయ సన్నద్ధులైన
బలహీనుమాడ్కి మార్న్డలేడ యసమర్థుఁ;
డని తలంచెదవేని నచ్యుతుండు
పరుల జయింప నోపక కాదు విద్యాభి;
జాత్యధనంబుల జగతిఁ బెక్కు

3-71.1-తేటగీతి

బాధలనలంచు దుష్టభూపతులనెల్ల
సైన్యయుక్తంబుగా నని సంహరించు
కొఱకు సభలోన నప్పుడా కురుకుమారు
లాడు దుర్భాషణములకు నలుగఁడయ్యె.

3-72-మత్తేభ విక్రీడితము

జననంబందుటలేని యీశ్వరుడదా జన్మించుటెల్లన్ విరో
ధినిరాసార్థము వీతకర్ముడగు నద్దేవుండు కర్మప్రవ
ర్తనుఁడౌటెల్లఁ జరాచరప్రకటభూతశ్రేణులం గర్మవ
ర్తనులం జేయఁదలంచి కాక కలవే దైత్యారికింగర్మముల్.

3-73-కంద పద్యము

హరి నరులకెల్లఁ బూజ్యుడు
హరి లీలామనుజుడును గుణాతీతుఁడునై
పరఁగిన భవకర్మంబులఁ
బొరయండఁట హరికిఁ గర్మములు లీలలగున్.

3-74-కంద పద్యము

మదిఁ దనశాసనమిడి నిజ
పదములు సేవించు లోకపాలాదుల పెం
పొదవింప యదుకులంబున
నుదయించెను భువిని బలసహోదరుడగుచున్.

3-75-తేటగీతి

చలనమందక భూరి సంసరణతరణ
మైనసత్కీర్తి దిక్కుల నతిశయిల్లి
వఱల సమమతియై యున్నవాడె కృష్ణుఁ"
డనుచు నుద్ధవుని విదురుఁ డడుగుటయును.

3-76-వచనము

"అట్టియెడ నయ్యుద్ధవుండు.

3-4-కృష్ణాది నిర్యాణంబు

3-77-కంద పద్యము

యదుకులనిధియగు కృష్ణుని

పదజలజవియోగతాపభ్రమున మాటల్

ప్రిదులక హృదయంబెరియఁగఁ

బెదవులుదడుపుచును వగలఁ బెంపటియుండెన్."

3-78-కంద పద్యము

అనిచెప్పి బాదరాయణి

మనుజేంద్రునివలను సూచి మఱి యిట్లనియెన్

విను మొకనాడీ యుద్ధవుఁ

డనయము నైదేండ్ల బాలుఁడై యున్నతటిన్.

3-79-వచనము

మున్ను కృష్ణుని గూడియాడు బాలకులలో నొక్క బాలునిఁ గృష్ణునిగా భావించి

పరిచర్యసేయుచుండ గుణవతీమతల్లి యగు తల్లి సనుదెంచి "యాకొంటి

విదియేల రావన్న" యని పిలిచిన జననీవాక్యంబులు గైకొనక

యఖండతేజోనిధియైన పుండరీకాక్షుపాదారవింద మకరందసేవానురక్తింజేసి

యున్న యుద్ధవుండు నేడు కృష్ణవియోగతాపంబున హరివార్త విదురునకుఁ

జెప్పంజాలక యొప్పుటి యుండుట యేమి చిత్రం" బని వెండియు నిట్లనియె

"అంత నుద్ధవుండు సరోజాక్షపాదారవింద మకరందసుధాజలనిధి

నిమగ్నమానసుం డై గద్గదకంఠం డగుచు.

3-80-కంద పద్యము

ఘనముగ నెమ్మనమున మిం
చిన కృష్ణవియోగజనిత శిఖిదరికొనఁగాఁ
 గనుఁగవఁ బెడచే నొత్తుచుఁ
బెనుపొందిన దురితశిఖరిభిదురున్ విదురున్.

3-81-వచనము

కనుంగొని యిట్లనియె

3-82-కంద పద్యము

"యముఁడను ఘనకాలభుజం
గమపుంగవుఁడెగచిపట్టగా యదువంశో
 త్తముల చరిత్రలుఁదత్కుశ
లములేమని చెప్పుదుంగలంగెడిమనమున్.

3-83-సీస పద్యము

మునిజనముఖపద్మములు ముకుళింపంగ;
ఖలజనలోచనోత్పలము లలర
జారచోరులకోర్కి సఫలతనొందగ;
దానవదర్శాంధతమస మడర
వరయోగిజనచక్రవాకంబు లడలంగ;
కలుషజనానురాగంబు పర్వ
భూరిదోషాగమస్ఫూర్తి వాటిల్లంగ;
నుదిత ధర్మక్రియ లుడిగిమడఁగ

3-83.1-తేటగీతి

మానుషాకారరుచికోటి మందపఱచి
యనఘ యేమన నేర్తుఁ గృష్ణాభిదాన
లోకబాంధవుఁ డుత్తమశ్లోకమూర్తి
మించుతేజంబుతో నస్తమించెనయ్య.

3-84-వచనము

మఱియును.

3-85-కంద పద్యము

హల కులిశ జలజ రేఖా
లలితశ్రీకృష్ణపాదలక్ష్మితయై ని
ర్మలగతి నొప్పెడు ధరణీ
లలనామణి నేఁ డభాగ్య లక్షణ యయ్యెన్.

3-86-కంద పద్యము

యాదవులవలన రాజ్య
శ్రీదొలగెను ధర్మగతి నశించెను భువి మ
ర్యాదలు దప్పె నధర్మో
త్పాదనమున దైత్యభేదిదప్పినపిదపన్.

3-87-వచనము

మఱియు లలితనికషణవిరాజమాన మణిగణకేరణ సుషమావిశేష విడంబిత
విమలసలిలంబు లందుఁ బ్రతిఫలిత సంపూర్ణచంద్రమండల రుచి నిరీక్షించి
జలచరబుద్ధింజేసి తజ్జలవిలోలమీనంబు లనూన స్నేహంబునం దలంచు
చందంబునఁ, గృష్ణానుచరులైన యదు వృష్టి కుమారు లమ్మహానీయమూర్తిం
దమకు నగ్రేసరుండని కాని లీలా మానుషవిగ్రహుండైన పరమాత్ముండని

యెఱుంగక, హరిమాయా జనితంబగు నసద్భావంబునంజేసి భోజన
శయనాసనానుగమనంబులం జేరి సహోదరాదిభావంబులం గూడి చరియింతురు;
అద్దేవుని మాయాపయోనిధినిమగ్నులు గాకుండ నబ్జభవాదులకైనం దీఱదు
సర్వగుణగరిష్ఠులును సత్పురుష శ్రేష్ఠులును నగు పరమభాగవతులకుం దక్కఁ
దక్కినవారలకుం జెప్పనేల; అదియునుంగాక, యభిజన విద్యా ధన బల
గర్వమదాంధీభూతచేతస్సులైన శిశుపాలాది భూపాలకు లమ్మహాత్మునిం
బరతత్త్వంబని యెఱుంగక నిందించు దుర్భాషలు దలంచి మనస్తాపంబు
నొందుచుండుదు" నని, వెండియు.

3-88-మత్తేభ విక్రీడితము

అవిత్పక్షణధీసమాహిత తపోవ్యాసంగులైనట్టి భా
గవతశ్రేష్ఠుల కాత్మమూర్తి నిఖిలైకజ్యోతిమైఁజూపి శో
కవిశోకంబులు నిర్దహించి కమలాకాతుండు శాంతుండు మా
నవరూపంబగు దేహమున్ వదలి యంతర్థానుఁ డయ్యెం జుమ్.

3-89-సీస పద్యము

మానవైకవికాసమానమై తనకును;
విస్మయజనకమై వెలయునట్టి
యాత్మీయయోగమాయాశక్తిఁ జేపట్టి;
చూపుచు నత్యంతసుభగుఁ డగుచు
భూషణంబులకును భూషణంబై వివే;
కములకెల్లను బరకాష్ఠ యగుచు
సకలకల్యాణసంస్తానమై సత్యమై;
తేజరిల్లెడునట్టి దివ్యమూర్తి

3-89.1-తేటగీతి

తాన తనమూర్తి నిజశక్తిఁ ద్రగ ధరించె
యమతనూభవు రాజసూయాధ్వరంబు
నందు నెవ్వని శుభమూర్తి నర్థితోడ
నిండువేడుకఁ జూచి వర్ణించుచుండు.

3-90-కంద పద్యము

ప్రకటముగఁ గమలభవస్య
ష్టికిఁ గారణ మిమ్మహాత్ముడై యనుచును ను
త్సుకులై తన్నూర్తిని ద
ప్పకచూచిరిగాదె తత్సభాజనులెల్లన్.

3-91-వచనము

మఱియు శాంతోగ్రరూపధరుడైన సర్వేశ్వరుండు శాంతరూపుండు గావునఁ,
బరకృతాపరాధ నిపీడ్యమానసుండయ్య ననుకంపాయత్త చిత్తుండై వర్తించు
పరాపరుండును బ్రకృతికార్యంబైన మహతత్త్వరూపుండును జననవిరహితుం
డయ్యును దారువులువలన ననలంబు దోచు చందంబున జననంబు
నొందుచుండు; అట్టి సరోజనాభుని హాసరాసలీలానురాగ విలోకన
ప్రతిబింబమానలైన గోపకామినులు దన్నూర్తిదర్శనానుషక్తమనీషలం గలిగి వర్తించి;
రదియునుం గాక.

3-92-చంపకమాల

దీవిజులకోర్కెఁదీర్చ వసుదేవుని యింట జనించి కంసదా
నవుండు వధించునన్భయమునంజని నందునియింటనుంటకున్

యవనజరాసుతాదులకు నాజినెదుర్పడలేక సజ్జన
స్తవమధురాపురిన్ విడిచి దాగుటకున్ మదిఁజింతనొందుదున్.

3-93-వచనము

అదియునుం గాక.

3-94-సీస పద్యము

కడగి పెక్కిడుమలఁ గుడుచుచుఁ జిత్తముల్;
కలఁగఁగ బంధనాగారములను
వనరిన దేవకీవసుదేవులను డాయఁ;
జనుదెంచి భక్తివందన మొనర్చి
" తలిదండ్రులార! యే గలుగంగ మీరలు;
కంసుచే నలజడిఁ గ్రాగుచుండఁ
గడగి శత్రుని జంపగాలేక చూచుచు;
నున్న నాతప్పుఁ బ్రసన్ను లగుచుఁ

3-94.1-తేటగీతి

గావుఁ"డని యానతిచ్చిన దేవదేవు
నద్భుతావహ మధురవాక్యములఁ దలఁచి
తలఁచి నాచిత్తమునఁ బెద్దగలుగుచుందుఁ
బృథులపాతకభూమిభృద్దుర విదుర!

3-95-కంద పద్యము

విమలమతిఁదలఁప నెవ్వని
బొమముడి మాత్రమున నిఖిలభూదేవీభా

రము వాయునట్టి హరిపద

కమలమరందంబు గ్రోలు ఘనుడెవ్వడో?

3-96-కంద పద్యము

మందప్రజ్ఞుడనై గో

విందుని మురదైత్యహరుని విష్ణునిఁ బరమా

నందుని నందతనూజుని

మందరధరుఁ జిత్తమందు ముఱితునె యెందున్.

3-97-చంపకమాల

అదియునుఁ గాక, మీరు నృపులందఱుఁజుడగ ధర్మసూతి పెం

పొదవిన రాజసూయసవనోత్సవమందును జన్మమాదిగాఁ

బదపడి యెగ్గొనర్చు శిశుప్రాల్మి యోగిజనంబు లిట్టిద

ట్టిదని యెఱుంగనోపని కడిందిపదంబునునొందెనే కదా.

3-98-చంపకమాల

కురున్మప పాండు నందను లకుంతకేళిఁ జమూసమేతులై

యరిగి రణోర్వి నెవ్వని ముఖంబురుహమ్మత మాత్మలోచనో

త్తురములఁ గ్రోలి పార్థవిశిఖప్రకరక్షతపూతగాత్తులై

గురుతర మోక్షధామమునకుం జని సౌఖ్యము నొందిరో తుదిన్.

3-99-సీస పద్యము

అట్టి సరోజాక్షుఁ డాద్యంతశూన్యండు;

సుభగుండు త్రైలోక్యసుందరుండు

గమనీయ సాగరకన్యకాకుచకుంకు;

మాంకిత విపులబాహంతరుండు

సకలదిక్పాలభాస్వత్కిరీటన్యస్తః;
 పద్మరాగారుణపాదపీరుఁ
 డజఁ డనంతుఁడు సమానాధికవిరహితుం;
 డిద్ధమూర్తి త్రయాదీశ్వరుండు

3-99.1-తేటగీతి

నైన హరి యుగ్రసేనుని నఖిలరాజ్య
 రుచిరసింహాసనమున గూర్చుండఁబెట్టి
 భృత్యభావంబునొంది సంప్రీతి నతని
 పనుపుసేయుట కెపుడు నామనముగుండు."

3-100-వచనము

అని వెండియు నిట్లనియె "అనఘా! పరాత్పరుండును యోగీశ్వరుండును నగు
 కృష్ణుండు భగవద్భక్తుండును బరమ భాగవతోత్తముండును నైన యుగ్రసేనుని
 సేవించుట యాశ్చర్యంబు గాదు; తన్ను హరియింపం దలంచి కుచంబుల
 విషంబు ధరియించి స్తన్యపానంబు సేయించిన దుష్టచేతన యైన పూతనకుం
 జన్నిచ్చిపెంచిన యశోదాదేవికి నైన నందరాని నిజపదంబుఁ గారుణ్యచిత్తుండై
 యొసంగె ననిన, నిజపాదధ్యానపరాయణు లగువారల ననుసరించి సేవించుట
 సెప్పనేల" యనిన నుద్ధవునికి విదురుం డిట్లనియె "భక్తవత్సలుండును
 గారుణ్యనిధియు నై భాగవతజనుల ననుగ్రహించు పుండరీకాక్షుండు
 నిజదాసలోకంబున కొసంగు పరమపదంబు నుగ్రకరులైన రాక్షసుల కెట్లొసంగె
 అత్తెఱుం గెఱింపు" మనిన విదురునకు నుద్ధవుం డిట్లనియె.

3-101-మత్తేభ విక్రీడితము

" దనుజానీక మనేక వారములు దోర్దర్పంబు సంధిల్లగా
వినుతాసూను భుజావరోహుఁ డగు నవ్విష్ణున్ సునాభాస్త్రిఁ దా
రనిలో మార్కొని "పోకు పోకు హరి దైత్యాఁరాలి!" యంచుం దదా
ననముం జూచుచుఁ గూలి మోక్షపదమున్ ప్రాపింతు రత్సున్నతిన్.

3-102-కంద పద్యము

ధీరజనోత్తమ! నవసిత
సారసలోచనుఁడు గృష్ణుజననంబును ద
 చ్చారిత్రము నెఱిగింతును
దారత నీ విపుడు వినుము తద్విధమెల్లన్.

3-103-చంపకమాల

ధరణిభరంబు వాపుటకుఁ దామరసాసను ప్రార్థనన్ రమా
వరుఁ డల కంస బంధననివాసమునన్ వసుదేవదేవకీ
వరులకు నుద్భవింప బలవంతుఁడు గంసుఁడు హింససేయు న
 న్స్వరపున నర్థరాత్రి సుతునిం గొని యవ్వసుదేవుఁ డిమ్ములన్.

3-104-కంద పద్యము

నందుని మందకుఁ జని త
త్తుండరితల్పమునఁ బరులు సూడకయుండన్
 నందను నినునిచి యానక
దుందుభి మరలంగ నేగెఁ దొల్లిటి పురికిన్.

3-105-కంద పద్యము

హరి యేకాదశ సంవ
త్సరములు నందవ్రజమునఁ దను హరి యని యె

వృరు నెఱుగకుండ నా హల
దరుతోఁ గ్రీడించుచుండె దద్దయు బ్రీతిన్.

3-106-కంద పద్యము

గోపాలవరులకైనను
నాపోవగ దన సమంచితాకార మొగిం
 జూపని శ్రీపతి వేడుక
 గోపాలురఁ గూడి కాచె గోవత్సములన్.

3-107-వచనము

అయ్యవసరంబునం గృష్ణుండు లీలావినోదంబులు తోడిగోపాలబాలురకుం జూపం
 దలంచి.

3-108-చంపకమాల

వర యమునానదీ సలిల వర్ధిత సౌరభ యుక్త పుష్ప మే
దుర మకరంద పానపరితుష్ట మధువ్రతయూధ మాధవీ
కురవక కుంద చందన నికుంజము లందు మయూర శారికా
పరభృత రాజకీర మృదుభాషల భంగిఁ జెలంగి పల్కుచున్.

3-109-ఉత్పలమాల

శ్రీరమణీమనోవిభుఁడు సింహకిశోరముఁబోలి లీలఁ గౌ
మారదశన్ రమావిమలమందిరముం బురుడించు గోతతిన్
వారక మేపుచుండెఁ దన వంశరవస్సుటమాధురీసుధా
సారముచేత గోపజనసంఘములన్ ముదమందజేయుచున్.

3-110-వచనము

మఱియును.

3-111-మత్తేభ విక్రీడితము

చిరకేళీరతి బాలకుల్ తృణములన్ సింహాది రూపంబులం
గరమొప్పన్ విరచించి వాని మరలన్ ఖండించు చందంబునన్
కరుణాతీతులఁ గామరూపు లగు నక్రంసప్రయుక్తకషా
చరులం గృష్ణుఁడు సంగరస్థలములం జక్కాడె లీలాగతిన్.

3-112-చంపకమాల

వరయమునానదీజల నివాస మహోరగ విస్తృతాస్య వి
స్ఫురిత విషానలప్రభల న్నోకునఁ గ్రాగిన గోప గోధనో
త్పరముల నెల్లఁ గాచి భుజగప్రవరున్ వెడలంగఁదొలి త
త్పరిదమలాంబు పానమున సంతసమందగఁ జేసి గోతతిన్.

3-113-మత్తేభ విక్రీడితము

దివిజాధీశుగుఱించి వానకొఱకై దీపింప నందాది వ
ల్లవు లేటేట ననూనసంపదల నుల్లాసంబునం జేయు ను
త్సవముం గృష్ణుఁడు మాన్పి గోపగణముల్ సంప్రీతినొందన్ శచీ
ధవు గర్వం బడఁపంగ నవ్యయముగాఁ దాఁ జేసి గోయాగమున్.

3-114-చంపకమాల

హరిహయుఁ డంత రోషవివశావిలమానసుడై సరోరుహో
దరు మహిమం బెఱుంగక మదం బడరంగ వలాహకాది భీ
కర ఘనపంక్తిఁ బంపిన నఖండశిలామయ భూరి వర్షముల్
కురిసి ననూన గర్జనల గోకుల మాకుల మౌచుఁ గుందఁగన్.

3-115-ఉత్పలమాల

అతఁజీ మంద గొందలము నందఁగ వల్లవు లెల్లఁ " గృష్ణ! యీ
చేతనులెల్ల నిట్టి జడిఁ జిందఱవందఱలై కలంగుచున్
కాతరు లైరి నీవు గృహఁ గ్రావుము; కావు మనాథనాథ! ని
ర్హతకళంక! భక్తిపరితోషణభూషణ! పాపశోషణ!"

3-116-మత్తేభ విక్రీడితము

అని యిబ్బంగి విపన్నులై పలుకఁ గుయ్యాలించి కృష్ణుండు స
జ్జనవర్ధిష్టుఁడు గోపగోనివహరఁజ్ఞాదక్షుడై దేవతా
జను లగ్గింపఁ గరాంబుజాతమున సచ్చత్రంబుగాఁ దాల్చె బో
రన గోవర్ధన శైలముం దటచరద్రమ్యామరీజాలమున్.

3-117-వచనము

వెండియు.

3-118-సీస పద్యము

శరదాగమారంభ సంపూర్ణపూర్ణిమా;
చంద్ర సాంద్రాతపోజ్ఞ్య లిత మగుచు
వెలయు బృందాటవీవీధి యందొకనాడు;
రాసకేళీ మహోత్తాసుఁ డగుచు
రుచిర సౌభాగ్యతారుణ్యమనోరమ;
స్ఫూర్తిఁ జెన్నొందిన మూర్తి దనర
సలలితముఖచంద్రచంద్రికల్ గోపికా;
నయనోత్పలముల కానంద మొసగ

3-118.1-తేటగీతి

భవ్యచాతుర్యభంగిఁ ద్రిభంగి యగుచు
 నబ్జనాభుండు సమ్మోద మతిశయిల్ల
 లీలఁ బూరించు వరమురళీ నినాద
 మర్ధి వీతేర విని మోహితాత్ము లగుచు.

3-119-చంపకమాల

పతులు మఱుందులున్ సుతులు బావలు నత్తలు మామలున్ సము
 న్నతి వలదన్న మానక మనంబునఁ గృష్ణపదాబ్జసేవనా
 న్నితరతి గోపకామినులు వేదనుదేర దయాపయోధి శో
 భితగతి రాసకేళి సలిపె దరుణీనవపుష్పచాపుడై.

3-120-ఉత్పలమాల

రాముఁడు దానుఁగూడి మధురాపురికిం జని యందు వైభవో
 ద్దామ నృపాసనంబున ముదంబున నున్న దురాత్ముఁ గంసు దు
 ష్టామరశత్రుఁ డ్రుంచి ముదమారఁగఁ దల్లిని దండ్రి నంచిత
 శ్రమహితాత్ములై తనరజ్జేసి సరోరుహనాభుఁ డున్నతిన్.

3-121-మత్తేభ విక్రీడితము

వలనొప్పంగ షడంగ యుక్త మహితామ్నాయంబు చొప్పివి
 ద్వలు సాందీపనిచే నెఱింగెఁ జెలువొందన్ విన్నమాత్రంబులో
 పలన్ లోకగురుండు దాన తనకున్ భావింప నన్యల్ గురు
 ల్లరే లోకవిడంబనార్థ మగు లీలల్ గావె యమ్మేటికిన్.

3-122-ఉత్పలమాల

మించి ప్రభాసతీర్థమున మృత్యువశంబునఁ బొంది పోయి యా
 పంచజనేదరస్థుఁ డగు బాలకు దేశికునందనుం బ్రభో

దంవితలీలఁ దెచ్చి గురుదక్షిణగా నతిభక్తియుక్తి న
ర్పించె గురుండు చిత్తమునఁ బెంపెసలార మురారి వెండియున్.

3-123-సీస పద్యము

ఘనుఁడు విదర్భేశుడన నొప్పు భీష్మకు;
వరసుతామణి నవవారిజాక్షి
పద్మాసమానరూపశ్రీవిభాసిత;
కమనీయభూషణగంబుకంఠి
చతురస్వయంవరోత్పవ సమాగత చైద్య;
సాల్వ మాగధ ముఖ్య జనవరేణ్య
నికరసమావృతఁ ప్రకట సచ్చారిత;
రుక్మిణి నసమానరుక్మకాంతి

3-123.1-తేటగీతి

నమర గుప్తామృతంబు విహంగవిభుఁడు
కొనినకైవడి మనుజేంద్రక్టిఁ దోలి
కమలనాభుండు నిజభుజాగర్వ మలరఁ
దెచ్చి వరియించె; నతని నుతింప వశమె?

3-124-చంపకమాల

పరువడిఁ బట్టి సప్తవృషభంబుల ముక్కులు గుట్టఁ దద్బల
స్పర్శణఁ సహింపఁజాలక నృపుల్ తలపడ్డ జయించి నగ్నజి
ద్ధరణిపునందనన్ వికచతామరసాక్షిఁ బ్రమోదియై స్వయం
వరమునఁ బెండ్లియాడె గుణవంతుఁ డనంతుఁ డనంత శక్తితోన్.

3-125-మత్తేభ విక్రీడితము

ప్రతివీరక్షయకారి నాబరగి సత్రాజిత్తనూజాహ్వాదీ
 ప్రేతముం దీర్పఁ దలంచి నాకమునకుం బింపారగా నేగి వ
 ర్జితశార్యోన్నతిఁ బారిజాత మిలకున్ శీలాగతిం దెచ్చె ను
 ద్ధతి దేవేంద్రు జయించి కృష్ణుఁ డన నేతన్మాత్రుడే చూడగన్.

3-126-సీస పద్యము

మానితాఖిల జగన్మయ దేహమునఁ బోల్పు;
 ధరణిదేవికిఁ బ్రియతనయుఁ డైన
 నరకదానవుని సునాభాఖ్యఁ జెన్నొందు;
 ఘన చక్రధారా విఖండితోత్త
 మాంగునిఁ జేయ నయ్యవనీలలామంబు;
 వేడినఁ దత్పత్ర విపులరాజ్య
 పదమున నిల్చి లోపలి మందిరంబులఁ;
 జిరముగ నరకుండు సెఱలఁ బెట్టి

3-126.1-తేటగీతి

నట్టి కన్యలు నూఱుఁబద్రాఱువేలు
 నార్తభాంధవుడైన పద్మాక్షుఁ జూచి
 హర్షభాష్పాంబుధారా ప్రవర్ష మొదవఁ
 బంచశరబాణ నిర్భిన్నభావ లగుచు.

3-127-చంపకమాల

లలితఁ దదీయ సుందర విలాస విమోహితలైన వారినిం
 బొలసిన గోర్కిఁదీర్చుటకు నొక్కముహూర్తమునన్ వరించి క

న్యల లలితావరోధభవనంబుల నందఱ కన్నిరూపులై
కలసి సుఖస్థితిం దనిపెఁ గాతల భక్తినితాంతచిత్తలన్.

3-128-కంద పద్యము

చతురతతో నందొక్కొక

యతివకుఁ బదురేసి సుతుల నాత్మసముల ను
 న్నతభుజశక్తులఁ గాంచెను
వితతంబై కీర్తి దిశల వినుతుకి నెక్కన్.

3-129-సీస పద్యము

మధురాపురముఁ జతుర్విధ బలౌఘములతో;
నావరించిన కాలయవన సాల్వ
మగధభూపాలాది మనుజేంద్ర లోకంబు;
సైన్యయుక్తముగాఁగ సంహరించి
తన బాహుశక్తిఁ జిత్తముల నర్థించిన;
భీమపార్థులకు నుద్ధామ విజయ
మొసఁగి తద్వైరులనుక్కుడంగఁగఁ ద్రుంచి;
బాణ శంబర ముర పల్వలాది

3-129.1-తేటగీతి

దనుజనాయక సేనావితానములను
హలధరాది సమేతుడై హతులఁ జేసి
దంతవక్తాది దైత్యులు దన్ను నెదుర
భండనములోనఁ ద్రుంచె దోర్బలము మెఱసి.

3-130-వచనము

వెండియుం, గృష్ణుండు గౌరవపాండవ భండనంబునకుం దోడ్పడి రాజన్య
 లన్యోన్య మాత్సర్యోత్సహ సమేతులై సైనికపాదపుట్టనంబుల ధరాచక్రంబు
 గంపింప నసమాన్యంబు లయిన శంఖభేరీ ప్రముఖ తూర్యమోషంబులు నింగిఁ
 మ్రింగఁ దురంగమరింఖాసముద్ధూత ధూళిపటల పరిచ్ఛన్న
 భానుమండలంబునుంగాఁ జనుదెంచి కురుక్షేత్రంబున మొహరించిన
 నుభయపక్షంబులం దునుమాడి; నిఖిలరాజ్యవైభవ మదోన్మత్తుం డైన
 సుయోధనుండు నిఖిల రాజసమక్షంబునఁ గర్ణ శకుని దుశ్శాసనాదుల
 దుర్మంత్రంబున నిరంతరంబుఁ గుంతీనందనుల కెగ్గుసేసిన దోషంబునంజేసి
 సంగరరంగంబున భీముగదాఘాతంబునం దోడలు విరిగి పుడమింబడి
 గతాయుశ్శ్రీవిభవుండై యుండఁ జూచినం గదా పరితుష్టచిత్తుండ నగుదు; నని
 యపరిమిత బాహుబలోత్సాహు లైన భీష్మ ద్రోణ భీమార్జునులచేత నఖిల
 ధరాధిపతుల నష్టాదశాక్షౌహిణీ బలంబులతోడం దునిమించి; మఱియు
 స్వసమాన బలులయిన యదువీరుల జయింప నెంతవారలకైనం దీరదని
 మధుపానమద విఘూర్ణిత తామ్రలోచనులై వర్తించు యాదవుల
 కన్యోన్యవైరంబులు గల్పించి పోరించి యితరేతర కరాఘాతంబుల హతులై తన్నుఁ
 గలసినం గాని భూభారంబుడగ దని చిత్తంబున దలంచి; అంత ధర్మనందనునిచే
 నిస్సపత్నం బగు రాజ్యంబు పూజ్యంబుగాఁ జేయించుచు మర్త్యులకుం
 గర్తవ్యంబులైన ధర్మపథంబులు సూపుచు బంధుమిత్రుల కెల్లఁ బరితోషంబు
 నొందించుచుం దత్పరోక్షంబున వారివంశం బుద్ధరింపఁ దలంచి యభిమన్యువలని
 నుత్తరయందు గర్భంబు నిలిపి గురుతనయప్రయుక్త మహిత
 బ్రహ్మస్త్రపాతంబునం దధర్బదళనంబు గాకుండ నర్భకుని రక్షించి నిజపదారవింద
 సేవారతుం డై న ధర్మసుతుచేఁ గీర్తి ప్రతాపంబులు నివృట్టిల్లం దురంగమేధంబులు
 మూఁడు సేయించి; వెండియు.

3-131-సీస పద్యము

వలనొప్ప లొకికవైదికమార్గముల్;
నడపుచు ద్వారకానగర మందు
నవిదితాత్మీయమాయా ప్రభావమున ని;
స్సంగుఁడై యుండి సంసారిపగిదిఁ
జెంది కామంబులచేత విమోహితుం;
డై సుఖించుచు ముదితాత్ముఁ డగుచు
నంచిత స్నిగ్ధస్మితావలోకముల సు;
ధాపరిపూర్ణసల్లాపములను

3-131.1-తేటగీతి

శ్రీనికేతనమైన శరీరమునను
పాండునందన యదుకుల ప్రకరములను
లీలఁ గారుణ్య మొలయఁ బాలించుచుండె
 నార్తరక్షాచణుండు నారాయణుండు.

3-132-సీస పద్యము

సంపూర్ణపూర్ణిమా చంద్రచంద్రిక నొప్పు;
రమణీయశారదరాత్రు లందు
సలలితకాంచనస్తంభ సౌధోపరి;
చంద్రకాంతోపలస్థలము లందు
మహిత కరేణుకా మధ్య దిగ్గజముల;
గతిని సౌదామినీలతల నడిమి
నీలమేఘంబులలీల ముక్తాఫల;
లలిత మధ్యస్థ నీలముల భాతి

3-132.1-తేటగీతి

సతత యౌవనసుందరీయుత విహారుఁ
 డగుచు సతు లెంద టందట కన్నిరూప
ములనుఁ గ్రీడించె బెక్కుబ్బములు సెలంగి
 నందనందనుఁ డభినవానందలీల.

3-133-వచనము

అంతనొక్కనాఁడు.

3-134-చంపకమాల

మునివరు లేగుదేర యదుముఖ్యులు గొందఱు గూడి ముట్టఁబ
ర్మినఁ గనలొంది వారు దమకించి శపించినఁ గొన్నిమాసముల్
చనునెడ దైవయోగమున జాతరబో సమకట్టి వేడుకల్
మనములఁ దొంగిలింప గరిమన్ నిజయానము లెక్కి యాదవుల్.

3-135-ఉత్పలమాల

కోరి ప్రభాసతీర్థమునకుం జని తన్నదిఁ గ్రుంకి నిర్మలో
దారత నందు దేవ ముని తర్పణముల్ పితృతర్పణంబులున్
వారని భక్తిఁ జేసి నవవత్సలతోఁ బొలుపారు గోవులన్
భూరిసదక్షిణాకముగ భూసురకోటికి నిచ్చి వెండియున్.

3-136-కంద పద్యము

అజిన పట రత్నకంబళ
రజత మహారజత తిల ధరావరకన్యా
 గజతురగ రథములను స
ద్విజకోటికి నిచ్చిఁ బెంపు దీపింపంగన్.

3-137-వచనము

ఇట్లు సఫలంబులైన భూదానంబు మొదలుగాఁగల దానంబు లనూనంబులుగా
భగవదర్పణబుద్ధిం జేసి యనంతరంబ.

3-138-తేటగీతి

ఎసగు మోదంబు సంధిల్ల నిష్టమైన
రసక మృదులాన్న మర్థిఁ బారణలుసేసి
మంజులాసవరసపానమత్తు లగుచుఁ
గడగి యన్యోన్నహాస్యవాక్యములఁ గలఁగి.

3-139-వచనము

ఇట్లు దమలోన మదిరాపాన మద విఘ్నార్జిత తామ్రలోచను లయి మత్స్యరంబుల
నొండొరులం బొడిచి సమస్త యాదవులును వేణూజాతానలంబునఁ దద్వంశ
పరంపరలు దహనంబు నొందు చందంబునం బొలిసి రది యంతయుం గనుంగొని
శ్రీకృష్ణుం డప్పుడు.

3-140-కంద పద్యము

చతురతతో నిజమాయా
గతిఁ జూచి లసద్విలోలకల్లోల సమం
చిత విమల కమల సార
స్వతజలముల విహితవిధులు సలిపినవాడై.

3-141-కంద పద్యము

ఒక వృక్ష మూలతలమున
నకలంక గుణాభిరాముఁ డాసీనుండై

యకుటిలమతి బదరీవని

కిక నీ వరుగు మని మొఱిగి యేగిన నేనున్.

3-142-కంద పద్యము

క్రమమున నిజకులసంహా

రము సేయఁ గడంగు టెఱిగి రమణీయశ్రీ

రమణు చరణాబ్జయుగ విర

హమునకు మది నోర్వలేక యనుగమనుడనై.

3-143-కంద పద్యము

హరి నరయుచుఁ జనిచని యొక

తరుమూలతలంబు నందుఁ దన దేహరుచుల్

పరగఁగ నున్న మహాత్మునిఁ

బరునిఁ బ్రపన్నార్తిహరుని భక్తవిధేయున్.

3-144-వచనము

మఱియును.

3-145-సీస పద్యము

అస్మత్ప్రియస్వామి నచ్యుతుఁ బరు సత్త్వ;

గుణగరిష్ఠుని రజోగుణవిహీను

సురుచిరద్వారకాపురసమాశ్రయు ననా;

శ్రయు నీలనీరదశ్శామవర్ణు

దళదరవిందసుందరపత్రనేత్రు ల;

క్షీయుతుఁ బీతకౌశేయవాసు

విలసితవామాంకవిన్యస్త దక్షిణ;

చరణారవిందు శశ్చత్ప్రకాశు

3-145.1-తేటగీతి

ఘనచతుర్భాహు సుందరాకారు ధీరుఁ

జెన్నుగల లేతరావిపై వెన్నుమోపి

యున్న వీరాసనాసీను నన్నుగన్న

తండ్రి నానంద పరిపూర్ణు దనుజహరుని.

3-146-మత్తకోకిలము

కంటిఁగంటి భవాబ్ధి దాటఁగ గంటి నాశ్రితరక్షకుం

గంటి యోగిజనంబుడెందము గంటిఁ జుట్టముఁ గంటి ము

క్రంటికింగనరాని యొక్కటిఁ గంటిఁ దామరకంటిఁ జే

కొంటి ముక్తివిధానముం దలకొంటి సౌఖ్యము లందగన్.

3-147-వచనము

అయ్యవసరంబునం బరమ భాగవతోత్తముండును, మునిజన సత్తముండును,
ద్వైపాయన సఖుండును, పరమ తపోధనుండును, నఘశూన్యుండును,
యఖిలజన మాన్యుండును, బుధజనవిధేయుండును నగు మైత్రేయుండు
తీర్థాచరణంబు సేయుచుం జనిచని.

3-148-మత్తేభ విక్రీడితము

కనియెం దాపసపుంగవుం డఖిలలోకఖ్యాతవర్ధిష్టు శో

భనభాస్వత్పరిపూర్ణయౌవనకళాబ్రజిష్టు యోగీంద్రహృ

ద్వనజాతైకచరిష్టు కౌస్తుభముఖోద్వద్భూషణాలంకరి

ష్టు నిలింపాహితజిష్టు విష్టుఁ బ్రభవిష్టుం గృష్టు రోచిష్టునిన్.

3-149-కంద పద్యము

తదనంతరంబ హరి దన

హృదయాబ్జము నందు ముకుళితేక్షణముల స

మృదమునఁ జూచుచు నానత

వదనుండై యుండె ముదము వటలఁగ ననఘా!

3-150-వచనము

అంత దగ్గఱ నేతెంచి యున్న మైత్రేయుండు వినుచుండ దరహాస చంద్రికా
సుందర వదనారవిందుండును, నానందసుధానిష్ఠుండ కందళిత
హృదయుండును, భక్తానురక్త దయాసక్త విలోకనుండును నగు పుండరీకాక్షుండు
నన్ను నిరీక్షించి యిట్లని యానతిచ్చె "పూర్వ భవంబున వసుబ్రహ్మలుసేయు
సత్రయాగంబున వసువై భవదీయ హృదయంబున నితర పదార్థంబులు గోరక
మదీయ పాదారవిందసేవం గాంక్షించితివి గావునఁ దన్నిమిత్రంబున నేను నీ
హృదయంబున వసేయించి సమస్తంబును గనుచుండుదు;
యాత్మారాముండునైన నన్ను నెవ్వరేనియు సదసద్వివేకులై యెఱుంగం జాలరు
వారలకు నేను నగోచరుండనై యుండుదు; మత్పరిగ్రహంబు గల నీకు నీజన్మంబు
కాని పునర్భవంబు నొందకుండుటకు భవదీయ పూర్వజన్మ కృతసుకృత విశేష
ఫలంబు కతంబున నియ్యాశ్రమంబున మత్పాదారవింద సందర్శనంబు కలిగె;
అదియునుంగాక పద్మకల్పంబు నందు మన్నాభిపద్మమధ్య నిష్కణ్ఠం డగు
పద్మసంభవునకు జన్మమరణాది సంస్కృతి నివర్తకంబును యవిరతా నశ్వరసౌఖ్య
ప్రవర్తకంబును నగు మన్మహత్త్వంబుఁ దెలియ జేయు నద్వివృజ్ఞానంబు
నీకునెఱింగింతు." అని యమ్మహానీయ తేజోనిధి యానతిచ్చిన సుధాసమాన
సరసాలాపంబులు కర్ణకలాంపంబులై మనస్తాపంబులం బాపిన రోమాండ
కంచుకిత శరీరుండను, నానందభాష్యధారాసిక్త కపోలుండను, పరితోష

సాగరాంతర్నిమగ్న మానసుండను నయి యంజలిపుటంబు నిటలతటంబున
ఘటీయించి యిట్లంటి.

3-151-కంద పద్యము

" పురుషోత్తమ! నీ పదసర

సీరుహ ధ్యానామృతాభిషేకస్ఫురణం

గరమొప్పిన నా చిత్తమి

తర వస్తువు లందు వాంఛఁ దగులునె యెందున్.

3-152-చంపకమాల

జననములేని నీవు భవసంగతి నొందుట కేమి కారణం

బనియును, గాలసంహరుఁడవై జగముల్ వెలయించు నీవు పా

యని రిపుభీతికై సరిదుదంచిత దుర్గము నాశ్రయించు టె

ట్లనియును దేవ నామనము నందుఁ దలంతు సరోజలోచనా!

3-153-వచనము

అదియునుంగాక.

3-154-కంద పద్యము

శ్రీరమణీశ్వర నీ వా

త్పారాముఁడ వయ్యు లీలఁ దరుణీకోటిం

గోరి రమించితి వనియును

వారక యే దలఁతు భక్తవత్సల! కృష్ణా!

3-155-కంద పద్యము

పరతత్త్వజ్ఞులు గరుణా

కర! నిను సంసారరహితుగా దలపోయ

న్నరసి నినుఁ గాంచు టెల్లను

గరమరుదు తలంచి చూడఁ గమలాధీశా!

3-156-వచనము

దేవా! నీ వఖండిత విజ్ఞాన రూపాంతఃకరణుండ వయ్యును ముగ్ధభావంబునఁ
బ్రమత్తుని చందంబున విమోహిత్వవడిం బ్రవర్తించుచు నెందేని నొదిఁగి యుండుటం
దలంచి నా డెందంబు గుందుచుండు; అరవిందలోచన! సురవందిత! ముకుంద!
ఇందిరాసుందరీరమణ! సరస్వతీరమణునకుం గరుణించిన సుజ్ఞానంబు ధరించు
శక్తి నాకుం గలదేనిఁ గృపసేయుము భవదీయ శాసనంబు ధరియించి భూరి
సంసారపారావారోత్తరణంబు సేయుదు'" అని విన్నవించి బహుభంగులం
బ్రస్తుతించిన భగవంతుడునుఁ బ్రపన్నపారిజాతంబును నైన కృష్ణుండు
పరతత్త్వనిర్ణయంబు నెఱింగించిన.

3-157-కంద పద్యము

సరసిజలోచన కరుణా

పరిలబ్ధజ్ఞానకలిత భావుఁడ నగుటం

హరితత్త్వవేదినై త

చ్చరణసరోజముల కెరఁగి సమ్మతితోడన్.

3-158-కంద పద్యము

హరి పదజలరుహ విరహ

తురతన్ దుర్దాంత దుఃఖితోయధిఁ గడవన్

వెరవేది తిరుగవలసెను

సరసిజభవకల్పవలయ సమయము దాఁకన్.

3-159-వచనము

ఇట్లు దిరుగుచు.

3-160-మత్తేభ విక్రీడితము

నరనారాయణ దాపసాశ్రమ పదౌన్నత్యంబునం బొల్పు భా

సుర మందార రసాల సాల వకుళాశోకాష్ట పున్నాగకే

సర జంబీర కదంబ నింబ కుటజాశ్చత్తస్పరన్మల్లికా

కరవీరక్షితిజాభిరామ బదరీకాంతార సేవారతిన్.

3-161-కంద పద్యము

చనుచున్నవాఁడ" నని ప

ల్కిన పలుకుల కులికి కళవళించుచు విదురుం

డనుపమశోకార్ణవమున

మునిగియు నిజయోగ సత్త్వమునఁ దరియించెన్.

3-162-వచనము

ఇట్లు విదురుండు శోకపావకునిం దన వివేకజలంబుల నార్చి యుద్ధవున
కిట్లనియె.

3-163-మత్తేభ విక్రీడితము

"లనఘా! యుద్ధవ! నీకుఁ గృష్ణుఁ డసురేంద్రరాతి మన్నించి చె

ప్పిన యధ్యాత్మ రహస్యతత్త్వ విమలాభిజ్ఞానసారంబు బో

రన నన్నుం గరుణించి చెప్పినఁ గృతార్థత్వంబునం బొందెదన్
విను పుణ్యాత్ములు శిష్యసంఘముల నుర్విత్ బ్రోవరే? వెండియున్.

3-164-కంద పద్యము

భగవద్భక్తులు సుజనులుఁ
దగవెఱిగి పరోపకారతాత్పర్యవివే
 కగరిష్ఠులై చరింతురు
జగతిం బొగడొంది వృష్టిసత్తమ యెందున్."

3-5-మైత్రేయునింగనుగొనుట

3-165-కంద పద్యము

అనవుడు నుద్ధవుఁ డవ్వెదు
రున కిట్లను "ననఘ! మునివరుడు సాక్షాద్వి
 ష్ణునిభుండగు మైత్రేయుఁడు
దన మనమున మనుజగతి వదలఁ దలచి తగన్.

3-166-కంద పద్యము

హరి మురభేది పరాపరుఁ
గరుణాకరుఁ దలఁచు నట్టి ఘనుఁ డమ్మునికుం
 జరు కడకేగిన నాతడు
గరమర్ధిం దెలుపు సాత్వికజ్ఞానంబున్."

3-167-వచనము

అని యుద్ధవుండు విదురుం గూడి చనిచని.

3-168-ఉత్పలమాల

ముందట గాంచె నంత బుధముఖ్యుడు హల్లకపుల్లపద్మ ని
ప్యంద మరందపాన విలసన్నద భృంగ జలత్తరంగ మా
కంద లవంగ లుంగ లతికాచయ సంగ సురాంగనాశ్రితా
నందితపుణ్యసంగ యమునన్ భవభంగ శుభాంగ నర్మిలిన్.

3-169-కంద పద్యము

కని డాయనేగి మోదం
బున దత్సరిదమల పులిన భూములఁ దగ నా
 దినశేషము నివసించెను
వనజోదరపాదపద్మవశమానసుడై

3-170-కంద పద్యము

మటునాఁడు రేపకడ భా
సురపుణ్యుడు ఘనుడు మధునిష్టాదనచరణ
 స్మరణక్రీడాకలితుఁడు
దరియించెం గలుషగహనదహానన్ యమునన్.

3-171-వచనము

ఇట్లుద్ధవుండు యమునానది నుత్తరించి బదరికాశ్రమంబునకుం జనియె" అనిన
 విని రాజేంద్రుండు యోగీంద్రున కిట్లనియె.

3-172-కంద పద్యము

" శౌరియు నతిరథవరులు మ
హారథ సమరథులు యదుబలాధిపు లేల్లం
 బోరి మృతిబొంద నుద్ధవుఁ
డేరితిన్ బ్రతికె నాకు నెఱిగింపు తగన్."

3-173-సీస పద్యము

నావుడు రాజేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుఁ;
 డిట్లను "మున్ను లోకేశుచేత
 సంప్రార్థితుడైన జలరుహనాభుండు;
 వసుమతిపై యదువంశమందు
 నుదయించి తనుదాన మదిలోనఁ జింతించి;
 తెలివొంది యాత్మీయకులవినాశ
 మొనరించి తాను బంచోపనిషణ్ణయ;
 మగు దివ్యదేహంబునందుఁ జెందఁ

3-173.1-తేటగీతి

దలచి విజ్ఞానతత్త్వంబు ధరణిమీద
 దాల్చి జనకోటి కెఱిగింపఁ దగిన ధీరుఁ
 డుద్ధవుడు దక్క నితరులేనోప రితఁడు
 నిర్జితేంద్రియుఁ డాత్మసన్నిభుఁ డటంచు

3-174-తేటగీతి

క్షితిపై నిలిపిన కతమున
 నతనికి మృతి దొరకదయ్యె నవనీశ! రమా
 పతి యభిమానము గలిగిన
 యతిపుణ్యుడు చనియె బదరికాశ్రమమునకున్.

3-175-వచనము

అంత.

3-176-కంద పద్యము

ఉద్ధవుఁ డరిగిన పిదప స

మిద్ధపరిజ్ఞాను సుజనహితు మైత్రేయున్

వృద్ధజనసేవ్యుఁ దాపస

వృద్ధశ్రవుఁ జూడగోరి విదురుడు గడఁకన్.

3-177-వచనము

యమునానది దాటి కతిపయప్రయాణంబులం బుణ్యనదులును

హరిక్షేత్రంబులును దర్శించుచు నతి త్వరిత గమనంబున.

3-178-కంద పద్యము

చనిచని ముందటఁ గనుగొనె

ఘనపాపతమఃపతంగఁ గరుణాపాంగం

గనదుత్తంగతరంగన్

జనవరనుతబహుళపుణ్యసంగన్ గంగన్.

3-179-కంద పద్యము

అందు నరవింద సౌరభ

నందిత పవమాన ధూత నటదూర్మి పరి

స్పందిత కందళశీకర

సందోహ లసత్ప్రవాహ జలమజ్జనుడై.

3-180-సీస పద్యము

ఘనసార రుచి వాలుకా సముదంచిత;

సైకతవేదికాస్థలము నందు

యమనియమాది యోగాంగ క్రియానిష్ఠఁ;

బూని పద్మాసనాసీనుఁ డగుచు

హరిపాదసరసీరుహన్యస్త చిత్తుడై;
 బాహ్యేంద్రియవ్యాప్తిఁ బాఱఁదోలి
 సకలవిద్యజ్ఞున స్తవనీయ సముచితా;
 చార వ్రతోపవాసములఁ గ్రుస్సి

3-180.1-తేటగీతి

యున్న పుణ్యాత్ము విగతవయోవికారు
 వినుతసంచారు భువనపావనవిహారు
 యోగిజనగేయు సత్తతిభాగధేయు
 నాశ్రితవిధేయు మైత్రేయు నచటఁ గాంచె.

3-6-విదుర మైత్రేయ సంవాదంబు

3-181-వచనము

ఇట్లు గనుంగొని యమ్మునీంద్రుని పాదంబులకుం బ్రణమిల్లి ముకుళిత హస్తండ్లై
 యిట్లనియె "మునీంద్రా! లోకంబున సకల జనంబులు మనంబుల ఘనంబులగు
 సౌఖ్యంబు లందందలంచి తత్ఫలప్రాప్తి హేతువులైన కర్మంబు లాచరించి
 దైవోపహతులై తత్కర్మంబులచేత నిష్ఫలారంభు లగుదురు; కర్మంబులు
 బంధకంబులును దుఃఖ హేతువులునుం గాని సౌఖ్యదాయకంబులై పాపనివృత్తిఁ
 జేయనోపవు; అదియట్లుండె; భూరి దుఃఖానుసారంబైన సంసారచక్రంబు నందుఁ
 బరిభ్రమించుచుం గామ విమోహితులై పూర్వకర్మానుగతంబులైన శరీరంబులుఁ
 దాల్చుచుం జచ్చుచు మరలం బుట్టుచు నెంతకాలంబునకుం బాపనివృత్తిఁ గానక
 మాత్యయౌవనవనకుఠారులై జనియించి వర్తించు మూఢాత్ములం బశుప్రాయుల
 రక్షించుకొనుటఁ గాదె నారాయణపరాయణులైన మీవంటి పుణ్యాత్ములు
 లోకంబునం జరియించుట; అదియునుంగాక.

3-182-మత్తేభ విక్రీడితము

అవివేకానుగతస్వకార్యజలవేలాకీర్ణమై మిత్రబం
 దువదూపుత్రజలగ్రహోగ్రయుతమై దుర్దాంతసంసార దు
 ర్భవపాథోధిఁ దరించువారె? హరిసంబంధక్రియాలోల భా
 గవతానుగ్రహనావ లేని యధముల్ కారుణ్యసంధాయకా!

3-183-కంద పద్యము

మునినాథచంద్ర! ననుఁ గై
 క్రిని కాచు తలంపు బుద్ధిఁ గూడిన యేనిన్
 వినుము; మదీప్సిత మది నా
 చనువునఁ గావింపవయ్య! సజ్జనతలకా!"

3-184-వచనము

అని వెండియు విదురుండు మైత్రేయుం జూచి "మునీంద్రా! త్రిగుణాత్మక
 మాయానియంత యగు భగవంతుండు స్వతంత్రుం డయ్య నవతరించి యేయే
 యవతారంబుల నేయే కర్మంబు లాచరించె? అదియు నిష్క్రియుం డగు నీశుండు
 మొదలం బ్రపంచంబు నేవిధంబునం గల్పించె? ఏ పగిదిం బాలించె? మఱియు నీ
 విశ్వంబు నాత్మీయ హృదయాకాశగతముం జేసి నివృత్తవృత్తి యగుచు
 యోగమాయ యం దెట్లు వసియించె? బ్రహ్మాదిరూపంబులం బొంది
 బహుప్రకారంబుల నెట్లు క్రీడించె? భూసుర గోసురాదులఁ బరిరక్షించుటకై
 మత్స్యాద్యవతారంబులు ధరియించి యేయే ప్రయోజనంబులం దీర్చె?
 పయోరుహగర్భాండకటాహంతగ్గతంబులై లోకపాలసహితంబులైన లోకంబులను,
 లోకాలోకపర్వతంబులను, బహిర్భాగంబులను నేయే తత్త్వభేదంబుల ముఁ
 నెత్తఱంగునఁ బుట్టించె? అందుఁ బ్రతీపితంబగు జీవకోటి యెవ్వనిం గొల్చి
 బ్రతుకు? జనులకుఁ గర్మనామరూపభేదంబు లెట్లు నిర్దేశించె? నింతయు

సవిస్తారంబుగా వివరింపుము; ఉత్తమశ్లోకమౌళిమండనుండును
యోగేశ్వరేశ్వరుండును నైన పుండరీకాక్షుని చరిత్రశ్రవణంబునం గాని
జన్మమరణాది సకలదుఃఖకరంబులును దుష్కర్మప్రాప్తంబులును నగు
భవబంధంబులు దెగవు; " అని వెండియు నిట్లనియె.

3-185-తరళము

" సతతమున్ సరసీరుహోదరసత్కథామృతపూరమున్
శ్రుతిపుటాంజలిచేత నిమ్ముల జుట్టియుం దనివోదు భా
రతకథామిష మూని విష్ణుఁ బరాశరప్రియసూతి స
న్మతి నుతించిన చోట సన్మునినాథ! నామది నుబ్బుదున్.

3-186-కంద పద్యము

ఇతర కథావర్ణనముల
నతి హేయత నొందె జిత మనఘాత్మ! రమా
పతి చరితామృతరతి సం
స్మతివేదన లెల్లఁ బాయఁజేయు మునీంద్రా!

3-187-తేటగీతి

భూరివిజ్ఞాననిధు లగు నారదాది
నిర్మలాత్ముల కయిన వర్జింపరాని
హరికథామృతపానంబు నందు విసివి
యెల్ల ననువాడె పో వెట్టిగొల్లఁ డనఁగ.

3-188-వచనము

అదియునుంగాక.

3-189-సీస పద్యము

అరవిందనాభుని యపరావతారమై;
 జనన మందిన పరాశరసుతుండు
 చతురవర్ణాశ్రమాచారధర్మంబులు;
 రవణింప లోకవిడంబనంబు
 లగు గ్రామ్యకథలు పెక్కుర్థిగల్పించుచు;
 హరికథావర్ణనమందులోన
 నించుకెంచుకగాని యేర్పడఁ జెప్పమి;
 నంచిత విజ్ఞాన మాత్మ నిలువ

3-189.1-తేటగీతి

కున్నఁ జింతించి మఱి నారదోపదిష్టుఁ
 డగుచు హరివర్ణనామృత మాత్మఁ గ్రోలి
 విమలసుజ్ఞాననిధి యన వినుతికెక్కి
 ధన్యుఁ డయ్యెను లోకైకమాన్యుఁ డగుచు.

3-190-వచనము

కావున.

3-191-కంద పద్యము

సరసిరుహోదరు మంగళ
 చరితామృత మాత్మఁ గ్రోలు జనుఁ డితర కథా
 గరళముఁ గ్రోలునె హరిసం
 స్మరణము జీవులకు నఖిల సౌఖ్యద మనఘా!

3-192-కంద పద్యము

శ్రీవనితాధిప నామక

ధావిముఖుల కిహముఁ బరము దవ్వె పేదపం

బోవుదురు నరకమునకున్

వావిరి నే వారిఁ జూచి వగతు మునీంద్రా!

3-193-కంద పద్యము

ఏ నరుడే నొక నిమిషం

బైన వృథావాదగతిని హరిపదకమల

ధ్యానానందుడు గాడే

నా నరునకు నాయు వల్పు మగు మునినాథా!

3-194-చంపకమాల

మృదుగతిఁ బువ్వుదేనియ రమించుచుఁ బానముసేయఁ బాటు ష

ట్టదమునుఁ బోలి యార్తజనబాంధవు విశ్వభవస్థితివ్యయా

స్పదమహితావతారుఁ డగు పంకరుహోదరు నిత్యమంగళ

ప్రదగుణకీర్తనామృతముఁ బ్రాయకఁ గ్రోలెదఁ జెప్పవే దయన్."

3-195-కంద పద్యము

అని విదురుడు మైత్రేయుం

డను మునినాయకుని నడిగె" నని వేదవ్యా

సునితనయుం డభిమన్యుని

తనయునకుం జెప్పి మఱియుఁ దగ నిట్లనియెన్.

3-196-వచనము

" ఇట్లు విదురుండు మైత్రేయు నడిగిన నతం డతనిం గని యతి మృదు

మధురవచనరచనండ్లె యిట్లనియె "అనఘా! కృష్ణకథాశ్రవణ తత్పరుండవై నీవు

నన్నడిగితివి గావున భద్రంబయ్యె; నీవు భగవద్భక్తుండవు గావున
హరికథాసక్తుండ వగుట విచిత్రంబుగాదు; అదియునుంగాక మాండవ్యశాపంబున
సాత్యవతేయువలన భాత్రుక్షేత్రంబున శూద్రయోనింబుట్టినట్టి
ప్రజాసంయమనుండవగు యముండవు పరమ జ్ఞానసంపన్నుండవు
నారాయణునకుం బ్రియతముండవు గావునఁ గృష్ణుండు నిర్వాణకాలంబునం దన
సన్నిధికిం జనిన నన్ను డాయంజీరి విజ్ఞానం బెల్ల నుపదేశించి నీకు నెఱింగింపు
మని యానతిచ్చుటంజేసి యవశ్యంబును నీకు నెఱింగింతు దత్తావధానుండవై
వినుము.

3-7-జగదుత్పత్తి లక్షణంబు

3-197-కంద పద్యము

వనజాక్షయోగమాయా

జనితం బగు విశ్వజననసంస్థానవినా

శనముల తెఱఁ గెఱిగించుచు

ననఘా! విష్ణుని మహత్త్వ మభివర్ణింతున్.

3-198-సీస పద్యము

సకలజీవుల కెల్లఁ బ్రకట దేహము నాత్మ;

నాథుండుఁ బరుండు నానావిధైక

మత్స్యపలక్షణమహితుండు నగు భగ;

వంతుండు సృష్టిపూర్వంబు నందు

నాత్మీయమాయ లయంబు నొందిన విశ్వ;

గర్భుడై తాన యొక్కటి వెలుంగు

పరమాత్ముఁ డభవుం డుపద్రష్ట యయు్య వ;
స్వంతర పరిశూన్యుఁ డగుటఁ జేసి

3-198.1-తేటగీతి

ద్రష్ట గాకుండు మాయాప్రధానశక్తి
నతుల చిచ్చక్తి గలవాఁడు నగుచుఁ దన్ను
లేనివానిఁగఁ జిత్తంబులేనఁ దలచి
ద్రష్ట యగుఁ దన భువననిర్మాణవాంఛ.

3-199-తేటగీతి

బుద్ధిఁ దోచిన నమ్మహాపురుషవరుఁడు
కార్యకారణరూపమై ఘనతకెక్కి
భూరిమాయాభిధాన విస్ఫురతశక్తి
వినుతికెక్కిన యట్టి యవిద్య యందు.

3-200-కంద పద్యము

పురుషాకృతి నాత్మాంశ
స్ఫురణము గల శక్తి నిలిపి పురుషోత్తముఁ డీ
శ్వరుఁ డభవుం డజుఁడు నిజో
ద్రసంస్థిత విశ్వ మపుడుఁ దగఁ బుట్టించెన్.

3-8-మహాదాదుల సంభవంబు

3-201-సీస పద్యము

దృతిఁ బూని కాలచోదితము నవ్యక్తంబుఁ;
బ్రకృతియు నని పేళ్ళఁ బరగు మాయ

వలన మహత్తత్వ మెలమిఁ బుట్టించె మా;
యాంశ కాలాది గుణాత్మకంబు
నైన మహత్తత్వ మచ్యుత దృగ్గోచ;
ర మగుచు విశ్వనిర్మాణవాంఛ
నందుటఁ జేసి రూపాంతరంబునఁ బొందె;
నట్టి మహత్తత్వ మందు నోలిఁ

3-201.1-తేటగీతి

గ్రార్యకారణ కర్తాత్మకత్వ మైన
మహిత భూతేంద్రియక మనోమయ మనంగఁ
దగు నహంకారతత్వ ముత్పన్న మయ్యెఁ
గోరి సత్త్వరజస్తమోగుణక మగుచు.

3-202-వచనము

వెండియు; రూపాంతరంబులం బొందుచున్న సాత్త్వికాహంకారంబు వలన
 మనంబును వైకారికకార్యభూతంబు లైన దేవతాగణంబులును సంభవించె;
 ఇంద్రియాధిష్ఠిత లైన వాని వలన శబ్దంబు పూర్వంబునఁ బ్రకాశం బగుటం జేసి
 జ్ఞానేంద్రియంబు లయిన త్వక్చక్షుశ్రోత్ర జిహ్వప్రాణంబులును, గర్మేంద్రియంబు
 లయిన వాక్పాణి పాద పాయూపస్థములును, దైజసాహంకారంబు వలన
 శబ్దస్పర్శ రూపరస గంధంబు లుదయించె; అందు శబ్దంబు నిజగుణం బయిన
 శబ్దంబువలన నాకాశంబుఁ బుట్టించె; గగనంబు కాలమాయాంశయోగంబునం
 బుండరీకాక్షు నిరీక్షణంబున స్పర్శతన్మాత్రంబువలన వాయువుం గలిగించె;
 పవనుండు నభోబలంబున రూపతన్మాత్రాంశంబు వలన లోకలోచనం బైన
 తేజంబు నుత్పాదించె; తేజంబు కాలమాయాంశ యోగంబున నుత్తమశ్లోకుని
 విలోకనంబునఁ బవమాన యుక్తం బగుచు రసతన్మాత్రంబువలన నంబువులం

బుట్టించె; సలిలంబు కాలమాయాంశ యోగంబునం బరమేశ్వరానుగ్రహంబు గలిగి
తేజోయుక్తం బైన గంధ గుణంబు వలనం బృథివిఁ గలిగించె; అందు గగనంబునకు
శబ్దంబును, వాయువునకు శబ్ద స్పర్శంబులును, తేజంబునకు శబ్దస్పర్శ
రూపంబులును, సలిలంబునకు శబ్దస్పర్శ రూపరసంబులును, పృథివికి
శబ్దస్పర్శ రూపరస గంధంబులును, గుణంబులై యుండు; కాలమాయాంశ
లింగంబులు గలిగి మహదాద్యభిమానంబులు నొందిన దేవతలు విష్ణుకళాకలితు
లగుదురు; అట్టి మహదాది తత్త్వంబు లైక్యంబు సాలమిం బ్రపంచంబులు గల్పింప
సమర్థంబులుగాక కృతాంజలులై యోగీశ్వరేశ్వరుం డైన నారాయణు నిట్లని
స్తుతియించె.

3-9-మహదాదులు హరి స్తుతి

3-203-దండకము

శ్రీనాథనాథా! జగన్నాథ! నమ్రైకరక్షా! విపక్షక్షమాభ్యుత్సహస్రాక్ష! నీరేజ పత్రేక్షణా!
దేవదేవా! భవద్దాస వర్గానుతాపంబులం బాపగా నోపు దివ్యాతపత్రంబునాఁ
బొల్చు యుష్మత్సదాంభోజ మూలంబు పుణ్యాల వాలంబుగాఁ బొంది యోగీంద్రు
లుద్దామ సంసారతాపంబులం బోవగా మీటి వర్తింతురో తండ్రి! ఈశా! సమస్తాఘ
నిర్ణాశ! ఈ విశ్వమం దెల్ల జీవుల్ భవోదగ్ర దుర్వార తాపత్రయాభీల దావాగ్నిచేఁ
గ్రాగి దుఃఖాబ్ధిలోఁ దోగి యేకర్మమున్ ధర్మముం బొందగా లేక సంసారచక్రంబు
నందుం బరిబ్రామ్యమాణాత్ములై యుండు; రమ్మాడ చేతస్కులం జెప్పగా నేల
యో దేవ! విజ్ఞానదీపాంకురం బైన మీ పాదపంకేరుహచ్ఛాయఁ బ్రాపింతు మబ్జాక్ష!
సన్మోని సంఘంబు లైకాంతిస్వాంతతం బేర్చి దుర్దాంత పాపాఘ
నిర్ణాశకాంబుప్రవాహాబ్ర గంగానివాసంబుగాఁ నొప్పు నీ పాద యుగ్మంబు
యుష్మన్ముఖాంభోజ నీడోద్గతం బైన వేదాండజశ్రేణిచేతం గవేషించి సంప్రాప్తులై
యుండు; రో నాథ! వైరాగ్యశక్తిస్ఫుటజ్ఞాన బోధాత్ములైనట్టి దీరోత్తముల్ నిత్య

నైర్మల్య భవ్యాంతరంగంబు లందే పరంజ్యోతి పాదాబ్జపీఠంబు గీలించి
 కైవల్యసంప్రాప్తులై రట్టి నిర్వాణమూర్తిం బ్రశంసించు మింద్రాదివంద్యా! ముకుందా
 సమస్తంబుఁ గల్పింపఁ బాలింపఁ దూలింపఁగాఁ బెక్కు దివ్యవతారంబులం బొందు
 నీ పాద పంకేరుహధ్యాన పారీణ సుస్వాంతులై యొప్పు భక్తావళిన్ మోక్షదం బైన
 నీ పాదకంజాతముల్ కొల్తు; మీశా! రమాధీశ! పుత్రాంగనా మిత్ర సంబంధ
 బంధంబులం జెంది నిత్యంబు దుష్టక్రియాలోలురై దేహగేహంబులం దోలి వర్తించు
 దుర్మానవశ్రేణు లందంతరాత్ముండవై యుండియున్ దూరమై తోచు నీ
 పాదపద్మంబు లర్చించు; మో దేవ! బాహ్యేంద్రియవ్యాప్తి నుద్వృత్తు లైనట్టి
 మూఢాత్ము లధ్యాత్మ తత్త్వప్రభావాఢ్యులై నీ పదాబ్జాత విన్యాస
 లక్ష్మీకళావాసముం గన్న యయుత్తమశ్లోకులం గానఁగాఁజాల రప్పుణ్యు లా
 దుష్టులం జూడఁగా నొల్లరంబోధిరాట్కన్యకాకాంత వేదాంత శుద్ధాంత సిద్ధాంతమై
 యొప్పు నీ సత్కథాసార చంచత్కుధాసార పూరంబులం గ్రోలి సౌఖ్యోన్నతిన్ సోలి
 ధీయుక్తులై వ్రాలి తాపంబులం దోలి మోదంబులం దేలి సంపన్నులై మన్న
 నిత్యప్రసన్నుల్ మహోత్కంఠతం బేర్చి వైకుంఠధామంబు నల్పక్రియాలోలురై
 కాంతు రద్ధివ్యవాసైక సంప్రాప్తికిం గోరుచున్నార; మో దేవ! వైరాగ్యవిజ్ఞాన భోధాత్మ
 యోగక్రియా రూఢి నంతర్బహిర్వాప్తిఁ జాలించి శుద్ధాంతరంగంబుఁ గావించి
 హృత్పద్మ వాసుండ వై చిన్మయాకారమై యున్న నీ యున్న తానంత తేజో
 విలాసోల్లసన్మూర్తిఁ జిత్తంబు లం జేర్చి యానంద లోలాత్మతం బొల్చు
 యోగీశ్వరశ్రేణికిం దావకీ నానుకంపానులబ్ధస్ఫుటజ్ఞానముం గల్గుటం జేసి
 యాయాసముం జెంద; రో దేవతాచక్రవర్తి! సదానందమూర్తి! జగద్గీతకీర్తి!
 లసద్భూతవర్తి! భవద్దాసు లైనట్టి మమ్మున్ జగత్కల్పనాసక్త చిత్తుండవై నీవు
 త్రైగుణ్య విస్ఫూర్తిఁ బుట్టించినం బుట్టుటేకాక నీ దివ్య లీలానుమేయంబుగా సృష్టి
 నిర్మాణముం జేయ నేమెంతవారౌదు మీ శక్తి యుక్తిన్ భవత్పూజ గావించు;
 మట్లుండే నీ సత్కళాజాతు లైనట్టి మమ్మెన్నఁగా నేల నధ్యాత్మ తత్త్వంబ వన్నం

బరం జ్యోతి వన్నం బ్రపంచంబ వన్నన్నధిష్ఠాత వన్నన్ సదాసాక్షి వన్నన్
గుణాతీత! నీవే కదా పద్మపత్రాక్ష! సత్వాది త్రైగుణ్య మూలంబునా నొప్పు
మాయాగుణం బందు నుద్యన్మహా తత్త్వ మైనట్టి నీ వీర్యముం బెట్టుటం జేసి నీ
వింతకుం గారణం బొదు; నాయాయి కాలంబులన్నీకు సౌఖ్యంబు లేమెట్లు
గావించు; మేరీతి నన్నంబు భక్షించు; మెట్టంగి వర్తించు; మే నిల్కడన్నుండు;
మీ జీవలోకంబె యాధారమై యుండి భోగంబులం బొందుచున్నున్న యిక్కార్య
సంధాను లైనట్టి మాకుం జగత్కల్పనా శక్తికిన్ దేవ! నీ శక్తిఁ దోడ్పాటు గావించి
విజ్ఞానముం జూపి కారుణ్య సంధాయివై మమ్ము రక్షింపు లక్ష్మీమనః పల్వలక్రొడ!
యోగీంద్ర చేతస్సరో హంస! దేవాదిదేవా! నమస్తే! నమస్తే! నమస్తే!

3-10-విరాడ్విగ్రహ ప్రకారంబు

3-204-సీస పద్యము

అనినఁ బ్రసన్నుడై హరి మహదాదుల;
కన్యోన్యమిత్రత్వ మందకున్న
కతమున నిఖిల జగత్కల్పనాశక్తి;
వొడమకుండుటఁ దన బుద్ధి నెఱిగి
కైకొని కాలవేగమున నుద్రేకంబు;
నొందిన ప్రకృతితోఁ బొంది నిజబ
లము నిల్పి తా నురుక్రముఁ డన సప్తవిం;
శతితత్త్వముల యందు సమత నొక్క

3-204.1-తేటగీతి

పరి ప్రవేశించి యాతత్త్వ భవ్యగుణము
నందు జ్యేష్ఠానురూపంబు లలరఁ జెంది

యొకటి నొకటినిఁ గలయక యుండి విశ్వ
రచన నెఱుఁగని యాతత్త్వనిచయమునకు.

3-205-వచనము

ఇట్లు విశ్వనిర్మాణనిపుణత్వంబు నెఱుంగం జూపుచు నన్నింటికి నన్యోన్యతం
గల్పించి తన యనుగ్రహంబునం బ్రేరితంబై కానంబడి క్రియాసామర్థ్యంబునం
జెన్నొందిన తత్త్వవితానంబు దేవప్రేరితంబయి స్వకీయంబులగు నంశంబులచేతం
బుట్టించిన విరాడ్విగ్రహంబై తత్త్వవితతి దమ యందుఁ జెందిన పుండరీకాక్షుని
కళాంశంబున నొకటి కొకటికి నైక్యంబు వాటిల్లి పరిణతంబై రూపాంతరంబునుం
జెందె; నే తత్త్వంబునఁ జరాచరలోక పుంజంబులు నిండి యుండు, నా
హిరణ్మయంబైన విరాడ్విగ్రహంబు నొందిన పురుషుండు సర్వజీవసమేతుండై
యుండె; అంత.

3-206-కంద పద్యము

జలములలోపల నిమ్ముల
జలరుహజాతాండ మందు సాహస్రాబ్దం
బులు నిలిచెఁ గార్యరూపా
కలితం బగు నవ్వరాట్సుగ్రభము వరుసన్.

3-207-తేటగీతి

దైవకర్మాత్మశక్తి వితానములను
దగిలి తనచేతఁ దనుఁదాన దైవశక్తి
యగుచు వెలుగొందుచును బ్రకారాంతరమునఁ
దనువు వితతంబుగాని చైతన్య మొంది.

3-208-తేటగీతి

రూపసంసక్తిఁ జేసి నిరూఢకర్మ
శక్తియును వృత్తిభేదసంసక్తి దశ వి
ధముల గలిగిన ప్రాణరూపమున నాత్మ
శక్తి బోధత్వ మగుచున్న శక్తి గలిగి.

3-209-కంద పద్యము

త్రివిధం బగుచును నాధ్యా
త్మ్య విభేదంబులను బాపి మఱి యధిభూతా
త్మ విరాడ్రూపమ్మగు నిది
వివిధప్రాణులకు నాత్మవిధమై మఱియున్.

3-210-కంద పద్యము

జీవంబై పరమాత్మకుఁ
దావలమై యాదిమావతారం బగు న
ద్వేవుని గర్భంబున భూ
తావలితోడం బ్రపంచ మర్థిం దోచెన్.

3-211-వచనము

ఇట్లు దోచిన విరాట్పురుషుం డాధ్యాత్మికాధిదైవి కాధిభౌతికంబు లను
భేదంబులచేఁ బూర్వోక్తక్రమంబున వెలుగొందు" ననుచు విదురునకు మైత్రేయుం
డెఱింగించె" నని చెప్పి; వెండియు నిట్లనియె.

3-212-చంపకమాల

" హరి పరమాత్ముఁ డీశుఁ డజుఁ డాధ్యుఁ డనంతఁ డనంతమూర్తి సా
గరతనయాహృదీశుఁడు వికారవిదూరుఁడు నిత్యమంగళా

కరుడు గృపాపయోనిధి యకల్మషచిత్తుడు సర్వశక్తి దా
మరసవిలోచనుండు బుధమూన్యచరిత్రపవిత్రుఁ డిమ్ములన్.

3-213-వచనము

ఇత్తైఱుగున నీశుం డగు నధోక్షజుండు మహదాదితత్త్వంబుల మనంబుల
ఘనంబులగు తలంపులు దానెఱింగి యట్టి తత్త్వంబుల వివిధ వృత్తిలాభంబునకై
స్వకీయచిచ్ఛక్తిచే నిటు లొనర్తు నని చింతించి నిజకళాకలితం బగు
విరాడ్స్వగ్రహంబు నందు నగ్ని ప్రముఖం బగు దేవతావళి కెల్ల నివాసం బగుచుఁ
గానంబడిన వైరాజపురుషుని యాస్యాద్యవయవంబుల వినిపింతు
దత్తావధానుండవై వినుము.

3-214-సీస పద్యము

నరనుత! యా దివ్యపురుషోత్తముని పృథ;
గ్భావంబు నొంది ముఖంబువలన
భువనపాలకుడైన పవమానసఖుఁ డంత;
రాత్ముఁ డీశ్వరునంశమైనవాని
కనయంబు ననుకూల మగుచు నిజస్థాన;
మునఁ బ్రవేశించిన ముఖము నందుఁ
బరఁగు జీవుండు శబ్దము నుచ్చరించుఁ బృ;
థగ్భావములను నేత్రముల నినుఁడు

3-214.1-తేటగీతి

చక్షురింద్రియ యుక్తుడై సరవిజెంది
రూపవిజ్ఞాన మహిమ నిరూఢి నొందు

మఱియుఁ జర్మంబునను బవమానుఁ డీశ్వ

రాంశమై తత్తగింద్రియ మందుఁ గూడి.

3-215-వచనము

నిజవాసంబు నాశ్రయించి జీవుండు స్ఫుర్భేంద్రియగతుండై పృథగ్భావం బయ్యె;
 శ్రోత్రంబుల దిక్కు లచ్యుత కళాంశంబు లగు శ్రవణేంద్రియ యుక్తంబులై
 నిజస్థానంబునం బొంది జీవుండు శబ్దజ్ఞానగతుం డగు; వెండియుఁ దాలువు
 నిర్భిన్నంబయిన లోకపాలుఁ డగు వరుణుం డందుఁ బ్రవేశించి
 రసనేంద్రియంబుచేఁ బ్రకాశించినం బ్రాణి రసంబులం గ్రహించె; పరమేశ్వరుని
 నాసికేంద్రియంబు పృథగ్భావంబు నొంది యాశ్వినేయాధిష్ఠానంబై పూణాంశంబు
 నొందిన జంతువు గంధగ్రహణ సమర్థం బయ్యె; వెండియు భిన్నంబయిన
 చర్మంబున నోషధులును బరమపురుషాంశంబు లయిన కేశంబులం గూడి
 నిజనివాసంబు నొందిన జీవుండు కంఠాయమానుం డగు; భిన్నభూతంబైన
 మేడ్డంబునం బ్రజాపతి రేతంబున నిజస్థానంబు నొంది జీవుం డానందంబునం
 బొరయు; భిన్నభావం బైన గుదంబున మిత్తుం డచ్యుతాంశంబును బొంది
 పాయువుం గూడి నిజాస్థానంబు నొందుచు జీవుండు విసర్గంబుఁ జెందు;
 వేటువేటైన బాహువులం ద్రిదశాధీశ్వరుం డయిన పురంధరుండు క్రయవిక్రయాది
 శక్తియుక్తుం డగుచు నిజస్థానంబు నొంది జీవుండు వానిచేత జీవికం బొందు;
 మఱియుఁ బాదంబులు నిర్భిన్నంబు లయిన విష్ణుండు స్వావాసంబు గైకొని
 గతిశక్తిం బొందిన జీవుండు గమనాగమ నార్థుండయ్యె; వెండియు భిన్నభావం
 బయిన హృదయంబు మనంబుతోడం గలిసి నిజాధిష్ఠానంబునం జంద్రుండు
 ప్రవేశించిన జీవుండు శరీరసంకల్పాది రూపం బగు వికారంబునుం బొందు;
 భిన్నభావంబైన యహంకారంబున నహంకృతి యుక్తుండై రుద్రుండు
 నిజస్థానంబుగా వసియించు; ఆ యహంకృతిచే శరీరకర్తవ్యంబులు నడపు బుద్ధి

వాగీశ్వరావాసంబై హృదయంబుతోడం గలసి నిజాధిష్ఠానంబున బోధాంశంబుచే
వెలింగిన శరీరి బోధవృత్తం బొందు; భిన్నంబైన చిత్తంబు బ్రహ్మవాసంబై
చేతనాంశంబు నొందినఁ బ్రాణి విజ్ఞానంబునుం బొందు; అట్టి విరాట్పురుషుని
శీర్షంబున స్వర్గంబును, జరణంబుల వసుమతియు, నాభి యందు గగనంబును
గలిగె సత్త్వాదిగుణ పరిణామంబుల నమరు లైరి; ఊర్జిత సత్త్వగుణంబున
నద్దేవతలు త్రిదివంబును బొందిరి; రజోగుణంబున మనుజులును, గవాదులును
ధరణిం బొందిరి; తామసంబున భూతాదులైన రుద్రపారిషదులు
ద్యావాప్యధివ్యంతరం బగు వియత్తలంబునుం బొందిరి ముఖంబువలన
నామ్నాయంబు లుత్పన్నంబయ్యె; వెండియు.

3-216-కంద పద్యము

ధరణీదివిజులు శ్రుతులును

నరవర యమ్మేటి ముఖమునం బొడముట భూ

సురుఁ డఖిల వర్ణములకున్

గురుఁడున్ ముఖ్యుండు నయ్యె గుణరత్ననిధీ!

3-217-కంద పద్యము

ధరుఁ బ్రాహ్మణాదికముఁ ద

స్మరబాధలఁ బొందకుండఁ గైకొని కావం

బురుషోత్తము బాహువులన్

నరనాథకులంబు పుట్టి నయతత్త్వనిధీ!

3-218-కంద పద్యము

గణుతింపఁగఁ గృషి గోర

క్షణ వాణిజ్యాది కర్మ కలితంబుగ నా

గుణనిధి యూరువు లందుం

బ్రతుతింపగ వైశ్యజాతి ప్రభవం బయ్యెన్.

3-219-తేటగీతి

తివిరి సేవకధర్ములై దేవదేవు

పదములను శూద్రసంతతు లుదయ మైరి

వీర లందఱుఁ దమతమ విహితకర్మ

మలరఁ జేయుచు జనకుండు నాత్మ గురుఁడు.

3-220-కంద పద్యము

అగు సర్వేశుఁ బరాత్పరు

జగదేకప్రభుని పాదజలజాతంబుల్

తగిలి భజింతురు సతతము

నిగమాక్తిన్ భక్తియోగనిపుణాత్మకులై.

3-221-తేటగీతి

మహిమ దీపింపఁ గాల కర్మస్వభావ

శక్తి సంయుక్తుఁ డగు పరేశ్వరుని భూరి

యోగమాయావిజ్ఞంభణోద్వేగ మెవ్వఁ

డెఱిగి నుతియింపఁగా నోపు నిద్ధచరిత!

3-222-ఉత్పలమాల

అన్యకథానులాపము లహర్నిశముం బరియించి చాల మా

లిన్యము నాత్మశోభన విలీనత నొందు మదీయ జిహ్వా సౌ

జన్యముతోడఁ గ్రీలు హరి సద్గుణ దివ్యకథామృతంబు స

న్మాన్యచరిత్రమై నెగడు మద్గురువాక్యపదంబుఁ జెందఁగన్.

3-223-మత్తేభ విక్రీడితము

హరినామాంకిత సత్కథామృత రసవ్యాలోలుఁ డైనట్టి స
త్పురుషశ్రేష్ఠుఁ డసత్కథాలవణవాఃపూరంబుఁ దాఁ గ్రోలున్?
వరమందార మరందపాన కుతుకస్వాంతద్విరేపంబు స
త్పరమై పోవునె చేదు వేములకుఁ దద్ధందానుమోదాత్మమై.

3-224-కంద పద్యము

హరిమహిమముఁ దన్నాభీ
సరసిజసంజాతుఁ డైన చతురాననుఁడుం
బరికించి యెఱుఁగఁ డన్న ని
తర మనుజులఁ జెప్పనేల తత్త్వజ్ఞునిదీ!

3-225-తేటగీతి

శ్రుతులు దమలోన వివరించి చూచి పుండ
రీకలోచను నుత్తమశ్లోకచరితు
నమరగణవంద్యమానపాదాబ్జయుగళు
వెదకి కనుఁగొనలే వండ్రు విమలమతులు.

3-226-కంద పద్యము

హరియుం దన మాయాగతిఁ
బరికించియుఁ గానడయ్యె బరిమితి లేమిన్
మఱి మాయా వినిమోహిత
చరితముఁ గనుఁగొందు రెట్లు చతురాస్యాదుల్.

3-227-కంద పద్యము

ఆ దివిజాధీశుఁడు మహా

దాదులు దిక్పతులుఁ బంకజాననుఁడున్ గౌ

రీదయితుఁడు గనఁజాలని

శ్రీదేవుని పదయుగంబుఁ జింతింతు మదిన్."

3-228-కంద పద్యము

అని మైత్రేయుం డవ్వెడు

రున కెఱిగించిన తెఱంగు రుచిరముగా న

ర్జునపౌత్రునకుఁ బరాశర

మునిమనుమం డెఱుగజెప్పె ముదము దలిర్పన్.

3-229-వచనము

వెండియు నిట్లనియె.

3-230-కంద పద్యము

" భూమీశ్వర! మైత్రేయ మ

హముని విదురునకు నట్లు హరిగుణ శుభలీ

లాహాహాత్మ్యముఁ జెప్పిన

నా మైత్రేయునకు విదురుఁ డనియెన్ మఱియున్.

3-231-కంద పద్యము

" అగుణున కవికారునకున్

జగదవనోద్భవ వినాశ సత్కర్మములుం

దగులీలఁ బెట్టు లాతఁడు

సగుణుండై యుండు టెట్టు సౌజన్యనిధి!

3-232-సీస పద్యము

అని యర్భకునిగతి యనుకొని మైత్రేయ;
మునిఁ జూచి విదురుఁ డిట్లునియె మరల
బాలుఁడు క్రీడావిలోలమానసమున;
దీపించు లీలానురూపుఁ డగుచుఁ
గానిచోఁ గామానుగతుడై రమించును;
నర్భకుఁ డర్థి వస్త్యంతరమున
నర్భకాంతరమున నైనను బాలకే;
ళీసంగుఁ డగుచు నోలినిఁ జరించు

3-232.1-తేటగీతి

హరియు నెపుడు నివృత్తుఁ డత్యంతతృప్తుఁ
డగుట వర్తించు టెట్లు క్రీడాదు లందు
మఱియుఁ ద్రిగుణాత్మకంబైన మాయఁ గూడి
యఖిల జగములఁ గల్పించె ననుట యెట్లు?

3-233-సీస పద్యము

అమ్మాయచేత నీ యఖిలంబు సృజియించి;
పాలించి పొలియించి పరమపురుషు
డనఘాత్మ! దేశకాలావస్థ లందును;
నితరుల యందునహీనమైన
జ్ఞానస్వభావంబుఁ బూని యాప్రకృతితో;
నెబ్బంగిఁ గలసెఁ దానేక మయ్యుఁ
గోరి సమస్తశరీరంబు లందును;
జీవరూపమున వసించి యున్న

3-233.1-తేటగీతి

జీవునకు దుర్భరక్షేశసిద్ధి యెట్టి
కర్మమున సంభవించెను? గడఁగి నాదు
చిత్త మజ్ఞాన దుర్గమస్థితిఁ గలంగి
యధికభేదంబు నొందెడు ననఘచరిత!

3-234-వచనము

అదిగావున సూరిజనోత్తముండ వైన నీవు మదీయ మానసిక సంశ యంబులఁ
దొలగింప నర్హుండవు" అని విదురుండు మైత్రేయమునీంద్రు నడిగెను" అని
బాదరాయఁతనూభవుం డభిమన్యునందనున కిట్లనియె

3-235-కంద పద్యము

" సరసిరుహోదరు మంగళ
చరితామృతపానకుతుక సంగంబున ని
ర్భరుఁ డగు విదురునకు మునీ
శ్వరుఁ డగు మైత్రేయుఁ డనియె "సజ్జనతిలకా!

3-236-చంపకమాల

వినుము వితర్కవాదములు విష్ణుని పుల్లసరోజపత్రనే
త్రుని ఘనమాయ నెప్పుడు విరోధముసేయుఁ బరేశు నిత్యశో
భనయుతు బంధనాధిక విప్రద్దశలుం గృపణత్వ మెప్పుడే
ననయముఁ బొందలేవు విభుఁ డ్రాద్యుఁ డనంతుఁడు నిత్యుఁ డౌటచేన్.

3-237-వచనము

మఱియును.

3-238-చంపకమాల

పురుషుడు నిద్రవో గలల బొందు సమస్త సుఖంబు లాత్మసం
హరణ శిరోవిఖండనము లాదిగ జీవునికిం బ్రబోధమం
దరయఁగఁ దోచుచున్నగతి నాదిఁ బరేశుఁడు బంధనాదులం
బొరయక తక్కు టెట్లనుచు? బుద్ధిని సంశయ మందెదేనియున్.

3-239-వచనము

అవ్యధం బతనికిం గలుగనేరదు; అది యెట్లంటేని.

3-240-చంపకమాల

లలిత విలోల నిర్మలజలప్రతిబింబిత పూర్ణచంద్రమం
దలము దదంబుచాలన విడంబనహేతువు నొందియున్ వియ
త్తలమునఁ గంపమొందని విధంబున సర్వశరీరధర్మముల్
కలిగి రమించు నీశునకుఁ గల్గఁగ నేరవు కర్మబంధముల్.

3-241-వచనము

కావున జీవునకు నవిద్యామహిమం జేసి కర్మబంధనాదికంబు సంప్రాప్తం బగు
గాని సర్వభూతాంతర్యామి యైన యీశ్వరునకు బ్రాప్తంబు గానేరదు; అని.

3-242-చంపకమాల

నరునకు నాత్మదేహజ గుణంబులఁ బాపగనోపు పంకజో
దరచరణారవింద మహితస్ఫుటభక్తియ యింద్రియంబు లీ
శ్వర విషయంబు లైన మది సంచిత నిశ్చలతత్త్వమైనచో
సరసిజనేత్రకీర్తనమె చాలు విపద్ధశలన్ జయింపఁగన్.

3-243-చంపకమాల

హరిచరణారవిందయుగళార్చన సన్నతి భక్తియోగముల్
 నిరతము గల్గువారు భవ నీరజగర్భుల కందరాని భా
 సురపద మందుఁ జేరుదురు సూరిజనస్తవనీయ! యట్టి స
 త్పురుషుల పూర్వజన్మఫలమున్ గణుతింపఁ దరంబె యేరికిన్."

3-244-వచనము

అని చెప్పిన విదురుండు మైత్రేయుం గనుంగొని ముకుళిత హస్తండును
 వినమిత మస్తకుండును నగుచుఁ దన మనంబున శ్రీహరిం దలంచుచు
 వినయవచనరచనంజై యిట్లనియె "మునీంద్రా! భవదీయ వాక్యములచేత
 నామనంబున నారాయణుండు లోకైకనాథుం డెట్లయ్యె ననియు, శరీరధారి యైన
 జీవునికిఁ గర్మబంధంబు లేరీతి సంభవించె ననియునుం బొడమిన సంశయంబు
 నేఁడు నివృత్తం బయ్యె; ఎట్లనిన లోకంబున కీశ్వరుండు హరి యనియు, జీవుండు
 పరతంత్రుం డనియునుఁ దలంపుదు; నారాయణ భక్తి ప్రభావంబు ప్రాణిగోచరం
 బైన యవిద్యకు నాశనకారణం బనం దనరుచుండు; నారాయణుండు దనకు
 నాధారంబు లేక సమస్తంబునకుం దాన యాధారభూతుం డై విశ్వంబుం బొదివి
 యందుఁ దా నుండు తెఱం గెట్లు; శరీరాభిమానంబును బొంది యెవ్వఁడు
 మూఢతముం డై సంసారప్రవర్తకుం డగు; నెవ్వండు భక్తిమార్గంబునఁ
 బరమాత్ముం డైన పుండరీకాక్షునిఁ జెందు; వీర లిద్దఱును సంశయ క్లేశంబులు
 లేమింజేసి సుఖానంద పరిపూర్ణులై యభివృద్ధి నొందువార లగుదురు; ఎవ్వండు
 సుఖదుఃఖాను సంధానంబుచే లోకానుగతుం డగుచుం బ్రమోద వేదనంబుల
 నొందు నతండు దుఃఖాశ్రయుండగు; నారాయణభజనంబున సమస్త
 దుఃఖనివారణం బగు నని భవదీయచరణసేవా నిమిత్తంబునం గంటి; ప్రపంచంబు
 ప్రతీతి మాత్రంబు గలిగియున్న దైన నందులకుఁ గారణంబు లేకుండుటంజేసి
 తెలియని వాడనై వర్తింతును;" అని పెండియు.

3-245-కంద పద్యము

" లలి నా మదిఁ దలఁపుదు సుమ
తులు గొనియాడంగఁ దగిన తోయజనాభుం
 డలవడఁ డల్ప తపోనిర
తుల తలపోతలకు మిగుల దుర్లభుఁ డనియున్.

3-246-సీస పద్యము

ఇంద్రియంబులతోడ నెలమి నొప్పెడి మహా;
దాదుల నితరేతరానుషంగ
ముగఁ జేసి వానియం దొగి విరాడ్జహంబు;
పుట్టించి యందుఁ జేపట్టి తాను
వసీయించు నాతఁడు వరుస సహస్రసం;
ఖ్యాకంబులగు మస్తకాంఘ్రి బాహు
కలిత సత్పురుషునిగా బ్రహ్మవాదులు;
పలుకుదు రా విరాట్ప్రభువు నందు

3-246.1-తేటగీతి

భువన జాలంబు లలజడి బొరయకుండుఁ
బ్రాణదశకంబు నింద్రియార్థములు నింద్రి
యాధిదైవతములుఁ గూడ ననఘ త్రివిధ
మగుచు విప్రాది వర్ణము లయ్యె నందు.

3-247-కంద పద్యము

ఇలఁ బుత్రపౌత్రసంపద
గలిగిన వంశములతోడఁ గడుఁ జోద్యముగా

లలి: బ్రజ లేగతిఁ గలిగిరి

కలిగిన యా ప్రజలచే జగము లెట్లుండెన్?

3-248-కంద పద్యము

చతురత దీపింపఁ బ్రజా

పతులకుఁ బతి యనఁగ వెలయు ప్రద్మాపతి యే

గతి: బుట్టించెను? సప్టు

ప్రతతులచే నవవిధప్రపంచము మఱియున్.

3-249-తేటగీతి

వానిభేదంబులును మనువశములును

మనుకులాధీశ్వరులును దన్మనుకులాను

చరితములునే విభూతిన్ జాడ దీని

నింతయును బుట్టజేసె? నా కెఱుగఁ బలుకు.

3-250-కంద పద్యము

సరవింగ్రిందన్ మీదం

ధరణికిఁ గల లోకములను దత్తత్థితులన్

వరుసం బరిణామంబుల

నెఱిగింపగదయ్య నాకు నిద్దచరిత్రా!

3-251-కంద పద్యము

సుర తిర్యక్పూర రాక్షస

గరుడోరగ సిద్ధసాధ్య గంధర్వ నభ

శ్చరముఖ భవములు మునికుం

జర! గర్భస్వేదజాండజముల తెఱంగున్.

3-252-కంద పద్యము

త్రిగుణప్రధానకంబులు

నగునవతారములఁ బూర్ణమై వెలసిన యా

జగదుత్పత్తిస్థితిలయ

నిగమముల విధంబు వాని నిలుకడలుఁ దగన్.

3-253-కంద పద్యము

చక్రాయుధు సౌందర్య ప

రాక్రమముఖ గుణములును ధరామరముఖ వ

ర్ణక్రమములు నాశ్రమధ

ర్మక్రియలును శీలవృత్తమతభావములున్.

3-254-తేటగీతి

యోగవిస్తార మహిమలు యోగములును

జ్ఞానమార్గంబులును బరిజ్ఞానసాధ

నములు నై యొప్పు సాంఖ్యయోగములు వికచ

జలజనయనకృతంబు లౌ శాస్త్రములును.

3-255-సీస పద్యము

పాపాండధర్మంబుఁ బ్రతిలోమకులవిభా;

గములు జీవుల గుణకర్మములును

పలుకులగతులునుఁ గలిగెడి ధర్మమో;

క్షముల యందలి పరస్పరవిరోధ

ములు లేని సాధనమును భూమిపాలక;

నీతివార్తలు దండనీతిజాడ

యును బృథగ్భావంబులును విధానములును;
బిత్వమేధములును దత్తిత్వ విసర్గ

3-255.1-తేటగీతి

గతులు; దారాగ్రహంబులు; గాలచక్ర
మున వసించిన నిలుకడలును దపములు
దానములు; దత్పలంబుల; దనరు ప్రబల
ధర్మములు; బ్రజ లోనరించు కర్మములును

3-256-చంపకమాల

వదలక భూజనావళికి వచ్చు విపద్దశధర్మముల్ సరో
జదళనిభాక్షు; డేగతిని సంతసమందెడు నెట్టివారి మే
ల్పదలక కానవచ్చు గురులం బ్రయశిష్యులు గొల్వ వారు స
మ్మదమున; గోరునర్థములు మానుగ నెట్లెఱిగింతు రిమ్ములన్.

3-257-కంద పద్యము

విలయాది భేదముల న
య్యలఘుని; బరమేశు నెవ్వ రంచితభక్తిం
 గొలుతు రదెవ్వరిలో ను
త్సలికన్ సుఖియించు జీవత్త్వము మఱియున్.

3-258-కంద పద్యము

గోవిందుని రూపంబున
జీవబ్రహ్మలకు నైక్యసిద్ధియు నెటులొ
 భావన నుపనిషదర్థం
బై వెలసెడి జ్ఞాన మెట్టి దార్యస్తుత్యా!

3-259-తేటగీతి

ఉచిత మగు నట్టి శిష్యప్రయోజనములు
సజ్జనులచేత విజ్ఞానసాధనములు
నేమి పలుకంగఁబడు వాని నెల్ల మఱియుఁ
బొలుచు వైరాగ్యమునఁ దగు పురుషభక్తి.

3-260-తేటగీతి

ఇన్నియుఁ దెలియనానతి యిచ్చి నన్ను
నర్థి రక్షింపు యజ్ఞదానాది పుణ్య
ఫలము వేదంబు సదివిన ఫలము నార్త
జనులఁ గాచిన ఫలముతో సమముగావు."

3-261-కంద పద్యము

అని విదురుఁడు మైత్రేయుని
వినయంబునఁ దెలియ నడుగు విధ మెల్లను వ్యా
సునిసుతుఁ డభిమన్యునినం
దనున కెఱింగించి మఱియుఁ దగ నిట్లనియెన్.

3-262-చంపకమాల

" ఇలఁ గల మానవావళికి నెల్ల నుతింప భజింప యోగ్యమై
వెలసిన పూరువంశము పవిత్రముసేయఁగఁ బుట్టి సద్గుణా
కలిత యశఃప్రసూనలతికాతతికిం బ్రతివాసరంబుఁ బెం
పలరఁగ బ్రోదివెట్టుదు గదయ్య ముకుందకథామృతంబునన్.

3-263-తేటగీతి

అల్పతరమైన సుఖముల నందుచున్న
జనుల దుఃఖంబు మాన్పంగఁ జాలునట్టి
పుండరీకాక్షు గుణకథా ప్రోతమైన
వితత నిగమార్థ మగు భాగవతము నీకు

3-264-వచనము

ఎఱింగింతు విను" మని యిట్లనియె.

3-265-సీస పద్యము

" అమృహాభాగవతామ్నాయ మొకనాఁడు;
గైకొని పాతాళలోక మందు
నప్రతీకజ్ఞానియై వాసుదేవాఖ్యఁ;
బొలుచు సంకర్షణమూర్తి దివ్య
పురుషుండు దనుఁదాన బుద్ధిలోఁ జూచుచు;
సలలితధ్యాన ముకుళితనేత్రుఁ
డై సనందాభ్యుదయార్థంబు గనువిచ్చి;
చూచిన వారు సంస్తుతు లొనర్చ

3-265.1-తేటగీతి

నమర గంగావగాహనులై యహింద్ర
కన్య లార్థజటాబంధకలిత లగుచు
భర్త వాంఛానుబుద్ధి నప్పురమపురుషుఁ
గదియ నేతెంచి తత్పాదకమలయుగము.

3-266-కంద పద్యము

సేవించి భక్తితో నా

నావిధ పూజోపహార నతి నుతులను నా

దేవుని హృదయము వడసిరి

యా వేళ సనందనాదు లమ్మహితాత్మున్.

3-267-మత్తేభ విక్రీడితము

ఘన సాహస్ర కిరీటరత్న విలసత్కాంతప్రసిద్ధప్రభా

జనితోదగ్ర రుచిప్రకాశిత ఫణాస్తాహస్రుఁ డౌ దేవతా

వనరక్షాచణు రూపకృత్యము లొగిన్ వాంఛం బ్రశంసించి వా

రనురాగస్థలితోక్తు లొప్ప నడుగన్ హర్షించి యా దేవుడున్.

3-268-తేటగీతి

భూరి నిగమార్థసార విచార మగుచుఁ

దనరు నీ భాగవతము సాదరతఁ బలికె

నలినభవసూతి యైన సనత్కుమార

కునకు నెఱిగించె సాంఖ్యాయనునకు నతఁడు.

3-269-కంద పద్యము

పరంగ నతం డంతఁ బరా

శరునకు నుపదేశమిచ్చె; సన్మతి నతఁడున్

సురగురున కొసగె; నాతఁడు

గరమరుదుగ నాకుఁ జెప్పఁ గైకొని యేనున్.

3-270-కంద పద్యము

నీ కిప్పుడు వివరించెద

నాకర్ణింపుము సరోహాక్షుండగు సు

శ్లోకుని చరితామృతపరి

పేకుడ వై ముదము గదురఁ జెలగుము విదురా!

3-11-బ్రహ్మ జన్మ ప్రకారము

3-271-వచనము

ఇట్లు భగవత్ప్రేక్షంబును, ఋషిసంప్రదాయానుగతంబును, బురుషోత్తమ
స్తోత్రంబును, బరమపవిత్రంబును, భవలతాలవిత్రంబును నయిన
భాగవతకథాప్రపంచంబు శ్రద్ధాళుండవు భక్తుండవు నగు నీకు నుపన్యసించెద;
వినుము.

3-272-సీస పద్యము

అనఘ! యేకోదకమై యున్నవేళ నం;

తర్నిరుద్ధానల దారు వితతి

భాతిఁ జిచ్చక్తి సమేతుడై కపట ని;

ద్రాలోలుఁ డగుచు నిమీలితాక్షుఁ

డైన నారాయణుం డంబు మధ్యమున భా;

సుర సుధాఫేన పాండుర శరీర

రుచులు సహస్ర శిరోరత్నరుచులతోఁ;

జెలమిసేయఁగ నొప్పు శేషభోగ

3-272.1-తేటగీతి

తల్పమునఁ బవ్వళించి యనల్ప తత్త్వ

దీప్తిఁ జెన్నొందఁగా నద్వితీయుఁ డగుచు

నభిరతుం డయ్యుఁ గోర్కుల యందుఁ బాసి

ప్రవిమలాకృతి నానందభరితుఁ డగుచు.

3-273-తేటగీతి

యోగమాయా విదూరుడై యుగ సహస్ర
కాలపర్యంత మఖిల లోకములు మ్రింగి
పేర్చి మఱి కాలశక్త్యపట్నంహితమున
సమత స్పష్టిక్రియాకలాపములఁ దగిలి.

3-274-కంద పద్యము

తన జరరములోపలఁ దాఁ
చిన లోకనికాయముల సృజించుటకును సా
ధన మగు సూక్ష్మార్థము మన
సునఁ గని కాలానుగత రజోగుణ మంతన్.

3-275-సీస పద్యము

పుట్టించెఁ దద్గుణంబునఁ బరమేశ్వరు;
నాభిదేశము నందు నళిననాళ
ముదయించె మఱి య ప్పయోరుహముకుళంబు;
గర్మబోధితమైన కాల మందుఁ
దన తేజమునఁ బ్రవృద్ధులైన జలముచే;
జలజాప్తుగతిఁ బ్రకాశంబు నొందఁ
జేసి లోకాశ్రయస్థితి సర్వగుణవిభా;
సితగతి నొప్పు రాజీవ మందు

3-275.1-తేటగీతి

నిజ కళాకలితాంశంబు నిలిపి దాని
వలన నామ్నాయమయుండును వరగుణండు

నాత్మయోనియు నైన తోయజభవుండు
సరవిఁ జతురాననుండునా జనన మయ్యె.

3-276-తేటగీతి

అతఁడు దత్పద్మకర్ణిక యందు నిలిచి
వికచలోచనుడై లోకవితతి దిశలు
నంబరంబును నిజ చతురాననములఁ
గలయఁ బరికించి చూచుచుఁ గమలభవుండు.

3-277-చంపకమాల

అలఘు యుగాంతకాలపవనాహత సంచల దూర్మిజాల సం
కలిత జలప్రభూత మగు కంజముఁ దద్వనజాత కర్ణికా
తలమున నున్న తన్ను విశదక్రియఁ గల్గిన లోకతత్త్వమున్
నలిఁ దెలియంగనోపక మనంబునఁ జాల విచార మొందుచున్.

3-278-వచనము

ఇట్లని వితర్కించె.

3-279-ఉత్పలమాల

ఈ జలమందు నీ కమల మేగతి నుద్భవ మయ్యె నొంటి యే
నీ జలజాతపీరమున నేగతి నుంటి మదాఖ్య మెద్ది నా
కీ జననంబు నొందుటకు నెయ్యది హేతువు బుద్ధిఁ జూడ నే
యోజ నెఱుంగలే నని పయోరుహగర్భుండు విస్మితాత్ముడై.

3-280-కంద పద్యము

ఆ వనజనాళమూలం

బా వనములలోన నర్ధి నరయుటకొఱకై

యా వనజాతప్రభవుం

డా వనరుహనాళవివర మందభిముఖుడై.

3-281-మత్తేభ విక్రీడితము

అతి గంభీర విశాలవారినిధి తో యాంతర్నిమగ్నాంగుడై

చతురాస్యం డొగి దివ్యవత్సర సహస్రం బట్టమూలంబు స

న్మతి నీక్షించియుఁ గానలేక భగవన్మా యామహత్త్వంబు వి

స్మృతి గావింప విభీతుఁ డై మరలఁ జేరెం దత్సరోజాతమున్.

3-12-బ్రహ్మకు హరి ప్రత్యక్షమగుట

3-282-తేటగీతి

అట్లు గ్రమ్మఱఁ జేరి యయ్యట్టపీఠ

మందు నష్టాంగయోగక్రియానురక్తిఁ

బవను బంధించి మహిత తప్తస్సమాధి

నుండి శతవర్షములు సనుచుండ నంత.

3-283-ఆటవెలది

అట్టి యోగజనిత మైన విజ్ఞానంబు

గలిగి యుండి దానఁ గమలనయనుఁ

గానలేక హృదయకమలకర్ణిక యందు

నున్నవానిఁ దన్నుఁ గన్నవాని.

3-284-మత్తేభ విక్రీడితము

కనియెన్ నిశ్చలభక్తియోగ మహిమం గంజాతగర్భుండు శో
భనచారితు జగత్పవిత్రు విలసత్ద్భాకళతున్ సుధా
శనముఖ్యస్తుతిపాత్రు దానవచమూజ్ఞతున్ దళత్పద్మనే
తు నవీనోజ్జ్వలనీలమేఘనిభగాత్తుం బక్షిరాట్పత్తునిన్.

3-285-వచనము

మఱియును.

3-286-చంపకమాల

అలఘు ఫణాతపత్రనిచయాగ్ర సమంచిత నూత్నరత్న ని
ర్మలరుచిచే యుగాంత తిమిరంబు నడంచి యకల్మషోల్లస
జ్జలములఁ జేసి యందు నవస్థారసనాళసితైకభోగముం
గలిగిన శేషతల్పమును గైకొని యున్న మహాత్ము నొక్కనిన్.

3-287-సీస పద్యము

వర పీతకౌశేయపరిధానకాంతి సం;
ధ్యాంబుదరుచి నిచయంబుగాఁగఁ
గమనీయ నవహేమకలిత కిరీటంబు;
రమణఁ గాంచనశిఖరంబుగాఁగఁ
మానిత మౌక్తికమాలికారుచి సాను;
పతిత నిర్ద్వర పరంపరలుగాఁగఁ
జెలువొందు నవతులసీదామకములు లా;
లిత తటజౌషధీ లతలుగాఁగఁ

3-287.1-తేటగీతి

వర భుజంబులు నికటస్థ వంశములుగఁ
బదము లంగణపాదప ప్రచయములుగ
లలితగతి నొప్పు మరకతాచల విడంబి
తాత్మదేహంబు గలుగు మహాత్ము; హరిని.

3-288-వచనము

మఱియు, నప్పరిచ్చిన్నంబును, నిరుపమానంబును, నిఖిలలోక
సంగ్రహంబును, నతి విస్తార వర్తులాయామంబును నై వివిధ విచిత్ర దివ్య
మణిభూషణంబుల నాత్మీయ నిర్మలద్యుతిచేతం బ్రకాశంబు నొందం జేయు
దివ్యదేహంబు దనర; వివిధంబు లగు కామంబు లభిలషించి విశుద్ధం బైన
వేదోక్తమార్గంబున భజియించు పురుషశ్రేష్టులకుఁ గామధేను వనం దగిన
పాదపద్మయుగంబును, యలికఫలక లలితరుచి నిచయంబులకు నోటువడి
కృపాపాత్రుండై చంద్రుండు బహురూపంబులఁ బదసరోజంబుల నాశ్రయించె నన
నొప్పు పదనఖంబులును, కమలా భూకాంతలకు నుపధాన రూపంబు లనందగి
నీలకదళీకా స్తంభంబుల డంబు విడంబించు నూరుయుగళంబును,
కనకమణిమయ మేఖలాకలా పాభిరామంబుఁ గదంబ కింజల్క శోభిత పీతాంబ
రాలంకృతంబునై విలసిల్లు కటిమండలంబును, శృంగారవాహినీ జలావర్తంబునాఁ
బొలుపొందు నాభీవివరంబును, జరరస్థ నిఖిల బ్రహ్మాండ
ముహూర్ముహూరుద్భవ కృశేభూతం బనందగు మధ్య భాగంబును, మహిత
ముక్తాఫలమాలికా విరచిత రంగవల్లీ విరాజితంబు నవతులసీదామ కిసలయ
తల్పంబుఁ గుసుమమాలికాలంకృతంబు ఘనసార కస్తురికా చందన విలిప్తంబుఁ
కొస్తుభరత్నదీప్తి ప్రదీప్తంబు శ్రేవత్సలక్షణ లక్ష్మితంబు నై యిందిరారమణికిఁ
గేళీమందిరం బనం బొల్చు వక్షస్థలంబును, సుఖకేళీ సమారంభ పరిరంభ
ణాంభోధిరాట్మన్యకా కరాంబుజ కీలిత కనకమణికంకణ నికషంబుల బొలుపారు

రేఖాత్రయ విరాజమానం బైన కంధరంబును, సుమహితానర్థ దివ్యమణి ప్రభా
విభాసిత కేయూర కంకణ ముద్రికాలంకృతంబు లయిన బాహువులును, సకల
లోకార్తి నివారక దరహాసచంద్రికా ధవళితంబు లైన కర్ణకుండలమండన మణి
మరీచులు నర్తనంబులు సలుంపం దనరి నిద్దంబు లగు చెక్కుటద్దంబులును,
పరిపక్వ బింబఫల ప్రవాళ పల్లవారుణాధరంబును, యఖిల భువన
పరిపాలనంబునకు నేన చాలుదు నని నినదించు నయనయుగళంబునకు
సీమాస్తంభంబుఁ జంపకప్రసూన రుచి వి సంబు నగు నాసాదండంబును,
కమలకుముదంబులకుం బెంపు సంపాదించుచుఁ గరుణామృత
తరంగింతాపాంగంబు లై కర్ణాంతవిశ్రాంతంబు లై చెలువొందు నేత్రంబులును,
సలలిత శ్రీకారంబునకు నక్షరత్వంబు సార్థకం బయ్యె ననం దగు కర్ణంబులును,
నవరపక్షాప్టమీ శశాంక శంకాస్పద ఫాలఫలకంబును, నీలగిరీంద్రశృంగ సంగత
బాలమార్తాండ మండల విడంబిత పద్మరాగమణిఖచిత కాంచనకీరీటంబునం
బొలుపారి సూర్యేందు పవనానల ప్రకాశంబులకు నవకాశంబు సూపక త్రిలోక
వ్యాపక సమర్థంబు లగు తేజోవిశేషంబులఁ జెలువొంది సంగర రంగంబుల
దానవానీకంబుల హరింపం జాలు సుదర్శనాది దివ్యసాధనంబులచే దురాసదం
బగు దివ్యరూపంబును గలిగి; మఱియును.

3-289-ఉత్పలమాల

హరకలాప పుష్పనిచయంబులఁ జంచ దనర్థరత్నకే
యూర కరాంగళీయక మహోజ్జ్వల బాహు సహస్రశాఖ లో
ప్సారఁగఁ జూడ నొప్పి భువనాత్మక లీల నదృష్టమూల వి
స్సారిత భోగివేష్టిత విభాసిత చందనభూరుహాకృతిన్.

3-290-మత్తేభ విక్రీడితము

విలసత్కుండలిరాజ సఖ్యమున నుర్వీభృత్యమాఖ్యన్ సము
జ్జ్వలితోదార శిరోవిభూషణ సహస్రస్వర్ణకూటంబులన్
సలిలావాసతః జారు కౌస్తుభవిరాజద్రత్నగర్భంబునన్
సనినాక్షుండు గనుంగొనంగఁ దగె మైనాకావనీభృద్ధతిన్.

3-291-కంద పద్యము

వితత్థార్థజ్ఞానజప
స్తుతి మకరందప్రహృష్ట శ్రుతిజాత మధు
వ్రతగణపరివృతశోభా
గతకీర్తిప్రసవమాలికలు గలవానిన్.

3-13-బ్రహ్మదేవుని విష్ణుస్తోత్రంబు

3-292-వచనము

కనుగొని చతురాననుండు.

3-293-సీస పద్యము

అనఘ! సర్వేశ్వరు నాద్యంతశూన్యని;
ధన్యని జగదేకమాన్యచరితుఁ
దన్నాభిసరసిజోద్భవసరోజంబును;
నప్పుల ననిలుని నంబరమును
మానిత భువననిర్మాణదృష్టినిఁ బొడ;
గనెఁ గాని యితరముఁ గానలేక
యాత్మీయకర్మబీజాంకురంబును రజో;
గుణయుక్తుఁ డగుచు నకుంతిప్ర

3-293.1-తేటగీతి

జాభిసగ్గాభిముఖత నవ్యక్తమార్గుఁ
డైన హరి యందుఁ దన హృదయంబుఁ జేర్చి
యమ్మహాత్మునిఁ బరము ననంతు నభవు
నజు నమేయుని నిట్లని యభినుతించె.

3-294-సీస పద్యము

నలినాక్ష మాయాగుణవ్యతికరమునఁ;
జేసి కార్యంబైన స్పృష్టిరూప
మునఁ బ్రకాశించు నీ ఘనరూపవిభవంబు;
రూపింప దేహధారులకు దుర్వి
భావ్యంబుఁదలపోయ భగవంతుఁడవునైన;
పద్మాక్ష నీ స్వరూపంబుకంటె
నన్యమొక్కటి సత్యమై బోధకంబైన;
యది లేదుగాన నీ యతులదివ్య

3-294.1-తేటగీతి

మైన రూపంబు నాకుఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె
నదియుగాక వివేకోదయమునఁ జేసి
వరద! నీ రూప మజ్ఞాన గురుతమో ని
వారకం బయ్యె నాకు శశ్వత్ప్రదీప!

3-295-కంద పద్యము

ఘన సత్పురుషానుగ్రహ
మునకై యమితావతార మూలం బగుచుం

దనరెడి నీ రూపము శో

భనమగు భవదీయ నాభిప్రద్యమువలనన్.

3-296-కంద పద్యము

జననం బందిన నాచే

ననయము మొదలనె గృహీతమయ్యె జగత్పా

వన నీదు సుస్వరూపము

ఘనరుచిరంబై స్వయంప్రకాశక మగుటన్.

3-297-వచనము

మఱియు, జ్ఞానానంద పరిపూర్ణమాత్రంబును, ననావృత ప్రకాశంబును,
భేదరహితంబును, బ్రపంచజనకంబును, ప్రపంచవిలక్షణంబును,
భూతేంద్రియాత్మకంబును, నేకంబును నైన రూపంబు నొందియు నెందును
బొడగాన నట్టి నిన్ను నాశ్రయించెద; అదియునుంగాక జగన్మంగళ
స్వరూపధరుండవై నీ యుపాసకుల మైన మా మంగళంబుకొఱకు నిరంతర
ధ్యానంబుచేత నీ దివ్యరూపంబునం గానంబడితివి; ఇట్టి నీవు నిరయభాక్కు లై
నిరీశ్వరవాదంబునంజేసి కుతర్కంబులు ప్రసంగించు భాగ్యరహితులచేత
నాదృతుండవు గావు; మఱియుం గొందఱు కృతార్థు లైన మహాత్ములచేత
భవదీయ శ్రీచరణారవిందకోశగంధంబు వేదమారుతానీతం బగుటంజేసి తమతమ
కర్ణకుహరంబులచేత నాప్త్రాణించుచుందురు వారల హృదయకమలంబుల
యందు భక్తిపారతంత్యంబున గృహీత పాదారవిందంబులు గలిగి ప్రకాశింతువు;
అదియునుం గాక ప్రాణులకు ద్రవ్యాగార సుహృన్నిమిత్తం బయిన భయంబును
దన్నాశనిమిత్తం బయిన శోకంబును ద్రవ్యాది స్పృహయును దన్నిమిత్తం బయిన
పరిభవంబును, మఱియు నందుఁ దృప్తయు, నది ప్రయాసంబున లబ్ధం బైన
నార్తిమూలం బగు తదీయం బైన వృధాగ్రహంబును, నీ శ్రీపాదారవిందంబు లందు

వైముఖ్యం బెంత కాలంబు గలుగు నంతకాలంబు బ్రాహ్మంబు లగుం గాని,
మానవాత్మనాయకుండ వగు నిన్ను నాశ్రయించిన భయనివృత్తిహేతు వైన
మోక్షంబు గలుగు; మఱియునుం గొందఱు సకలపాపనివర్తకం బయిన త్వదీయ
నామస్మరణ కీర్తనంబు లందు విముఖులై కామ్యకర్మ ప్రావీణ్యంబునంజేసి
నష్టమతు లై యింద్రియపరతంత్రు లై యమంగంఱంబు లైన కార్యంబులు
సేయుచుందురు; దానంజేసి వాతాది త్రిధాతుమూలం బైన క్షుత్తడాది
దుఃఖంబులచేతను శీతోష్ణ వర్ష వాతాది దుఃఖంబులచేతను నతి దీర్ఘం బైన
కామాగ్నిచేతను నవిచ్ఛన్నం బగు క్రోధంబుచేతనుం దప్యమానులగుదురు
వారలఁ గనిన నా చిత్తంబు గలంకం బొందు; జీవుండు భవదీయ
మాయాపరిబ్రామ్యమాణుం డై యాత్మ వేఱని యెప్పుడు దెలియు నంతకాలంబు
నిరర్థకంబై దుస్తరంబైన సంసారసాగరంబుఁ దరియింపఁజాలకుండు; సన్నునీంద్రు
లైనను భవదీయ నామస్మరణంబు మఱచి యితర విషయాసక్తు లైరేని, వారలు
దివంబు లందు వృథాప్రయత్ను లై సంచరించుచు రాత్రుల యందు నిద్రాసక్తు లై,
స్వప్న గోచరంబు లయిన బహువిధ సంపదలకు నానందించుచు
శరీరపరిణామాది పీడలకు దుఃఖించుచుం బ్రతిహతంబు లైన యుద్యోగంబుల
భూలోకంబున సంసారులై వర్తింతురు; నిష్కాము లై నిన్ను భజియించు
సత్పురుషుల కర్ణమార్గంబులం బ్రవేశించి భవదీయ భక్తియోగ పరిశోధితం బైన
హృత్సరోజకర్ణికాపీఠంబున వసీయింతువు; అదియునుంగాక.

3-298-మత్తేభ విక్రీడితము

వరయోగీంద్రులు యోగమార్గముల భావంబుందు నే నీ మనో
హరరూపంబుఁ దలంచి యే గుణగణధ్వానంబు గావించు ర
ప్రుషశ్రేష్ఠ పరిగ్రహంబునకునై పొల్పారఁ దద్ధ్యాన గో
చరమూర్తిన్ ధరియింతుఁ గాదె పరమోత్సాహుండవై మాధవా!

3-299-తేటగీతి

అరయ నిష్కామధర్ము లైనట్టి భక్తు
 లందు నీవు ప్రసన్నుండ వైనరీతి
 హృదయముల బద్ధకాములై యెనయు దేవ
 గణము లందుఁ బ్రసన్నతఁ గలుగ వీవు.

3-300-చంపకమాల

అరయ సమస్త జీవహృదయుంబుల యందు వసించి యేకమై
 పరఁగి సుహృత్రియానుగుణభాసిత ధర్ముడవుం బరాపరే
 శ్వరుడవునై తనర్చుచు నసజ్జన దుర్లభమైన యట్టి సు
 స్థిర మగు సర్వభూతదయచేఁ బొడగానఁగవత్తు వచ్చుతా!

3-301-మత్తేభ విక్రీడితము

కృతు దానోగ్రత పస్సమాధి జప సత్కర్మాగ్నిహోత్రాఖిల
 వ్రతచర్యాదుల నాదరింప వఖిలవ్యాపారపారాయణ
 స్థితి నొప్పారెడి పాదపద్మయుగళీసేవాభి పూజా సమ
 ర్పిత ధర్ముండగు వాని భంగి నసురారీ! దేవచూడామణి!

3-302-తేటగీతి

తవిలి శశ్వత్స్వరూప చైతన్య భూరి
 మహిమచేత నపాస్త సమస్త భేద
 మోహుడ వఖిల విజ్ఞానమునకు నాశ్ర
 యుండ వగు నీకు మ్రొక్కెదనో రమేశ!

3-303-కంద పద్యము

జననస్థితివిలయంబుల

ననయంబును హేతుభూతముగు మాయాలీ

లను జెంది నటన సలిపెడు

ననఘాత్మక! నీకొనర్తు నభివందనముల్

3-304-సీస పద్యము

అనఘాత్మ! మఱి భవదవతార గుణకర్మ;

ఘన విడంబన హేతుకంబు లయిన

రమణీయ మగు దాశరథి వసుదేవకు;

మారాది దివ్యనామంబు లోలి

వెలయంగ మనుజులు వివశాత్ములై యవ;

సానకాలంబున సంస్కరించి

జన్మజన్మాంతర సంచిత దురితంబు;

బాసి కైవల్యసంప్రాప్తు లగుదు

3-304.1-తేటగీతి

రట్టి దివ్యావతారంబుల వతరించు

నజుడ వగు నీకు మ్రొక్కెద ననఘచరిత!

చిరశుభాకార! నిత్యలక్ష్మీవిహార!

భక్తమందార! దుర్భవభయవిదూర!

3-305-తరళము

జననవృద్ధివినాశ హేతుక సంగతిం గల యేను నీ

వును హరుండు ద్రిశాఖలై మనువుల్ మరీచిముఖామరుల్

తనర నందుపశాఖలై చెలువొంద నింతకు మూలమై
యనయమున్ భువనద్రుమాకృతివైన నీకిదె మ్రొక్కెదన్.

3-306-మత్తేభ విక్రీడితము

పురుషాధీశ! భవత్పదాబ్జయుగళీపూజాది కర్మక్రియా
పరతం జెందని మూఢచిత్తునిఁ బశుప్రాయున్ మనుష్యాధమున్
జరయున్ నాశము నొందఁ జేయు నతి దక్షంబైన కాలంబు త
ద్దురు కాలాత్ముఁడ వైన నీకు మది సంతోషంబునన్ మ్రొక్కెదన్.

3-307-సీస పద్యము

సర్వేశ! కల్పాంతసంస్థిత మగు జల;
జాత మం దేను సంజనన మంది
భవదీయ సుస్వరూపముఁ జూడ నర్థించి;
బహువత్సరములు దపంబుఁ జేసి
క్రతుకర్మములు పెక్కు గావించియును నినుఁ;
బొడగానగాలేక బుద్ధి భీతిఁ
బొందిన నాకు నిప్పుడును నిర్దేతుక;
కరుణచే నఖిలలోక్తకవంద్య

3-307.1-తేటగీతి

మాన సతత ప్రసన్న కోమల ముఖాబ్జ
కలిత భవదీయ దివ్యమంగళవిలాస
మూర్తి దర్శింపఁ గలిగె భక్తార్తిహరణ
కరణ! తుభ్యంనమో విశ్వభరణ! దేవ!

3-308-సీస పద్యము

అమర తిర్యజ్మనుష్వాది చేతన యోను;
 లందు నాత్మేచ్ఛచే జెందినట్టి
 కమనీయ శుభమూర్తి గలవాడ వై ధర్మ;
 సేతు వనంగఁ బ్రఖ్యాతి నొంది
 విషయసుఖంబుల విడిచి సంతత నిజా;
 నందానుభవ సమున్నతిఁ దనర్తు
 వదిగాన పురుషోత్తమాఖ్యఁ జెన్నొందుదు;
 వట్టి నిన్నెప్పుడు నభినుతింతు

3-308.1-తేటగీతి

నర్థి భవదీయపాదంబులాశ్రయింతు
 మహితభక్తిని నీకు నమస్కరింతు
 భక్తజనపోష! పరితోష! పరమపురుష!
 ప్రవిమలాకార! సంసారభయవిదూర!

3-309-సీస పద్యము

తలకొని పంచభూతప్రవర్తకమైన;
 భూరిమాయాగుణస్ఫురణఁ జిక్కు
 వడక లోకంబులు భవదీయ జరరంబు;
 లో నిల్చి ఘనసమాలోల చటుల
 సర్వంకషోర్మి భీషణ వార్ధి నడుమను;
 ఫణిరాజభోగతల్పంబు నందు
 యోగనిద్రారతి నుండగ నొకకొంత;
 కాలంబు సనగ మేల్కొనిన వేళ

3-309.1-తేటగీతి

నలఘు భవదీయనాభితోయజమువలనఁ
గలిగి ముల్లోకములు సోపకరణములుగఁ
బుట్టఁ జేసితి వతుల విభూతి మెఱసి
పుండరీకాక్ష! సంతతభువనరక్ష!

3-310-కంద పద్యము

నిగమస్థుత! లక్ష్మీపతి!
జగదంతర్యామి వగుచు సర్గము నెల్లం
దగు భవదైశ్వర్యంబున
నగణిత సౌఖ్యానుభవము నందింతు గదే.

3-311-సీస పద్యము

జలజాక్ష! యెట్టి విజ్ఞానబలంబునఁ;
గల్పింతు వఖిలలోకంబు లోలి
నతజనప్రియుడవు నా కట్టి సుజ్ఞాన;
మర్థిమైఁ గృపసేయు మయ్య వరద!
సృష్టినిర్మాణేచ్ఛఁ జెంది నా చిత్తంబుఁ;
దత్త్యర్మకౌశలిఁ దగిలి యుండి
యును గర్మవైషమ్యమును బొందు కతమున;
దురితంబుఁ బొరయక తొలగు నట్టి

3-311.1-తేటగీతి

వెఱవు నా కెట్లు కలుగు నవ్విధముఁ దలచి
కర్మవర్తను నను భవత్తురుణ మెఱసి

తగు గృతార్థునిఁ జేయవే నిగమవినుత!

సత్కృపామూర్తి! యో దేవదక్రవర్తి!

3-312-చంపకమాల

భవ దుదరప్రభూత మగు పద్మము నందు వసించి యున్న నే

నవిరళ తావకీన కలితాశమునం దనరారు విశ్వముం

దవిలి రచించుచున్ బహువిధంబులఁ బల్కెడి వేదజాలముల్

శివతరమై ఫలింపఁ గృపసీయుము భక్తఫలప్రదాయకా!"

3-313-చంపకమాల

అని యనుకంపదోష వినయంబునఁ జాగిలి మ్రొక్కి చారులో

చన సరసీరుహుం డగుచు సర్వజగత్పరికల్పనా రతిం

దనరిన నన్నుఁ బ్రోచుటకుఁ దా నిటు సన్నిధి యైన యీశ్వరుం

డనయము నాదు దుఃఖము దయామతిఁ బాపెడు నంచు నమ్ముడై

3-314-కంద పద్యము

వనరుహసంజాతుఁడు నె

మృనమున హర్షించె" ననుచు మైత్రేయమహా

ముని ఘనుఁడగు విదురునకున్

వినయంబున నెఱుఁగజెప్పి వెండియుఁ బలికెన్.

3-315-మత్తేభ విక్రీడితము

"వనజాతప్రభవుండు కేవలతపోవ్యాసంగుఁ డై పద్మలో

చను గోవిందు ననంతు నాధ్యుఁ దన వాక్తక్తీన్ నుతింపన్ సుధా

శనవంద్యుండు ప్రసన్నుఁ డై నిఖిల విశ్వస్థాపనాలోకనం

బునఁ జూచెన్ విలయప్రభూత బహువాఃపూరంబులన్ ప్రేల్పిడిన్.

3-316-తేటగీతి

అట్లు వొడగని యార్తుఁ డైనట్టి పద్మ
భవుని వాంఛిత మాతృఁ దీర్చుగఁ దలంచి
యతని మోహనివారక మైన యట్టి
యమృతరసతుల్య మధురవాక్యముల ననియె.

3-317-చంపకమాల

" తలకొని నీ యెనర్పు పనిదప్పి మదిం దలపోయు దుఃఖముం
దలఁగుము నాదు లీలకుఁ బ్రధానగుణం బగు సృష్టికల్పనం
బలవడఁ జేయు బుద్ధి హృదయంబునఁ జొన్పి తపస్సమాధి ని
ష్ఠల నతిభక్తులన్ ననుఁ బ్రసన్నునిఁ జేయుము చెందు కోరికల్.

3-318-కంద పద్యము

నీ వొనరించు తపోవి
ద్వావిభవ విలోకనీయ మగు నీ సృష్టిం
గావింపుము లోకంబుల
లో వెలిగెడి నన్నుఁ గందు లోకస్తుత్యా!

3-319-కంద పద్యము

నాలోని జీవకోటులు
వాలాయము నీకుఁ గానవచ్చు నిపుడు నీ
వాలోకింపుము దారువి
లోల హుతాశనునికరణి లోకస్తుత్యా!

3-320-సీస పద్యము

నలువొంద నఖిలజీవుల యందుఁ గల నన్నుఁ;
దెలసి సేవింపుము నలీనగర్భ!
 భవదీయ దోషముల్ వాయును భూతేంద్రి;
యాశ్రయ విరహిత మై విశుద్ధ
మైన జీవుని విమలాంతరాత్ముఁడ నైన;
నను నేకముగఁ జూచు నరుఁడు మోక్ష
 పదమార్గవర్తి యై భాసిల్లు బ్రహ్మాండ;
మందును వివిధకర్మానురూప

3-320.1-తేటగీతి

పద్ధతులఁ జేసి పెక్కురూపముల నొందు
 జీవతతి రచియించు నీ చిత్త మెప్పుడు
 మత్స్యదాంబుజయుగళంబు మరగి యున్న
 కతన రాజసగుణమునఁ గలుగ దనఘ!

3-321-కంద పద్యము

విను మదియుఁ గాక ప్రాణుల
 కనయము నెఱుఁగంగరాని యనఘుఁడఁ దేజో
 ధనుఁడఁ బరేశుఁడ నీచే
 తను గానంబడితి నిదె పితామహా! కంటే.

3-322-వచనము

మఱియు, భూతేంద్రియగుణాత్ముం డనియు జగన్మయుం డనియు నన్ను నీ
 చిత్తంబు నందుఁ దలంపుము; తామరసనాళవివర పథంబు వెంటం జని
 జలంబులలోనం జూడం గోరి నట్టి మదీయ స్వరూపంబు.

3-323-కంద పద్యము

నీ కీప్పుడు గానంబడె
నాకులకును నురగపతి పి_{నా}కులకైనన్
వా_{కొ}నగం దలపోయను
రా_{కుం}డు మదీయ రూప_రమృత్వంబుల్.

3-324-కంద పద్యము

కా_{వు}న మచ్చారిత్ర క
థా_{వి}లసిత మైన సుమహితస్తవము జగ
త్పా_వనము విగతసంశయ
భా_{వు}డ వై బుద్ధినిలుపు ప_ంకజజన్మా!

3-325-కంద పద్యము

సగుణుడ నై లీలార్థము
జగములఁ గల్పింపఁ దలచు చ_{తు}రుని నన్నున్
సగుణునిగా నుతియించితి
త_గ సంతస మయ్యె నాకుఁ దా_మరసభవా!

3-326-కంద పద్యము

ఈ మంజుస్తవరాజము
నీ మనమునఁ జింతఁ దక్కి ని_{లు}పుము భక్తిన్
ధీ_మహిత! నీ మనంబునఁ
గా_{మి}ంచిన కోర్కు లెల్లఁ గ_{లు}గుం జమ్మి.

3-327-కంద పద్యము

అనుదినమును ద్విజగత్పా
వనమగు నీ మంగళస్తవంబుఁ బరింపన్
 వినినను జనులకు నేఁ బొడ
గనఁబడుదు నవాప్తసకలకాముఁడ నగుచున్.

3-328-తేటగీతి

వన తటా కోపనయన వివాహ దేవ
 భవన నిర్మాణ భూమ్యాదివివిధదాన
జప తపోవ్రత యోగ యజ్ఞముల ఫలము
మామక స్తవఫలంబు సమంబు గాదు.

3-329-కంద పద్యము

జీవావలిఁ గల్పించుచుఁ
జీవావలిలోనఁ దగ వసించుచుఁ బ్రియవ
 స్త్వావలిలోపలఁ బ్రియవ
 స్త్వావలి యై యుండు నన్ను ననిశముఁ బ్రితిన్.

3-330-కంద పద్యము

తలపుము మత్ప్రీతికి నై
కలిగించితి నిన్ను భువనకారణ! నాలో
 పల నడగి యేకమై ని
 శ్చలగతి వసియించి యున్న జగముల నెల్లన్.

3-331-తేటగీతి

తగ నహంకారమూలతత్త్వంబు నొంది
నీవు పుట్టింపు మనుచు రాజీవభవుఁడు

వినగ నానతి యిచ్చి యవ్వనజనాభుఁ
డంత నంతర్హతుం డయ్యె ననఘచరిత!"

3-14-బ్రహ్మ మానస సర్గంబు

3-332-కంద పద్యము

అని చెప్పిన మైత్రేయునిఁ
గనుగొని విదురుండు పలికెఁ గడు ముదమొప్పన్
" జననుత! నలినదళాక్షుఁడు
సనినం బదృజుఁడు దేహసంబంధమునన్.

3-333-కంద పద్యము

మానససంబంధంబును
బూనిన యీ సర్గ మెట్లు పుట్టించె దయాం
భోనిధివై నా కింతయు
మానుగఁ నెఱిగింప వయ్య మహితవిచారా! "

3-334-వచనము

అనవుడు, నమ్మునివరేణ్యుండు విదురున కిట్లనియెఁ "బుండరీకాక్ష వ రదాన
ప్రభావంబునం బంకజాసనుండు శత దివ్యవత్సరంబులు భగవత్సరంబుగాఁ
దపంబుఁ గావించి, తత్కాలవాయువుచేఁ గంపితం బగు నిజనివాసం బయిన
పద్మంబున వాయువును జలంబులను గనుంగొని, యాత్మీయ తపశ్చక్రిచేత
నభివృద్ధిం బొందిన విద్యాబలంబున వాయువులు బంధించి తోయంబులతోడ
నొక్క తోయంబు సమస్తంబునుం గ్రోలి, యంత గగనవ్యాప్తి యగు జలంబును
గనుంగొని.

3-335-ఉత్పలమాల

వారిజసంభవుండు బుధవంధ్యుడు చిత్తమునం దలంచె డై
 త్పారిఁ బయోవిహారి సముద్రంచితహారి నతాఖిలామృతా
 హారి రమాసతీహృదయహారినుదారి విదూరభూరిసం
 సారి భవప్రహారి విలసన్నుతసూరి నఘారి నయ్యెడన్.

3-336-తేటగీతి

అట్లు దలచి సరోజజం డంబుజమును
 గగనతలమునఁ జూచి యా కమలకోశ
 లీనమై యున్న లోకవితానములను
 నొయ్యఁ బొడఁగని హరిచే నియుక్తుఁ డైన.

3-337-తేటగీతి

వానిగాఁ దన్నుఁ దలచి యవ్వునరుహంబు
 లోపలికిఁ బోయి మున్నందులోననున్న
 ముజ్జగంబులఁ జూచి యిమ్ముల సృజించె
 మఱి చతుర్దశ భువనముల్ మహిమఁ జేసి.

3-338-కంద పద్యము

పరగ సుధాశన తిర్య
 జ్జుర వివిధస్థావరాది నానాస్పష్టి
 స్ఫురణ నజం డొనరించెం
 బరువడి నిష్కామధర్మఫలరూపమునన్.

3-339-వచనము

ఇట్లు భువనంబులఁ బద్మజుండు గల్పించె" నని మైత్రేయుండు విదురున
కెఱింగించిన.

3-340-కంద పద్యము

విదురుఁడు దురితావనిభృ

ద్భిదురుఁడు మునివరునిఁ జూచి ప్రియము మనమునం

గదురఁగ నిట్లని పలికె న

తిదురంతం బయిన విష్ణుదేవుని మహిమన్.

3-341-తేటగీతి

" అమరె భువనంబు లతని కాల్మాఖ్యతయును

గణుతిసేయు తదీయ లక్షణము లర్థి

నాకు నెఱింగింపు మయ్య వివేకచరిత! "

యనిన మైత్రేయుఁ డవ్విదురునకు ననియె.

3-342-సీస పద్యము

" ఆద్యంతశూన్యంబు నవ్యయం బై తగు;

తత్త్వ మింతకు నుపాదాన మగుట

గుణవిషయములు గైకొని కాలమును మహా;

దాదిభూతములు దన్నాశ్రయింపఁ

గాలానురూపంబుఁ గైకొని యీశుండు;

దన లీలకై తనుఁదా సృజించె

గరమొప్ప నఖిల లోకము లందుఁ దా నుండుఁ;

దనలోన నఖిలంబుఁ దనరుచుండుఁ

3-342.1-తేటగీతి

గాన విశ్వమునకుఁ గార్యకారణములు
దాన యమ్మహాపురుషుని తనువువలనఁ
బాసి విశ్వంబు వెలియై ప్రభాస మొందె
మానితాచార! యీ వర్తమానస్పష్టి.

3-343-కంద పద్యము

తెఱఁ గొప్ప నఖిల విశ్వముఁ
బురుషోత్తము మాయచేతఁ బుట్టుం బెరుగున్
విరతింబొందుచు నుండుం
గర మర్ధిన్ భూతభావికాలము లందున్.

3-344-వచనము

అట్టి సర్గంబు నవవిధం; బందుఁ బ్రాకృత వైకృతంబులు గాల ద్రవ్య గుణంబులను
త్రివిధం బగు భేదంబుచేఁ బ్రతిసంక్రమంబు లగుచు నుండు; అందు
మహత్తత్త్వంబు ప్రథమసర్గంబు; అది నారాయణ సంకాశంబున
గుణవైషమ్యంబునం బొందు; ద్రవ్య జ్ఞాన క్రియాత్మకంబైన యహంకారతత్త్వంబు
ద్వితీయసర్గంబు; శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధంబు లను పంచతన్మాత్ర ద్రవ్యశక్తి
యుక్తియుక్తంబైన పృథివ్యాది భూతసర్గంబు మూడవది యై యుండు;
జ్ఞానేంద్రియంబు లైన త్వక్చక్షుశ్రోత్ర జిహ్వప్రాణంబులుఁ, గర్మేంద్రియంబు లైన
వాక్పాణి పాద పాయూపస్థములు నను దశవిధేంద్రియ జననంబు
చతుర్థసర్గంబు; సాత్త్వికాహంకార జనితం బైన సుమనోగణసర్గం బైదవ సర్గం బై
యొప్పు; అది మనోమయంబై యుండు; జీవలోకంబునకు నబుద్ధికృతంబు లైన
యావరణవిక్షేపంబులం జేయు తామససర్గం బాఱవ దై యుండు; ఇయ్యాఱు
నీశ్వరునకు లీలార్థంబు లయిన ప్రాకృతసర్గంబు లయ్యె; ఇంక వైకృతసర్గంబు
లేడవది మొదలుగాఁ గలుగు నవి వినిపింతు వినుము; పుష్పోత్పత్తి రహితంబు

లై ఫలించెడు నశ్వత్తోదుంబర పనస న్యగ్రోధాదు లైన వనస్పతులును,
 బుష్పితంబు లైన ఫలపాకాంతంబు లయిన వ్రీహి యవ ముగ్ధా ద్యోషదులును,
 నారోహణానపేక్షంబు లయిన మాలతీ మల్లి కాది లతలును, ద్వక్సారంబు లైన
 వేణ్యాదులును, గరినీభూత మూలంబులును, శిఖావిస్తృతంబులు నగు లతా
 విశేషరూపంబు లైన వీరుధంబులును, బుష్పవంతంబు లయి ఫలప్రాప్తంబు లగు
 చూతాది ద్రుమంబులును, నవ్యక్షచైతన్యంబులు నూర్ద్యస్తోతంబులు
 నంతస్సర్గంబులుఁ దమఃప్రాయంబులు నై స్థావరంబు లయిన యీ యాఱు
 నేడవ సర్గం బయ్యె; ఎనిమిదవ సర్గం బిరువదియెనిమిది భేదంబులు గలిగి
 శ్వస్తనాది జ్ఞానశూన్యంబు లై యాహారాది జ్ఞానమాత్ర నిష్ఠంబు లయి
 పూణంబువలన నెఱుంగం దగినవాని నెఱుంగుచు హృదయంబున
 దీర్ఘానుసంధాన రహితంబు లై వర్తించు ద్విశఫంబులు గల వృషభ మహిషాజ
 కృష్ణ సూకరోష్ఠ గవయ రురు మేష ముఖర నవకంబును, నేక శఫంబు గల
 ఖరాశ్వశ్వతర గౌర శరభ చమర్యాది షట్కంబును, బంచనఖంబులు గల శునక
 సుగాల వృక వ్యాఘ్ర మార్జాల శశ శల్యక సింహ కపి గజ కూర్మ గోధా ముఖ
 భూచర ద్వాదశకంబును, మకరాది జలచరంబులును, గంక గృద్ధ బక శ్వేన భాస
 భల్లూక బర్హి హంస సారస చక్రవాక కాకోలూ కాది ఖేచరంబులును, మొదలుగాఁ
 గలది తిర్యక్సర్గం బయ్యె; అర్వాక్సోతం బై యేకవిధం బగు మానుషసర్గంబు
 రజోగుణ ప్రేరితంబై కర్మకరణదక్షంబై దుఃఖం బందును సుఖంబు గోరును; ఇది
 తొమ్మిదవ సర్గం బనం దగు! ఈ త్రివిధసర్గంబులు వైకృతసర్గంబు లనంబడు;
 ఇంక దేవసర్గంబు వినుము; అదియు నెనిమిది తెఱంగులు గలిగి యుండు;
 అందు విబుధ పితృ సురాదులు మూఁడును, గంధర్వాప్సరస లోకటీయు, యక్ష
 రక్షస్సు లేకంబును, భూత ప్రేత పిశాచంబు లోకటీయు, సిద్ధ చారణ విద్యాధరు
 లేకంబును, కిన్నర కింపురుషు లోకటీయుంగా దేవసర్గం బయ్యె; ఇట్టి
 బ్రహ్మనిర్మితంబు లైన దశవిధసర్గంబులు నెఱింగించితి; ఇంక మనువులం

దదంతరంబుల నెఱింగించెద; కల్పాదుల యందు నీ ప్రకారంబున
 స్వయంభూతుండును, నమోఘసంకల్పండును నగు నప్పుండరీకాక్షుండు
 రజోగుణయుక్తుం డై స్రష్ట యగుచు స్వస్వరూపం బయిన విశ్వంబు నాత్మీయ
 సామర్థ్యంబునం గల్పించె; అ య్యాశ్వరుని మాయావ్యాపారంబులచే నీ సృష్టి
 యందు నద్యావర్తంబులం బడి భ్రమించుచున్న మహిరుహంబులుం బోలె,
 బూర్వాపరాభావంబు లెఱుంగంబడకుండ నీ కల్పంబు నందుండు
 దేవాసురాదులు ప్రతి మన్వంతరంబు నందును నిట్ల నామరూపంబులచే
 నిర్దేశింపబడుదురు; మఱియు నిందొక్క విశేషం బెఱింగించెద; గౌమారసర్గం బను
 నది దేవసర్గాంతర్భూతం బయ్యును బ్రాకృత వైకృతోభయాత్మకం బై దైవత్వ
 మనుష్యత్వ రూపం బైన సనత్కుమారాది సర్గం బనంబడె; అమోఘసంకల్పం
 డైన పుండరీకాక్షుండు తనుఁదాన యిట్లు విశ్వభేదంబును గల్పించె;" అని
 మైత్రేయుండు విదురునకుఁ జెప్పి కాలలక్షణం బెఱింగించువాఁ డై యిట్లనియె.

3-15-కాలనిర్ణయంబు

3-345-సీస పద్యము

భువిఁ దన కార్యాంశమునకు నంతము నన్య;

వస్తుయోగంబు నేవలన లేక

ఘటపటాదిక జగత్త్వర్యంబునకు నిజ;

సమవాయకారణత్వమునఁ బరగి

జ్ఞాల సూర్యమరీచిసంగతగగనస్థ;

మగు త్రసరేణు షడంశ మరయఁ

బరమాణు వయ్యెఁ దత్త్వరమాణు వం దర్క;

గతి యెంత దడవు తత్త్వల మగును

3-345.1-తేటగీతి

సూక్ష్మకాలంబు విను మది సూర్యమండ
 లంబు ద్వాదశరాశ్యాత్మకం బనంగఁ
 గలుగు జగమున నొక యేడు గడచి చనినఁ
 గాల మెం తగు నది మహత్కాల మనఘ!

3-346-వచనము

అందుఁ, బరమాణుద్వయం బొక్క యణు వగు; నణుత్రిత్రయం బొక్క త్రసరేణు
 వగు; అవి మూడు గూడ నొక్క తృటి యగు; ఆ తృటి శతం బొక్క వేధ యనం
 బరఁగు; అట్టి వేధలు మూడు గూడ నొక్క లవం బనఁదగు; అవి మూడైన నొక్క
 నిమేషం బనంజను; నిమేష త్రయం బొక్క క్షణం బగు; క్షణ పంచకం బొక్క కాష్ఠ
 యనందగు; నవి పది యైన నొక్క లఘు వననొప్పు; అట్టి లఘు పంచదశకం
 బొక్క నాడి యనంబరఁగు; అట్టి నాడికా ద్వయం బొక్క ముహూర్తం బయ్యె; అట్టి
 నాడిక లాఱైన నేడైన మనుష్యులకు నొక్క ప్రహరం బగు; అదియ యామం
 బనంజను; దివస పరిమాణ విజ్ఞేయం బగు నాడికొన్నాన లక్షణం బెఱింగింతు
 వినుము; షట్పల తామ్రంబునం బాత్రంబు రచియించి, చతుర్మాష సువర్ణంబునం
 చతురంగుళాయ శలాకంబుఁ గల్పించి, దానం దత్పాత్ర మూలంబున చిద్రంబుఁ
 గల్పించి, తచిద్రంబునం బ్రస్థమాత్ర తోయంబు పరిపూర్ణంబు నొందు నంత కాలం
 బొక్క నాడిక యగు; యామంబులు నాలుగు సన నొక్క పగ లగు; రాత్రియు
 నిప్పగిది జరుగు; అట్టి యహర్నిశంబులు గూడ మర్త్యుల కొక దివసం బగు; అవి
 పదునైన నొక్క పక్షం బగు శుక్లకృష్ణ నామంబులం బరఁగిన యప్పక్షంబులు
 రెండు గూడ నొక్క మాసం బగు అది పితృదేవతలకు నొక్క దివసం బగు; అట్టి
 మాసంబులు రెండైన నొక్క ఋతు వగు; షణ్మాసం బరిగిన నొక్క యాయనం
 బగు; దక్షిణోత్తర నామంబులం బరఁగి నట్టి యాయనంబులు రెండు గూడి ద్వాదశ

మాసంబు లైన నొక్క సంవత్సరం బగు; అది దేవతలకు నొక్క దివసం బగు; అట్టి సంవత్సర శతంబు నరులకుం బరమాయు వై యుండు; కాలాత్ముండును నీశ్వరుండును నైన సూర్యుండు గ్రహ నక్షత్ర తారా చక్రస్థుండై పరమాణ్వాది సంవత్సరాత్మకం బైన కాలంబునం జేసి ద్వాదశరాశ్యాత్మకం బైన జగంబున సౌర బార్హస్పత్య సావన చాంద్ర నాక్షత్ర మానభేదంబులం గానంబడుచున్నవాఁ డై సంవత్సర పరీవృత్త రేడావత్స రానువత్సర వత్సర నామంబుల సృజ్యం బైన బీజాంకురంబుల శక్తిం గాలరూపం బైన స్వశక్తిచేత నభిముఖంబుగాఁ జేయుచుఁ బురుషులకు నాయురాది వ్యయనంబులం జేసి విషయాసక్తి నివర్తింపం జేయుచుం గోరికలు గల వారికి యజ్ఞముఖంబులం జేసి గుణమయంబు లైన స్వర్గాది ఫలంబుల విస్తరింపం జేయుచు గగనంబునఁ బరువు వెట్టు వత్సర పంచక ప్రవర్తకుం డగు మార్తాండునకుం బూజఁ గావింపుము;" అని మైత్రేయుండు పలికిన విదురుం డిట్లనియె.

3-347-కంద పద్యము

" నర పితృ సుర పరమాయుః

పరిమాణము లెఱుగ నాకుఁ బలికితివి మునీ

శ్వర యెఱిగింపు త్రిలోకో

పరిలోక విలోక నైక ప్రరులగు వారిన్.

3-348-ఉత్పలమాల

పూనిన యోగసిద్ధి దగఁ బొందిన నేత్రయుగంబునన్ బహి

ర్జానము గల్గి యుండి భువనంబులఁ జూచుచునుండు వారికి

న్మానుగఁ గల్గు కాలగతి నా కెఱిగింపు మునీంద్ర!" నావుడు

న్మానయశాలి యవ్విదురు నాదర మొప్పగ జూచి యిట్లనున్.

3-16-చతుర్యుగపరిమాణంబు

3-349-సీస పద్యము

" జననుత కృతయుగ సంఖ్య నాలుగువేలు;
 దివ్యవర్షములు. తదీయ సంధ్య
 లెనుబదినూజేండ్లు. విను త్రేత వత్సర;
 త్రిసహస్రములగు, తదీయ సంధ్య
 లాఱునూజేడులు నగు. ద్వాపరము రెండు;
 వేల వత్సరముల వెలయు. సంధ్య
 లోలి నన్నూ జేడు లోగి, గలియుగము స;
 హస్ర వర్షములు సంధ్యాంశ మరయ

3-349.1-తేటగీతి

రెండునూజేడులును నిల్చి యుండుఁ జువ్వె,
 యనఘ! సంధ్యాంశ మధ్యంబు నందు ధర్మ
 మతిశయించును సంధ్యాంశ మందు ధర్మ
 మల్ప మై కానబడుచుండు ననఘచరిత!

3-350-వచనము

మఱియు ధర్మదేవత గృతయుగంబున నాలుగు పాదంబులును, ద్రేత యందు
 మూడు పాదంబులును, ద్వాపరంబునం బాద ద్వయంబును, గలియుగంబున
 నేక పాదంబును గలిగి సంచరించు అట్లగుటం జేసి.

3-351-కంద పద్యము

పాదవిభేదంబున మ

ర్యాదలును దఱుగు నధర్మ మ్మాకొలదినె యు

తా^{ది}ల్లి వృద్ధిఁ బొందు ధ

రాదివిజులు పాద బుద్ధి రతు లగుదు రిలన్.

3-352-సీస పద్యము

భూర్భువస్స్వర్లోకములకంటెఁ బొడువునఁ;

గడు నొప్పు సత్యలోకంబు నందు

నుండు బ్రహ్మకుఁ జతురుగ సహస్రము లేగ;

దిన మొక్కటి యగు, రాత్రియును నిట్ల

చన ధాత నిద్రవో జగము లడంగు, మే;

ల్కని చూడ మరల లోకములు పుట్టుఁ

దద్దినమ్మునఁ జతుర్త్తశ మను లగుదు రం;

దొక్కొక్క మనువున కొనర దివ్య

3-352.1-తేటగీతి

యుగము లోలిని డెబ్బదియొక్క మాఱు

సనిన మనుకాల మయ్యె, నమ్మునుకులంబు

సురలు మునులును సప్తర్షు లరయ భగవ

దంశమునఁ బుట్టి పాలింతు రఖిల జగము.

3-353-కంద పద్యము

హ^{రి} పితృ సుపర్వ తిర్య

జ్ఞర రూపములన్ జనించి నయమున మన్వం

తరముల నిజ సత్త్వంబునఁ

బరిపాలించును జగంబుఁ బొరుష మొప్పన్.

3-354-కంద పద్యము

క్రమమునఁ దైవర్గిక స
 ర్గము సెప్పంబడె సరోజగర్భుఁడు దివసాం
 తమునఁ దమఃపిహితపరా
 క్రముఁ డై శయనించు నిద్రఁ గైకొని యంతన్.

3-355-సీస పద్యము

ఆ రాత్రి భువన త్రయము దమఃపిహితమై;
 భానుచంద్రులతో విలీనమైన
 సర్వాత్ముఁ డగు హరి శక్తిరూపం బయి;
 కడఁగి వెలుంగు సంకర్షణాగ్ని
 భువనత్రయంబును దవిలి దహింప న;
 య్యనలకీలలఁ బొడమిన మహోష్ణ
 మలమినఁ గమలి మహార్థోకవాసులు;
 జనలోకమునకును జనుదు రపుడు

3-355.1-తేటగీతి

విలయసమయ సముత్కట విపుల చండ
 వాతధూతోర్మిజాల దుర్వార వార్ధి
 భువనములు ముంచు నమ్మాడు భువనములను
 దత్పయోరాశిమీదఁ బద్మావిభుండు.

3-356-ఉత్పలమాల

చారు పటీర హీర ఘనసార తుషార మరాళ చంద్రికా
 పూర మృణాళహార పరిపూర్ణ సుధాకర కాశ మల్లికా

సార నిభాంగ శోభిత భుజుంగమతల్పము నందు యోగని
ద్రారతిఁ జెంది యుండు జరరస్థిత భూర్భువరాది లోకుఁ డై.

3-357-కంద పద్యము

జనలోక నివాసకు ల

ర్థిని వినుతింపంగ నతుల దివ్యప్రభచేఁ

దనరుచు మీలిత నిజలో

చనుఁడై వసియించు నతఁడు సముచితలీలన్.

3-358-వచనము

ఇవ్వీధంబున.

3-359-సీస పద్యము

కైకొని బహువిధ కాలగత్సుపలక్షి;

తము లై యహోరాత్ర తతులు జరగ

శతవత్సరంబులు జనులకుఁ బరమాయు;

వైన రీతిని బంకజాసనునకుఁ

బరమాయు వగు శతాబ్దంబు లందుల సగ;

మరిగిన నదియ పరార్థ మండ్రు

గాన పూర్వార్థంబు గడచుటఁ జేసి ద్వి;

త్రీయపరార్థంబు దీని పేరు

3-359.1-తేటగీతి

కడఁగి పూర్వపరార్థాది కాల మందు

బ్రహ్మకల్పాఖ్య నెంతయుఁ బరఁగు నందు

బ్రహ్మ యుదయించుటం జేసి బ్రహ్మకల్ప
మనియు శబ్దాత్మకబ్రహ్మ మనియు నెగడె.

3-360-కంద పద్యము

విను మెన్నడు పంకజనా
భుని నాభీసరసి యందు భువనాశ్రయ మై
తనరిన పద్యము వొడవడు
ననఘా యది పద్యకల్ప మన విలసిల్లున్.

3-361-వచనము

పూర్వార్థాదినిం గలిగిన బ్రహ్మకల్పంబుఁ జెప్పితి; ఇంక ద్వితీయప రార్థంబు
మొదల నెన్నఁ డేని హరి సూకరాకారంబు దాల్చె నది వరాహకల్పం బనం దగు;
అట్టి వరాహకల్పం బిప్పుడు వర్తమానం బగుచున్నది; వెండియు.

3-362-సీస పద్యము

దీపింపఁ గాలస్వరూపుఁ డైనట్టి ప;
ద్వాక్షుఁ డనంతుఁ డనాదిపురుషుఁ
డఖిలవిశ్వాత్మకుఁ డగు నీశునకుఁ బర;
మాణ్వాది యుగపరార్థాంత మగుచు
జరుగు నీ కాలంబు చర్చింప నొక్క ని;
మేష కాలం బయి మెలఁగుచుండుఁ
గాని యీశ్వరునకుఁ గర్త గాఁజాల ది;
క్వాలంబు విను మది గాక దేహ

3-362.1-తేటగీతి

మందిరార్థాది కర్మాభిమానశీలు
 రైనవారికి నాశ్రయం బగుటజేసి
 యరయ హరి తద్గుణవ్యతికరుడు గాన
 కాల మమ్మేటి కెన్నడు గర్తగాదు.

3-363-వచనము

మఱియు పోడశవికారయుక్తంబై పృథివ్యాది పంచభూత పరివృతం బయి
 దశావరణంబులుగలిగి పంచశక్త్యేటి విస్తీర్ణంబై బ్రహ్మాండకోశంబు దనర్చుచుండు.

3-364-చంపకమాల

హరి పరమాణురూపమున నందు వసించి విరాజమానుడై
 సరి వెలుగొందు నిమ్ముల నసంఖ్యము లైన మహాండకోశముల్
 నెఱిఁ దన యందు డింద నవనీరజనేత్రుఁ డనంతఁ డాఢ్యుఁ డ
 కరుఁడు పరాపరుం డఖిలకారణకారణుఁ డప్రమేయుఁ డై.

3-365-కంద పద్యము

నిరతిశయోజ్జ్వల తేజ
 స్స్వరణం దనరారు పరమపురుషుని విష్ణుం
 బురుషోత్తము వర్ణింపను
 సరసిజభవ భవులకైన శక్యమె? చెపుమా."

3-366-కంద పద్యము

అని మైత్రేయుఁడు విదురుం
 గనుఁగొని వెండియును బలికె " గాలాహ్వయుఁ డై
 తనరిన హరి మహిమల నే
 వినిపించితి; సృష్టిమహిమ వీను మెఱిగింతున్.

3-17-సృష్టిభేదనంబు

3-367-వచనము

పరమేష్ఠి యీ సృష్ట్యాదిని అహమ్మను దేహాభిమానబుద్ధి గల మోహంబును,
 నంగనాసంగమ, స్రక్పందనాది గ్రామ్యభోగేచ్ఛలు గల మహామోహంబును,
 దత్తప్రతిఘాతం బైన క్రోధంబు నందు గలుగు నంధతామిస్రంబును, దన్నాశంబు
 నందు అహమేవమ్యతోఽస్మి యను తామిశ్రంబును, జిత్తవిభ్రమంబును నను
 నవిద్యా పంచక మిశ్రంబుగా సర్వభూతావలీం బుట్టించి యాత్మీయ చిత్తంబునఁ
 బాపసృష్టిఁ గల్పించుటకుఁ బశ్చాత్తాపంబు నొంది భగవద్ధ్యానామృత
 పూతమానసుం డై యూర్ధ్వరేతస్కులును, బరమపవిత్రులును నైన సనక
 సనందన సన త్కుమార సనత్సుజాతు లను మునుల సత్త్వగరిష్ఠుల
 ధీరజనోత్తముల నార్యుల హరిప్రసన్నులంగా దివ్యదృష్టిం గల్పించి, వారలం జూచి
 మీమీ యంశంబులం బ్రజలం బుట్టించి ప్రపంచంబు వృద్ధిఁ బొందింపుం డనిన
 వారలు తద్వచనంబు లపహసించుచుఁ బద్మజంగని మోక్షధర్ములును
 నారాయణపారాయణులునునై ప్రపంచ నిర్మాణంబునకుఁ బ్రతికూల వాక్యంబులు
 పలికిన నుదయించిన క్రోధంబు బుద్ధిచే నిగ్రహింపబడినను నరవిందసంభవుని
 భ్రూమధ్యంబువలనం గ్రోధస్వరూపంబున నీలలోహితుండు నిలఁ సురాగ్రజుండై
 యుదయించుచు నాక్రందనం బొనరించె నంత.

3-368-మత్తేభ విక్రీడితము

జననం బందిన నీలలోహితుండు గంజాతాసనుం జూచి యి
ట్టను "నో దేవ! మదాఖ్య లెట్టివి మదీ యావాసముల్ వీర నా
కనయంబున్నెఱిగింపవే" యనుడు నయ్యుంభోజగర్భుండు లా
లనముం దోఁపఁ "గుమార! నీ జననవేళన్ రోదనం బిచ్చుటన్.

3-369-తేటగీతి

రుద్రనామంబు నీకు నిరూఢమయ్యెఁ
జుంధ సూర్యానలానిల సులీల గగన
పృథివి ప్రాణ తపోహృదింద్రియము లనఁగఁ
గలుగు నేకాదశస్థానముల వసింపు."

3-370-వచనము

అని వెండియు "మన్యు మను మహాకాల మహా చ్చివ ఋతధ్వ జోరురేతో భవ
కాల నామదేవ ధృతవ్రతు లను నేకాదశ నామంబులు గలిగి ధీర వృత్త్యశ నోమా
నియ తస్పర్శి రి లాంబి కేరావతీ సుధా దీక్షా నామ పతీన్ సమేతుండవై
పూర్వయుక్తంబు లయిన నామంబులం దత్తన్నివాసంబుల వసియించి ప్రజలం
గల్పింపు" మని నిర్దేశించిన భగవంతుం డగు నీలలోహితుండు విశ్వగురుం డైన
పితామహునిచే నియుక్తుండై సత్త్వాకృతి స్వభావంబుల నాత్మసము లైన ప్రజలం
గల్పించె.

3-371-ఉత్పలమాల

రుద్రునిచేత నీగతి నిరూఢమతిన్ సృజియింపఁ బడ్డ యా
రుద్రగణంబు లోలి నవరుద్ధత విశ్వము మ్రింగె నమ్మహో
సద్రవశాంతి కై యజుఁడు భర్గులఁ జూచి "కుమారులార! మీ
రొద్ర విలోక నానల భరంబునఁ గ్రాగె సమస్త లోకముల్.

3-372-కంద పద్యము

మీ సృష్టి సాలు నింకన్
దీసత్తములార! వినుడు దృతి మీరు తపో

వ్యాసంగచిత్తు లై చనుఁ

డాసన్మంగళము లగు దృఢంబుగ మీకున్.

3-373-మత్తేభ విక్రీడితము

భగవంతుం బురుషోత్తమున్ హరిఁ గృపాపాదోధి లక్ష్మీశ్వరున్
సుగుణభ్రాజితు నచ్యుతుం బరుఁ బరంజ్యోతిం బ్రభున్ సర్వభూ
తగణావాసు నదోక్షజున్ శ్రీతజనత్రాణైకపారీణు నా
జగదాత్ముం గనుచుండు రార్యులు తపశ్శక్తిన్ స్ఫుటజ్ఞానులై."

3-374-వచనము

అనిన విని.

3-375-ఉత్పలమాల

కైకొని యిట్లు పంకరుహగర్భనియంత్రులు లైన రుద్రు లు
ద్రేకముఁ దక్కి కానలకు ధీమతు లై తపమాచరింప న
స్తోక చరిత్రు లేఁగిరి చతుర్ముఖుఁ డంతఁ బ్రపంచకల్పనా
లోకనుఁ డై సృజించె జనలోక శరణ్యుల ధీవరేణ్యులన్.

3-376-తేటగీతి

వినుము, భగవద్బలాన్విత వినుత గుణులు
భువన సంతానహేతు విస్ఫురణ కరులు
పద్మసంభవ తుల్య ప్రభావ యుతులు
పదురు గొడుకులు పుట్టిరి భవ్యయశులు.

3-377-సీస పద్యము

అరవింద సంభవు నంగుష్ఠమున దక్షుఁ;
 డూరువువలనను నారదుండు,
 నాభిఁ బులహుఁడు, గర్జములఁ బులస్త్యుండు;
 త్వక్కున భృగువు, హస్తమునఁ గ్రతువు,
 నాస్యంబువలన నయ్యంగిరసుఁడు, ప్రాణ;
 మున వసిష్ఠుఁడు, మనమున మరీచి,
 గన్నుల నత్రియుఁ గాఁ బుత్రదశకంబు;
 గలిగిరి వెండియు నలినగర్భు

3-377.1-తేటగీతి

దక్షిణస్తనమువలన ధర్మ మొదవె
 వెన్నువలనను నుదయించె విశ్వభయద
 మైన మృత్యు, వధర్మంబు నంద కలిగె,
 నాత్మఁ గాముండు జననము నందె మఱియు.

3-378-సీస పద్యము

భ్రూయుగళంబునఁగ్రోధంబు నధరంబు;
 నందు లోభంబు నాస్త్వమున వాణి
 యును మేడ్త మందుఁ బయోధు లపానంబు;
 నందు నఘాశ్రయుఁ డైన నిర్మతి
 లాలితచ్ఛాయవలన దేవహూతివి;
 భుండు గర్జముఁడును బుట్టి రంత
 నబ్జజుఁ డాత్మదేహమున జనించిన;
 భారతిఁ జూచి విభ్రాంతిఁ బొరసి

3-378.1-తేటగీతి

పంచశరబాణనిర్భిన్నభావుఁ డగుచుఁ
గూతు రని పాపమునకు సంక్రొచపడక
కవయఁ గోరిన జనకునిఁ గని మరీచి
మొదలుగాఁ గల యమ్మునిముఖ్యు లెఱిగి.

3-379-వచనము

ఇట్లనిరియ

3-380-ఉత్పలమాల

" చాటుఁ బురే సరోజభవ! సత్పథవృత్తిఁ దొఱంగి కూతు ని
ట్లాల్లిరి వై రమింప హృదయంబునఁ గోరుట ధర్మరీతియే
బేల్లిరి వైతి నీ తగవుఁ బెద్దతనంబును నేలపాలుగా
శీలము వోవఁదట్టి యిటుసేసిన వారలు మున్ను గల్గిరే?

3-381-ఉత్పలమాల

నీవు మహానుభావుఁడ వనింద్యచరిత్రుఁడ విట్టిచోట రా
జీవభవుండు దా విధినిపేదము లాత్మ నెఱుంగఁ డయ్యె నీ
భావభవప్రసూన శర బాధితుఁడై తన కూతుఁ బొందెఁబో
వావిదలంపలే కనుచు వారక లోకులు పువ్వుఁ దిట్టరే.

3-382-కంద పద్యము

పాపము దలఁపక నిమిషము

లోపలఁ జెడు సౌఖ్యమునకు లోనైతివె యిం

తే పో ధారుణిఁ గామా

నోపి న పశ్యతి యనంగఁ దొల్లియు వినమే."

3-383-మత్తేభ విక్రీడితము

అని యిబ్బంగి మునీంద్రు లాడిన కరోరాలాపముల్ వీనుల
న్విని లజ్జావనతాననుం డగుచు నా నీరేజగర్భుండు స
య్యన దేహంబు విసర్జనీయముగఁ జేయన్ దిక్కు లేతెంచి త
త్తనువుం గైకొనఁ బుట్ట దిక్కులితమై తామిస్ర నీహారముల్.

3-384-వచనము

అంత.

3-385-చంపకమాల

ఉడుగక పంకజాతభవుఁ డొండొక దేహముఁ దాల్చి ధైర్యమున్
విడువక సృష్టి పూర్వసమవేతముగన్ సృజియించు నేర్పు దాఁ
బొడమమి కాత్మలోనఁ దలవోయుచు నుండఁ జతుర్ముఖంబులన్
వెడలె ననూన రూపముల వేదము లంచిత ధర్మ యుక్తితోన్.

3-386-తేటగీతి

మఱియు మఖములు మహితకర్మములుఁ దంత్ర
ములును నడవళ్లు నాశ్రమములుఁ దదీయ
ముఖచతుష్కము నందున పొడమె" ననిన
విని మునీంద్రునిఁ జూచి యవ్విదురుఁ డనియె.

3-18-స్వాయంభువు జన్మంబు

3-387-కంద పద్యము

" తోయజసంభవుఁ డత్తటి
నేయే ముఖమండలమున నేయే సృష్టిన్

దీయుతుడై సృజియించెను

బాయక యత్తెఱఁగు దెలియఁ బలుకుము నాకున్."

3-388-వచనము

అని యిట్లు విదురుం డడిగిన మైత్రేయుం డతనితో నిట్లనియె

"ఋగ్యజస్సామాధర్వంబు లను వేదంబులును, హోతృకర్మంబు లయిన
యప్రగీతమంత్రస్తోత్రంబు లగు శస్త్రంబులును, నధ్వర్యకర్మంబైన యిజ్యయు,
సంప్రగీతస్తోత్రం బయిన స్తుతియు, నుద్గాతృ ప్రయోజనం బైన ఋక్సముదాయ
రూపం బగు స్తోమంబును, బ్రాయశ్చిత్తం బగు బ్రహ్మకర్మంబును, నాయుర్వేద
ధనుర్వేద గాంధర్వ వేదంబులను, నుపవేదంబులును, విశ్వకర్మశాస్త్రం బగు
స్థాపత్యంబును, బ్రాగాది ముఖంబుల నుత్పన్నంబు లయ్యె; పంచమవేదం బగు
నితిహాస పురాణంబులు సర్వముఖంబులం గలిగె; మఱియుఁ గర్మతంత్రంబు
లయిన పోడశ్యక్షులును, యజనాగ్నిష్టోమంబులును,
నాష్టోర్యామాతిరాత్రంబులును, వాజపేయ గోసవంబులును, ధర్మపాదంబు లైన
విద్యా దాన తపస్సత్యంబులును, బ్రహ్మచర్య గృహస్థ వానప్రస్థ
యత్యాశ్రమంబులును గల్గె; వీనికి నొక్కొక్కటికిం జతుర్విధంబు లైన వృత్తులును
గలిగి యుండు; అందు సావిత్రం బన బ్రహ్మచర్యంబు యది యుపనయనం
బాదిగా దివసత్రయంబు గాయత్రి జపించుటయ; ప్రాజాపత్యం బన
వేదవ్రతచతుష్కయంబు యందు బ్రతివ్రతంబును వ్రతులు సంవత్సర
పర్యంతంబుగా నాచరింప నగు; బ్రాహ్మంబు వేదగ్రహణాంతంబు నాచరింపం దగు;
బృహత్తన నైష్ఠికం బియ్యగునవి బ్రహ్మచారి వృత్తిచతుష్టయంబును;
ననిపిద్ధకృష్యాది వృత్తి యగు వార్తయు యజనాది కర్మోపయుక్తం బైన యాజ్ఞాది
రూప ధనసంచయంబును, బరుల యాచింపకుండు నయాచితం బగు
శాలీనంబును, క్షేత్ర పతిత కణిశ కణ సంగ్రహణరూపం బగు శిలోంఛంబును నను

గృహస్తవృత్తులు నాలుగును; నకృష్ణపద్యాహారు లగు వైఖానసులును,
 నూతనఫలంబు లబ్ధం బైనఁ బూర్వ సంచితపదార్థ త్యాగంబు గల
 వాలఖిల్యులును, బ్రాతః కాలంబున నే దిక్కు విలోకింతు రద్దిక్కునకుం జని
 యచ్చట లభించు పదార్థంబుల భుజించి జీవించు నౌదంబరులును, దమంత
 ఫలించి తరు పతితంబు లగు ఫలంబులఁ దినుచుండు పేనపులును నను
 చతుర్విధవృత్తులు గల వానప్రస్థులును; స్వాశ్రమవిహిత కర్మంబులం బ్రధానుం
 డగు కుటీచకుండును, గర్మం బుపసర్జనంబు సేసి జ్ఞానప్రధానుం డయిన
 బహూదుండును, గేవల జ్ఞానాభ్యాస నిష్ఠుం డగు హంసుండును, బ్రాహ్మణులైన
 పరబ్రహ్మతత్త్వంబు గల నిష్క్రియుండును నను సన్యాసి చతుర్విధ వృత్తులును;
 మోక్షఫలప్రదం బై యాత్మానాత్మ వివేకవిద్యారూపం బగు నాన్వీక్షికియు, స్వర్గాది
 ఫలప్రదం బై కర్మవిద్యారూప మగు త్రయయు, జీవనఫల ప్రధానం బై కృష్యాది
 రూపం బగు వార్తయు, నర్థ సంపాదనైక ప్రయోజనం బగు దండనీతియు, మోక్ష
 ధర్మకామార్థంబు లైన న్యాయవిద్యా చతుష్కంబును, భూర్భువస్సువ యను
 వ్యాహృతులును, బూర్వాది ముఖంబులవలన నుదయించె; మణియు నతని
 హృదయాకాశంబు వలనం బ్రణవంబును, రోమంబుల వలన నుష్ణిచ్ఛందంబును,
 ద్వగింద్రియంబు వలన గాయత్రీఛందంబును, మాంసంబు వలనఁ
 ద్రిష్టుచ్ఛందంబును, స్నాయువు వలన ననుష్టుప్ఛందంబును, నస్తి వలన
 జగతీచ్ఛందంబును, మజ్జ వలన పంక్తిచ్ఛందంబును, బ్రాణంబు వలన
 బృహతీఛందంబును, కకారాది పంచ వర్గాత్మకంబు లయిన స్పర్శంబులను,
 జీవుండును, నకారాది స్వరాత్మకం బైన దేహంబును, నూష్ణంబు లను శ ష స
 హ వర్ణచతుష్టయ రూపంబు లగు నింద్రియంబులును, నంతస్థంబు లగు య ర
 ల వ యను వర్ణంబులును, షడ్జాది సప్తస్వర రూపంబు నాత్మబలంబు నయిన
 శబ్దబ్రహ్మంబును, జతుర్ముఖుని లీలావిశేషంబున నుత్పన్నం బయ్యె; వ్యక్తావ్యక్తం
 బై వైఖరీ ప్రణవాత్మకం బైన శబ్దబ్రహ్మంబు వలనం బరమాత్మ యవ్యక్తాత్మకుం

డగుటం జేసి పరిపూర్ణుండును వ్యక్తాత్మకుం డగుటంజేసి యింద్రాది
శక్త్యుపబృంహితుండును నై కానంబడు; పదంపడి యజుండు భూరివీర్యవంతు
లయిన ఋషిగణంబుల సంతతి యవిస్తృతం బని తలంచి, పూర్వతను
పరిగ్రహంబు సాలించి, యనిషిద్ధ కామాసక్తం బైన దేహంతర పరిగ్రహంబు సేసి,
నిత్యంబుఁ బ్రజాసృష్టి యందు వ్యాసక్తుండ నైనం బ్రజ లభివృద్ధి నొందక యుండుట
కేమి కారణం బగు నని యచ్చరువొంది; తద్వృద్ధి యగు విధం బాలోచించుచు,
దైవం బిచ్చట విఘాతుకంబు గాన తదానుకూల్యం బావశ్యకం బని దాని
నెదురుచూచుచు, యథోచిత కృత్య కరణదక్షుం డగుచుండు చతుర్ముఖుని
దేహంబు ద్వివిధం బయిన యట్టి రూపద్వయ విభాగంబు స్వరాట్టగు
స్వాయంభువ మనువును దన్మహిషి యగు శతరూప యను కన్యకయుంగా
మిథునం బయి జనియించె; అమ్మి థునంబు వలన బ్రియవ్రతేత్తానపాదు లను
పుత్రద్వయంబు నాకూతి దేవ హూతి ప్రసూతు లను కన్యకా త్రయంబునుం
గలిగిరి; అందు నాకూతిని రుచికునకును, దేవహూతిం గర్దమునకును, బ్రసూతిం
దక్షునకును నిచ్చె; వీరల వలనఁ గలుగు ప్రజా సంతతులచేత జగంబులు
పరిపూర్ణంబు లయ్యె."

3-389-కంద పద్యము

అని మైత్రేయుఁడు పలికిన

నిని మనమున హర్ష మొదవ నిదురుఁడు మునినా

ధునిఁ జూచి పలికెఁ గ్రమ్మఱ

వనజోదర పాదభక్తివశ మానసుఁ డై.

3-390-కంద పద్యము

"ఘనుఁడు స్వయంభువునకుఁ బ్రియ

తనయుఁడు స్వాయంభువుండు దైతేయవిభే

దనసేవాచతురుండును

జనవినుతుండాదిరాజ్యసత్తముఁడౌటన్

3-391-కంద పద్యము

అతని చరిత్రం బవ్యా

హత సుఖదము నిఖిల మంగళవహము సమం

చితముం గావున బుధసే

విత! నా కెఱుంగంగఁ బలుకవే మునితిలకా!

3-392-కంద పద్యము

అదియును గాక ముకుందుని

పదకమల మరందపాన పరవశులై పెం

పొదవినవారి చరిత్రము

సదమలమతి వినిన భవము సఫలము గాదే!"

3-393-చంపకమాల

అని విదురుండు పల్కిన దయన్వితఁ డై మునినాథచంద్రుఁ డి

ట్టను "శ్రుతిశాస్త్రపారకలితాత్మకుఁ డైన నరుండు పద్మలో

చన చరణారవిందయుగ సంగము గల్గిన సజ్జనుండు వొం

దినఫల మొందు భాగవతదివ్యకథాశ్రవణానురక్తిచేన్."

3-394-కంద పద్యము

అని చెప్పి మునికులార్గణి

దనుజారి కథాసుధాప్లుతస్వాతుం డై

తనవునఁ బులకాంకురములు

మొనయఁగ నానందబాష్పములు జడి గురియన్.

3-395-సీస పద్యము

వినిపింపఁ దొడఁగె "నా ఘనుఁడు స్వామింభువుఁ;
డంగనాయుక్తుఁ డై యబ్బగర్భు
నకు మ్రొక్కి వినయవినమితోత్తమాంగుఁ డై;
హస్తముల్ మొగిచి యిట్లనియె బ్రీతి
జీవరాశులకు రాజీవసంభవ! నీవ;
జనన రక్షణ వినాశముల కరయ
హేతుభూతుఁడవు మా కెద్ది యాచరణీయ;
మైన కర్మము దాని నానతిమ్ము

3-395.1-తేటగీతి

ఎట్టి కర్మంబు సేసిన నెసఁగు నీకు
నవహితం బైన సంతోష మాతృజుండు
జనకునకు భక్తిఁ బరిచర్య సలిపి కీర్తి
నంది నుతికెక్కి నర్తించు నందు నిందు.

3-396-వచనము

కావున నెఱింగింపు మట్టి సత్కర్మంబు."

3-397-కంద పద్యము

అని పలికిన స్వామింభువ
మను మృదుభాషలకు నలరి మనమునఁ గమలా
సనుఁ డనురాగము ముప్పిరి
గొనఁ బ్రియతముఁ డైన సుతునకును నిట్లనియెన్.

3-398-చంపకమాల

" మునుకొని తండ్రియాజ్ఞఁదలమోచి నిజోచితకృత్యమేమి పం
చినఁ దన శక్తియుక్తి నెడసేయక చేయుట పుండరీకలో
చన పదసేవ సేయుట ప్రజాపరిపాలనశాలి యౌటయున్
జనకునకున్ సుతుండు పరిచర్య లొనర్చుట సువ్వె పుత్రకా!

3-399-వచనము

కావున.

3-400-మత్తేభ విక్రీడితము

వివరింపన్ హరి యజ్ఞమూర్తి బరమున్ విష్ణున్ హృషీకేశుఁ గే
శవుఁ బద్మాక్షు గుఱించి జన్మములు శశ్వద్భక్తిఁ గావింప మా
దవుఁ డాత్మం బరితోష మొందు నతఁ డుద్యత్ప్రీతిఁ గైకొన్న లో
కవితానంబులు దుష్టి నొందు ననఘా! కావింపుమా యజ్ఞముల్.

3-401-చంపకమాల

అకుటిల భక్తిఁ గేశవ సమర్పణబుద్ధిఁ గ్రతుక్రియల్ వొన
ర్చక విపరీతు లై యుముకురాసులు దంచి ఫలంబు నందఁ గా
నక చెడరీతి నూరక ధనవ్యయ మౌటయ కాని మోక్షదా
యక మగుచున్నఁ దత్ఫలము నందరు విష్ణుపరాజ్ఞుఖక్రియుల్.

3-402-ఉత్పలమాల

కావున యజ్ఞముల్ హరి వికారవిదూరు గుఱించి చేయు నీ
భావము సూన్యతవ్రత శుభ్రస్థితిఁ జెందెడు నీ కుమారులున్
నీవును నీ ధరాభరము నెమ్మి వహింపుము సజ్జనావలిం
బ్రోవుము ధర్మమార్గమునఁ బుత్రక! దోషలతాలవిత్రకా!"

3-19-వరాహవతారంబు

3-403-కంద పద్యము

అనవుడు నతనికి నతఁ డి

ట్లనియెన్ " భవదీయమైన యానతి యెట్ల

ట్లొనరించెద నాకును నా

తనయులకు వసించి యుండఁ దగు నెల వెందున్.

3-404-తేటగీతి

అరయ లేదు విధాత! యీ యఖిల జంతు

జాతముల కెల్ల నాధారభూత మైన

ధరణి యిప్పుడు ఘనజలాంతర్నిమగ్న

మైన కతమునఁ జోటు లేదంటి దండ్రీ!

3-405-కంద పద్యము

కావున భూమ్యుద్ధరణము

గావించు నుపాయ మిప్పుడు గైకొని నాకున్

దేవా నీ వెఱిగింపుము"

నావుడుఁ బద్మజుడు దన మనంబునఁ దలఁచెన్.

3-406-మత్తేభ విక్రీడితము

జలమధ్యంబున లీనమొందిన ధరాచక్రంబు నే నేర్పునన్

నిలుపన్ వచ్చును బూర్వ మందు జగముల్ నిర్మించు నాఁ డాది న

ప్పులఁబుట్టించిన మీఁద నవ్వసుమతిం బుట్టించితిం బుత్ర య

ప్పులలోఁగ్రుంకి రసాతలాంతరమునం బొందెం గదా పృథ్వీయున్

3-407-సీస పద్యము

అఖిల జగత్కల్పనాటోపములకుఁ బా;
 ల్పడిన నాచేత నెట్లుంగి నిపుడు
 దగిలి విశ్వంభరోద్ధరణంబుఁ గావింప;
 నగు నని సర్వభూతాంతరాత్ముఁ
 బురుషోత్తముని నవపుండరీకాక్షు ల;
 క్షీపతిఁ దన మనస్థితునిఁ జేసి
 తలపోయుచున్నఁ బద్మజ నాసికా వివ;
 రమ్మున యజ్ఞవరాహమూర్తి

3-407.1-తేటగీతి

యర్ధి నంగుష్ఠమాత్ర దేహంబుతోడ
 జనన మంది వియత్తల స్థాయి యగుచు
 క్షణము లోపల భూరి గజప్రమాణ
 మయ్యె నచ్చటి జనముల కద్భుతముగ.

3-408-సీస పద్యము

అంతః బ్రజాసర్గ మందు నియుక్తులై;
 నట్టి మరీచ్యాదు లైన మునులు
 మనుకుమారకులు నమ్మును సహితంబుగ;
 యజ్ఞవరాహంబు నర్ధిఁ జూచి
 యిట్టి యాశ్చర్య మెట్లందేని గలదె నా;
 సారంద్రనిర్గత స్తబ్ధరోమ
 తోకంబు మనము విలోకింప నంగుష్ఠ;
 మాత్రమై యీ క్షణమాత్రలోన

3-408.1-తేటగీతి

మహిమ దీపింప దంతి ప్రమాణమున మ
హోన్నతంబైన గండశైలోపమంబు
నయ్యె ననుచు వితర్కించి రబ్జభవుడు
హర్ష మిగులొత్త నిట్లని యపుడు దలచె.

3-409-కంద పద్యము

నా మనమునఁ గల దుఃఖివి
రామము గావించుకొఱకు రాజీవాక్షుం
డీమేర యజ్ఞపోత్రి
శ్రీమూర్తి వహించె నిది విచిత్రము దలఁపన్.

3-410-వచనము

అని వితర్కించు సమయంబున సూకరాకారుండైన భగవంతుండు.

3-411-తేటగీతి

ప్రళయజీమూతసంఘాత భయద భూరి
గర్జనాటోపభిన్న దివ్యన గభీర
రావ మడరింప నపుడు రాజీవభవుడు
మునులు నానందమును బొంది రనఘచరిత!

3-412-వచనము

అంత మాయామయ వరాహ ఘుర్ఘురారావంబు బ్రహ్మాండ కోటరపరి స్ఫోటనంబుఁ
గావింప విని జనస్తప సత్యలోక నివాసు లయిన మునులు ఋగ్యజుస్సామ
మంత్రంబుల వినుతించిరి; యజ్ఞవరాహ రూపధరుండ యిన సర్వేశ్వరుండు
సత్పురుషపాలనదయాపరుడు గావున దిగ్గజేంద్ర లీలావిలోలుండె.

3-20-భూమ్యుద్ధరణంబు

3-413-సీస పద్యము

కరిన సటాచ్చటోత్తట జాత వాత ని;
 ర్హత జీమూత సంఘాత మగుచు
 క్షురనిభ సునిశిత ఖురపుటాహత చల;
 త్పణిరాజ దిగ్గజ ప్రచయ మగుచుఁ
 జండ దంష్ట్రోత్థ వైశ్వాన రార్చిస్సవ;
 ద్రజత హేమాద్రి విస్తంభ మగుచు
 హైర గంభీర ఘుర్ముర భూరినిస్సవ;
 పంకి లాఖిల వార్ధి సంకులముగఁ

3-413.1-తేటగీతి

బొరలుఁ గెరలు నటించు నంబరము దెరల
 రొప్పు నుప్పుర మెగయును గొప్పరించు
 ముట్టి బిగియించు మనమున మూరుకొనుచు
 నడరు సంరక్షితక్షోణి యజ్ఞహేళి.

3-414-వచనము

మఱియు నయ్యజ్ఞవరాహంబు.

3-415-సీస పద్యము

తివిరి చతుర్దశ భువనంబులను దొంతు;
 లొరగఁ గొమ్ములఁ జిమ్ము నొక్కమాటు
 పుత్తడికొండ మూఁపురమును నొరగంట;
 నుటుముగా రాపాడు నొక్కమాటు

ఖురముల సప్తసాగరములఁ రొంపిగా;

నుక్కించి మట్టఁడు నొక్కమాటు

నాభీల వాలవాతా హతిచే మింటి;

నొరసి బ్రద్దలుసేయు నొక్కమాటు

3-415.1-తేటగీతి

గన్నుఁ గొనలను విస్ఫులింగములుసెదర

నురుభయంకర గతిఁ దోచు నొక్కమాటు

పరమయోగీంద్రజన సేవ్య భవ్యవిభవ

యోగ్య మై కానఁగా నగు నొక్కమాటు.

3-416-వచనము

ఇట్లు విహరించుచుఁ బ్రాతర్మధ్యందిన తృతీయసవనరూపుం డైన
యజ్ఞవరాహమూర్తి యగు సర్వేశ్వరుండు మహాప్రళయంబు నందు యోగనిద్రా
వివశుం డై యుండు నవసరంబున నుదకస్థం బైన భూమి రసాతలగతం బైన;
దాని నుద్ధరించుటకు సముద్రోదరంబుఁ దరియం జొచ్చు వేగంబు సైరింపంజాలక,
సముద్రుం డూర్ము లను భుజంబు లెత్తి వికీర్ణహృదయుం డై యార్తుని పగిది
"యజ్ఞవరాహ నన్ను రక్షింపు రక్షింపు" మని యాక్రోశింప; నిశిత కరాళ క్షుర
తీక్షణంబు లైన ఖుర్రాగ్రంబుల జలంబులు విచ్చిన్నంబులు గావించి యపారం
బయిన రసాతలంబుఁ బ్రవేశించి భూమిం బొడగను నవసరంబున.

3-417-కంద పద్యము

శరనిధిలోన మహోగ్రా

మరకంటకుఁ డెదురఁ గాంచె మఖమయగాత్రిన్

ఖురవిదళితకులగోత్రిన్

ధరణికళత్రిన్ గవేషడాత్రిన్ పోత్రిన్.

3-418-వచనము

ఇట్లు పొడగని దైత్యుండు రోషభీషణాకారు డై.

3-419-మత్తేభ విక్రీడితము

గద సారించి యసహ్యవిక్రమ సమగ్రస్ఫూర్తిచే వేయఁగా

నది దప్పించి వరాహమూర్తి నిజదంష్ట్రాగ్రాహతిం ద్రుంచెఁ బెం

పొదవం గ్రోధమదాతిరేక బలశఃర్వదార విస్తార సం

పదఁ బంచాస్యము సామజేంద్రుఁ జల మొప్పుం ద్రుంచు చందంబునన్.

3-420-మత్తేభ విక్రీడితము

దితిజాధీశుని నీ గతిం దునిమి యుద్వృత్తిం దదీయాంగ శో

ణితపంకాంకిత గండభాగుఁ డగుచున్విష్ణుండు దా నొప్పి వి

స్తృత సంధ్యాంబుద ధాతుచిత్రిత సముద్భీష్టక్షమాభృద్గతిన్

క్షీతిఁ దంష్ట్రాగ్రమునన్ ధరించి జలరాశిం బాసి యేతేరఁగన్.

3-421-తేటగీతి

బాలశీతాంశురేఖా విభాసమాన

ద్రవళ దంష్ట్రాగ్రమున నున్న ధరణి యొప్పె

హరికి నిత్యానపాయని యైన లక్ష్మి

నెఱయఁ బూసిన కస్తూరినికర మనఁగ.

3-21-విధాత వరాహస్థుతి

3-422-వచనము

అట్టి యజ్ఞపోత్రిమూర్తిం జూచి కమలాసన ప్రముఖు లిట్లని స్తుతియించిరి.

3-423-సీస పద్యము

" దేవ! జితం జితంతే పరమేశ్వర! ;
 సీతయజ్ఞభావన! శ్రుతిశరీర!
 కారణసూకరాకారుండ వగు నీకు;
 నతిభక్తి మ్రొక్కెద మయ్య వరద!
 భవదీయ రోమకూపము లందు లీనంబు;
 లై యుండు నంబుడుఁ లట్టి యధ్వ
 రాత్మక మై తనరారు నీ రూపంబు;
 గానంగరాదు దుష్కర్మపరుల

3-423.1-తేటగీతి

కట్టి నీకుఁబ్రణామంబు లాచరింతు
 మఖిలజగదేకకీర్తి! దయానువర్తి!
 భవ్యచారిత్ర! పంకజప్రతినేత్ర!
 చిరశుభాకార! యిందిరాచిత్తచోర!"

3-424-వచనము

అని వెండియు నిట్లు స్తుతియించిరి.

3-425-సీస పద్యము

" త్వక్కున నఖిల వేదములు రోమంబుల;
 యందును బర్హిస్సు నక్షు లందు
 నాజ్యంబు పాదంబు లందుఁ జాతుర్వోత్ర;
 కలితంబు లగు యజ్ఞకర్మములును

స్రుక్కు తుండంబున స్రువము నాసికను ని;
డాపాత్ర ముదరకోటరము నందుఁ
శ్రవణాస్య బిలములఁ జమస ప్రాశిత్రముల్;
గళమున నిష్ఠిత్రికంబు జిహ్వాఁ

3-425.1-తేటగీతి

దగుఁ బ్రవర్గము నగ్నిహోత్రములు నీదు
చర్వణంబును సభ్యావపధ్యు లుత్త
మాంగ మసువులు చయనము లగుఁ గిటీశ!"
యనుచు నుతియించి రత్తటి యజ్ఞవిభుని.

3-426-వచనము

వెండియు "ముహుర్ముహుర్భవ దావిర్భావంబు దీక్షణీయేష్టి యగు; నీదు
 దంష్ట్రలు ప్రాయణీయం బను దీక్షానంతరేష్టియు, నుదయనీయం బను
 సమాప్తేష్టియు, యుష్మద్రేతంబు సోమంబును, ద్వదీయావస్థానంబు
 ప్రాతస్సవనాదులు; నీదు త్వజ్మాంసాది సప్తధాతువు
 లగ్నిష్టోమాద్యగ్నిష్టోమోక్ష్వపోడశీ వాజపేయాతిరాత్రాప్తోర్యామంబు లను
 సంస్థాభేదంబులును, ద్వాదశాహోదిరూపంబులైన బహు యాగ సంఘాత
 రూపంబులు నగు; సర్వసత్త్రంబులు భవదీయ శరీరసంధులు; ససోమాసోమంబు
 లగు యజ్ఞక్రతువులు నీవ; మఱియును నీవు యజనబంధనంబులచే
 నొప్పుచుందువు; అదియునుం గాక.

3-427-కంద పద్యము

హవరూపివి హవనేతవు
హవభోక్తవు నిఖిలహవఫలాధారుఁడవున్

హవరక్షకుడవు నగు నీ

కవితతముగ నుతులొనర్తు మయ్య; ముకుందా!

3-428-తేటగీతి

సత్వగుణమున సద్భక్తి సంభవించు

భక్తియుతముగఁ జిత్తంబు భవ్య మగును

హృదయపద్మంబునం దోలి నెఱుఁగఁబడిన

యట్టి నీకు నమస్కారమయ్య; వరద!

3-429-మత్తేభ విక్రీడితము

అరవిందోదర తావకీనసితదంష్ట్రావ లగ్నక్షమా

ధరనద్యభినదాటవీయుత సమిద్ధక్షాతలంబొప్పి భా

సురకాసారజలావతీర్ణమదవచ్చుండాలరాడ్డంతశే

ఖరసంసక్త వినీలపంకజమురేఖంబొల్పు దీపింపఁగన్

3-430-వచనము

మఱియును.

3-431-మత్తేభ విక్రీడితము

చతురామ్నాయ వపుర్విశేష ధర! చంచత్సాకరాకార! నీ

సిత దంష్ట్రాగ్ర విలగ్నమై ధరణి రాజిల్లెం గులాద్రీంద్ర రా

జత శృంగోపరిలగ్న మేఘము గతిం జాలం దగెన్ సజ్జనాం

చిత హృత్పల్వలలోల! భూరమణ! లక్ష్మీనాథ! దేవోత్తమా!

3-432-సీస పద్యము

సమధిక స్థావర జంగమాత్మక మైన;
 వసుమతీచక్ర మవక్ర లీల
 నుద్ధరించితి కరుణోపేత చిత్తుండ;
 వగుచు నస్మన్మాత యయ్యె ధరణి
 మాత యౌటెట్లని ముదిఁ దలంచెద వేనిఁ;
 జర్చింప మాకు విశ్వమున కీవు
 జనకుఁడ వగుట యుష్మత్పత్ని భూదేవి;
 యగుటఁ మాకును దల్లి యయ్యె నిపుడు

3-432.1-తేటగీతి

ధరకు నీతోడఁ గూడ వందన మొనర్తు
 మరణి యందును యాజ్ఞకుఁ డగ్ని నిలుపు
 కరణి నీ తేజమీ ధరాకాంత యందు
 నిలుప ధరణి పవిత్రయై నెగడుఁ గాన.

3-433-చంపకమాల

తలఁప రసాతలాంతరగతక్షితిఁ గ్రమ్మట నిల్పినట్టి నీ
 కలితన మెన్న విస్మయము గాదు సమస్త జగత్తు లోలి మై
 గలుగఁగఁ జేయు టద్భుతము గాక మహోన్నతి నీ వొనర్చు పెం
 పలరిన కార్యముల్ నడప నన్యులకుం దరమే? రమేశ్వరా!

3-434-చంపకమాల

సకల జగన్నియామక విదక్షణలీలఁ దనర్చు నట్టి నం
 దకధర! తావకస్ఫుర దుదారత మంత్రసమర్థుఁ డైన యా

జ్ఞికుఁ డరణిన్ హుతాశనుని **ని**ల్పిన కైవడి మన్నివాస మౌ
టకుఁ దలపోసి యా కీతిఁ దృడ్డుంబుగ నిల్పితి వయ్య; యీశ్వరా!

3-435-చంపకమాల

సలలిత వేదశాస్త్రమయ **సౌ**కరమూర్తిఁ దనర్చుచున్ రసా
తలమున నుండి వెల్వడు నుద్రారత మేను విదుర్వ; దత్సభో
చ్చలితము లైన బిందువుల **సా**ధు తపోజన సత్యలోక వా
సుల మగు మేము దోగి పరిశుద్ధి వహించితి మయ్య; మాధవా!

3-436-ఉత్పలమాల

విశ్వభవస్థితిప్రళయ **వే**ళల యందు వికారసత్త్వమున్
విశ్వము నీవ యై నిఖిల **వి**శ్వము లోలి సృజింతు విందిరా
దీశ్వర! యీశ! కేశవ! త్రయీమయ! దివ్యశరీర! దేవ! నీ
శాశ్వతలీల లిట్టి వని **స**న్నుతిసేయఁగ మాకు శక్యమే?

3-437-సీస పద్యము

పంకజోదర! నీ వ**పా**రకర్ముండవు;
భవదీయకర్మాబ్ధి **పా**ర మరయ
నెటిగెద నని మది **ని**చ్చగించిన వాఁడు;
పరికింపఁగా మతి**భ్ర**ష్టు గాఁక
విజ్ఞానియే చూడ **వి**శ్వంబు నీ యోగ;
మాయాపయోనిధి **మ**గ్న మౌటఁ
దెలిసియుఁ దమ బుద్ధిఁ **దె**లియని మూఁడుల;
నే మన నఖిలలో**కే**శ్వరేశ!

3-437.1-తేటగీతి

దాసజనకోటి కతిసౌఖ్యదాయకములు
 వితత కరుణాసుధాతరంగితము లైన
 నీ కటాక్షేక్షణములచే నెఱయ మమ్ముఁ
 జూచి సుఖులను జేయవో సుభగచరిత!"

3-438-కంద పద్యము

అని బ్రహ్మవాదు లగు స
 న్మునివర్యులు భక్తియోగమున వినమితులై
 మనమున మోదము ముప్పిరి
 గొనఁ బొగడిరి ఖురవిదళితగోత్రం బోత్రిన్.

3-439-ఉత్పలమాల

అంతట లీలఁబోలె జగదాత్ముఁడు యజ్ఞవరాహమూర్తి య
 త్సంత గభీర భీషణ మహార్ణవతోయ సమూహమున్ ఖురా
 క్రాంతముఁ జేసి క్రమ్మఱ ధరాతలమంబులమీద నిల్చి వి
 శ్రాంతి వహింపఁ జేసి గుణశాలి దిరోహితుఁ డయ్యె నయ్యెడన్.

3-440-ఉత్పలమాల

మంగళమైన యీ కథ సమంచితభక్తి బరింప విన్నవా
 రిం గరుణార్ద్రదృష్టిఁ గని శ్రీహరి సాల బ్రసన్నుఁ డాను స
 త్సంగతుఁ డైన విష్ణుఁడు ప్రసన్నుఁడు దా నగునేని వారికిన్
 మంగళముల్ లభించు ననుమానము లే దదిగాక వెండియున్.

3-441-చంపకమాల

హరి నిజదాసకోటికిఁ దదాశ్రయులై రమియించు నట్టి స
 త్పురుషుల కిష్ట వస్తు పరిపూర్ణ మనోరథసిద్ధి గల్గు సు

స్థిర మగుచున్న ముక్తియును సీద్ధముగాఁ జెలువారు నన్న న
స్థిరతర తుచ్చ సౌఖ్యములు సేకురుటల్ మఱి చెప్పనేటికిన్.

3-442-ఉత్పలమాల

కాన సరోజలోచన! జగత్సవనీయ కథాసుధారసం
బానిన యట్టి జిహ్వా యసదన్యకథాలవణోదకంబులం
బానముసేయఁ జూచునె సుపర్వ మహిజ మరందపాన లా
భానుభవంబు నొందు మధుపంబునుఁ బోవునె వేపచెట్లకున్."

3-443-కంద పద్యము

అని మైత్రేయమునీంద్రం
దనఘుఁడు విదురునకుఁ జెప్పి నట్టి తెఱంగ
ర్జునపౌత్రునకున్ వ్యాసుని
తనయుఁడు వినిపించి మఱియుఁ దగ నిట్లనియెన్.

3-444-కంద పద్యము

" అని చెప్పిన మైత్రేయుని
గనుగొనిఁ విదురుండు పల్కు ఘనతర మగు నా
దనుజకులాంతకు చరితము
విని తనియదు నామనంబు విమలచరిత్రా!

3-445-చంపకమాల

సవనవరాహమూర్తికథ సర్వము నీ దయ వింటి వెండియున్
వివరముగా వినం బలుకవే గుణసాంద్ర! మునీంద్రచంద్ర! మా
ధవ గుణకీర్తనామృత వితానముఁ గర్ణపుటాంజలిన్ వెసం
జవిఁగొన కేల మాను జన సంతతికిన్ భవతాపవేదనల్.

3-446-వచనము

కావున.

3-447-సీస పద్యము

శ్రీహరి యజ్ఞవరాహ రూపముఁ దాల్చి;
మించి హిరణ్యాక్షుఁ డ్రుంచె ననుచు
నప్పుడు మునినాథ చెప్పితి నాతోడ;
నవ్వరాహంబు దంష్ట్రాగ్రమునను
ధరణి నెబ్బంగిని ధరియించె హరికి హి;
రణ్యాక్షుతోడ వైరమున కేమి
కారణ మసుర నే గతి సంహరించెఁ దా;
నింతయు నెఱిగింపు మిద్ధచరిత!"

3-447.1-తేటగీతి

యనిన మైత్రేయముని విదురునకు ననియె
" హరికథాకర్ణనమునఁ బెంపార నీకు
జన్మఫలసిద్ధి యగుటకు సందియంబు
వలదు హరిమాయ విధికైన వశమె తెలియ?

3-448-కంద పద్యము

అనఘాత్మ నన్ను నీ వడి
గిన యీ కథ ధ్రువుఁడు విష్ణుకీర్తనపరతం
దనరిన నారదు నడుగ న
తని కతఁ డెఱిగింప హరికథాశ్రవణమునన్

3-449-తేటగీతి

దండధరుఁ బెల్చ డాకాలఁ దన్ని ధ్రువుఁడు
నిందు నందును వాసికి నెక్కె నట్టి
విష్ణుసంకీర్తనం బరవిందభవుఁడు
దివిజులకుఁ జెప్పె నది నీకుఁ దేటపఱుతు.

3-22-దితికశ్యప సంవాదంబు

3-450-వచనము

ఆకర్ణింపుము.

3-451-సీస పద్యము

బలిసి దక్షప్రజాపతితనూభవ దితి;
సంతానరుచి మానసమునఁ బొడమ
నొకనాడు పుష్పసాయకశరనిర్భిన్న;
భావ యై విరహతాపమున వచ్చి
పతిసమాగమవాంఛ ప్రభవింప నిజనాథు;
సన్నిధి నిలిచి యస్థలితనియతి
నగ్నిజిహ్వండును యజరధీశుండును;
నగు విష్ణుఁ దన చిత్తమందు నిలిపి

3-451.1-తేటగీతి

తగఁ బయస్సున నగ్నిహోత్రంబు సేసి
కమలహితుఁ డస్తశైలసంగతుఁడు గాఁగ
హోమశాలాంగణమునఁ గూర్చున్న విభునిఁ
గశ్యపునిఁ గాంచి విమలవాక్యముల ననియె.

3-452-చంపకమాల

" గజవిభుఁ డుద్ధతిన్ననఁటికంబములన్ విదళించు లీలఁ జి
త్తజుఁడు ప్రసూనసాయకవితానముచేత మదీయచిత్తమున్
గజిబిజి సేసి నెవ్వగలఁ గాఱియవెట్టఁగ నాథ! నీ పదాం
బుజములఁ గానవచ్చితి బ్రభుత్వమెలర్పఁగ నన్నుఁ గావవే!

3-453-వచనము

అదియునుం గాక నా తోడిసవతు లెల్లను భవత్కృపావిశేషంబున
గర్భాదానంబులు వడసి నిర్భరానందంబున నుండం జూచి శోకవ్యాకులితచిత్త నై
యున్న నన్ను రక్షించుట పరమ ధర్మంబు నీవు విధ్వాంసుడవు నీ యెఱుంగని
యర్థంబు గలదే? నీ వంటి మహానుభావు లయిన సత్పురుషు లార్తులైన వారి
కోర్కులు వ్యర్థంబులు గాకుండఁ దీర్చుట ధర్మం" బని; వెండియు నిట్లనియె.

3-454-కంద పద్యము

"పతిసమ్మానము వడసిన
సతులకు నభిమతపదార్థసంసిద్ధియు నూ
ర్జిత యశముఁ గలిగి లోక
స్తుత మై చెలువారుచుండు జువ్వె, మహాత్మా!

3-455-కంద పద్యము

తన ధర్మపత్నివలనను
మునుకొని తాఁ బుత్రరూపమున నుదయించున్
విను దీప మందు ముట్టిం
చిన దీపము రెండు గావె శిఖి యొకటయ్యున్.

3-456-కంద పద్యము

కావున నీ యర్థమ యా

తానై పుత్ర యని వేద తతులం దోలిన్

వావిరిఁ బలుకఁగ వినవే

దీవర! నను గావు మధికదీనన్ కరుణన్.

3-457-చంపకమాల

వర కరుణామతిన్ దుహితృ వత్సలతం దనరారు నట్టి మ

ధ్నురుఁ డొకనాడు మమ్ముఁ దన కూతుల నందఱుఁ బిల్చి మీ మనో

హరునెఱిఁగింపుఁ డిత్తుఁ గమలాననలార! యటన్న నందులోఁ

బురుషవరేణ్య! యేము పదమువ్వర మర్మిలినిన్ వరింపమే. "

3-458-కంద పద్యము

దితి యీగతిఁ గామవిమో

హితమతి బహువచనముల హృదీశునిఁ బలుకన్

ధృతిఁ గృపణఁ బతివ్రత నిజ

సతిఁ గని కశ్యపుఁడు పలికె సల్లాపమునన్.

3-459-వచనము

"నీవు చెప్పిన యట్ల పురుషులకు నంగనలవలన ధర్మార్థకామంబులు సిద్ధించు;

కర్ణధారుఁడు నావచేతం బయోధిఁ గడచు చందంబున వ్యసనార్ణవంబు దరియింపం

జేయు భార్య పురుషునందు నర్దంబు; భార్యయందు సకల గృహకార్య

భారంబునుం జేర్చి పురుషుండు నిశ్చింతండై సుఖియించుచుండు; మఱియు

నితరాశ్రమ దుర్జయంబు లైన యింద్రియ శత్రువర్గంబుల భార్యాసమేతుం డైన

గృహస్థుండు దుర్గాధిపతి యైన రాజు శత్రు సంఘంబుల జయించు చందంబున

లీలామాత్రంబునం జయించు; ఇట్టి కళత్రంబునకుం బ్రత్యుపకారంబు సేయ

సకలగుణాభిరాము లగు సత్పురుషులు నూజ్ఞేంద్రకును జన్మాతరంబులకు నైన
సమద్దులుగారు; అనిన మము బోటివారలు సేయ నోపుదురే? ఐన నీ
మనంబునం గల దుఃఖంబు దక్కు" మని, యిట్లనియె.

3-460-తేటగీతి

" తరలలోచన! నీవు సంతానవాంఛఁ
జేసి వచ్చితి వోఁ గుల శీల వర్త
నములు గల భార్యమనమున నమరు కోర్కిఁ
దవిలి తీర్పుట పతికిఁ గర్తవ్య మరయ.

3-23-కశ్యపుని రుద్రస్తోత్రంబు

3-461-మత్తేభ విక్రీడితము

తరుణీ! యొక్క ముహూర్త ముండు మిది సంధ్వాకాల మిక్కాల మం
దరయన్ భూతగణావృతుం డగుచుఁ గామారాతి లీలన్ వృషే
శ్చర యానంబున సంచరించుట నభావ్యం బయ్యె నీ యుగ్రవే
ళ రమింపంగ నిషిద్ధకర్మ మగు నేలా ధర్మమున్ వీడఁగన్?

3-462-మత్తేభ విక్రీడితము

అరవిందానన! వీడె నీ మఱఁది లీలాటోపరుద్రక్షమా
చరరుంఝూనిలధూతపాంసుపటలచ్చన్నుండు ధూమ్రైకదు
ర్చరవిద్యోతితకీర్ణభీషణజటాబద్ధుండు భస్మావలి
ఘరచిస్పారసువర్ణవర్ణుఁ డగుచున్ భాసిల్లు నత్యుగ్రుఁ డై.

3-463-కంద పద్యము

అనల సుధాకర రవి లో

చనముల వికసింపఁ జేసి సమధికరోషం

బునఁ జూచుచున్నవాఁ డదె

వనితా! బంధుత్వ మరయ వలవదు సుమ్మీ.

3-464-కంద పద్యము

అతనికిఁ దలపోయ హితా

హితులును సమ్మాన్యలును విహీనులు నతిగ

ర్హితులును లే రీశుఁడు సమ

మతియును నిఖిలైకభూతమయుఁ డై యుండన్.

3-465-కంద పద్యము

కావున, మద్భాత భవ

ద్దేవరుఁ డని తరుణి! నీ మదిం జూడకుమా

దేవాదిదేవుఁ ద్రిజగ

త్వావను నిఖిలైకనేత భగవంతు హరున్.

3-466-వచనము

ఏమును సత్పురుషులైన విజ్ఞానవంతులును భుక్తభోగంబై దురతోన్యస్తం బైన
పుష్పమాలికయునుం బోలె నమ్మహాత్ముని చరణారవింద వందనాభిలాషిణి
యైన యవిద్యాదేవి ననుసరించి వర్తింతు; మదియునుంగాక.

3-467-సీస పద్యము

ఎవ్వని కరుణ బ్రహ్మాండ్రాది దిక్పాల;

వరు లాత్మపద వైభవములఁ దనరి

రెవ్వని యాజ్ఞ వహించి వర్తించును;

విశ్వనేత్రి యగు నవిద్య యెప్పుడు
 నెవ్వని మహిమంబు లిట్టివట్టివి యని;
 తర్కింప లేవు వేదంబు లయిన
 నెవ్వని సేవించు రెల్ల వారును సమా;
 నాధికరహితుఁ డై యలరు నెవ్వఁ

3-467.1-తేటగీతి

డట్టి దేవునిద్రిపురసంహారకరుని
 నస్థిమాలాధరుండు బిక్షాశనుండు
 భూతిలిప్తాంగుఁ డుగ్రపరేతభూమి
 వాసుఁ డని హాస్య మొనరించు వారు మఱియు.

3-468-కంద పద్యము

ధర శునకభోగ్యమును నిహ
 పరదూరము నైన తనువు పాథేయముగా
 నెఱి నమ్మి వస్త్ర మాల్య
 భరణంబు లలంకరించు పామర జనులన్

3-469-కంద పద్యము

ఘన నిర్భాగ్యులుగా మదిఁ
 గను" మని యారీతిఁ బ్రియకుఁ గృత్యపుఁ డెఱిగిం
 చిన దితి గ్రమ్మఱఁ బలికెను
 మనసిజసాయకవిభిన్నమానస యగుచున్.

3-24-దితి గర్భంబు ధరించుట

3-470-కంద పద్యము

మునుకొని లజ్జావనత వ

దన యై ప్రాణేశు కొంగుఁ ద్రాలిమి దూలం

బెనఁగొనియె వారకామిని

యనువున వినిపిద్ధకర్మ మందభిముఖి యై.

3-471-వచనము

ఇట్లు సేసిన భార్యా నిర్బంధంబునకుం దొలంగ నేరక, యీశ్వరునకు నమస్కారం
బొనరించి యేకాంతంబున నిజకాంతాసంగమంబు దీర్చి సంగమానంతరంబున
వార్చి స్నాతుం డై ప్రాణాయామం బొనర్చి విరజంబును సనాతనంబును నైన
బ్రహ్మగాయత్రి జపియించె నంత.

3-472-కంద పద్యము

దితియును నిషిద్ధకర్మ

స్థితి కై మదిలోన సిగ్గు చిట్టాడఁగ నా

నతవదన యగుచు నా పశు

పతివలని భయంబు గల్గి పరమప్రీతిన్.

3-473-వచనము

కశ్యపు గనుంగొని యిట్లనియె "సమస్తభూతపతి యైన పరమేశ్వరుండు నా
చేసిన యపరాధంబు సహించి మధగర్భ పరిపాలనంబు సేయుంగాక;
రుద్రుండును, మహాత్ముండును, స్వయంప్రకాశుండును, నలఘ్యుండును,
సకామజన ఫలప్రాపకుండును, దుష్టశిక్షకుండును, బరమాత్ముండును,
జగదంతర్యామియు, నిర్గుణుడును, నిష్కాముండును, భక్తసులభుండును,

భగవంతుండును నగు నప్పరమేశ్వరునకు నమస్కరించెద; మఱియు,
షడ్గుణైశ్వర్య సంపన్నుండును, జగద్భర్తయు, మహానుగ్రహశీలుండును,
నిర్దయాపరిపాల్యవధూ రక్షకుండును, సతీదేవిపతియు నైన యా
పరమేశ్వరుండు నన్ను రక్షించుగాత" మని సన్నుతించి.

3-474-కంద పద్యము

అర్భకులు లేని దగుటను
గర్భము నిజనాథువలనఁ గ్రమలానన కా
విరూపత మైనఁ గర్మవి
నిర్భరపరితోష మాతృ నెలకొని యుండెన్.

3-475-వచనము

అంతఁ గశ్యపుండు దత్కాల సముచిత సంధ్యావందనంబులు దీర్చి.

3-476-కంద పద్యము

ఆ చెలికి గర్భచిహ్నము
లేచినఁ బరితోషమాతృ నేపారగ మా
రీచుండు నిజతలోదరిఁ
జూచి యకర్మమున కాత్మ స్తుక్కుచుఁ బలికెన్.

3-477-మత్తేభ విక్రీడితము

" సతి నీ వేగతి నిందకోడక మనోజాతేక్షు కోదండ ని
ర్భత నారాచపరంపరాహత వికీర్ణస్వాంతు వై పాపసం
గతి లజ్జాభయ ధర్మముల్ విడిచి దుష్ప్రాలంబు నందే రమిం
చితి బల్మిన్ వెలయాలి కైవడిని దుష్టిలక్తియాలోలతన్.

3-478-వచనము

అట్లగుటం జేసి.

3-479-కంద పద్యము

సతి విను భూతగణప్రే

రితులై రుద్రానుచరులు పృథుశక్తిసమ

న్విత లుగ్రకర్ము లతిశౌ

ర్యతములు భద్రానుభద్రులను నామములన్

3-480-కంద పద్యము

పరఁగిన దర్పేద్ధతు లి

ద్దలు గొడుకులు నీకుఁ బుట్టి ధరణికి ప్రేగై

నిరతము బుధజనపీడా

పరులై వర్తింతు రాత్మ బలగర్వమునన్.

3-481-తేటగీతి

అట్టి దుష్కర్ములకును మహాత్ము లలిగి

విశ్వవిదుఁ డైన హరికిని విన్నవింప

నతఁడు కోపించి హరి కులిశాయుధమున

గిరుల నఱకినగతి వారిఁ ధరణి గూల్పు."

3-482-కంద పద్యము

అని కశ్యపుఁ డెఱిగించిన

విని దితి భయ మంది చాల విహ్వలమతి యై

తన హృదయేశు ముఖాబ్జముఁ

గునుగొని యిట్లనియె విగతకౌతుక యగుచున్.

3-483-చంపకమాల

" ధర సుజనాపరాధు లగు తామసచిత్తుల కెందు నాయువున్
సిరియు నశించిపోవు మృతి సేకుటు శత్రులచేత నింత యౌ
నరయఁగ నిక్కువంబు భవదాత్మజు లార్యుల కెగ్గు సేసినం
గరుణను వారు వారి మదిఁ గైకొని కావ ననుగ్రహింపరే."

3-484-చంపకమాల

అనవుడుఁ గశ్యపుండు గమలానన కిట్లను " నింతి! నీవు చే
సిన విపరీతకర్మమునఁ జేకుట నిట్టి యవస్థ దీనికిన్
మనమునఁ దాప మొందకుము మాధవుపాదసరోజయుగ్మచిం
తనమునఁ జేసియున్ నను ముదంబునఁ గొల్పుట జేసియుం దగన్.

3-485-తేటగీతి

రమణి! నా సుతు లందు హిరణ్యకశిపు
వలన నుదయించువారి లోపల ముకుంద
పదసరోజాత విన్యస్తభావుడైన
తనయుఁ డుదయింపగలఁ డతిధార్మికుండు.

3-486-వచనము

మఱియును.

3-487-కంద పద్యము

ఘనపుణ్యుడు నన్వయపా
వనుఁ డగు నప్పుణ్యతముని వరకీర్తిలతల్
 వనజభవాండోదర మె
ల్లను నిండఁగ బర్వు బుధలలాముం డగుటన్.

3-488-తేటగీతి

వామలోచన! వినుము, దుర్వర్ణహేమ
మగ్నిపుటమునఁ బరిశుద్ధమై వెలుంగు
నట్లు దుష్టాత్మసంభవుఁ డయ్యు వంశ
పావనుం డగు హరిపాదభక్తుఁ డగుట.

3-489-తేటగీతి

అంచి తాష్టాంగయోగక్రియాకలాపు
లైన యోగీశ్వరులు నమ్మహానుభావు
నతులశీలస్వభావవిజ్ఞానసరణిఁ
దాముఁ జరియింప నాత్మలఁ దలతు రెప్పుడు.

3-490-ఉత్పలమాల

ఆ మహితాత్మకుండు సుగుణాంబుధి భాగవతోత్తముండు ల
క్ష్మీమహిళాధినాథుఁ దులసిదళదాముఁ బరేశు నాత్మహృ
త్తామరసంబు నందుఁ బ్రమదంబున నిల్చి తదన్యవస్తువుం
దా మదిలో హసించు హరిదాస్యవిహారవినిశ్చితాత్ముడై.

3-491-వచనము

అట్టి నీ పాత్రుండు.

3-492-సీస పద్యము

మహిత దేహాద్యభిమానంబు దిగనాడి;
చిరతరాలంపటశీలుఁ డగుచుఁ
బరసమృద్ధికి నాత్మఁ బరితోష మందుచుఁ;
బర దుఃఖమునకుఁ దాపమును బొందు

నీ విశ్వ మంతయు నే విభుమయ మని;
 యెవ్వని కరుణచే నెఱుగ నయ్యె
 నట్టి యీశ్వరునిఁ దా నాత్మ సాక్షిగ మోద;
 మడరంగఁ జూచు ననన్యదృష్టి

3-492.1-తేటగీతి

నతి నిదాఘోగ్ర సమయంబు నందు నిఖిల
 జంతు సంతాప మడఁగించు చంద్రుమాడ్కి
 నఖిల జగముల దుఃఖంబు లపనయించు
 రూఢి నాతఁ డజాతవిరోధి యగుచు.

3-493-వచనము

మఱియు, హరిధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠుం డగు నమ్మహాభాగవతాగ్రగణ్యుండు.

3-494-కంద పద్యము

విమలాంతరంగ బహిరంగ
 గములను స్వేచ్ఛానురూపకలితుం డగు నా
 కమలాధీశ్వరు కుండల
 రమణీయ ముఖంబుఁ జూచుఁ బ్రమదం బెసఁగన్.

3-495-తేటగీతి

మఱియు నీ విశ్వ మా హరిమయము గాఁగ
 మనములోపలఁ దలచు నమ్మనునిభుండు
 మను మహాత్ములలోన నీ మనుమఁ డధికుఁ
 డనఁగ నుతికెక్కు " నంచుఁ గశ్యపుఁడు పలుక

3-496-కంద పద్యము

విని తన తనయులు మధుసూ

దనుచే హతు లగుదు రనుచు; దన మనుమఁడు స

జ్జననుత భాగవతుం డగు

ననుచు మదిం జాల దుఃఖ హర్షము లొదవన్.

3-497-వచనము

ఉండు నంత; నా దితియుఁ గశ్యపవీర్యసంభృతం బైన గర్భంబు దుర్భర
తేజోభిరామంబును నన్య తేజోవిరామంబును దినదిన ప్రవర్ధమానంబును నై
నివ్వటిల్ల నిజోదరస్థితు లైన కుమారులమరదమను లై వర్తింపఁ గలరని
చింతించుచు గర్భంబు శతవర్షంబులు ధరియించి యున్న యనంతరంబ.

3-25-దితిగర్భప్రకారంబుజెప్పుట

3-498-ఉత్పలమాల

అదితిగర్భ మందు రుచిరాకృతితో నొకతేజ మన్యతే

జోదమ లీల వెల్వడి వసుంధరయున్ గగనంబు నిండి సం

ధాదిత పద్మబాంధవ నిశాకర దీప్తులు గల్గి సూచికా

భేద మహోగ్ర సంతమసభీషణ మైన భయాకులాత్ము లై.

3-499-చంపకమాల

అమరగణంబు లెల్ల గమలాసను పాలికి నేగి తత్పదా

బ్జములకు మ్రొక్కి యంజలులు ఫాలములం గదియంగఁ జేర్చి చి

త్తముల భయంబు సంభ్రమముఁ దార్కొన నిట్లని విన్నవించి రో

యమరకులారగణ్య! దురితార్థవతారణ! సృష్టికారణా!

3-500-ఉత్పలమాల

నీవు చరాచరప్రచయనేతవు, ధాతవు, సర్వలోకపా
లావళిమౌళిభూషణుడ, వంచితమూర్తివి, దేవదేవ! వా
ణీవర! యీ యజాండమున నీవు నెఱుంగని యర్థ మున్నదే?
భావమునం దలంపుము విప్రన్నుల మమ్ము భవత్ప్రపన్నులన్.

3-501-వచనము

దేవా కార్యరూపం బగు చేతనాచేతనాత్మక ప్రపంచంబునకుఁ గారణుండ వైన
నీచేత సమస్త భువనంబులును సృజియింపఁ బడియె; నీవు సర్వభూతాత్మ
భావవిదుండవు, లోకనాథ శిఖామణిభూతుండవు, విజ్ఞానవీర్యుండ, వవిద్యం జేసి
యిట్టి స్రష్టరూపంబు నొందితి; గృహీత రజోగుణుండవు నీ యందుఁ బ్రపంచంబు
లీనంబై యుండు; సుపక్వ యోగంబు నొంది నిష్కాములై ధ్యానంబున
నిన్నరయుచు నిర్ణిత శ్వాసేంద్రియాత్ము లై భవత్ప్రసాదంబు వడసిన వారలకుం
బరాభవంబు లెక్కడివి; ఎవ్వని వాగ్జాలంబుచేఁ బాశబద్ధంబులైన పశువుల
చందంబున నిఖిల జీవులు వర్తింతు; రట్టి నీకు నమస్కరించెదము; అహోరాత్ర
విభాగాభావంబున లుప్తకర్మంబు లగు లోకంబులకు సేవంబు గావింపుము;
శరణాగతులమైన మమ్ము నతిశయ కరుణారసపరిపూర్ణంబు లగు కటాక్షంబుల
నీక్షించి రక్షింపుము; కశ్యప వీర్యంబు దితిగర్భంబున నుండి సకల దిగ్వలయంబు
నాక్రమించి దారువందువహ్ని చందంబున లీనంబై ప్రవృద్ధం బగుచున్నది;" అని
విన్నవించిన బృందారక సందోహంబులకు నానందంబు గందళింప
నరవిందనందనుం డిట్లనియె.

3-26-సనకాదులవైకుంఠగమనంబు

3-502-కంద పద్యము

" గీర్వాణులార! యుష్మ
త్పూర్వజు లాత్మీయసుతులు పుణ్యులు విచర
 న్నిర్వాణులు సనకాదులు
సర్వంకషశేముపీవిచక్షణ లెందున్.

3-503-కంద పద్యము

వారలు నిస్సహు లగుచు న
వారణ భువనంబు లెల్ల వడిఁ గ్రుమ్మరుచున్
 ధీరు లొకనాఁడు భక్తిన్
శ్రీరమణీశ్వరపదాబ్జసివానిరతిన్.

3-504-చంపకమాల

చనిచని కాంచిరంత బుధసత్తము లంచిత నిత్య దివ్యశో
భన విభవాభిరామముఁ బ్రపన్నజనస్తవనీయ నామమున్
జనన విరామమున్ సుజన సన్నత భూమము భక్తలోకపా
లన గుణధామముం బురలలామముఁ జారువికుంఠధామమున్.

3-505-ఉత్పలమాల

అమహనీయ పట్టణము నందు వసించెడు వార లాత్మఁ ని
 ప్తామఫలంబె సత్ఫలముగాఁ దలపోసి ముముక్షుధర్మ లై
శ్రీమహిళాధిపాంప్రసరసిరుహ పూజ లొనర్చుచున్ మహో
ద్ధామఁ దదీయ రూపములఁ ద్రాల్చి సుఖించుచు నుండు రెప్పుడున్.

3-506-చంపకమాల

విగతరజస్తమోగుణుఁడు విశ్రుతచారుయశుండు శుద్ధస
త్స్వగుణుఁడజుండనాదిభగవంతుఁడనంతుఁడనంతశక్తియున్

నిగమచయాంతవేద్యుడు వినిశ్చలనిర్మలధర్మమూర్తియు
న్నగు హరిపేరఁబెంపెసఁగునన్నగరోపవనమ్ములిమ్ములన్

3-507-వచనము

మఱియుఁ గైవల్యంబు మూర్తిభవించిన తెఱంగునం బోలుపారుచు "నైశ్చేయస"
నామంబున నభిరామంబై సతతంబును సకలర్తుధర్మంబులు గలిగి
యర్థజనంబుల మనంబుల ఘనంబులుగ నీరికలెత్తిన కోరికలు సారికలుగొన
నొసంగుచు నితరతరు రహితంబులును గామదోహన సహితంబులును బుష్పఫల
భరితంబులును నై తనర్చు సంతాన వనసంతానంబులును, సమంచిత సౌభాగ్య
సంపదభిశోభిత వాసంతికా కుసుమ విసర పరిమళ మిళిత గళిత మకరంద
లలితామోద ముదిత హృదయు లై యఖండ తేజోనిధి యగు పుండరీకాక్షు
చరిత్రంబు లుగ్గడింపలేక ఖండితజ్ఞాను లయ్యును నిరతిశయ
విషయసుఖానుభవ కారణం బగుట నిందిరాసుందరీరమణ చరణసేవా
విరమణకారియై యున్న దని తలంచి; తద్గంధ ప్రాపక గంధవహుని దిరస్కరించి
నారాయణ భజనపరాయణు లై చరియించు సుందరీ యుక్తు లైన
వైమానికులును, వైమానిక మానసోత్సేకంబుగం బారావత హంస సారస శుక
పిక చాతక తిత్తిరి మయూర రథాంగముఖ్య విహంగ కోలాహల విరామంబుగా
నరవిందనయన కథాగానంబు లనూనంబుగా మొరయ మదవందిందిర
సందోహ కలిత పుష్పవల్లీమతల్లికలును, నకుంఠిత చరిత్రుం డైన
వికుంఠనిలయుని కంఠంబునం దేజరిల్లు విలసిత తులసీ దామంబుం గనుంగొని
యీ తులసీదామంబు హరి మంగళగళ విలగ్నంబై యుండు సౌభాగ్యంబు
వడయుట కేమి తపంబు గావించెనో యని బహూకరించు చందంబున నొప్పు
చందన మందార కుందారవింద పున్నాగ నాగ వకుళాశోక కురవకోత్పల
పారిజాతాది ప్రసూన మంజరులును, మంజరీ పుంజ రంజిత నికుంజంబుల

యందు నుత్తుంగ పీనకుచభారాకంపిత మధ్యంబులుఁ గటితట కనకఘటిత
 మేఖలాకలాప నినదోపలాలిత నీల దుకూల శోభిత పృథ్వి నితంబ భరాలసయాన
 హాసిత కలహంస మయూర గమనంబులు నసమశర కుసుమశర విలసితంబు
 నపహసించు నయనకమలంబులుం గలిగిన సుందరీ సందోహంబులం దగిలి
 కందర్పకేళి విహారంబుల నానందంబు నొందక ముకుంద చరణారవింద
 సేవాపరిలబ్ధ మరకత వైడూర్య హేమమయ విమానారూఢులై హరిదాసులు
 విహరించు పుణ్యప్రదేశంబులును, నిందిరాసుందరి త్రైలోక్య సౌందర్యఖని యైన
 మనోహరమూర్తి ధరియించి రమణీయ రణిత మణినూపుర చరణారవింద యై
 నిజహృదయేశ్వరుం డైన సర్వేశ్వరుని మందిరంబునం జాంచల్య
 దోషరాహిత్యంబుగ వర్తింప గరకమల భ్రమణీకృత లీలాంబుజాత యై తన నీడ
 కాంచనస్పటికమయ కుడ్యప్రదేశంబులం బ్రతిఫలించు శ్రీనికేతనుని నికేతన
 సమ్మార్జన కైంకర్యంబ పరమధర్మం బని తెలుపు చందంబునం జూపట్టుచు
 నిజవనంబునం దనరు సౌరభాభిరామంబు లగు తులసీదళదామంబుల
 నాత్మనాయకుని చరణారవిందంబుల నర్పించుచు నొసలి మృగమదపు టసలున
 మసలుకొని తుంపెసలాడు కురులును, లలిత తిలప్రసూన రుచిరాభ నానం
 దనరు మోముఁదామర విమల సలిలంబులఁ బ్రతిబింబింప
 నిజమనోనాయకుచేతం జుంబితం బగుటగాఁ దలంచి లజ్జావనతవదన యై
 యుండంజేయు ప్రవాళ లతికాకులంబు లైన కూలంబులు గల నడబావులును
 గలిగి పుణ్యంబునకు శరణ్యంబును, ధర్మంబునకు నిర్మలస్థానంబును,
 సుకృతమూలంబునకు నాలవాలంబును నయి పోలుపొందుచుండు.

3-508-చంపకమాల

హరివిముఖాత్ము లన్యవిషయాదృత చిత్తులుఁ బాపకర్ములున్

నిరయనిపాత హేతువును నింద్యచరిత్రము నైన దుష్కథా

నిరతిఁ జరించువారలును నేరరు పొందఁగ నిందిరామనో
హర చరణారవింద భజనాత్మకు లుండెడు గొంది నారయన్.

3-509-వచనము

వెండియు.

3-510-చంపకమాల

హరిఁ బరమేశుఁ గేశవు ననంతు భజింపఁగ ధర్మతత్త్వధీ
పరిణతసాధనం బగు స్వభావముఁ దాల్చిన యట్టి మర్త్యులా
సరసిజనేత్రు మాయను భృశంబుగ మోహితు లై తదంఘ్రిపం
కరుహములర్థిమైఁ గొలువఁ గానమిఁ బొందరు తత్పదంబునన్.

3-511-చంపకమాల

మఱియు సరోరుహోదరుని మంగళదివ్యకథానులాప ని
ర్భర పరితోష బాష్ప కణ బంధుర చారు కపోల గద్గద
స్వర పులకాంకితాంగు లగు వారలు నిస్సహచిత్తు లత్యహం
కరణవిదూరు లుందురు సుకర్ములు యుండెడి పుణ్యభూములన్.

3-512-వచనము

అందు.

3-513-మత్తేభ విక్రీడితము

వరవైకుంఠము సారసాకరము దివ్యస్వర్ణశాలాంక గో
పుర హర్మావృతమైన తద్భవన మంభోజంబు తన్మందిరాం
తర విభ్రాజిత భోగి గర్జిక తదుద్యద్భోగ పర్యంకమం
దిరవొందన్ వసియించు మాధవుడు దా నేపారు భృంగాకృతిన్

3-514-వచనము

అంత.

3-515-మత్తేభ విక్రీడితము

హరిచేఁ బాలితమైన కాంచన విమానారూఢ మైనట్టి స
త్పురుషానీకముచేఁ దనర్చి విభవాపూర్ణప్రభావోన్నతిం
గర మొప్పారు తదీయ ధామము జగత్తుల్యాణమూర్తుల్ మునీ
శ్వరు లర్థిన్ నిజయోగశక్తిఁ బరితుష్టస్వాంతులై చెచ్చెరన్.

3-516-వచనము

డాయంజని.

3-27-సనకాదుల శాపంబు

3-517-చంపకమాల

మరకతరత్న తోరణ సమంచిత కుడ్య కవాట గేహళీ
విరచిత షట్సుకక్య లరవిందదళాక్ష విలోకనోత్స వా
దరమతి నన్యముం గనక ద్రాఢి యనంతరకక్య యందు ని
ద్ధుని దదీయపాలుర నుదార సమాన వయో విశేషులన్.

3-518-సీస పద్యము

కాంచన నవరత్న కటకాంగుళీయక;
హార కేయూర మంజీర ధరులఁ
గమనీయ సారభాగత మత్త మధుకర;
కలిత సద్వనమాలికా విరాజి
తోరస్థులు గదాయుతులను ఘనచతు;

ర్భావుల నున్నతోత్సాహమతుల
నారూఢ రోషానలారుణితాక్షుల;
భ్రూలతా కౌటిల్య ఫాలతలుల

3-518.1-తేటగీతి

వేత్రదండాభిరాముల వెలయు నమ్ము
కుంద శుద్ధాంత మందిరాళింద భూమి
నున్న యిద్దఱిన్ సనకాది యోగివరులు
సూచుచును వృద్ధు లయ్యు నాసుభగమతులు.

3-519-కంద పద్యము

దీరతః బంచాబ్జముల కు
మారకు లై కానఁబడుచు మనమున శంకం
గూరక చతురాత్మకు లని
వారిత గమనముల డాయవచ్చిన నెదురన్.

3-520-కంద పద్యము

శ్రీలలనేశ్వరదర్శన
లాలసు లై యేగు బుధలలాముల నతి దు
శ్శీలతః దద్వచనప్రతి
కూలమతిం బోవకుండఁ గుటిలాత్మకు లై.

3-521-కంద పద్యము

వారించిన వారలు బృం
దారకు లీక్షించుచుండ దారుణ పటు రో

పారుణితాంబకులై రొద

వారిండుచు వారు నచటివారును వినగన్.

3-522-వచనము

ఇట్లనిరి.

3-523-చంపకమాల

పరము ననంతు భక్తపరిపాలు సుహృత్తము నిష్ఠు నీశ్వరే
శ్వరు భజియింపఁ గోరి యనివారణ నిం దరుదేర నిచ్చలున్
భరితముదాత్ములై కొలువఁ బ్రాయక తద్భజనాంతరాయ త
త్సరమతి మాకు నిప్పు డరిపడ్డ దురాత్ముల నేడు గంటిరే.

3-524-వచనము

అని మఱియు; సనకసనందనాదులు జయవిజయులం జూచి యిట్లనిరి "మీ
మనంబుల స్వామి హితార్థం బై నిష్కపటవర్తనుల మైన మాబోలులఁ
గుహకవృత్తి గల యితర జనంబులు భగవత్సదనంబుఁ బ్రవేశింతురో యను శంకం
జేసి కొందఱుం బ్రవేశింపఁజేయుటయు; గొందఱు వారించుటయు; దౌవారిక
స్వభావం బని వారింప దలఁచితేరేని బ్రశాంత దివ్యమంగళవిగ్రహుండును,
గతవిగ్రహుండును, భగవంతుడును, విశ్వగర్భుండును నైన యీశ్వరుండు
ప్రాప్యంబును, బ్రాపకంబును, బ్రాప్తియు నను భేదశూన్యుండు గావున
మహాకాశంబు నందు ఘటపటాద్యాకాశంబులు వేఱులేక యేకంబై తోచు
చందంబున విద్వాంసు లగు వా రమ్మహాత్ముని సకలాత్మ భేదరహితునింగాఁ
బొడ గందురు; అదియునుంగాక లోకంబు నందు రాజులు సాపరాధులైన కింకర
జనంబుల నాజ్ఞాపించు చందంబున నీశ్వరుండు దండించునో యను
భయంబునం జేసి వారించితి మని తలంచితేరేని భూసురవేషధారుల మైన

మాకును వైకుంఠనాయకుండైన సర్వేశ్వరునకును భేదంబు లేకుండుటం జేసి
శంకసేయం బనిలేదు; ఇట్లగుట యెఱింగి మందబుద్ధులరై మమ్ము వారించిన
యనుచితకర్ములగు మీరలు మదీయశాపార్థు లగుదురు; గావున
భూలోకంబునం గామ క్రోధ లోభంబులను శత్రువులు బాధింపం బుట్టుం" డని
పలికిన.

3-525-కంద పద్యము

వారలు విని తమ మనములు

భూరిస్సుట చండకాండపూగంబులచే

వారింపరాని భూసుర

దారుణవాక్యముల కులికి తల్లడపడుచున్.

3-526-కంద పద్యము

పరితాపంబును బొందుచు

సరసిజలోచనుని భటులు సనకాది మునీ

శ్వరుల పదాంబుజములకుం

గర మర్ధిన్ మ్రొక్కి నిటలపుటితాంజలు లై.

3-527-వచనము

ఇట్లనిరి.

3-528-మత్తేభ విక్రీడితము

వరయోగీశ్వరులార! మమ్ము మది నొవ్వున్ మీర లిట్లన్న ని

ష్టర వాక్యంబుల కింక మా మనములన్ శోకింపగా రాదు స

త్తురుపశ్రేణి; బరాభవించిన వృధాభూతాత్ములన్ మమ్ము మా

దురితం బింతకు; దెచ్చె మీద శుభముం దూకొందు మే మారయన్.

3-529-వచనము

అది యెట్లంటిరేని.

3-530-ఉత్పలమాల

మీ కరుణావలోకన సమేతులగా మముఁ జేయుఁ జిత్తముల్
దూకొనెనేని మాచనువుఁ ద్రోయక యీదగుఁ గామ లోభముల్
కైకొని పుట్టు చోట నవకంజదళాక్షుని నామవిస్మృతిం
బైకొనకుండ దాననె శుభం బగు మీది మదీయ జన్మముల్.

3-28-శ్రీహరిదర్శనంబు

3-531-వచనము

అను సమయంబున.

3-532-మత్తేభ విక్రీడితము

హరి సర్వేశుఁ డనంతఁ డా కలకలం బాలించి పద్మాలయా
సరసాలాపవినోద సౌఖ్యరచనల్ చాలించి శుద్ధాంత మం
దిర మాణిక్య సుగేహళుల్ గడచి యేతెంచెం బ్రపన్నార్తి సం
హరుడై నిత్యవిభూతిశోభనకరుండై మానితాకారుడై.

3-533-వచనము

మఱియును.

3-534-చంపకమాల

శరనిధికన్యకామణియు సంభ్రమ మొప్పఁగఁ దోడరా మనో
హర నిజ లీలమైఁ బరమహంస మునీశ్వర వంద్య పాదపం

కరుహములన్ వినూత్న మణికాంచన నూపుర మంజు ఘోషముల్
వరుసఁ జెలంగ నార్యజనవంద్యుఁడు యోగిజనైకసేవ్యుఁడై.

3-535-చంపకమాల

కర మణి హేమ కంకణ నికాయ ఝణంకృతు లుల్లసిల్ల న
చ్చర లిడు హంసపక్ష సితదామర గంధవహోచ్చలత్సుధా
కర రుచి రాతపత్ర సుభగప్రవిలంబిత హారవల్లరీ
సరస గళత్తుపార కణజ్జాల విరాజిత మంగళాంగుడై.

3-536-వచనము

మఱియును.

3-537-సీస పద్యము

నిఖిల మునీంద్ర వర్జిత సస్మితప్రస;
న్నాననాంబుజముచే నలరు వాడు
విశ్రుత స్నేహార్థ వీక్షణ నిజ భక్త;
జన గుహాశయుఁ డనఁ దనరు వాడు
మానిత శ్యామాయమాన వక్షమున నం;
చిత వైజయంతి రాజిల్లు వాడు
నతజనావన కృపామృత తరంగితములై;
భాసిల్లు లోచనాబ్జముల వాడు

3-537.1-తేటగీతి

నఖిల యోగీంద్రజన సేవ్యుఁ డైన వాడు
సాధుజనముల రక్షింపఁ జాలు వాడు

భువన చూడా విభూషయై భూరిమహిమ
మించు వైకుంఠపురము భూషించు వాడు.

3-538-సీస పద్యము

కటి విరాజిత పీతకౌశేయశాటితో;
వితత కాంచీగుణ ద్యుతి నటంప
నాలంబి కంఠ హారావళి ప్రభలతో;
గొస్తుభరోచులుగ్రందుకొనఁగ
నిజకాంతి జిత తటిద్వజ కర్ణ కుండల;
రుచులు గండద్యుతుల్ ప్రోదిసేయ
మహనీయ నవరత్నమయ కిరీటప్రభా;
నిచయంబు దిక్కుల నిండఁ బర్వ

3-538.1-తేటగీతి

వైనతేయాంస విన్యస్త వామహస్త
కలిత కేయూర వలయ కంకణము లొప్ప
నన్యకరతల భ్రమణీకృతానుమోద
సుందరాకార లీలారవింద మమర.

3-539-వచనము

మఱియుఁ; జరణారవింద మంజు కింజల్కపుంజప్రభా రంజిత తులసీ మరంద
బందుర గంధానుబంధ సుగంధి గంధవహస్వాద కలిత సేవాతత్పరులై చనుదెంచు
యోగీంద్రులకు మానసానందకారియు బహిఃకరణాంతఃకరణ పరితోషప్రకీర్ణ
రోమాంచ రుచిదాయకంబును ప్రభాపూర్తియుక్తంబును నగు మూర్తితోడ నిజ

సౌందర్య వర కళావినిర్జిత శ్రీరమణీ సౌందర్య భాసమానుం డగుచు; బాదచారి యై; యఖిల విశ్వగురుం డైన సర్వేశ్వరుండు వేంచేసె నప్పుడు.

3-540-చంపకమాల

స్థిర శుభలీల నట్లరుగుదెంచిన యవ్వభు విద్రుమారుణా
ధర నవపల్లవస్ఫురదుదంచిత కుంద రుచిస్మితైక సుం
దర వదనారవిందము ముదంబునఁ దప్పక చూచి యమ్మునీ
శ్వరులు నిజాత్మలం దనివిస్థాలక వెండియుఁ జూచి రిమ్ములన్.

3-541-చంపకమాల

సునిశిత భక్తిఁ దన్ముఖముఁ జూచిన చూడ్కులు ద్విప్పల్లేకయుం
గునుఁగొని రెట్టకేలకు నకల్మష భక్త విధూత ఖేదముల్
మునిజన చిత్తమోదములు ముక్తినివాస కవాట భేదముల్
వినుత వి నూత్న నూపురిత వేదము లమ్మహనీయు పాదముల్.

3-542-చంపకమాల

కని నఖ పద్మరాగమణి కాంతివిభాసిత పాదపద్మము
ల్మనముల యందుఁ గీల్కొలిపి లబ్ధమనోరథ యుక్తు లై పునః
పునరభివందనంబులు విభూతి దలిర్ప నొనర్చి యోగమా
ర్గనిరత చిత్తులున్ వెదకి కానఁగలేని మహానుభావునిన్.

3-543-కంద పద్యము

మానసమున నిలిపిరి త
ద్భానాస్పదుడైన వానిఁ దత్తజ్ఞులకుం
గాన నగువాని భక్తజ
నానందకరైక మూర్తి నలరిన వానిన్.

3-29-సనకాదుల హరి స్తుతి

3-544-వచనము

మఱియుం; జక్షురింద్రియగ్రాహ్యం బగు దివ్యమంగళవిగ్రహంబు ధరియించి
యున్న పురుషోత్తము నుదాత్తతేజోనిధిం జూచి సనకాదు లిట్లని స్తుతియించిరి.

3-545-చంపకమాల

" వనజదళాక్ష! భక్తజనవత్సల! దేవ! భవత్పుతుండు మ
జ్ఞనకుఁడు నైన పంకరుహజ్ఞతుడు మాకు రహస్య మొప్పుఁ జె
ప్పన భవదీయ మంగళగభీరపరిగ్రహ విగ్రహంబు మే
మనయముఁ జూడఁ గంటిమి కృతార్థులమై తగ మంటి మీశ్వరా!

3-546-సీస పద్యము

దేవ! దుర్జనులకు భావింప హృదయ సం;
గతుఁడవై యుండియుఁ గానఁబడవు
కడఁగి నీ దివ్యమంగళవిగ్రహంబున;
జేసి సమంచితాశ్రితుల నెల్లఁ
జేకొని సంప్రీతచిత్తులఁగాఁజేయు;
దతిశయ కారుణ్యమతిఁ దనర్చి
కమలాక్ష! సర్వలోకప్రజాధిప! భవ;
త్సందర్శనాభిలాషానులాప

3-546.1-తేటగీతి

విదిత దృఢభక్తియోగ ప్రవీణు లగుచు
నర్థమై వీతరాగు లైనట్టి యోగి

జనమనః పంకజాత నిష్పణ్ణమూర్తి
వని యెఱుంగుదురయ్య! నిన్నాత్మ విదులు.

3-547-కంద పద్యము

యుక్తిం దలశు భవద్వ్యతి
రిక్తము లైనట్టి యితర ద్వుడకర్మంబుల్
ముక్తిదము లయిన నీ పద
భక్తులు తత్కర్మములను బాటింప రిలన్.

3-548-ఉత్పలమాల

కావున గీర్తనీయ గతకల్మష మంగళ తీర్థ కీర్తి సు
శ్రీవిభవప్రశస్త సుచరిత్రుడ వైన భవత్పదాబ్జ సే
వా విమలాంతరంగ బుధవర్గ మనర్గళభంగి నన్యమున్
భావమునం దలంచునె కృపాగుణభూషణ! పాపశోషణ!

3-549-చంపకమాల

పరమతపో విధూత భవపాపులమై చరియించు మాకు నేఁ
డరయ భవత్పదాశ్రితుల నల్లి శపించిన భూరి దుష్కృత
స్ఫూరణ నసత్పదైక పరిభూతులమై నిజధర్మహానిగా
నిరయము నొందగావలసె నేరము వెట్టక మమ్ముఁ గావవే.

3-550-చంపకమాల

కరమనురక్తి షట్పదము గ్రస్తుసుగంధమరందవాంఛచేఁ
డరమిడి శాతకంఠకవృత్తస్ఫుటనవ్యతరప్రసూనమం
జరులను డాయు పోల్చిని భృశంబగు విఘ్నములన్ జయించునీ
చరణసరోజముల్గొలువ సమ్మతి వచ్చితిమయ్య కేశవా!

3-551-చంపకమాల

అలరు భవత్పదాంబుజ యుగర్పితమై పొలుపొందునట్టి యీ
తులసి పవిత్రమైనగతిఁ దోయజనాభ! భవత్కథాసుధా
కలితములైన వాక్కుల నకల్మషయుక్తిని విన్నఁ గర్ణముల్
విలసిత లీలమై భువిఁ బవిత్రములై విలసిల్లు మాధవా!

3-552-చంపకమాల

మహిత యశోవిలాసగుణమండన! సర్వశరణ్య! యింద్రియ
స్పృహులకుఁ గానరాక యతనీ కుసుమద్యుతిఁ నొప్పుచున్న నీ
సహజ శరీర మిప్పుడు భృశంబుగఁ జూచి మదీయ దృక్కు లిం
దహహ కృతార్థతం బొరసె నచ్యుత! మ్రొక్కిెద మాదరింపవే."

3-553-కంద పద్యము

అని సనకాదులు దత్పద
వనజములకు మ్రొక్కి భక్తివశమానుసులై
 వినిపించిన గోవిందుడు
మునివరులం జూచి పలికె ముదితాత్ముండై.

3-30-బ్రహ్మణ ప్రశంస

3-554-వచనము

" ఈ యిరువురు జయవిజయాభిధానంబులు గల మదీయ ద్వారపాలకులు
 వీరు మిమ్ముం గైకొనక మదీయాజ్ఞాతిక్రమణ లయి చేసిన యపరాధంబునకుఁ
 దగిన దండంబు గావించితిరి; అది నాకు నభిమతం బయ్యె; అదియునుం గాక
 భృత్య వర్గంబు సేయు నపరాధంబు స్వామిదియ; కాన యీ తప్పునకు

మాననీయుండ నైన నన్ను మన్నించి ప్రసన్ను లగుదురు గాక" యని
వెండియు నిట్లనియె.

3-555-చంపకమాల

" తనువునఁబుట్టినట్టి బెడిదంబగు కుష్టుమహాగదంబుచే
వనరి తదీయచర్మము వివర్ణతనొందినరీతి భృత్యులొ
ప్పనిపనిసేసినన్ విభులు బంధురచారుయశంబుఁబేరుఁబెం
పునుజెడిపోయి దుర్యశముబొందుచునుందురు విష్ణుపంబులన్

3-556-చంపకమాల

అలవడ నాకు మీవలన నబ్బిన తీర్థ సుకీర్తనీయ స
ల్లత వినిర్మలామృత విలాస యశో విభవాభిరామమై
వెలయు వికుంఠనామ మపవిత్ర మనశ్శృపచాధమాది లో
కుల చెవి నోఁకఁ దత్క్షణమ కోరి పవిత్రులఁ జేయు వారలన్.

3-557-తేటగీతి

అట్టి నేను దలంప మీ యట్టి సాధు
జనుల కపకార మర్థిఁ జేసిన మదీయ
బాహుసము లైనఁ ద్రుంతు నుత్సాహలీల
నన్న నితరుల మీ మ్రోల నెన్న నేల?

3-558-కంద పద్యము

ధరణిసురోత్తమసేవా
పరిలబ్ధం బయిన యట్టి ప్రాతక నాశం
కర నిఖిలభువన పూత
స్ఫురితాంఘ్రిసురోజ తోయములు గల నన్నున్.

3-559-కంద పద్యము

అలఘమతి విరక్తునిగాఁ

దలఁపక నిజ శుభ కటాక్ష దామక కలితా

ఖిల సంపద్విభవశ్రీ

లలనారత్నం బురస్థలంబును జెందెన్.

3-560-చంపకమాల

క్రతువులు సేయుచో శిఖిముఖంబున వేలుచు నట్టి తద్వృత

ప్లుత చరుభక్షణన్ ముదముఁ బొందదు నిస్సహధర్మమార్గ సం

గతుఁడగు భూసురోత్తము ముఖంబున వేడ్క భుజించు నయ్యవి

స్త్రుతకబళంబునన్ మనము తృప్తి వహించినరీతి నిచ్చలున్

3-561-సీస పద్యము

సతతంబు నప్రతిహత యోగమాయా వి;

భూతిచేట్రఖ్యాతిఁ బొందు నేను

నే మహీసురుల సమిద్ధ నిర్మలపాద;

నలిన రజోవితానములు భక్తి

హృతకనవరత్నకోటీరమునఁ దాల్చు;

నట్టి నా చరణాంబుజాంబువులను

దవిలి ధరించి సదృఃపవిత్రాత్ము లై;

రర్థిఁ జంద్రావతం సాది దేవ

3-561.1-తేటగీతి

చయము లెవ్వాఁడు బ్రాహ్మణజనులు దమకు

నపకృతుల్ సేసిరేని మాటలుగఁ డతఁడు

విపులను నన్నుగాఁగ భావిండు నతఁడు
ధర్మపద్ధతి నా ప్రియతముఁడు వాఁడు.

3-562-ఉత్పలమాల

గోవితతిన్ ధరాదివిజకోటిని నన్నును దీనవర్గమున్
వావిరి భేదబుద్ధిఁ గనువార లధోగతిఁ బొంద నందు నా
శీవిషరోషవిస్ఫురణజెంది కృతాంత భటుల్ మహోగ్ర గృ
ద్రావలివోలెఁ జంచువుల నంగము లుద్ధతిఁ జింతు రెప్పుడున్.

3-563-చంపకమాల

ధరణిసురోత్తముల్ బహువిధంబులఁ దమ్ముఁ బరాభవించినన్
దరహాసితాస్యలై యతి ముదంబున నిచ్చలుఁ బూజసేయుచున్
సరస వచోవిలాసముల సన్నుతిసేయుచుఁ దండ్రి నాత్మజుల్
కర మనురక్తిఁ బిల్చుగతిఁ గైకొని పిల్చిన వారు నా సముల్.

3-564-కంద పద్యము

వినుఁ డయ్యనఘచరిత్రుల
కనయముఁ బ్రియతముఁడ నగుచు నమ్ముడువోదున్
మును నన్ను భృగువు దన్నినఁ
గనలక పరితోషవృత్తి గైకొంటిఁ గదే.

3-565-సీస పద్యము

పొలుచు నా మానసాంభోజాత భావంబు;
దైలియంగలేక యుద్వృత్తు లగుచుఁ
గడఁగి నా యానతిఁ గడచినఁ దద్దోష;
ఫలము వీరలకు సంప్రాప్త మయ్యె

మునులార! నా చిత్తమున నున్న నీతియు;

నిట్టిద భూమిపైఁ బుట్టి వీర

లచిరకాలమున నా యంతికంబున కోలి;

నరుదెంచునట్లుగా ననుమతింప

3-565.1-తేటగీతి

వలయు" నని యమ్ముకుందుడు వలుకుటయును

విని మనంబున సనకాది మునివరేణ్య

లమ్మహాత్ముని మృదుల భాషామ్మతంబుఁ

దవిలి క్రోలియు రోష సందష్టు లగుచు.

3-566-సీస పద్యము

మునివరుల్ తమచిత్తములఁ దృప్తిఁబొందక;

పంకజాతాక్షుఁడు వలికినట్టి

పరిమిత గంభీర బహుళార్థ దురవగా;

హములను విస్ఫుర దమ్మతతుల్య

మాధుర్య సుగుణ సమన్వితమ్ములు విని;

ర్గత శబ్దదోష నికాయములును

నైన వాక్యములకు నాత్మలఁ బరితోష;

మంది యుల్లముల నెయ్యమున మనిచె

3-566.1-తేటగీతి

నొడయఁ డిప్పుడు నందించియో తలంప

నర్థి నిందించియో మత్స్యత్తికదండ

మునకు సంకోచ మొందియో యనుచు సంశ
యాత్ము లగుచు వివేకించి యంతలోన.

3-567-కంద పద్యము

నలినాక్షుడు దమదెసఁ గృప
గలిగిన భావంబుఁ దెలిసి కొతుకమొలయుం
బులకాంకితాంగులై యు
త్పలికన్ హర్షించి నిటలఘటితాంజలులై.

3-568-కంద పద్యము

భరిత నిజ యోగమాయా
స్ఫురణం దనరారు నతివిభూతియు బలముం
బరమోత్కర్షముఁ గల యీ
శ్వరునకు నిట్లనిరి మునులు సద్వినయమునన్.

3-569-తేటగీతి

" పొలుపు దీపింప నిత్యవిభూతి నాయ
కుడవు భగవంతుడవు ననఘుడవు నీవు
మత్ప్రతంబిప్పు నీకభిమత మటంటి
వీశ భవదీయ చారిత్ర మెఱుఁగఁ దరమె.

3-570-ఉత్పలమాల

దేవగణాళి కెల్లఁ పరదేవతలై తనరారు నట్టి వి
ప్రావలి కాత్మనాయకుఁడవై పెనుపొందిన నీకు నీ ధరా
దేవత లెల్ల నెన్న నధిదేవత లైరట యెట్టి చోద్యమో?
దేవ! సమస్తపావన! సుదీజనతావన! విశ్వభావనా!

3-571-చంపకమాల

కమలదళాక్ష! నీవలన గల్గిన ధర్మము దావకావతా
రముల సురక్షితం బగుఁ దిరం బగు నీశ్వర! నిర్వికారత
త్వమునఁ దనర్చు నిన్నరయఁ దత్పలరూపముఁ దత్ప్రధానగో
ప్యము నని పల్కుచుందురు కృపామయలోచన! పాపమోచనా!

3-572-చంపకమాల

మహిఁ దలపోయ నెవ్వని సమగ్ర పరిగ్రహమున్ లభింప ని
స్పృహమతులై మునీశ్వరులు మృత్యు భయంబునఁ బాతు రట్టి స
న్మహిత వివేకశాలి! గుణమండన! నీ కిల నన్య సత్పరి
గ్రహ మది యెట్టి చోద్యము జగత్పరిపాలన! నిత్యఖేలనా!

3-573-సీస పద్యము

సతతంబు నర్థార్థజన శిరోలంకార;
పదరేణువులు గల పద్మ నేడు
జలజ కింజల్క నిష్క్రంద మరందలో;
భాగత భ్రమరనాయకుని పగిది
దన్యజనార్పితోదంచిత తులసికా;
ద్రామంబునకు నిజద్రామ మగుచు
భాసిల్లు భవదీయ పాదారవిందములే;
విలసితభక్తి సేవించు చుండి

3-573.1-తేటగీతి

కమలనయన! కృపావలోకనము లొలయ
నర్థిఁ బొడసూపు భాగవతానురక్తిఁ

జేసి భవదీయ మహిమంబు చిత్ర మరయ

చిరశుభాకార! యిందిరాచిత్తచోర!

3-574-మత్తేభ విక్రీడితము

చిరభాగ్యోదయ! దేవదేవ! లలితశ్రీవత్సలక్ష్యాంగ! యీ

నరవిప్రానుపదైక పుణ్యరజ మే వర్ణింప నీ మేని కా

భరణం బంటివి సర్వలోకులకు విప్రశ్రేణి మాహాత్య మీ

వెఱుగం జెప్పుటకై ధరించితి గదా యెన్నం బవిత్రాకృతిన్.

3-575-వచనము

అదియునుం గాక.

3-576-సీస పద్యము

ధర్మమూర్తివి జగత్కర్తృవు నగు నీవు;

ప్రోవంగఁ దగువారిఁ బ్రోవవేని

నవిరాళ వేదోక్త మగు ధర్మమార్గమ;

సన్మార్గ మగుఁ గాన సత్త్వగుణ వి

శిష్టుండ వగుచు నీ జీవసంఘముసేమ;

మరసి రక్షింతు నీ దైన శక్తి

చేతను ధర్మవిఘాతుల దండించు;

నీకు సంచిత మైన నిగమధర్మ

3-576.1-తేటగీతి

మార్గ నాశక విధములు మదికి నింపు

గావు విపుల యందు సత్కరుణ మెఱసి

ఘనతఁ బలికిన వినయవాక్యములు నీకు
యుక్త మగు చుండు సతతంబు భక్తవరద!

3-577-వచనము

అట్లయినఁ బరుల యెడ వినయంబులు వలికిన బ్రాభవహాని యగు నని
తలంచితేవేని.

3-578-తేటగీతి

విశ్వమున కెల్లఁ గర్తవు విశ్వనిధివి
విశ్వసంరక్షకుండ వై వెలయు నీకుఁ
గడగిఁ బ్రాభవహాని యెక్కుడిది దలఁప
వినయములు నీకు లీలలై వెలయుఁ గాన.

3-579-తేటగీతి

మునుల మగు మమ్ము నతి మోదమునను నీవు
సత్కరించుట లెల్ల సజ్జన పరిగ్ర
హర్దమై యుండుఁ గాదె మహాత్మా! యొకటి
విన్నవించెద మీ జయవిజయులకును.

3-580-తేటగీతి

అలిగి యేము శపించితి మంతకంటె
బెడిద మగు నాజ్ఞసేయ నభీష్టమేని
జేయు మదికాక సమధికశ్రీ దనర్పఁ
జేసి రక్షించెదేని రక్షింపు మీశ!

3-581-వచనము

అట్లయిన మాకుం బ్రియం బగుం గావున ననపరాధులు నతి
నిర్మలాంతఃకరణులు నైన వీరలకు ననృతంబులు పలికితి మేని మమ్మయినం
జిత్తంబు కొలది నాజ్ఞాపింపు" మని కరకమలంబులు మొగిచి కృతాంజలులై
యున్న మునులం గరుణార్థ దృష్టిం గనుంగొని.

3-582-కంద పద్యము

అనఘుఁడు భగవంతుం డీ
టన్దియెన్ " మునులార! వీర లలరన్ భువికిం
జని యచట నసురయోనిన్
జనియింతురు లోభ మోహ సంగతు లగుచున్.

3-583-కంద పద్యము

దేవజనావళి కుపహతిఁ
గావించుచు నిఖిల భువనకంటక వృత్తిన్
జీవించుచు నా యెడ సుం
భావిత వైరానుబంధ భావులు నగుచున్.

3-584-కంద పద్యము

అహవముఖమున నను నతి
సాహసమున నెదిరి పోరి చక్రనిశితధా
రాహతిఁ దెగి వచ్చెదరు
త్సాహ మెలర్పంగ నాడు సన్నిధి కంతన్.

3-585-వచనము

అదియునుం గాక.

3-586-కంద పద్యము

నను వైరంబున నైనను
మనమునఁ దలఁచుటను నా సమక్షమున మదా
 నన మీక్షించుచు నీల్గుట
ననఘాత్మకులై వసెంతు రస్మత్పదవిన్.

3-587-కంద పద్యము

వినుఁ డిలమీదఁ ని కెన్నఁటి
కిని బుట్టువు లేదు వీరికిని మీరలు ప
 ల్కినయట్ల నాదు చిత్తము
నను దలఁతుం గాన మీ మనంబుల నింకన్

3-588-ఉత్పలమాల

దీనికిఁ జింతఁ దక్కుఁడు సుదీజనపుంగవు!" లన్నఁ బ్రీతులై
యా నలినాసనాత్మజు లనంతుని భావము దా మెఱింగి పెం
పూనిన వేడ్కఁ దేలి తెలివొందిన చిత్తములన్ నుతించి రం
భోనిధిశాయి! నార్తజనవొషణ భూషణుఁ! బాపశోషణున్

3-589-వచనము

మఱియును.

3-590-ఉత్పలమాల

ఆ సనకాదు లంతఁ బులకాంకురముల్ ననలొత్త బాష్పధా
రా సుభగాక్షులై మునిశరణ్యవరేణ్య నగణ్య దేవతా
గ్రేసరు దివ్యమంగళశరీరముఁ జారు తదీయ ధామమున్
భాసుర లీలఁ జూచి నవపద్మదళాక్షునకున్ వినములై.

3-591-కంద పద్యము

తమ పలికిన భాషణములు

కమలోదరు భాషణములుగా దలచుచు నె

యమునన్ వైష్ణవలక్ష్మీం

బ్రమదంబునఁ బ్రస్తుతించి పరమేశ్వరుడేన్.

3-592-కంద పద్యము

ఆమంత్రితులై తగ నిజ

ధామములకుఁ జనిరి వారు దడయక లక్ష్మీ

కాముడు జయవిజయుల నభి

రామంబుగఁ జూచి పలికె రయ మొప్పారన్.

3-593-కంద పద్యము

" మీ రసురయోని యం దని

వారీతులై జనన మందవలసెను నే దు

ర్వార బలాఢ్యుడ నయ్యును

వారింపగనోప విప్రవచనము లెందున్.

3-594-కంద పద్యము

అదిగాన దనుజయోనిం

బదపడి జనియించి మద్విప్రులక్షులరై మీ

మది నెప్పుడు నన్నె తలచుచు

వదలక నా చేతఁ జచ్చి వచ్చెద రిటకున్.

3-595-ఉత్పలమాల

పొం"డని యానతిచ్చి హరి పుల్లసరోరుహపత్రనేత్రుఁ డా
ఖండలముఖ్య దిగ్వరనికాయకిరీట లసన్మణిప్రభా
మండిత పాదపీరుఁడు రమారమణీమణితోడ నేగుదే
నిండిన వేడ్క నేగె నిజనిర్మలపుణ్యనివాసభూమికిన్.

3-596-వచనము

అంత.

3-597-కంద పద్యము

నిజ తేజో హానిగ జయ
విజయులు ధరఁ గూలి రపుడు విహ్వలు లగుచుం
ద్రుజగముల సురవిమాన
వ్రజముల హాహారవంబు గ్రంధుగఁ జెలగన్.

3-598-కంద పద్యము

వారలె యా దితిగర్భా
గారంబున నున్నవారు గడగి తదీయో
దార ఘన తేజ మిపు డని
వారణ మీ తేజ మెల్ల వమ్ముగఁ జేసెన్.

3-599-ఉత్పలమాల

ఇంతకు మూల మా హరి రమేశ్వరుఁ డర్థి నొనర్చు కార్యముల్
వెంతలె సర్వభూత భవ వృద్ధి వినాశన హేతుభూతుఁ డా
ద్యంత వికార శూన్యుఁడు దయానిధి మీ యెడ మేలుసేయు నీ
చింత దొఱంగి వేచనుఁడు చేకుఱు మీకు మనోరథార్థముల్."

3-600-కంద పద్యము

అని వనజాసనుఁ డాడిన

విని తద్వృత్తాంత మెఱిగి విబుధులు నాకం

బున కేగిరి దితి నిజనా

ధుని మాటలు దలచి యపరితౌషముతోడన్.

3-31-హిరణ్యకశిపహిరణ్యాక్షులజన్మ

3-601-తేటగీతి

ఇంతి తన సుతుల్ సురలఁ గారింతు రనుచుఁ

దలచుచుండగ నంత వత్సర శతంబు

సనఁగ నటమీదఁ గనియెఁ గశ్యపునిదేవి

యఖిలలోకైక కంటకు లైన సుతుల.

3-602-వచనము

అయ్యవసరంబున,

3-603-తేటగీతి

ధరణి గంపించెఁ గులపర్వతములు వడఁకె

జలధులు గలంగెఁ దారకావళులు డుల్లె

గగన మగలెను మ్రొగ్గె దిక్కురులు దిశల

మిడుగులు లెగసెఁ బిడుగులు పుడమిఁ బడియె.

3-604-సీస పద్యము

హోమానలంబుల ధూమంబు లడరెను;

బ్రతికూలవాయువుల్ బలసి వీచెఁ

దరువు లెల్లెడ విటతాటంబులై కూలె;
 గ్రహతారకావళి కాంతి మాసె
 బెరసి మొగిళ్లు నెత్తురు వాన గురిసెను;
 మెఱుగులు దెసల మిర్మిట్లు గొలిపె
 స్వర్భాను డొగి నపర్వమున భానునిఁ బట్టె;
 గైకొని చిమ్మ చీకట్లు పర్వె

3-604.1-తేటగీతి

మొనసి కుక్కలు మొఱిగెను మోరలెత్తి
 పగలు నక్కలు వాపోయె ఖగము లార్త
 రవము లిచ్చెను దేవతాప్రతిమ లొరగెఁ
 గన్నులను నశ్రుకణములు గ్రందుకొనగ.

3-605-కంద పద్యము

మొదవులు నెత్తురుఁ జీమును
 బిడికెన్ గార్దభరవంబు భీషణ మయ్యెన్
 మద ముడిగెఁ గరుల కటములఁ
 బొదివెఁ దురంగముల వాలముల నిప్పు లొగిన్.

3-606-కంద పద్యము

గుహలు రొద లిచ్చెఁ బాప
 గ్రహమిత్రతఁ జెంది వక్రగతులను సౌమ్య
 గ్రహములు వర్తించెను దు
 స్సహ తేజో దితితనూజ సంభవ వేళన్.

3-607-మత్తేభ విక్రీడితము

భయదప్రక్రియ నట్లుదోచిన మహోత్సాదంబు లీక్షించి సం
క్షయకాలం బని కాని సాధు హననోగ్రక్రూర దేవాహి తో
దయ సంక్షోభముగా నెఱుంగఁగ సమస్తప్రాణి సంఘాతము
ల్భయ మందెన్ సనకాది యోగిజనముల్లక్కన్ బుధేంద్రోత్తమా!

3-608-వచనము

అట్లావిర్భవించిన యనంతరంబ.

3-609-మత్తేభ విక్రీడితము

కులశైలాభ శరీరముల్ తనర రక్షోనాథు లత్యుగ్ర దో
ర్షుల మొప్పం బదఘట్టనన్ ధర చలింపన్ రత్న కేయూర కుం
డల కాంచీ కటకాంగుళీయక కిరీటస్వర్ణమంజీర ని
ర్మల కాంతుల్ దులగింప నాత్మరుచిచే మందీకృతార్కాంశులై.

3-610-వచనము

ఉన్న సమయంబునం గశ్యపుండు నిజ తనూభవులఁ జూడం దలంచి
దితిమందిరంబునకుం జనుదెంచి; సుతులం గనుంగొని; వారలకు నామకరణంబు
సేయం దలంచి.

3-611-చంపకమాల

దితి జరరంబు నందుఁ దన తేజము మున్నిడి నట్టి పుత్రు న
ద్భుత చరితున్ హిరణ్యకశిపుం డను పేరఁ బ్రసూతివేళ నా
దితి మును గన్న పట్టి రవితేజునిఁ గాంచనలోచనుండు నా
హితమతిఁ బేరువెట్టి చనియెన్ నిజ నిర్మల పుణ్యభూమికిన్.

3-32-హిరణ్యాక్షుని దిగ్విజయము

3-612-వచనము

అయ్యవసరంబున, నతుల తేజోవిరాజితుం డైన హిరణ్యకశిపుండు హిరణ్యగర్భ
వరదాన గర్వంబునను; దుర్వార పరిపంథి గర్వ నిర్వాపణాఖర్వ
భుజావిజృంభణంబునను; నిఖిల లోకపాలాదుల జయించి స్వవశం బొనర్చి
సంతుష్టాంతరంగుం డై యెందునుం దనకు మృత్యుభయంబు లేక నిర్భయిండ్డై
సుఖం బుండెఁ; దత్తోదరుం డైన హిరణ్యాక్షుండు ప్రతిదినంబుఁ
జండవేదండశుండాదండమండిత భుజాదండంబున గదాదండంబు ధరియించి
తన్ను నెదిరి కదనంబు సేయం జాలిన యరివీరునిం గానక; భూలోకం బెల్లఁ
గుమ్మరి దివంబునకు దాడి వెట్టి; యందు సమర విముఖులయిన బర్హిర్ముఖులం
గనుంగొని వనజాసన వరప్రదానంబుఁ జింతించి; హితులు సెలంగ నహితులు
గలంగ మహిత వైజయంతికాదామం బభిరామంబై వెలుంగం జరణంబుల
మణినూపురంబులు మొరయ; నిజదేహద్యుతి దిక్కులం బిక్కిటిల్లం జనుదెంచు
వానిం గని; భీతచిత్తు లయి దేవతాగణంబులు గరుడునిం గని పఱచు
నురగంబులుంబోలె నిజనివాసంబు లర్కనివాసంబులు గాంచనావాసంబులుంగా
నొనర్చి యెక్కడికేనిం జనిన.

3-613-ఉత్పలమాల

శైర్యము వోవఁదట్టి నిజస్థాధనముల్ దిగనాడి విక్రమౌ
ద్రార్యపరాక్రమక్రమము ద్రప్పగ భీతిలి పాటి రక్కటౌ
కార్యముఁ దప్పి నాకులని గైకొని యార్చి సుమేరుపర్వత
స్థైర్యుఁడు వార్ధిఁ జొచ్చె నతి ద్రర్పిత భూరి భుజావిజృంభయై.

3-614-వచనము

ఇట్లు నొచ్చిన.

3-615-కంద పద్యము

వరుణుని బలములు దనుజే

శ్వరుతేజముఁ దేటి చూడజాలక శౌర్య

స్ఫురణము సెడి యెందేనిని

బఱచెం దజ్జలధి మధ్యభాగము నందున్.

3-616-కంద పద్యము

అమరారి విపుల నిశ్శ్వా

సములం బ్రభవించి నట్టి జలనిధి కల్లో

లములను విపుల గఢాదం

డంబునఁ బోనడచె నతి దృఢం బగు శక్తిన్.

3-617-చంపకమాల

మఱియును నమ్మహాజలధి మధ్యమునన్ సురవైరి పెక్కు వ

త్సరములు గ్రీడసల్పి రిపు సైన్య విదారణ శౌర్యభేలనా

పరతః జరించి యవ్వరుణపాలిత మైన లసద్విభావరీ

పురమున కేగి యందుఁ బరిపూర్ణత నున్న పయోధినాథునిన్.

3-618-వచనము

మఱియును.

3-619-సీస పద్యము

యాదోగణాధీశుఁ డగుచుఁ బాతాళభు;

వన పరిపాలుఁ డై తనరుచున్న

వరుణునిఁ గనుగొని పరిహసితోక్తుల;
 నిట్లను "విశ్వ మం దెన్నఁగలుగు
 సకల లోకైకపాలకులలో నతిబలా;
 ధికుడని జగము నుతింపఁదగిన
 శూరుండ విపుడు నీ పౌరుష మొప్పుంగఁ;
 గదనరంగమున నన్నెదిరి చూడు

3-619.1-తేటగీతి

నీ భుజావిక్రమంబును బ్రాభవంబు
 నడఁతు" నని పల్కుటయు విని యబ్ధివిభుఁడు
 పగతు జయమును వృద్ధియు బలము నాత్మ
 బలము దలపోసి దనుజుతో బవరమునకు.

3-620-కంద పద్యము

సమసయము గాదని తన చి
 త్తమునం గల రోషవహ్నిఁ దాలిమి యను తో
 యములం దగనార్చుచు నుప
 శమితోక్తులఁ బలికె దనుజునత్తముతోడన్.

3-621-చంపకమాల

" మనమున శాంతిఁ బూని నియమంబున సంగర ముజ్జగించి యే
 ననయము నున్నవాఁడని పుడ్రాహవకేళిఁ జరింపరాదు నీ
 ఘన భుజ విక్రమస్ఫురిత గ్రాడ విజృంభణమున్ జయింపఁ జా
 లిన ప్రతివీరు లెవ్వరును లేరు ముకుందుడు దక్క నెక్కడన్.

3-622-చంపకమాల

గొనకొని యమ్మహాత్ముడు విక్రంరపురంబున నున్నవాడు దా
ననిమొనఁ బెక్కుమాటు లభియాతుల నోలి జయించి శక్తి పెం
పున సడిసన్నవీరు డని భూజనకోటి నుతించు నందు వే
చను మత డిచ్చు నీకు నని సర్వము దీజెడు నంతమీదఁటన్.

3-623-ఉత్పలమాల

నిందకునేర్చి యాజిమొన నిల్వఁగనేపక వీఁగిపాటు నీ
పందల వెంటఁబడ్డ మగపంతమె సర్వశరణ్యుడైన గో
విందుఁడు దీర్చు నీపని వివేకవిహీన చనంగనోపుదే
నందుల కేఁగు మాతఁ డమరారులఁ బోర జయించు నిచ్చలున్.

3-624-వచనము

అదియునుం గాక.

3-625-కంద పద్యము

పురుషాకృతిఁ బ్రతియుగమునఁ
బురుషోత్తముఁ డవతరించి భూరిభుజా వి
స్ఫురణన్ దుష్టనిశాటుల
హరియించుచు నుండు మునిగణార్చితపదుడై.

3-626-ఉత్పలమాల

కావున నా విభుం దొడరి కయ్యము దయ్య మెఱుంగఁ జేసి ర
క్షోవర నీ భుజాబలము సొంపఱి మేదినిఁ గూలి సారమే
యావళి కాశ్రయం బగుదు వచ్చటి కిప్పుడ యేఁగుదేని నీ
చేవయు లావు నేర్పడును జెప్పఁగ నేటికి మీఁది కార్యముల్."

3-627-చంపకమాల

అని వరుణుండు వల్కిన దురాగ్రహ మెత్తి హిరణ్యలోచనుం
డనయము మానసంబున భయం బొక యిండుక లేక సంగరా
వని నెదిరింతు నే డమరవర్ధను దుష్టవిమర్దనున్ జనా
ర్థను ననుచున్ వికుంఠనగరస్ఫుట నంచితమార్గవర్తియై.

3-628-కంద పద్యము

చను నవసరమున నారద
మునివరు డెదు రేగుదెంచి ముదము దలిర్పన్
 " దనుజేంద్ర! యెందుఁ బోయెద"
వని యడిగిన నారదునకు నతఁ డిట్లనియెన్.

3-629-చంపకమాల

" సరసిరుహోదరుం దొడరి సంగరమే నొనరించి యిందిరా
వరుని ననంతుఁ ధ్రుంచి సురవైరికులంబుల కెల్ల మోద వి
స్ఫురణ ఘటింపఁ జేయుటకుఁ బూని వికుంఠపథానువర్తి నై
యరిగెద" నన్న నమ్మునికులాగణి దానవనేత కిట్లనున్.

3-630-చంపకమాల

" గురుభుజుఁ డమ్మహాత్ముఁడు వికుంఠపురంబున నేడు లేడు భూ
భరము వహింప నాదికిటి భావముఁ దాల్చి రసాతలంబునం
దిరవుగ నున్నవాఁ డచటి కేగగనోపుదువేని నేగు మం
దరయఁగ గల్గు నీకు నసురాంతకుతోడి రణం బవశ్యమున్."

3-33-హిరణ్యాక్షుని జన్మప్రకారంబు

3-631-చంపకమాల

అనవుడు దానవేంద్రుడు హుతాశనుకైవడి మండి పద్మలో
చను నెదిరించు వేడుకలు సందడిగొల్ప ననల్పతేజుడై
ఘనగదఁ గేలఁ బూని త్రిజగద్భయదాకృతిఁ దాల్చి వ్రేల్చిడిం
జనియె రసాతలంబునకుఁ జుండ భుజాబల దర్ప మేర్పడన్.

3-632-వచనము

చని జలమధ్యంబున.

3-633-కంద పద్యము

దివిజారి యెదురఁ దగఁ గనె
సవిరళ దంష్ట్రాభిరాము నమరలలాముం
గువలయభరణోద్ధామున్
సవనమయస్తబ్ధరోము జలదశ్యామున్.

3-634-వచనము

అయ్యవసరంబున సూకరాకారుం డైన హరియు.

3-635-కంద పద్యము

వనజ రుచిసన్నిభము లగు
తన లోచనయుగళ దీప్తి దనరఁ దదాలో
కనముల దనుజాధీశుని
తనుకాంతి హరింపఁజేసెఁ దత్క్షణమాత్రన్.

3-636-వచనము

మఱియు నయ్యాదివరాహం బవార్యశౌర్యంబున మాఱులేని విహారంబున
జరియించు నట్టియెడ.

3-637-సీస పద్యము

తుదమొదళ్ళకుఁ జిక్కి దునిసి పాఱగ మోరఁ;

గులశైలములఁ జిమ్ముఁ గొత దడవు

బ్రహ్మాండభాండంబు పగిలి చిల్లులువోవఁ;

గొమ్ములఁ దాటించుఁ గొతద డవు

జలధు లేడును బంకసుకులం బై యింక;

ఖురముల మట్టాడుఁ గొత దడవు

నుడురాజు సూర్యుడు నొక్క మూలకుఁ బోవఁ;

గుఱుచ వాలము ద్రిప్పుఁ గొత దడవు

3-637.1-తేటగీతి

గునియుఁ గుప్పించి లంఘించుఁ గొప్పరించు

నెగయు ధరఁ ద్రవ్వు బొఱియఁగా నేపురేగి

దానవేంద్రుని గుండెలు దల్లడిల్లఁ

బంది మెల్లన రణపరిపంథి యగుచు.

3-638-వచనము

మఱియును.

3-639-కంద పద్యము

కనుగవ నిప్పులు రాలగ

సునిశిత దంష్ట్రాగ్ర యుత వసుంధరుఁ డగుచున్

తన కెదురేతేరఁగ నీ

వనచర మేరీతి నిపుడు వనచర మయ్యెన్.

3-640-కంద పద్యము

అని యాశ్చర్య భయంబులు

దన మనమునఁ దొంగిలింపఁ దనుజాధిపుఁ డి

ట్లనియెన్ భీకరసూకర

తనువొంది చరించు దనుజు దర్పావహుతోన్

3-641-కంద పద్యము

" ఘనసూకర! మూఢాత్మక!

వనరుహసంభూత దత్త వరదానమునం

గనిన రసాతలగత భువి

యనయంబును నా యధీనమై వర్తించున్.

3-642-కంద పద్యము

గొనకొని నీ వీ ధరణిం

గొనిపోకుము విడుము కాక కొని యేగెదవేఁ

గొనియెద నీ ప్రాణముఁ గై

కొను మిదె నా మాట నలముగొనవేమిటికిన్.

3-643-కంద పద్యము

మా~~యా~~వి వగుచు నిప్పుడు

వాయక యీ పుడమిఁ జోర~~భా~~వంబున నీ

వీ యెడఁ గొని పోజుతువె

యాయతభుజబలముచేత నడపక? యనుచున్.

3-644-సీస పద్యము

అవిరళ యోగమాయాబలంబునఁ జేసి;
యల్ప పౌరుషమున నలరు నిన్ను
నర్థి సంస్థాపించి యస్మత్సుహృద్భూత్య;
కులుల కెల్లను మోద మొలయఁ జేయఁ
జెలువేది మధదాశీర్ణుఁడ వగు నిన్నుఁ;
గనుగొని దేవతాగణము లెల్ల
నిర్మాలు లై చాల నెఱి నశించెద" రన్న;
విని యజ్ఞపోత్రియై వెలయుచున్న

3-644.1-తేటగీతి

హరి సరోజాత భవ ముఖామరుల కెల్ల
వచ్చు దురవస్థ కాత్మలో వంత నొంది
నిశిత దంష్ట్రాగ్రలసితమై నెగడు ధరణి
దేవితో నొప్పి నా వాసుదేవుఁ డంత.

3-645-కంద పద్యము

సురరిపు వాక్యాంకుశముల
గురు కుపితస్వాంతు డగుచుఁ గొమరారె వసుం
 ధరతోడ భీతినొందిన
కరణిం గల కరికులేంద్రు కరణిం బెలుచన్.

3-646-తేటగీతి

నిశిత సిత దంత రోచులు నింగిఁ బర్వఁ
గంధి వెడలి భయంకరాకార లీల

నరుగు భీషణ మఖవరాహవతార

మొనరఁ దాల్చిన పద్మలోచనుని వెనుక.

3-647-కంద పద్యము

కరి వెనుక దగులు నక్రము

కరణిం జని దైత్యవిభుఁడు గదిసి యిటులనున్

దురిత పయోనిధి తరికిన్

గిరికిన్ ఖురదళిత మేరుగిరికిన్ హరికిన్.

3-648-కంద పద్యము

" నిందకు రోయక లజ్జం

జెందక వంచనను రణముసీసి జయంబుం

బొందెద నని తలఁచుచు నిటు

పందగతిం బాటు బంటుపంతమె నీకున్."

3-649-వచనము

అని యాక్షేపించినం బుండరీకాక్షుండు గోపొద్దీపిత మానసుం డై.

3-650-కంద పద్యము

తోయములమీద భూమిన

నాయాసత నిల్చి దానికాధారముగాఁ

దోయజనాభుఁడు దన బల

మాయతమతిఁ బెట్టి సురలు హర్షము వొందన్.

3-651-తేటగీతి

కుసుమములఁ వృష్టి బోరనఁ గురిసె నంత
విభవ మొప్పార దేవదుండుభులు మొరసఁ
గడఁక వీతెంచె గంధర్వగాన రవము
నందితము లయ్యె నప్పరోనర్తనములు.

3-652-వచనము

అయ్యవసరంబున నయ్యజ్ఞవరాహమూర్తిధరుం డైన కమలలోచనుండు కనక
కుండల గేయూర గైవేయ గటకాంగుళీయక భూషణ రోచులు నింగిపర్వ
సమరసన్నద్ధుం డై.

3-653-చంపకమాల

ఘనగదఁ గేలఁబూని మణికాంచన నవ్య విచిత్రవర్మమిం
పొనరగఁ దాల్చి దానవ నియుక్త దురుక్త నిశాతబాణముల్
దన ఘనమర్మముల్ కలఁప దానవహంత నితాంతశౌర్యఁ డై
కనలుచు వచ్చు నద్దనుజుఁ గల్గొని రోషవిభీషణాకృతిన్.

3-654-వచనము

ఒప్పి నగుచు నిట్లనియె.

3-655-మత్తేభ విక్రీడితము

" వినరా; యోరి! యమంగళాచరణ! యుద్వృత్తిన్ ననున్ నీ మది
న్ననయంబున్ వనగోచరం బగు మృగం బుంచుం దలం తొర! నే
నెనయన్ వన్యమృగంబ యౌదు బలి యై యేతెంచు నీ బోటి యీ
సునకశ్రేణి వధింతు నేఁ డని మొనన్ సోకోర్చి వర్తించినన్.

3-656-కంద పద్యము

బ^{లి}మి గలదేని నాతోఁ

గ^లనను నెదిరించి పోరగ^డఁగుము నీ కో

ర్కు^{లు} నేడు దీర్తు నూరక

త^లపోయ వికత్తనంబు ద^గదు దురాత్మా!

3-657-చంపకమాల

వి^{ను} మదిగాక సంగరవి^{వే}కవిశారదు లైన యట్టి స

జ్ఞ^నములు మృత్యుపాశములఁ జాల నిబద్ధులు నయ్యు నీ వలెన్

గో^నకొని యాత్మ సంస్తుతుల^{కున్} ముదమందిరె యేల యీ విక

త్థ^నములు బంటుపంతములె దైత్యకులాధమ! యెన్ని చూడగన్.

3-658-మత్తేభ విక్రీడితము

ధృ^{తి}ఁ బాతాళము నందు నీ వనెడి సందీ^{ప్తో}గ్రనిక్షేపమే

న^{తి} దర్పంబునఁ గొందుఁ జూడు మిదె దే^వారాతి! నన్నెన్నదో

గ^తలజ్ఞం డన దాగి యుండి రణముం గా^{వి}ంతు యుష్మద్గదా

వి^తతద్రావితుఁ డన్న నన్నెదురుమా వే^{దీ}ర్తు నీ కోరికల్.

3-659-ఉత్పలమాల

ఎ^{న్న}ఁ బదాతియూధముల కెల్ల విభుండవు పోటుబంటవై

న^{న్ను} రణోర్వి నేఁ డెదిరి^{నన్} భవదీయ బలంబు నాయువున్

మి^{న్ను}క కొందుఁ జూడు మిది మే^రగ మేదిని వీతదైత్యమై

వ^{న్నె}కు నెక్కఁ జేసెద న^వార్యపరాక్రమ విక్రమంబునన్.

3-660-చంపకమాల

న^{ను} నెదురంగఁ జాలిన ఘ^{నం} బగు శౌర్యము దైర్యమున్ బలం

బు^{ను} గలవేని నిల్పు రణ^{భూ}మిని నీ హితులైన వారికిం

గనుగవ బాష్పపూరములు గ్రమ్మగ మాన్వగనోపుదేనిఁ జ
య్యనఁ జనఁబొమ్ము దానవకులాధమ! యూరక రజ్జులేటికిన్.

3-661-కంద పద్యము

నను నిట సంస్థాపించెద

నని పలికితి వంతవాడవౌదువు నీకున్

నెనరైన చుట్టములఁ బొడ

గని రా యిదె యముని పురికిఁ గాపుర మరుగన్."

3-662-మత్తేభ విక్రీడితము

అని యిబ్బంగి సరోహాక్షుఁడు హిరణ్మ_౧క్షున్ విడంబించి ప

ల్కిన హాసోక్తుల కుల్కి రోషమదసంప్తిభూతచేతస్కుఁ డై

కనుఁ గ్రేవన్ మిడుగుర్లు సాలఁ బొడమంగాఁ గిన్నమైఁ దోకఁ ద్రొ

క్కిన కృష్ణోరగరాజు మాడ్కి మదిలోఁ గీడ్పాటు వాటిల్లగన్.

3-663-కంద పద్యము

చలితేంద్రియుడై నిట్టూ

ర్పులు నిగడించుచును బొమలు ముడుపడ రోషా

కులమానసుడై గదఁగొని

జలజాక్షున కెదురు నడచె సాహసమొప్పన్.

3-664-వచనము

అత్తటి హిరణ్మ_౧క్షుం డతి భయంకరాకారుం డై.

3-665-మత్తేభ విక్రీడితము

గద సారించి మదాసురేంద్రుడు సమగ్రక్రోధుడై మాధవుం
 గుదియన్ ప్రేసిన వ్రేటు గైకొనక రక్షోహంత శౌర్యోన్నతిన్
 గదఁ గేలన్ ధరియించి దానిఁ దునుకల్ కావించినం దైత్యుఁ డు
 న్మదుడై యొండు గదన్ రమావిభుని భీమప్రక్రియన్ ప్రేసినన్.

3-666-చంపకమాల

అది దనుఁ దాకకుండ దనుజారి గదారణకోవిదక్రియా
 స్పృద కరలాఘవక్రమముఁ బైకొని చూపి విరోధి పేరురం
 బదరఁగ వ్రేయ వాడు వివశాకులభావము నొంది యంతలో
 మదిఁ దెలివొంది ప్రేసి రిపుమానవిమర్దను నా జనార్దనున్.

3-667-వచనము

ఇట్లు దలపడి; యన్యోన్య జయకాంక్షల నితరేతర తుంగతరంగ తాడితంబు లగు
 దక్షిణోత్తర సముద్రంబుల రౌద్రంబునఁ బరస్పర శుండాదండ ఘట్టిత మదాంధ
 గంధసింధుర యుగంబు చందంబున రోషభీషణాటోపంబులం దలపడు
 బెబ్బులుల గబ్బున నతి దర్పాతిరేకంబున నెదిర్చి అంకెలు వైచు
 మదవృషభంబుల రభసంబున నసహ్యసింహపరాక్రమంబున విక్రమించి పోరునెడ;
 హిరణ్యాక్షుండు సవ్యమండల భ్రమణంబునం బరివేష్టించినం బుండరీకాక్షుండు
 దక్షిణ మండల భ్రమణంబునం దిరిగి విపక్షవక్షం బశనిసంకాశం బగు గదా
 దండంబునం బగిల్చిన; వాడు దెప్పటి తెలివొంది లేచి; దనుజ పరిపంథి ఫాలంబు
 నొప్పించె; నప్పు డమ్మేటి వీరులు శోణితసిక్తాంగు లై పుష్పితాశోకంబులం
 బురుడించుచుం బాయుచు డాయుచు వ్రేయుచు రోయుచు నొండొరుల
 రుధిరంబు లాఘ్రాణించుచు; దిరస్కార పరిహాసోక్తుల నిచ్చుచు; బోరు
 సమయంబున; నమ్మహాబలుల సమరంబుఁ జూచువేడ్కఁ బద్మసంభవుండు

నిఖిల మునీంద్ర సిద్ధ సాధ్య దేవ గణంబులతోడఁ జనుదెంచి; ధరిత్రీ నిమిత్తంబున
నసురవరునితోడం బోరు యజ్ఞవరాహున కిట్లనియె.

3-34-బ్రహ్మస్తవంబు

3-668-ఉత్పలమాల

" అంచిత దివ్యమూర్తి! పరమాత్మక! యీ కలుషాత్ముఁ డైన న
క్షంచరుఁ డస్మదీయ వరగర్వమునన్ భువనంబు లెల్లఁ గా
రించు మదించి యిట్టి విపరీతచరిత్రునిఁ ద్రుంప కిట్లుపే
క్షించుటగాదు వీని బలిస్థయు వసుంధరకున్ శుభంబగున్.

3-669-కంద పద్యము

బాలుఁడు గరమున నుగ్ర
వ్యాళము ధరియించి యాడు వడుపున రక్షః
పాలునిఁ ద్రుంపక యూరక
పాలార్చుట నీతియే శుభప్రద! యింకన్.

3-670-వచనము

అదియునుం గాక.

3-671-మత్తేభ విక్రీడితము

అనఘా! యీ యభిజిన్ముహూర్తమున దేవారాతి మర్ద్దింపవే
ననయంబున్ మఱి దైత్యవేళ యగు సంధ్యాకాల మేతెంచినన్
ఘనమాయాబలశాలి యైన దనుజున్ ఖండింపగా రాదు గా
వున నీవేళన త్రుంపు సజ్జనహితప్రోద్బోగరక్షుండవై."

3-672-కంద పద్యము

అని సరసిజగర్భుడు ప
 ల్మీనవచనము లర్థి విని నిల్మింపులు గుంపుల్
 కొనిచూడ సస్మితానన
 వనజముసెలువొంద నసురవరు కభిముఖుడై.

3-673-తేటగీతి

పుండరీకాక్షుఁ డయ్యును భూరిరోష
 నిరతిఁ దరుణారుణాంభోజనేత్రుఁ డగుచు
 పునగదాదండ మెత్తి రాక్షసుని హనువు
 నుగ్రగతి మొత్తె వాఁడును నోపరించె.

3-674-కంద పద్యము

పరువడి దితిసుతుఁ డతి భీ
 కరగదఁ జేబూని చిత్రగతులను బద్మో
 దరుఁ డాసి చేతిగద సా
 గరమునఁ బడ నడిచె బాహుగర్వమెలర్పన్.

3-675-వచనము

అంత.

3-676-తేటగీతి

హరి నిరాయుధుడైన సురారి సమర
 ధర్మ మాత్మను దలచి యుద్ధంబుఁ దక్కి
 నిలిచి చూచుచునుండెను నింగి నమర
 వరుల హాహా రవంబుల భరిత మయ్యె.

3-677-కంద పద్యము

సరసిజనేత్రుఁడు దనుజే

శ్వరు సంగరధర్మమునకు సమధికశౌర్య

స్ఫురణకుఁ దన చిత్తంబున

గరమాశ్చర్యంబు నొంది కడఁకదలిర్పన్.

3-678-మత్తేభ విక్రీడితము

కుతలోద్ధర్త మనంబునం దలచె రక్షోరాడ్వధార్థంబుగా

దితిసంతానకులాటవీమహితసందీప్తప్రభా శుక్రమున్

సతతోద్యజ్ఞయశబ్దసన్ముఖరభాస్వచ్ఛక్రమున్ సంతతా

శ్రితనిర్వక్రముఁ బాలితప్రకటధాత్రీచక్రముం జక్రమున్.

3-679-వచనము

అదియునుం, బ్రచండమార్తాండమండలప్రభాపటల చటుల విద్యోత మానంబును,
పటునటజ్ఞాశికాపాస్త సమస్త కుపితారాతి బలాఖర్వ దుర్వార
బాహాగర్వాంధకారంబును, యసహ్య కహకహ నినదాధరీకృత సాగరఘోషంబును,
సకల దేవతాగణ జేగీయమానంబును, ననంత తేజోవిరాజితంబును, నిజ
ప్రభాపటలపూరిత బ్రహ్మాండకటాహంబును నై; రయంబునం జనుదెంచి దనుజారి
దక్షిణ కరసరోజంబు నలంకరించిన నా శుభాంగుండు రథాంగపాణియై దివంబున
నమర గణంబులు జయజయశబ్దంబులు పలుక నసురవిభున కెదురుగా
నడచిన.

3-680-కంద పద్యము

పొడగని దనుజుఁడు పెదవులు

దడుపుచుఁ బొలివోని బంటుతనమున బీరం

బు^{డు}గక భీషణగదఁ గొని

య^{డి}చెన్ మఖమయవరాహు నమితోత్సాహున్.

3-681-కంద పద్యము

త్రి^దశారి దన్ను ప్రేసిన

గ^{దఁ} బదమునఁ బోవదన్ని కమలాక్షుఁడు పెం

పొ^దవగ మనమున మోదము

గ^{దు}రగ లేనగవు వదనకమలము బొందువన్.

3-682-వచనము

ఇవ్వధంబున గదఁ బోవందన్ని యసురవిభునితో నిట్లనియె.

3-683-చంపకమాల

" ఘ^నగదఁ గేలఁబూని భుజగర్వమెలర్పఁగ నన్ను సంగరా

వ^{ని} నెదిరింతు; రార; యనివారణ దైత్యకులేశ్వరాధమా!"

య^నవుడు వాఁడు నుబ్బి గద నంబుజనాభుని ప్రేసె; ప్రేసినన్

ద^{ను}జవిభేది పట్టికొనె; ద్రారుక్ష్యఁ డహింద్రుని; బట్టుకైవడిన్.

3-684-కంద పద్యము

ది^{తి}జుఁడు దన బల మప్రతి

హ^తతేజుం డగు సరోరుహక్షుని శౌర్య

న్నతిమీద బెట్టుకుండుట

మ^{తి} నెఱిగియుఁ బెనఁగె దురభిమానముపేర్మిన్.

3-685-వచనము

అంత.

3-686-సీస పద్యము

కాలానలజ్వలజ్ఞ్వాలావిలోల క;
 రాళమై పెంపొందు శూల మంది
 సురవైరి యజ్ఞసూకరరూపధరుఁ డైన;
 వనజనాభునిమీద వైవ నదియు
 సద్విజోత్తముమీదఁ జపలత గావించు;
 నభిచారకర్మంబు నట్ల బెండు
 పడి పటితఁ గని పద్మోదరుడు దానిఁ;
 జక్రధారాహతిఁ జుండవిక్ర

3-686.1-తేటగీతి

మమున నడమన వడి ద్రుంచె నమరభర్త
 మహిత దంభోళిచే గరుత్మంతు పక్ష
 మతిరయంబునఁ ద్రుంచినగతిఁ జెలంగి
 సురలు మోదింప నసురులు నొంపు డింప.

3-687-వచనము

అయ్యవసరంబున నయ్యసురుడు దన శూలంబు చక్రంబుచేత నిహతం బగుటం
 గని.

3-688-కంద పద్యము

దితిజుఁడు రోషోద్ధతుఁడై
 యతి నిష్ఠుర ముష్టిఁ బొడిచె హరి నా లోకో
 న్నతుఁ డొప్పెఁ గుసుమమాలా
 హతి దిగ్గజరాజుఁ బోలె నతి దర్పితు డై.

3-689-మత్తేభ విక్రీడితము

హరిమీదన్ దితిసంభవుండు ఘనమాయాకోట్లు పుట్టించినన్
ధరణీచక్రము భూరి పాంసుపటలద్వాంతంబునం గప్పె భీ
కర పాషాణ పురీష మూత్ర ఘనదుర్లంధాస్థి రక్తావళుల్
గురిసెన్ మేఘము లభ్రవీధిని మహాక్షోభక్రియాలోలమై.

3-690-వచనము

మఱియును.

3-691-చంపకమాల

తవిలి విముక్తకేశపరిధానము లుగ్రకరాళదంత తా
లువులును రక్తలోచనములుం గల భూత పిశాచ డ్డాకినీ
నివహము లంతరిక్షమున నిల్చి నిజాయుధపాణులై మహా
రవముగ యక్ష ధైత్య చతురంగ బలంబులఁ గూడి తోచినన్.

3-692-వచనము

అంత.

3-693-కంద పద్యము

త్రిసవనపాదుం డగు నా
బిసరుహనేత్రుండు లోకభీకర మగు నా
 యసురాధిపు మాయావిని
రసనకరం బైన శస్త్రరాజముఁ బనిచెన్.

3-694-కంద పద్యము

ఆ చక్రభానుదీప్తి ధ

రాచక్రమునందు నిండిరయముననమ్మా

యాచక్రమునడగించెను

నీచక్రముడైన యామినిచరు నెదురన్

3-695-వచనము

అంత నిక్కడ.

3-696-కంద పద్యము

దితి దన విభువాక్యంబుల

గతిదప్పద యనుచుఁ దలఁపఁగాఁ జన్నుల శో

ణితధార లొలికె రక్షః

పతి యగు కనకాక్షుపతనభావము దోషన్.

3-697-వచనము

అయ్యవసరంబున, నసురవిభుండు దనచేసిన మాయాశతంబులు

గృతఘ్నునకుం గావించిన యుపకారంబులుం బోలె హరిమీదఁ బనిసేయక

విఫలంబు లయినం; బొలివోవని బంటుతనంబునఁ బుండరీకాక్షుఁ జేరం

జనుదెంచి బాహుయుగళంబు సాచి పూచి పొడచి రక్షేవైరి వక్షంబుఁ బీడించిన;

నయ్యధోక్షజుండు దప్పించుకొని తలంగినం జెలంగి దైత్యుండు నిష్టురం బగు

ముష్టిం బొడచిన; నసురాంతకుండు మిసిమింతుడు గాక రోషభీషణాకారాంబున

వాసవుండు వృతాసురుం దెగటార్చిన చందంబున వజ్రవజ్రసన్నిభం బగు

నటచేతం గఱకు టసురకటితటంబుఁ జటులగతి వ్రేసిన నా హిరణ్యాక్షుండు

దిద్దిరందిరిగి యుదస్తలోచనుండై నోలి; యెట్టకేలకు నెదుర నిలువంబడె; నంత.

3-35-హిరణ్యాక్షవధ

3-698-కంద పద్యము

దిటచెడి లోబడె దైత్యుడు
సటికిన్ దంష్ట్రావిభిన్న శత్రు మహోర
 స్టటికిన్ ఖరఖురపుటికిం
గటితటహత కమలజాండపుటికిం గిటికిన్.

3-699-వచనము

ఇట్లు లోబడిన.

3-700-మత్తేభ విక్రీడితము

దివి నింద్రాదులు సంతసింప హరి మొతైం గర్జమూలంబునం
బవిసంకాశకరోరహస్తమున శుంభల్లీలమై దాన దా
నవలోకేశుఁడు రక్తనేత్రుఁ డగుచున్ దైన్యంబు వాటిల్లగా
భువిమీదంబడి సోలె మారుతహతోన్ములావనీజాకృతిన్.

3-701-కంద పద్యము

బుడబుడ నెత్తురు గ్రక్కుచు
వెడరూపముదాల్చి గ్రుడ్లు వెలికుటుక నిలం
 బడి పండ్లు గీటుకొనుచును
విడిచెం బ్రాణములు దైత్యవీరుం డంతన్.

3-702-తేటగీతి

పడిన దనుజేశ్వరునిఁ జూచి పద్మసంభ
వాది దివిజులు వెఱగంది రాత్మ లందు

నితఁడు వొందుట యెట్లొకో యీ యవస్థ
నని తలంచుచు మఱియు నిట్లనిరి వరుస.

3-703-మత్తేభ విక్రీడితము

వరయోగీంద్రులు యోగమార్గముల నెవ్వనిన్ మనోవీధి సు
స్థిరతన్ లింగశరీరభంగమునకై చింతింతు రా పంకజో
దరు పాణ్యాహతిఁ దన్ముఖాంబురుహమున్ దర్శించుచుం జచ్చె దు
ర్భుతోత్తంసుని దైత్య వల్లభుని సౌభాగ్యంబు దా నెట్టిదో.

3-704-చంపకమాల

సమమతి వీరు దైత్యకులశాసను పారిషదుల్ మునీంద్ర శా
పమున నికృష్టజన్మమునఁ బ్రొక్కొని పుట్టియు నేడు విష్ణుచే
సమయుటఁ జేసి మీదనగు జన్మమునన్ జలజాక్షు నిత్య వా
సమున వసించు రెన్నటికిఁ జూపును బుట్టువు లేవు వీరికిన్.

3-705-కంద పద్యము

అని వెఱగు నొంది త్రిసవన
తను వొందిన యట్టి వికచతామరసాక్షు
న్ననిమిష ముని యోగిజనా
వనదక్షున్ దనుజకరటివరహర్యక్షున్.

3-36-దేవతలు శ్రీహరినినుతించుట

3-706-వచనము

కనుంగొని.

3-707-చంపకమాల

" వనజదళాక్ష! యీ జగతి వారల మర్మము లీ వెఱింగి యీ
సునఁ బగబట్టు నీ దివిజసూదనుఁ జంపితి గాన యింక శో
భన మగు" నంచు హస్తములు ఫాలములం గదియించి యందఱున్
వినమితులై నుతించిరి వివేకవిశాలునిఁ బుణ్యశీలునిన్.

3-37-వరహావతార విసర్జనంబు

3-708-వచనము

అంత.

3-709-చంపకమాల

సవనవరాహమూర్తి సురశాత్రవుఁ ధ్రుంచిన మీద భారతీ
ధవ ముఖ దేవతాముని కదంబము దన్ను నుతించు నట్టి సంద
స్తవమున కాత్మలోనఁ బ్రమదంబునుఁ బొంది సమగ్ర మంగళో
త్సవము దలిర్ప నందఱుఁ బ్రస్తాదవిలోకన మొప్పుఁ జూచుచున్.

3-710-చంపకమాల

అరిగె వికుంఠధామమున కమ్మహితోత్సవసూచకంబుగా
మొరసి సుపర్వదుందుభు లమోఘములై ధరణీతలంబునం
గురిసఁ బ్రసూనవృష్టి శిఖికుండము లెల్లెడఁ దేజరిల్లె భా
స్మరశశిమండలంబులు నిజద్యుతితో వెలుగొందె నత్తఱిన్."

3-711-కంద పద్యము

అని యీ పుణ్యచరిత్రము

వనరుహసంభవుఁడు త్రిదివవాసులకుం జె

ప్పి^న యది మైత్రేయుడు విదు

రు^న కెఱిగించిన విధంబు రూడము గాఁగన్.

3-712-కంద పద్యము

శు^కయోగి పరీక్షితున

క^{కు}టిలమతి నెఱుగఁ జెప్పె " నని సూతుడు శౌ

న^క ముఖ్యులైన మునివరు

ల^{కు}ఁ దెలియగఁ జెప్పె మఱియు లాలనమొప్పన్.

3-713-వచనము

ఇవ్విధంబున మైత్రేయుండు సెప్పినవిని విదురుండు సంతసిల్లె నని.

3-714-కంద పద్యము

అ^నఘంబగు నీ చరితము

వి^{ని}నఁ బఠించిన లభించు విశ్రుతకీర్తుల్

వ^నజోదరుపదభక్తియు

ము^{ను}కొని యిహపర సుసౌఖ్యములు జనములకున్.

3-715-వచనము

అని చెప్పి; వెండియు సూతుండు మహర్షుల కిట్లనియె "అట్లు పరీక్షిన్నరేంద్రుడు శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని "మునీంద్రా! హిరణ్యాక్ష వధానంతరంబున వసుంధర సమస్థితి బొందిన విధంబును; స్వాయంభువమనువుఁ బుట్టించిన యనంతరంబున విరించి దిర్యగ్జాతి జంతుసృష్టి నిమిత్తంబు లైన మార్గంబు లెన్ని సృజించె; మహాభాగవతోత్తముం డయిన విదురుండు గృష్ణున కపకారంబులు దలంచిన పాపవర్తను లగు ధృతరాష్ట్రపుత్రులం బాసి జనకుం డగు కృష్ణద్వైపాయనునకు సముం డగుచు; దన మనోవాక్యాయకర్మంబులు

గృష్టునంద చేర్చి భాగవతజనోపాసకుండై పుణ్యతీర్థసేవాసమాలబ్ధ యశో
విగతకల్మషుం డగుచు మైత్రేయ మహాముని నేమి ప్రశ్నంబు లడిగె; నవి యెల్లం
దెలియ నానతి" మృనిన రాజేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డీట్లనియె.

3-716-సీస పద్యము

" విమలాత్ముఁ డైన యవ్విదురుండు మైత్రేయ;
మునివరుఁ జూచి యిట్లనియెఁ బ్రీతిఁ
జతురాత్మ సకలప్రజాపతి యైనట్టి;
జలజగర్భుఁడు ప్రజాసర్గ మందు
మును ప్రజాపతులను బుట్టించి వెండియు;
జిత్త మం దేమి సృజింపఁ దలచె;
మును సృజించిన యట్టి మును లమ్మరీచాద్యు;
లబ్ధజు నాదేశ మాత్మనిలిపి

3-716.1-తేటగీతి

యద్ధి నెట్లు సృజించిరి యఖిలజగము
మెఱసి మఱి వారు భార్యాసమేతు లగుచు
నేమి సృజియించి; రదిగాక కామినులను
బాసి యేమి సృజించి; రా భద్రయశులు.

3-717-కంద పద్యము

అందఱుఁ దమలో నైక్యముఁ
జెందనచో నేమి దగ సృజించిరి; కరుణా
కందళితహృదయ! యిన్నియుఁ
బొందుగ నెఱిగింపు మయ్య బుధనుత! నాకున్."

3-38-దేవమనుష్యాదుల సృష్టి

3-718-సీస పద్యము

అనిన మునీంద్రుఁ డిట్లనియె " జీవాదృష్టః
 పరుఁడు మాయాయుక్త పురుషవరుఁడుఁ
 గాలాత్మకుఁడు నను కారణంబున నిర్విః
 కారుఁ డైనట్టి జగన్నివాసుఁ
 డాది జాతకోభుఁ డయ్యె నమ్మేటి వ;
 లనను గుణత్రయంబును జనించె
 నా గుణత్రయము నం దయ్యె మహత్తత్త్వః
 మది రజోగుణహేతువైన దాని

3-718.1-తేటగీతి

యం దహంకార మొగిఁ ద్రిగుణాత్మకమునఁ
 బొడమె మఱి దానివలనఁ బ్రభూత మయ్యె
 బంచతన్మాత్ర లందు సంభవము నొందె
 భూతపంచక మీ సృష్టిహేతు వగుచు.

3-719-వచనము

అవియును దమలోనఁ బ్రత్యేకంబ భువననిర్మాణకర్మంబునకు సమర్థంబులు గాక
 యన్నిటి సంఘాతంబునఁ బాంచభౌతికం బైన హిరణ్మయాండంబు సృజియించె;
 అదియును జలాంతర్వర్తియై వృద్ధిఁ బొందుచుండె; అంత.

3-720-సీస పద్యము

నారాయణాఖ్య నున్నతి నొప్పు బ్రహ్మంబు;
 సాహస్ర దివ్యవర్ణంబులోలి

వసియించి యుండె నా వాసుదేవుని నాభి;
యందు సహస్ర సూర్యప్రదీప్తిఁ
దనరుచు సకలజీవనికాయ యుత మగు;
పంకజాతంబు సంభవము నొందెఁ
బరంగంగ నందులో భగవదధిష్ఠితుం;
డై స్వరాట్టగు చతురాననుండు

3-720.1-తేటగీతి

జనన మొందెను దత్పద్మసంభవుండు
నామరూపగుణాది సంజ్ఞాసమేతుఁ
డగుచు నిర్మాణ మొనరించె నఖిలజగము
వనజజుండు నిజచ్ఛాయవలన మఱియు.

3-721-సీస పద్యము

తామిస్రమును నంధతామిస్రమును దమ;
మును మోహమును మహామోహనంబు
నను పంచమోహరూపాత్మకమైన య;
విద్యఁబుట్టించి యవ్వేళఁ దనకు
నది తమోమయ దేహ మని ధాత రోసి త;
త్తనువు విసర్జించె ధాత్మముక్త
దేహంబు సతత క్షుత్తృష్ణల కావాస;
మును రాత్రిమయము నయ్యెను దలంప

3-721.1-తేటగీతి

నందులో యక్ష రక్షస్సు లన జనింప
 వారి కప్పుడు క్షుత్తృషల్ వఱలఁ గొంద
 టా చతుర్ముఖ భక్షింతు మనిరి కొంద
 టతని రక్షింతు మని తగవాడి రంత.

3-722-వచనము

ఇట్లు పలుకుచు భక్షింతు మనువారలయి ధాత సన్నిధికిం జనిన; నతండు
 భయవిహ్వలుండై "యేను మీ జనకుండను మీరలు మత్సుత్రులరు నన్ను
 హింసింపకుం" డనుచు "మా మా జక్షత రక్షత" యను శబ్దంబులు పలుకం
 దన్నిమిత్రంబున వారలకుం గ్రమంబున యక్ష రక్షే నామంబులు ప్రకటం బయ్యె;
 వెండియుం బ్రభావిభాసితం బై న యొక్క కాయంబు ధరించి సత్త్వగుణగరిష్టులుం,
 ప్రభావంతులు నగు సుపర్వులం బ్రముఖులంగా స్పృజియించి; తత్ప్రభావయ
 గాత్రవిసర్జనంబుసేసిన; నది యహోరూపంబై దేవతావళికి నాశ్రయం బయ్యె;
 మఱియు జఘనంబు వలన నతి లోలుపులైన యసురులం బుట్టింప వార
 లతికాముకు లగుటం జేసి; యయ్యజునిం జేరి మిథున కర్మం బపేక్షించిన;
 విరించి నగుచు నిర్లజ్జు లయిన యసురులు దన వెంటదగులం; బఱచి ప్రపన్నార్తి
 హరుండును భక్తజనానురూప సందర్శనండును నైన నారాయణుం జేరి
 తత్పాదంబులకుం బ్రణమిల్లి యిట్లనియె.

3-723-కంద పద్యము

" రక్షింపుము రక్షింపు ము
 పేక్షింపక వినుత నిఖిల బృందారక! వి
 శ్వక్షేమంకర! విను మిటు
 దక్షత నీ యాజ్ఞ నేను దలనిడి వరుసన్.

3-724-తేటగీతి

ఈ ప్రజాస్పృష్టి కల్పనం బే నొనర్ప
 నందుఁ బాపాత్ము లైన యీ యసురు లిప్పుడు
నను రమింపఁగ డాయవచ్చినఁ గలంగి
యిటకు వచ్చితి ననుఁ గావు మిద్దచరిత!

3-725-వచనము

అదియునుం గాక; లోకంబువారలకుం గ్లేశంబు లొనరింపం గ్లేశంబునం బొందిన
 వారల క్లేశంబు లపనయింపను నీవ కాక యితరులు గలరే?" యని
 స్తుతియించినఁ బద్మజు కార్పణ్యం బెఱుంగ నవధరించి వివిక్తాధ్యాత్మదర్శనం
 డగుచుఁ "గమలసంభవ! భవద్దోరతనుత్యాగంబు సేయు" మని యానతిచ్చిన
 నతండు నట్ల చేసె అంత నదియును.

3-726-సీస పద్యము

నవ్యకాంచనరణన్తుణినూపురారావ;
విలసిత పాదారవిందయుగళ
కాంచీకలాపసంకలిత దుకూలవ;
స్తస్పారపులిన నితంబ బింబ
రాజితాన్యోన్యకర్తుశపీనకరికుంభ;
ప్రథుకుచభారకంపిత వలగ్న
మదిరారసాస్వాద మదవిఘూర్ణిత చారు;
సిత నవవికచరాజీవనయన

3-726.1-తేటగీతి

యపరపక్షాష్టమీ శశాంకాభ నిటల
మదవదలికులరుచిరోపమాన చికుర
లలితచంపకకుసుమవిలాస నాస
హాసలీలావలోకన యబ్జపాణి.

3-727-కంద పద్యము

అనఁదగి సంధ్యారూపం
బున లలనారత్న మపుడు పుట్టిన దానిం
గనుఁగొని దానవు లుపగూ
హనముగిఁ గావించి పలికి రందఱు దమలోన్.

3-728-కంద పద్యము

ఈ సౌకుమార్య మీ వయ
సీ సౌందర్యక్రమంబు నీ దైర్యంబు
న్నీ సౌభాగ్యవిశేషము
నే సతులకుఁ గలదు చూడనిది చిత్ర మగున్.

3-729-చంపకమాల

అని వెఱగంది యద్దనుజు లందఱు నిట్లని రీ తలోదరిం
గని మన మంతనుండియును గ్రాముకవృత్తిఁ జరించుచుండగా
మన యెడ దీని చిత్తమున మక్కువలేమికి నేమి హేతువో
యని బహుభంగులం బలికి యా ప్రమదాకృతియైన సంధ్యతోన్.

3-730-వచనము

ఇట్లనిరి.

3-731-కంద పద్యము

" ఓ కదళీప్తంభోరువ!

యే కుల? మే జాడదాన? వెవ్వరి సుత? వి

ట్లేకాంతంబున నిచ్చట

నే కారణమునఁ జరించె? దెఱిఁగింపు తగన్.

3-732-కంద పద్యము

భవదీయ చారురూప

ద్రవిణలసత్పుణ్యభూమిఁ ద్రగు మోహమునం

దవిలిన దుర్బలులను మముఁ

గవయపు పుష్పాస్తుబాధ ఘనమయ్యెఁ గదే!"

3-733-వచనము

మఱియుఁ దదీయ సౌందర్యం బుగ్గడింప నలవిగాక చింతించుచు.

3-734-సీస పద్యము

గురు కుచభార సంకుచితావలగ్నంబు;

దనరారు నాకాశ తలము గాఁగ

లలిత పల్లవపాణితలమునఁ జెన్నొందు;

చెండు పతత్పతంగుండు గాఁగ

సలలిత నీల పేశల పృథు ధమ్మిల్ల;

బంధంబు ఘన తమఃపటలి గాఁగ

ప్రవిమలతర కాంత భావవిలోకన;

జాలంబు దారకాసమితి గాఁగ

3-734.1-తేటగీతి

గడగి మైపూత సాంధ్యరాగంబు గాఁగఁ
 నంగనాకృతి నొప్పు సంధ్యావధూటిఁ
 గదిసి మనముల మోహంబు గడలుకొనఁగ
 నసురు లందఱు గూడి యిట్లనిరి మఱియు.

3-735-కంద పద్యము

" వెలయఁగ బద్మం బేక
 స్థలముననే యొప్పుఁ గాని తృత్పదపద్మం
 బిల బహుగతుల ననేక
 స్థలముల దనరారుఁ గాదె తరుణాబ్జముఖీ!"

3-736-కంద పద్యము

అని దనుజులు దమ మనముల
 ననురాగము లుప్పతిల్ల నందఱు నా సం
 ధ్యను బట్టికొనిరి వనజా
 సను డప్పుడు హృదయ మందు సంతస మందెన్.

3-737-కంద పద్యము

సరసిజభవుఁ డయ్యెడఁ దన
 కరమాఘ్రాణింప నపుడు గంధర్వులు, న
 ప్పరసలుఁ బుట్టిరి ధాతయుఁ
 బరువడి నాత్మీయ తనువుఁ బాసిన నదియున్.

3-738-వచనము

చంద్రికారూపం బైన దధాత్రంబు విశ్వావసు పురోగము లగు గంధర్వాప్సరో
 గణంబులు గైకొనిరి; వెండియుం గమలగర్భుండు తంద్రోన్మాద

జ్యంభికానిద్రారూపం బైన శరీరంబు దాల్చి; పిశాచ గుహ్యక సిద్ధ భూత గణంబులం
బుట్టించిన; వారలు దిగంబరులు ముక్తకేశులు నయినం జూచి; ధాత
లోచనంబులు ముకుళించి తద్ధాత్రంబు విసర్జనంబు గావించిన నది వారలు
గైకొనిరి; వెండియు నజుండు దన్ను నన్నవంతునిగాఁ జింతించి యదృశ్య దేహుం
డగుచుం బిత్తు సాధ్య గణంబులం బుట్టించిన; వారలు దమ్ముఁ బుట్టించిన
యదృశ్య శరీరంబునకు గార్యం బగు దేవభాగంబు గైకొనినం దత్కారణంబునం
బిత్తు సాధ్య గణంబుల నుద్దేశించి శ్రాద్ధంబుల హవ్యకవ్యంబు లాచరింతురు;
మఱియును.

3-739-సీస పద్యము

సజ్జనస్తుత! విను చతురతఁ బంకజా;
సనుఁడు దిరోధానశక్తివలన
నర సిద్ధ విబుధ కిన్నరలను బుట్టించి;
తవిలి వారికిఁ దిరోధాననామ
ధేయమై నట్టి యా దేహంబు నిచ్చెను;
వెండియు భారతీవిభుఁడు దనకుఁ
బ్రతిబింబ మగు శరీరమునఁ గిన్నరులఁ గిం;
పురుషులఁ బుట్టింపఁ బూని వారు

3-739.1-తేటగీతి

ధాతు ప్రతిబింబ దేహముల్ దాల్చి వరుస
నిద్దఱిద్దఱు గలగూడి యింపులోదవ
బ్రహ్మపరమైన గీతముల్ వాడుచుండి
రంతఁ బంకజసంభవుఁ డాత్మలోన.

3-740-కంద పద్యము

తన సృష్టి వృద్ధిలేమికిఁ
గనలుచు శయనించి చింతఁ గర చరణాదుల్
గొనకొని కదలింపఁగ రా
లిన రోమము లుగ్రకుండలివ్రజ మయ్యెన్.

3-741-కంద పద్యము

వనజజుడు దన్నుఁ గృతకృ
త్తునిగా భావించి యాత్మఁ దుష్టివహింపన్
మనమున నిఖిల జగత్పా
వను లగు మునులం ద్రిలోకవరుల సృజించెన్.

3-742-సీస పద్యము

పుట్టించి వారికిఁ బురుషరూపం బైన;
తన దేహ మిచ్చినఁ దగిలి వారు
గనుగొని మున్ను పుట్టినవారిఁ గూడి యా;
వనజసంభవున కిట్లనిరి " దేవ!
యఖిలజగత్సప్త వైన నీ చేతఁ గా;
వింపంగఁబడిన యీ వితతసుకృత
మాశ్చర్యకరము యజ్ఞాదిక్రియాకాండ;
మీ మనుసర్గ మం దీడ్యమయ్యెఁ

3-742.1-తేటగీతి

దద్ధవిర్భాగములు మాకుఁ దవిలి జిహ్వా
లందు నాస్వాదనములు సేయంగఁగలిగె"

ననుచు మనముల హర్షంబు లతిశయిల్ల
వినుతిసేసిరి భారతీవిభుని మఱియు.

3-743-వచనము

వరతపోయోగవిద్యాసమాధి యుక్తుం డగుచు ఋషివేషధరుండును
హృషీకాత్ముండును నై ఋషిగణంబులం బుట్టించి సమాధి యోగైశ్వర్య తపోవిధ్యా
విరక్తి యుక్తం బగు నాత్మీయ శరీరాంశంబు వారికిం గ్రమంబున నొక్కొక్కనికి
నిచ్చె" నని మైత్రేయుండు సెప్పిన విని విదురుండు పరమానందంబునం బొంది
గోవిందచరణారవిందంబులు డెందంబునం దలంచి వెండియు మైత్రేయునిం జూచి
యిట్లనియె.

3-744-సీస పద్యము

" వరగుణ స్వామంభువమనువంశం బిలఁ;
బరమ సమ్మతము దప్తుడు తలంపఁ
గొనకొని తద్వంశమున మిథునక్రియఁ;
జేసి ప్రజావృద్ధిఁ జెప్పితీవు
అదియునుగాక స్వాయంభువ మనువుకుఁ;
బూని ప్రియవ్రతోత్తానపాదు
లను నందనులు గలరంటివి వారు స;
ప్రదీపవతి యైన డాత్రినెల్ల

3-744.1-తేటగీతి

ధర్మమార్గంబు లేదియుఁ దప్పకుండ
ననఘులై యెట్లు పాలించి రయ్య! వారి

చరిత మెల్లను సత్కృపా నిరతబుద్ధి

నెటుగ వినిపింపు నాకు మున్ద్రచంద్ర!

3-745-వచనము

అదియునుగాక; తన్నునుపుత్రియు యోగలక్షణసమేతయు నగు దేవహూతి
యను కన్యకారత్నంబును స్వాయంభువుండు గర్దమునకు నే విధంబునం
బెండ్లిచేసె; ఆ దేవహూతి యందు మహాయోగి యయిన కర్దముండు ప్రజల
నేలాగునం బుట్టించె; అదియునుం గాక కర్దముండు రుచి యను కన్యను
దక్షప్రజాతికి నిచ్చె నని చెప్పితివి; అవి యన్నియుఁ దెలియ నానతీయవలయు"
నని యడిగిన విదురు నకు మైత్రేయుం డిట్లనియె.

3-39-కర్దమునికిహరిప్రత్యక్షంబగుట

3-746-కంద పద్యము

" విను; మనఘ! కృతయుగంబున

మునినాథుం డయిన కర్దముఁడు ప్రజల సృజిం

పను వనజసంభవునిచే

త నియుక్తుం డగుచు మది ముదము సంధిల్లన్.

3-747-తేటగీతి

దీరగుణుఁడు సరస్వతీతీర మందుఁ

దవిలి పదివేల దివ్యవత్తరము లోలిఁ

దపముసేయుచు నొకనాఁడు జపసమాధి

నుండి యేకాగ్రచిత్తుడై నిండు వేడ్క.

3-748-కంద పద్యము

వరదుఁ బ్రసన్ను మనోరథ

వరదానసుశీలు నమరవంద్య రమేశున్

దురితవిదూరు సుదర్శన

కరుఁ బూజించిన నతండు కరుణాకరుడై.

3-749-వచనము

అంతరిక్షంబునం బ్రత్యక్షం బైన.

3-750-సీస పద్యము

తరణి సుధాకర కిరణ సమంచిత;

సరసీరుహోత్పల స్రగ్వీలాసు

కంకణ నూపురగైవేయ ముద్రికా;

హారకుండల కిరీటాభరాము

కమనీయ సాగరకన్యకా కౌస్తుభ;

మణి భూషణోద్భాసమాన వక్షు

సలలిత దరహాస చంద్రికా ధవళిత;

చారు దర్పణ విరాజిత్యపోలు

3-750.1-తేటగీతి

శంఖ చక్ర గదాపద్మ చారు హస్త

నలికులాలక రుచిభాస్వదలికఫలకు

పీతకౌశేయవాసుఁ గృపాతరంగి

తస్మితేక్షణుఁ బంకజోదరుని హరిని.

3-751-వచనము

మఱియు; శబ్దబ్రహ్మ శరీరవంతుండును, సదాత్మకుండును, జ్ఞానైక వేద్యుండును,
వైనతేయాంస విన్యస్త చరణారవిందుండును నయిన గోవిందుని గనుంగొని
సంజాత హర్ష లహరీ పరవశుండును లబ్ధ మనోరథుండును నగుచు
సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి; తదనంతరంబ.

3-752-కంద పద్యము

ముకుళిత కరకమలుండయి

యకుటిల సద్భక్తి పరవశాత్మకుఁ డగుచున్

వికచాంభోరుహలోచను

నకు నిట్లనియెం దదాననముఁ గనుఁ గొనుచున్.

3-753-సీస పద్యము

" అబ్జాక్ష! సకల భూతాంతరాత్ముఁడ వనఁ;

దనరుచుండెడి నీదు దర్శనంబుఁ

దలకొని సుకృతసత్తులభరితంబు లై;

నట్టి యనేక జన్మానుసరణ

ప్రకటయోగక్రియాభ్యాసనిరూఢు లై;

నట్టి యోగీశ్వరు లాత్మఁ గోరి

యెతురు యోగీశ్వరేశ్వర యే భవ;

త్వాదారవింద సందర్శనంబు

3-753.1-తేటగీతి

గంటి భవవార్ధిఁ గడవంగఁ గంటి మంటిఁ

గడఁగి నా లోచనంబుల కలిమి నేడు

తవిలి సఫలత నొందె; మాద్రవ! ముకుంద!

చిరదయాకర! నిత్యలక్ష్మీవిహార!

3-754-వచనము

అదియునుం గాక; దేవా! భవదీయ మాయావిమోహితులై హత మేధస్సులై
సంసారపారావారోత్తారకంబులైన భవదీయ పాదారవిందంబులు దుచ్చవృత్తి కాము
లయి సేవించి నిరయగతులైన వారికిం దత్కాయ యోగ్యంబు లగు
మనోరథంబుల నిత్తువు; అట్టి సకాము లైన వారిఁ నిందించు నేనును గృహమేధ
ధేనువు నశేషమూలయుం, ద్రివర్గ కారణయుం, సమానశీలయు నయిన భార్యం
బరిణయంబుగా నపేక్షించి కల్పతరుమూల సదృశంబు లైన భవదీయ
పాదారవిందంబులు సేవించితి; అయిన నొక్క విశేషంబు గలదు; విన్నవించెద
నవధరింపుము; బ్రహ్మాత్మకుండ వయిన నీదు వచస్తంతు నిబద్ధు లై లోకులు
కామహతు లైరట; ఏనును వారల ననుసరించినవాఁడ నై కాలాత్మకుండ వైన
నీకు నభిమతం బగునట్లుగాఁ గర్మమయం బైన భవదాజ్ఞాచక్రంబు
ననుసరించుటకుఁ గాని మదీయ కామంబు కొఱకుఁ గాదు; భవదీయ
మాయావినిర్మితంబును; గాలాత్మక భూరి వేగసమాయుక్తంబును; నధిమానస
సమేత త్రయోదశ మాసాంరంబును; షష్ఠ్యత్తరశతత్ర యాహోరాత్ర మయ
పర్వంబును; ఋతుషట్క సమాకలిత నేమియుం; జాతుర్మాస్యత్రయ విరాజిత
నాభియు; నపరిమిత క్షణలవాది పరికల్పిత పత్రకోభితంబునుం; గాలాత్మక
భూరివేగ సమాయుక్తంబును నైన కాలచక్రంబు సకల జీవనికరాయుర్గ్రసన
తత్పరం బగుం; గాని కామాభిభూత జనానుగత పశుప్రాయు లగు లోకుల విడిచి
భవ పరితాప నివారణ కారణం బయిన భవదీయ చరణాతపత్ర
చ్ఛాయాసమాశ్రయ్యులై తావకీన గుణకథన సుధాస్వాదన రుచిర లహరీ నిరసిత

సకల దేహధర్ము లైన భగవద్భక్త జనాయుర్ధరణ సమర్థంబు గాకుండు" నని వెండియు.

3-755-మత్తేభ విక్రీడితము

" అనఘా! యొక్కఁడ వయ్య నాత్మకృత మాయాజాత సత్త్వాది శ
క్తినికాయస్థితి నీ జగజ్జనన వృద్ధిక్షోభ హేతుప్రభా
వని రూడిం దగు దూర్ణనాభిగతి విశ్వస్తుత్య! సర్వేశ! నీ
ఘనలీలా మహిమార్ణవంబుఁ గడవంగా వచ్చునే? యేరికిన్.

3-756-వచనము

దేవ! శబ్దాది విషయ సుఖకరం బగు రూపంబు విస్తరింపఁ జేయు టెల్ల
నస్మదనుగ్రహార్థంబు గాని నీ కొఱకుం గా దాత్మీయమాయా పరివర్తిత
లోకతంత్రంబు గలిగి మదీయ మనోరథ సుధాప్రవర్తి వైన నీకు నమస్కరించెద."

3-757-మత్తేభ విక్రీడితము

అని యిబ్బంగి నుతించినన్ విని సరోజాక్షుండు మోదంబునన్
వినతానందన కంధరోపరిచరద్విత్రాజమానాంగుఁడన్
యనురాగస్మితచంద్రికాకలితశోభాలోకుఁడై యమ్మునీం
దునిగారుణ్యమెలర్పఁజూచి పలికెన్ రోచిష్టుఁడై ప్రేల్మిడిన్

3-758-కంద పద్యము

" మునివర! యే కోరిక నీ
మనమునఁ గామించి నను సమంచిత భక్తిన్
నెనరునఁ బూజించితి నీ
కనయము నా కోర్కె సఫల మయ్యెడుఁ జమ్మి."

3-759-వచనము

అని యానతిచ్చి; "ప్రజాపతిపుత్రుండును సమ్రాట్టును నైన
స్వామంభువమనువు బ్రహ్మవర్తదేశంబు నందు సప్తార్ణవమేఖలా మండిత
మహీమండలంబుఁ బరిపాలించుచున్నవాఁడు; అమ్మహాత్ముం డపరదివసంబున
నిందులకు శతరూప యను భార్యసమేతుండై భర్త కామ యగు కూతుం
దొడ్డొని భవదీయ సన్నిధికిం జనుదెంచి; నీకు ననురూప వయస్కీల సంకల్ప
గుణాకర యైన తన పుత్రిం బరిణయంబు గావించు; భవదీయ మనోరథంబు
సిద్ధించు; ననుం జిత్తంబున సంస్కరించు చుండు; నమ్మనుకన్య నిను వరించి
భవద్వీర్యంబు వలన నతి సౌందర్యవతు లయిన కన్యలం దొమ్మండ్రం గను; ఆ
కన్యకానవకంబు నందు మునీంద్రులు పుత్రోద్పాదనంబులు సేయంగలరు; నీవు
మదీయ శాసనంబును ధరియించి మదర్పితాశేషకర్ముండ వగుచు; నైకాంతిక
స్వాంతంబున భూతాభయదానదయాచరిత జ్ఞానివై నా యందు జగంబులు
గలవనియు; నీ యందు నే గల ననియు; నెఱింగి సేవింపుము.
చరమకాలంబున ననుం బొందగలవు. భవదీయ వీర్యంబువలన నేను నీ
భార్యగర్భంబుఁ బ్రవేశించి మత్స్యళాంశంబునఁ బుత్రుండనై సంభవించి నీకుం
దత్త్వసంహిత నుపన్యసెందును;" అని జనార్దనుండు గర్దమున కెఱింగించి;
యతండు గనుగొనుచుండ నంతర్హితుండై.

3-760-చంపకమాల

అతుల సరస్వతీసరిదుదంచిత బాలరసాలసాల శో
భిత తట తుంగరంగ మగు బిందుసరంబు వినిగ్గమించి యం
చిత గరుడాధిరోహణముససి తదీయ గరుత్పభూత ఋ
క్రతతివిలక్షణక్రమవిరాజితనాదము విను మోదియై.

3-761-చంపకమాల

అరిగె వికుంఠధామమున కంత సకామనుఁ డైన కర్ణముం
డరయ విమోహియై మనము నందును ముందట వచ్చు కోరికల్
పిరిగొనుచుండఁ దత్క్షణమ బిందుసరంబున కేగి యిందిరా
వరుఁ దలపోయుచుండె జనవంద్యుఁడు భక్తినితాంతచిత్తుఁ డై.

3-40-దేవహూతి పరిణయంబు

3-762-వచనము

అంత స్వాయంభువుండు గనకరథారూఢుం డగుచు నిజబార్యా సమేతుం డై
 భర్తృవాంఛాపరయైన పుత్రికం దోడ్కొనుచు నిజ తనూజకుం దగిన వరు
 నన్వేషించుచు భువనంబునం గలయం గ్రుమ్మరి; యెందునుం గానక వచ్చివచ్చి.

3-763-ఉత్పలమాల

ముందటఁ గాంచె నంత బుధముఖ్యుఁడు విష్ణుఁడు గర్దమున్ మహా
నంద మెలర్పఁ జూచి నయనంబుల రాలిన బాష్పముల్ ధరన్
బిందువులై వెసం దొరగి పేర్చి సరస్వతిఁ జుట్టి పాటుటన్
బిందుసరోవరం బనెడి పేరఁ దనర్చిన పుణ్యతీర్థమున్.

3-764-ఉత్పలమాల

అందుఁ దమాల సాల వకుళార్జున నింబ కదంబ పాటలీ
చందన నారికేళ ఘనసార శిరీష లవంగ లుంగ మా
కంద కుచందనక్రముక కాంచన బిల్వ కపిత్థ మల్లికా
కుంద మధూక మంజులనికుంజములం దనరారి వెండియున్

3-765-కంద పద్యము

పరిపక్వఫలభరానత

తరుశాఖానికర నివసితస్సుట విహగో

త్యర బహుకోలాహలరవ

భరితదిగంతములు గలిగి భవ్యం బగుచున్.

3-766-కంద పద్యము

అతి నిశిత చంచు దళన

క్షత నిర్గత పక్వఫలరసాస్వాదన మో

దిత రాజశుక వచోర్ధ

శ్రుతమోషము సెలగ శ్రవణసుఖదం బగుచున్.

3-767-కంద పద్యము

లలితసహకారపల్లవ

కలితాస్వాదన కషాయకంఠ విరాజ

త్యలకంఠ పంచమస్వర

కలనాదము లుల్లసిల్లఁ గడురమ్యములై.

3-768-కంద పద్యము

అతుల తమాల మహీజ

ప్రతితిక్షణజాత జలదపరిశంకాంగీ

కృత తాండవఖేలన విల

సితపింఛవిభాసమాన శిఖి సేవ్యంబై.

3-769-కంద పద్యము

కారండవ జలకుక్కుట

సారస బక చక్రవాక ప్లటృద హంసాం

భోరుహ కైరవ నవక

ల్లార విరాజిత సరోరుహకర యుతమై.

3-770-కంద పద్యము

కరి పుండరీక వృక కా

సర శశ భల్లూక హరిణ చమరీ హరి సూ

కర ఖడ్గ గవయ వలిముఖ

శరభప్రముఖోగ్ర వన్యసత్త్వాశ్రయ మై.

3-771-వచనము

ఒప్పు నప్పరమ తాపసోత్తముని యాశ్రమంబుఁ గనుంగొని మిత
పరిజనంబులతోడం జొచ్చి; యందు.

3-772-సీస పద్యము

అంచితబ్రహ్మచర్యవ్రతయోగ్యమై;

విలసిల్లు ఘనతపోవృత్తిచేత

దేహంబు రుచిర సందీప్తమై చెలువొంద;

గడుఁ గృశీభూతాత్మ కాయుఁ డయ్యు

నలినోదరాలాపనవసుధాపూరంబు;

శ్రోత్రాంజలులఁ ద్రావి చొక్కి యున్న

కతనఁ గృశీభూతకాయుండు గాక జ;

టావల్కలాజిన శ్రీ వెలుంగఁ

3-772.1-తేటగీతి

గమలపత్ర విశాలనేత్రములు దనర

నలిన సంస్కార సంచితాన్తర్ల నూత్న

రత్నమును బోలి యున్న కర్ణమునిఁ జూచి
భక్తి నమ్మను వెఱగెఁ దత్త్వాదములకు.

3-773-వచనము

ఇట్లు వందనంబు గావించినం గర్దముండు దన గృహంబునకు విందై చనుదెంచిన
యమ్మనువు నాదరించి; యర్హ్యపాద్యాది విధులం బరితుష్టునిం గావించి;
పూర్వోక్తంబైన భగవదాదేశంబు సంస్మరించి స్వాయంభువున కిట్లనియె.

3-774-సీస పద్యము

" వరగుణాకర! భగవద్భక్తి యుక్తుఁడ;
వైన త్వదీయ పర్వటన మెల్ల
శిష్టపరిగ్రహదుష్టనిగ్రహముల;
కొఱకుఁ గదా పుణ్యపురుష! మఱియు
వనజహితాహిత వహ్నిసమీర వై;
వస్వత వార్ధిప వాసవాత్మ
కుఁడవు హరిస్వరూపుఁడ వైన నీకును;
మానితభక్తి నమస్కరింతు

3-774.1-తేటగీతి

ననఘ! నీ వెప్పుడేనేమి యఖిలలోక
జైత్ర మగు హేమమణిమయ స్వందనంబు
నెక్కి కోదండపాణివై యిద్ధ సైన్య
పదవిఘట్టనచే భూమిభాగ మగల.

3-775-మత్తేభ విక్రీడితము

తరణిం బోలెఁ జరింపకున్న ఘననిద్రం బొంది యెందేని భూ
వర! పద్మోదరకల్పితంబు లగు నీ వర్ణాశ్రమోదార వి
స్తర పాథోనిధిసేతుభూతమహిమాదారక్తీయల్ తప్పి సుం
కరమై చోరభయంబునన్ నిఖిల లోకంబుల్ నశించుం జుమ్మి."

3-776-వచనము

అని పలికి "భవదాగమనంబునకు నిమిత్తం బెయ్యది" యనవుడు సమాహిత
 సకలనిత్యకర్మానుష్ఠానుండైన మునీంద్రునకు స్వాయం భువుం డిట్లనియె.

3-777-కంద పద్యము

" సరసిజగర్భుఁడు దనచే
విరచిత మైనట్టి వేదవితతుల నెల్లన్
 ధర వెలయించుటకై బుధ
వర మిమ్ముం దన ముఖంబువలన స్మజించెన్.

3-778-కంద పద్యము

దురితస్వరూప పాట
చ్చరపీడం బొందకుండ సకలక్షోణిం
 బరిపాలించుటకై మము
నరవిందభవుండు భుజము లందు స్మజించెన్.

3-779-కంద పద్యము

నెఱి నట్టి జలజభవునకుఁ
గర మంతఃకరణ గాత్రకములై వరుసం
 బరగిన బ్రహ్మక్షత్రము
లరయ రమాధీశ్వరునకు నవనీయంబుల్.

3-780-వచనము

కావున; హరిస్వరూపుండవై దుర్జనదుర్దర్శనుండ వయిన నినుం గనుట మదీయ
భాగ్యంబున సిద్ధించె; భవత్పాదకంజ కింజల్కపుంజరంజితం బైన మదీయ
మస్తకంబును దావక వచనసుధాపూరితంబు లైన శ్రవణంబులును
మంగళకరత్వంబున సాఫల్యంబునుం బొందె; నేను కృతార్థుండ నైతి;
దుహితృస్నేహదుఃఖ పరిక్లిన్నాంతఃకరణుండ నై సకలదేశ భ్రమణ ఖిన్నుండ నైన
నా విన్నపం బవధరింపుము;" అని యిట్లనియె.

3-781-మత్తేభ విక్రీడితము

" వరయోగీశ్వర! దేవహూతి యను నీ వామాక్షి మత్పుత్రి దా
వర లావణ్య గుణాఢ్యులన్ వినియు నెవ్వారిన్ మదిం గోర కా
తురయై నారదు పంపునన్ మిము వరింతున్నంచు నేతెంచె నీ
తరుణిబిక్షఁ బరిగ్రహింపుము శుభోదాత్తక్రియాలోలతన్.

3-782-కంద పద్యము

అమలినగృహమేధిక క
ర్మములకు ననురూపగుణ విరాజితశీల
క్రమములఁ దనరిన తరుణిం
బ్రమదమున వరింపు మయ్య భవ్యచరిత్రా!

3-783-కంద పద్యము

అనఘ! విరక్తుల కైనం
దనయంత లభించు సౌఖ్యతతి వర్జింపం
జనదఁట కాముకులకు న
బ్ధిన మానుదురే? లభించు ప్రియసౌఖ్యంబుల్.

3-784-కంద పద్యము

వినుము ఫలారంభుడు గృప
బుని నడిగినఁ దన యశంబునుం దగు మానం
 బును జెడుఁ గావునఁ దగ నీ
వెనయ వివాహేచ్ఛఁ దగులు టెఱిగి యిచటికిన్.

3-785-కంద పద్యము

చనుదెంచితి మస్మత్ప్రా
ర్థనఁ గైకొని మత్తనూజఁ దగ వరియింపుం"
 డన ముని స్వామంభువునిం
గనుఁగొని మరలంగ బలికె గడు మోదమునన్.

3-786-సీస పద్యము

" అనఘ! నీచేత ననన్యదత్తముగఁ బ్ర;
తిష్ఠితంబైన యీ తీవబోడి
కమనీయరూపరేఖావిలాసంబుల;
మానితలక్ష్మీసమాన యగుచు
 నొకనాటి రాత్రి యం దుడురాజచంద్రికా;
ధవళిత నిజ సౌధతలము నందు
మహిత హిరణ్మయ మంజీర శోభిత;
చరణ యై నిజ సఖీ సహిత యగుచుఁ

3-786.1-తేటగీతి

గందుకక్రీడఁ జరియింప గగన మందు
వరవిమానస్థుఁ డగుచు విశ్వావసుండు

నాగఁ దనరిన గంధర్వనాయకుండు
తరుణిఁ జూచి విమోహియై ధరణిఁ బడియె.

3-787-తేటగీతి

పుండరీకాక్షు నెఱుగని పురుషపశువు
శ్రీ తలోదరిఁ బొడగాన రేమిసెప్ప
నట్టి కొమరాలు భాగ్యోదయమునఁ దాన
వచ్చి కామింప నొల్లనివాడు గలఁడె.

3-788-కంద పద్యము

ఈ కన్యారత్నమునకు
నాకును గుణరూపవర్తనంబుల యెడ నా
లోకింప సమమ కావునఁ
గైకొని వరియింతు విగతకల్మషవృత్తిన్.

3-789-కంద పద్యము

విమలాత్మ! దీని కొక సమ
యము గల దెఱిగింతు విను గుణాకర యగు నీ
రమణికి నపత్యపర్యం
తము వర్తింపుదు గృహస్థద్రుక్రియలన్.

3-790-ఆటవెలది

అంతమీద విష్ణు నాజ్ఞ యౌదలఁ దాల్చి
శ్రమదమాదియొగసరణిఁ బొంది
సన్యసించువాడ జలజనేత్రుని వాక్య
కారణమునఁ జేసి దీరచరిత!

3-791-కంద పద్యము

శ్రీవిభునివలన నీ లో

కావళి యుదయించుఁ బెరుఁగు నడఁగును విను రా

జీవ భవాదుల కతడే

భూవర! నిర్మాణహేతుభూతుం డరయన్.

3-792-వచనము

అదిగావున; నమ్మహాత్ముని యాజ్ఞోల్లంఘనంబు సేయరా" దని కర్థముండు పలికిన విని స్వామ్యంభువుండు నిజ భార్య యైన శతరూప తలంపును, బుత్రియైన దేవహూతి చిత్తంబును నెఱింగిన వాడై, ముని సమయంబున కియ్యకొని ప్రహృష్ట హృదయుం డగుచు సమంచిత గుణాఢ్యుం డయిన కర్థమునకు దేవహూతిని విద్యుక్త ప్రకారంబున వివాహంబు సేయించె; తదనంతరంబ; శతరూపయును బారిబర్హసంజ్ఞికంబు లైన వివాహోచిత దివ్యాంబరాభరణంబులు దేవహూతి కర్థముల కొసంగె; ఇవ్విధంబున నిజ కులాచార సరణిం బరిణయంబు గావించి విగతచింతాభరుం డై స్వామ్యంభువుండు దుహితృ వియోగ వ్యాకులిత స్వాంతు డై; కూతుం గొగలించుకొని, చుబుకంబులు బుడుకుచుఁ, జెక్కిలి ముద్దుగొని, శిరంబు మూర్కొని ప్రేమాతిరేకంబున బాష్పధారాసిక్తమస్తకం జేసి "తల్లీ! పోయివచ్చెద" నని చెప్పి, కర్థమునిచేత నామంత్రితుం డై నిజ భార్య సమేతంబుగ రథం బెక్కి స పరివారుం డై.

3-793-చంపకమాల

తరళతరంగవీచి సముద్రంచిత బిందు సరస్వరస్వతీ

స రిదరవింద తుందిల లస్తరు తీరనివాస సన్నునీ

శ్వర నికరాశ్రమా కలిత సంపదలం గనుగొంచు వేడ్క ము
ప్పిరిగిన నేగె నాత్మ పుటభేదన విస్ఫుటమార్గవర్తి యై.

3-794-వచనము

ఇట్లు చనిచని బ్రహ్మవర్తదేశంబు నందు.

3-795-సీస పద్యము

ఎందేనిఁ దొల్లి లక్ష్మీ శుండు యజ్ఞసూ;
కరమూర్తిఁ గైకొని సరభసముగ
నొడలు జాడించినఁ బుడమిపై రాలిన;
రోమజాలంబులు రుచిర హరిత
వర్ణమై పొలుపార వరకు శకాశమ;
యంబును యజ్ఞక్రియాకలాప
యోగ్యంబు నై చాల నొప్పారి బర్హిస్సు;
సంభవించిన దాన సకలఋషులుఁ

3-795.1-తేటగీతి

గ్రతువు లొనరించి తద్విఘ్నకారు లైన
యసురులం ద్రుంచి రట్ల స్వాయంభువుండు
విష్ణుపరముగ మఖము గావించి రుచిర
మేధ సెలువొంద వచ్చి యాత్మీయపురము.

3-796-కంద పద్యము

డాయంజనఁ బురజనము లు
పాయనములు దెచ్చియిచ్చి బహుగతుల నుతుల్

సేయఁగ మంగళతూర్యము

లాయతగతి మ్రోయఁ జొచ్చె నంతఃపురమున్.

3-797-వచనము

ఇట్లు ప్రవేశించి; తాపత్రయోపశమనం బగు భగవద్భక్తి వృద్ధిఁ బొందించుచుఁ బుత్ర
మిత్ర కళత్ర సుహృద్భావ సహితుం డై పరమానందంబున

3-798-మత్తేభ విక్రీడితము

అతి భక్తిం బ్రతివాసరంబును హరివ్యాసంగుఁ డై మాధవాం

క్రిత గంధర్వ విపంచికా కలిత సంగీతప్రబంధానుమో

దితుఁ డై యిష్ట విభూతు లందు ననురక్తిం బొంద కేప్రోద్ధు న

చ్యుత సేవైకపరాయణుం డగుచు నస్త్రోకప్రభావోన్నతిన్

3-799-మత్తేభ విక్రీడితము

హరి పాదాంబురుహద్వయార్పిత తులస్యామోదముం గొంచుఁ ద

చ్చరితంబుల్ దలపోయుచుం బొగడుచుం జర్పించుచున్ వించుఁ ద

త్పరిచర్యావృత్తిరిక్త సంసరణ సద్దర్మార్థకామంబులం

బరిభూతంబులు సేసి మోక్షపద సంప్రాప్తిక్రియారంభుఁ డై.

3-800-కంద పద్యము

నిగమార్థగోచరుం డనఁ

దగు హరిచరితప్రసంగతత్పర చిత్తుం

డగు నతనికి స్వాంతరగము

లగు యామము లొగి నయాతయామము లయ్యెన్.

3-801-సీస పద్యము

వెండియు నమ్మేటి విష్ణుమంగళకథా;
కర్ణన ధ్యానానుగ్రాన నుతులు
సలుపుచు స్వస్వప్న జాగ్రత్సుషుపులఁ;
దలఁగించి యా పుణ్యతముఁడు దాను
జక్రిదాసుఁడు గాన శారీర మానస;
దివ్యమానుష భౌతికవృధలను
దగులక సన్మునీంద్రశ్రేణికిం దగఁ;
దనరు వర్ణాశ్రమధర్మగతులు

3-801.1-తేటగీతి

దప్పకుండంగ నడపుచుఁ దగిలి సర్వ
భూతహితవృత్తి నతుల విఖ్యాతలీల
నేకసప్తతియుగము లస్తోకచరితుఁ
డగుచు వర్తించె సమ్మోద ముతిశయిల్ల."

3-802-కంద పద్యము

అని యమ్మ నుచరితము విదు
రున కమ్మైత్రేయమునివరుఁడు దయతోడన్
వినిపించి కర్ణమునికథ
దనరగ నెఱిగింతు నని ముదంబునఁ బలికెన్.

3-41-కర్ణముని విమానయానంబు

3-803-వచనము

"ఇట్లు స్వామింబువుండు దేవహూతిం గర్ణమునికి వివాహంబుసేసి
 మరలిచనినం దదనంతరంబ; దేవహూతియుఁ బలిభక్తి గలిగి భవునికి భవాని

పరిచర్యసేయు తెఱంగునఁ బతియ తనకు నేడుగడయుంగా నెఱింగి;
యమ్మునీంద్రుని చిత్తవృత్తికొలది దినదినంబునకు భక్తితాత్పర్యస్నేహంబులు
రెట్టింపఁ; బ్రయశుశ్రూషణంబులు గావించుచు ననూనతేజోవిరాజిత యగుచుఁ
గామక్రోధ దంభలోభాది గుణవిరహిత యై; శరీరశుద్ధి వహించి మృదుమధుర
వచనరచన యై; పతిభక్తి యేమఱక వర్తింప దైవయోగంబు నైననుం దప్పింప
సమర్థుం డైన కర్దముండు నిజ సేవాయాసకృశీభూతదేహ యై యున్న
దేవహూతిం గరుణా తరంగితాపాంగుం డై కనుంగొని మంజుభాషణంబుల
నిట్లనియె.

3-804-ఉత్పలమాల

" మానిత ధర్మమార్గమహిమస్సుట భూరి తపస్సమాధి వి
ద్వానిభృతాత్మయోగ సముప్తార్జిత విష్ణుకటాక్షలబ్ధ శో
భానఘ దివ్యభోగ బహుభద్ర వితానము లస్మదీయ సే
వానిరతిసే లభించు ననివ్రాణ నిత్తును దివ్యదృష్టియున్.

3-805-తేటగీతి

నెలఁత! తద్దివ్యదృష్టి నన్నియును నీకుఁ
గానవచ్చు విలోకింపు కమలపత్ర
నయను బొమముడి మాత్రన నాశ మందు
నితర మగు తుచ్చభోగంబు లేమిసెప్ప.

3-806-సీస పద్యము

అనుపమ రాజ్యదర్పాంధచేతస్కు లై;
పాపవర్తను లైన పార్థివులకు
ధృతిఁ బొందరాని యీ దివ్యభోగంబులు;

నీదు పాతివ్రత్యనిష్ఠఁజేసి
 సంప్రాప్తములు నయ్యె సమత భోగింపుము;
 కార్యసిద్ధియు నగుగాక నీకు"
 ననుటయు నతివయు ననుపమ యోగమా;
 యా విచక్షణవిభుండైన కర్ణ

3-806.1-తేటగీతి

మునిఁ గనుంగొని విగతాధియును నపాంగ
 కలిత లజ్జానతాస్యపంకజయు నగుచు
 వినయ సౌహార్దములఁజేసి విహ్వలంబు
 లయిన పలుకులఁ బతికి నిట్లనియెఁ బ్రీతి.

3-807-వచనము

" అనఘా! యమోఘయోగమాయావిభుండవు సమర్థుండవు నయిన నీయందు
 నీ యనుపమ దివ్యభోగంబులు గలుగుట నిక్కం బని యెఱుంగుదు; భవత్సంగతి
 నన్నియు నాకుం గలుగు; నయినను దేవా! నీ వానతిచ్చిన సంతానపర్యంతం
 బైన శరీరసంగమ సమయంబు చిత్తంబునం దలంచి భవదంగసంగమంబుఁ
 గృపసేసి మన్నింపుము; భవదీయ సంయోగవాంఛాపరతం గృశీభూతం బయిన
 యీ దేహం బే విధంబున మజ్జన భోజన పాన సుఖంబులం బరితుష్టింబొందు
 నట్టి మన్మతోరథంబుఁ దీర్చ రతిరహస్య ప్రకాశంబగు కామశాస్త్ర ప్రకారం
 బుపశిక్షించి యందులకు నుచితంబు లయిన వివిధాంబరాభరణ మాల్యానులేపన
 మందిరారామ ప్రముఖ నిఖిల వస్తువిస్తారంబు గావించి నన్నుం గరుణింపుము"
 అనిన నమ్మహాత్ముండు నిజ యోగమాయా బలంబునం దతీక్షణంబ.

3-808-సీస పద్యము

దివ్యమణిస్తంభదీప్తిఁ జెన్నొందుచు;
మరకతస్థలముల మహిమ దనర
వర వజ్రకుడ్యకవాట శోభితము లై;
విద్రుమ దేహశీవీధు లమరఁ
గొమరొప్పు నవశాతకుంభ కుంభములపై;
హరినీలశకల విస్ఫురణ మెఱయఁ
దగఁ బద్మరాగంపు మొగడలఁ జెలువొందు;
వైడూర్యవలభులు వన్నెఁ జూపఁ

3-808.1-తేటగీతి

దరళతర ధూతకేతుపతాక లోలయ
మంజుశింజత్సమంచిత మధుప కలిత
సురుచిరాలంబమాన ప్రసూనరాజి
మాలికల నొప్పు వివిధ గృహళిఁ దనరి.

3-809-కంద పద్యము

మఱియును దుకూలచీనాం
బర కౌశేయాది వివిధ పటపరివృత మం
 దిర సుభగాకారంబై
యరుదార విచిత్ర పట్టికాలంకృత మై.

3-810-మత్తేభ విక్రీడితము

లలితోద్యానవనాంత సంచరణలీలాలోల హంసాళి కో
కిల పారావత చక్రవాక శుక కేక్రీవ్యాహ మంచత్సము

త్పలికం గృత్రిమపక్షులన్ నిజవిహంగశ్రేణి యంచుం గుతూ
హలి యై పల్కుచు నాడుచుండుఁ బ్రతిశాఖారోహణవ్యాప్తులన్.

3-811-వచనము

వెండియు.

3-812-కంద పద్యము

ఘన సౌధాంతర శయ్యా
సన కేళిగేహ కృతక జగతీధర శో
భన చంద్రకాంత చారు భ
వన ఫలభరితావనీజవంతము లగుచున్.

3-813-కంద పద్యము

సకలర్తు శోభితంబును
సకల శుభావహము సకల సంపత్కరమున్
సకలోపభోగయోగ్యము
సకలేప్పితకామదంబు సదలంకృతమున్.

3-814-వచనము

అగుచు నొప్పు దివ్యవిమానంబుఁ గల్పించి తదీయ సుషమావిశేష విచిత్రంబులు
నిర్మించిన తానునుఁ దెలియంజాలని యద్భుతకర్మంబు లైన విమానంబు
దేవహూతికిం జూపినం జూచి యమ్ముద్ధియ సంతసింపకుండుట యెఱింగి
సర్వభూతాంతరాశ యాభిజ్ఞుండును సంతృప్తాంతరంగుండును నైన గర్దముం
డిట్లనియె.

3-815-తేటగీతి

" అతివ భగవత్కృతంబును నఖిలమంగ
 ఛాకరంబును నగు నీ జలశయమునఁ
 దవిలి గుంకిన జంతువితానములకుఁ
 గామ్యఫలసిద్ధి సేకుఱుఁ గాన నీవు.

3-816-కంద పద్యము

ఇజ్జలముల నతి భక్తిని
 మజ్జన మొనరించి యీ విమానము వేడ్కన్
 లజ్జావతి యెక్కవె" యని
 బుజ్జన మొనరంగఁ గర్దముఁడు పల్కుటయున్.

3-42-దేవహూతితోగ్రుమ్మరుట

3-817-వచనము

విని యాకువలయాక్షి పతిసేవాయాస మలినాంబరయు, వేణీభూత శిరోజయు,
 ధూళిధూసరితాతికృశీభూతాంగయు, శబలస్తనయు నై బిందుసరోవరంబుఁ
 బ్రవేశించి తజ్జలంబులఁ గ్రుంకులిడు సమయంబునఁ దద్వాహార మధ్యంబున
 రుచిర సూక్ష్మాంశుకధారిణులు, గిశోర వయఃపరిపాక శోభితలు, నుత్పలగంధులు
 నగు కన్యాసహస్రంబులు దేవహూతిం గనుంగొని యిట్లనిరి.

3-818-కంద పద్యము

" తరుణీ! సంచిత ధర్మా
 చరణల మగు మేము నీకు సదమలభక్తిం
 బరిచర్యసేయనేర్తుము
 కరుణాకలితేక్షణములఁ గనుగొను మమ్మున్."

3-819-సీస పద్యము

అని పల్కి; డాసి యయ్యతివకు నభ్యంజ;
 నోద్వర్తనములు పెంపొనరఁ జేసి
 మలయజకర్పూర మహిత వాసిత హేమ;
 కలశోదకంబుల జలక మార్చి
 ధవళవస్త్రంబులఁ దడి యొత్తి సర్వాంగ;
 ధూపంబు లోసఁగి కస్తూరి యలది
 మంజు శింజన్మణి మంజీర కింకిణీ;
 కలరావకలిత మేఖలలు రత్న

3-819.1-తేటగీతి

ఖచిత తాటంకముద్రికా కంకణాది
 సముచితానర్హ్య హేమభూషణము లోసఁగి
 భవ్య మాల్యానులేపనాంబరము లిచ్చి
 షడ్రసోపేత వివిధాన్న సమితిఁ దనిసి.

3-820-వచనము

మఱియుం, గనకపాత్ర రచితంబు లయిన కర్పూరనీరజనంబు లిచ్చి;
 రుచిరాసనంబునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి దర్పణంబు సేతి కిచ్చినం దత్ప్రతిఫలిత నిజ
 దేహంబు గనుంగొని; కర్దముని మనంబునం దలంచిన నతండునుం
 గన్యకాసహస్రంబును దత్క్షణంబునఁ దన సన్నిధి నుండుటం జూచి;
 నిజభర్తయోగమాయా ప్రభావంబునకు నద్భుతంబు నొందె; అంతఁ
 గర్దముండునుం గృతస్నాన యైన దేవహూతిం గనుంగొని వివాహంబునకు
 ముందట నే నందంబునం దనరుచుండె నా చందంబునం జెన్నొందుచుండుటకు
 నానందభరితుం డై భార్య సహితంబుగఁ దత్కన్యకాసహస్రంబు గొలువ నిజ

విమానారూఢుం డై తారాగణ పరివృత రోహిణీ యుక్తుం డగు సుధాకరుండునుం
బోలె నొప్పుచుఁ దదనంతరంబ.

3-821-చంపకమాల

చిర శుభమూర్తి యమ్ముని యశేష దిగీశ విహార యోగ్యమున్
సురుచిరమందగంధవహశోభితమున్ నికటప్రధాతు ని
ర్హసరిదంబు శీతలతుషారమునై తనరారు మేరుకం
దరమునకేగి దేవవనితాయుతుడైన కుబేరుచాడ్పునన్

3-822-వచనము

మఱియును.

3-823-మత్తేభ విక్రీడితము

అమర్యోద్యానవనప్రదేశములు నవ్యారామభూముల్ దళ
త్సుముదాంభోజ విభాసిమానస సరఃక్పాలంబులున్ మంజుకుం
జములుం జైత్రరథంబు విస్ఫురిత విస్తంభంబునం జూచె నె
య్యమునం గర్దమయోగి కామగవిమానారూఢుఁ డై చెచ్చెరన్.

3-824-వచనము

ఇవ్విధంబున, సమస్త భూభాగంబును వాయువేగంబునం గలయం గ్రుమ్మరి
నిఖిల వైమానికలోకంబు నతిశయించి లోకంబులం జరించె; మోక్షదాయకుండుఁ
దీర్ఘపాదుండు నగు పుండరీకాక్షుని సన్నుతించి సేవించు పుణ్యాత్ములకుం
బొందరాని పదార్థములు గలవే; ఇట్లు కర్దముండు దేవహూతికి నిఖిల ధరాచక్రం
బంతయుఁ జూపి; మరల నిజ నివాసంబునకుం జనుదెంచి; కామకేళీవినోదాత్మిక
యైయున్న భార్య నుపలక్షించి రతిప్రసంగంబు గైకొని బహు వత్సరంబు లొక్క
ముహూర్తంబుగా జరుపుచు నన్యోన్య సరసావలోకనంబుల సముచి తాలింగన

సంభాషణంబులం గాల నిరూపణంబు సేయనేరక శత వత్సరంబులు గడపి;
తదనంతరంబ.

3-43-కపిలుని జన్మంబు

3-825-కంద పద్యము

మునివరుఁ డొకనాఁ డిమ్ములఁ
దన నిజదేహంబు నవవిధంబులు గావిం
చి నయంబునఁ దద్వీర్యముఁ
దన సతిగర్భమున నవవిధంబుగ నిలిపెన్.

3-826-కంద పద్యము

అది కారణంబుగాఁ బెం
పొదవిన మునివలన దేవహూతియుఁ గూఁతుల్
ముదమునఁ గనెఁ దొమ్మండ్రన్
ముదితయు మది సంతసించె మునివరుఁ డంతన్.

3-827-తేటగీతి

సన్యసింపగగోరిన సతి యెఱింగి
యాత్మఁ బొడమిన సంతాప ముగ్ధలింపఁ
జింత వాటిల్లఁ జెక్కిటఁ జేయిసేర్చి
పదములను నేల వ్రాయుచుఁ బలికెఁ బతికి.

3-828-సీస పద్యము

" అనఘ! సంతాన పర్యంతంబు ననుఁ గూడి;
వర్తింతు ననుచుఁ బూర్వమునఁ బలికి

కూతుల నిచ్చితి క్రొమరార నిప్పు డీ;
 తరుణులు పతులును ద్రమకుఁ దార
 యరసి వర్తింతురో యని భీతినొందెదఁ;
 గావున నీ పుత్రికలకుఁ దగిన
 వరుల సంపాదించి ప్రరిణయంబులు సేసి;
 తత్త్వసంహిత నాకుఁ ద్రవిలి తెలుపు

3-828.1-తేటగీతి

సుతునిఁ గృపసేసి ననుఁ గావు సుజనవినుత!
 యర్థి సంసార దుఃఖంబు నపనయింప
 నర్హుడవు నీవ కావె మోహమున నింత
 కాల మూరకపోయె నే గతియు లేక.

3-829-చంపకమాల

ఉపరతి పుట్టి నైహిక సుఖోపగతానుభవంబు లందు మున్
 జపలతఁ గామభోగరతిసంగముఁ గోరి మహాత్మా! నిన్ను న
 చ్ఛఁపుఁ దలపొప్పగాఁ దెలియఁజాలక యేవరియించుటన్ భవ
 త్ప్రప ఫలియించె ముక్తి నినుఁ గేవలభక్తి భజింపఁ గల్గదే.

3-830-వచనము

అదియునుంగాక.

3-831-చంపకమాల

సమమతినొప్పు సత్పురుషసఖ్యము సద్గతి కారణంబు నీ
 చమతి విలోలదుష్పురుష సఖ్యము దుర్గతిహీతు వంచుఁ జి

తమునఁ దలంచి యోగిజనతానుత! మిమ్ముభజింతుఁ బ్రాణేసం
గమమునఁ బుణ్యపాపములు గైకొని పొందవె యెట్టివారలన్."

3-832-కంద పద్యము

అని యిట్లు వేదనాభర

మున మునుకుచుఁ బలుకఁ గర్తముడు మనుపుత్రిం

గనుఁగొని సరసిజనయను వ

చనములు మది సంస్కరించి సతి కిట్లనియెన్.

3-833-కంద పద్యము

" మనుసుత! నీ మది దుఃఖం

బును బొందకు మచిరకాలమున భగవంతుం

డనఘుం డక్షరుడు జనా

ర్దనుడు భవద్గర్భమందు దగ వసియించున్.

3-834-కంద పద్యము

వర నియమవ్రత నిష్ఠా

చరణ నియుక్తాంతరంగ సమధిక వై సం

భరిత తపోధన దాన

స్పరితశ్రద్ధాను భక్తిపూర్వము గాఁగన్.

3-835-మత్తేభ విక్రీడితము

హరి నారాయణు పాదపద్మములు సమ్యగ్భక్తిఁ బూజింపు త

త్తురుషశ్రేష్టుడు మానసంబున భవత్పూజా సుసంప్రీతుడై

కరమర్థిం దరుణీశిరోమణి! భవద్ధర్భస్టుడై యుండి తాఁ

గరుణం జేయు భవన్మనోజనిత శంకాగ్రంథి విచ్ఛేదమున్."

3-836-చంపకమాల

అనవుడు దేవహూతి హృదయంబున సంతస మంది యమ్మునీం
దుని వచనక్రమంబునఁ బరున్ భగవంతు ననంతఁ బద్మలో
చను హరి విష్ణు నర్చనము సల్పుచు నుండగఁ గొన్ని యబ్జముల్
చనునెడ దానవాంతకుఁడు సమ్మతిఁ గార్దమ మైన తేజమున్.

3-837-కంద పద్యము

ధరియించి యమ్మునీంద్రుని
తరుణీగర్భంబువలన దనుజారి శమీ
 తరుకోటరమున వైశ్వా
నరుఁ డుదయించిన విధంబునన్ జనియించెన్.

3-838-సీస పద్యము

అయ్యవసరమున నాకాశమున దేవ;
తూర్యహోషంబులు దుముల మయ్యె
నందిత దేవతాబృందంబు లందంద;
కురిసిరి మందారకుసుమ వృష్టి
గంధర్వ కిన్నర గానంబు వీతెంచె;
నప్పరోగణముల యాటలోప్ప
వావిరి దిక్కులఁ గావిరి విరిసెను;
దవిలి వార్ధుల కలంతలును మానె

3-838.1-తేటగీతి

సాధుజనముల మనములు సంతసిల్లె
హోమవహ్నులు ప్రభలఁజెన్నొంది వెలిఁగెఁ

గుసుమఫలభరములనొప్పెగుజములెల్ల
సర్వసస్యాళి చెన్నొందె జగతిలోన

3-839-వచనము

ఇట్టి మహోత్సవంబున దేవహూతికిం దత్త్వబోధంబుఁ గావించు కొఱకుఁ దదీయ
 గర్భంబున నుదయించిన పరబ్రహ్మస్వరూపుం డైన నారాయణుని
 దర్శించుకొఱకు మరీచి ప్రముఖ మునిగణ సమేతుం డై చతుర్ముఖుఁడు
 సనుదెంచి యమ్మహాత్ముని దర్శించి కర్దమ దేవహూతులం గనుంగొని
 యిట్లనియె.

3-840-కంద పద్యము

" నుతచరితులార! మీరలు
కృతకృత్యులు విష్ణుపూజఁ గ్రేవలభక్తిన్
 మతి నిష్కపటులరై చే
సితిరి తదర్చన ఫలంబు సేకుటే మీకున్.

3-841-కంద పద్యము

శ్రితభయహరణుఁడు మునిజన
నుతచరితుఁడు పరుఁడు మీ మనోరథసిద్ధిన్
 వితతంబుగఁ గావించుటఁ
జతురత మీ జన్మ మింక సఫలతఁ బొందెన్.

3-842-కంద పద్యము

వినుడు సకాములునై హరి
ననుపమభక్తిన్ భజించు నదె ముక్తికిఁ జా

లును మీ పుణ్యం బే మని

కొనియాడఁగ వచ్చు నీతికోవిదులారా!"

3-843-వచనము

అని వెండియుం గర్దముని గనుంగొని యిట్లను "భవదీయ తనూభవలం
బ్రకటశీలవ్రతాచారసంపన్ను లైన మునివరేణ్యులకుం బెండ్లిసేయుము; అట్లయిన
వారి వలన బ్రజాస్పష్టి బహువిధంబుల వృద్ధిం బొందు" నని చెప్పి మఱియు
నిట్లనియె.

3-844-చంపకమాల

" అనఘ! భవత్సుతుండు సముదంచిత తేజఁడు వైన యిమ్మహా
త్మునిఁ బరమేశు నీశు నజిత్తున్ నలినాక్షు నమేయు నచ్యుతున్
ఘనుని ననంతు నాద్య నవికారుని నక్షరుఁగాఁ దలంపుమీ
ఘనుఁడు సమస్త చేతన నికాయ హృదీప్సితదాయి గావునన్.

3-845-సీస పద్యము

మానిత జ్ఞాన విజ్ఞాన యోగంబులు;
నను నుపాయంబుల నొనరజేసి
యలవుమైఁ గర్మజీవుల నుద్ధరించుట;
కొఱకు నమ్మహితాత్మకుఁడు సమగ్ర
హృదయచిజ్ఞుఁడై సత్పుల్ల;
పంకజనేతుండు పద్మ వజ్ర
హల కులిశాంకుశ లలిత రేఖాంకిత;
చరణ తలుండును సత్త్వగుణుఁడు

3-845.1-తేటగీతి

నగుచు నిప్పుడు సరసీరుహాక్షి నీదు
గర్భ మం దుదయించెను ఘనుఁడు నీకుఁ
దత్త్వబోధంబుఁ గావించుఁ దావకీన
హృదయ సంగత సంశయ మెల్లఁ బాపు.

3-846-వచనము

మఱియును.

3-847-కంద పద్యము

నుతికెక్కి సిద్ధగణ సే
వితుఁడై ఘనసాంఖ్యయోగవిలసిత తత్త్వ
స్థితినిరతుఁ డగుచుఁ గపిలా
ఖ్యతఁ దనరి చరించు నీ జగత్త్రయ మెల్లన్."

3-44-కన్యకానవకవివాహంబు

3-848-కంద పద్యము

అని పలికి యమ్మరీచిం
గని యుద్వాహార్థ మునిచి కమలజుఁ డంతం
దన నందను లగు నారద
సనకాదులఁ గూడి యాత్మసదనము కరిగెన్.

3-849-వచనము

అంత; నా కర్దముండు గమలసంభవ చోదితుం డగుచు యథోచితంబుగా
నాత్మీయ దుహితృల వివాహంబు సేయం దలంచి మరీచికిం గళ యను
కన్యకను; నత్రికి ననసూయను; నంగిరసునకు శ్రద్ధను; బులస్త్త్యునకు

హవిర్బువును; బులహునకు గతిని; గ్రతువునకు శాంతినిగా నిజ కులాచార
సరణిం బరిణయంబు గావించిన వారును గృత దాన పరిగ్రహులును గర్దమ కృత
సంభావనా సంభావితు లగుచు నతని చేత ననుజ్ఞాతులై జాయాసహితు లగుచు
నిజాశ్రమ భూములకుం జనిరి; అంతం గర్దముండు దేవోత్తముం డగు విష్ణుండు
దన మందిరంబున నవతరించి వసించి యుంటం దన చిత్తంబున నెఱింగి; వివిక్త
స్థలంబునకుం జని యచ్చటఁ గపిలునికి వందన బాచరించి యిట్లనియె.

3-850-సీస పద్యము

" చతురాత్మ! విను మాత్మ కృతము లైనట్టి య;
మంగళ భూత కర్మంబు లనెడి
దావాగ్ని శిఖలచే దందహ్యమాను లై;
నట్టి జీవులు దుదముట్టలేక
పాయక సంసారబద్ధలై యుందురు;
తద్భవహేతుభూతంబు లయిన
సకల దేవతలుఁ బ్రసన్నులు నగుదురు;
బహుజన్మ పరిచిత ప్రాప్త యోగ

3-850.1-తేటగీతి

చిరసమాధి తపోనిష్ఠదే వివిక్త
దేశముల యోగిజనములు ధృతుల నే మ
హనుభావు విలోకింతు రట్టి దివ్య
పురుషరత్నంబ! నా యింటఁ బుట్టి తీవు.

3-851-వచనము

మఱియు; సంసారచక్ర పరిభ్రామ్యమాణుల మగుచు గ్రామ్ముల మయిన మా
వర్తనంబులను గణింపక మదీయ గృహంబునం బూర్వంబునం బ్రతిశ్రుతంబు లైన
భవదీయ వాక్యంబులు దప్పకుండ ననుగ్రహింప నుదయించి" తని; వెండియు
నిట్లనియె.

3-852-కంద పద్యము

" తలపోయఁగ నప్రాకృత

బలయుక్త చతుర్భుజాది భవదవతారం

బులు నీ కనురూపములై

పొలుపొందుం గాదె పరమపురుష! మహాత్మా!

3-853-వచనము

అదియునుం గాక.

3-854-కంద పద్యము

అనయము భవదీయాశ్రిత

జనసంరక్షణముకొఱకు సమ్మతితోఁ దా

ల్పిన మానవ రూపంబులు

ననురూపము లయ్యెఁ గాదె హరి! నీకెప్పుడున్.

3-855-కంద పద్యము

సుమహిత తత్త్వజ్ఞానా

ర్థము విద్యజ్ఞనగణంబు ద్రవిలి నమస్కా

రము లోలిఁ జేయు పదపీ

రము గల నినుఁ బొగడవశమె రవణిల్లంగన్.

3-856-సీస పద్యము

సమధిక షడ్గుణైశ్చర్య కారణుడవు;
 పరమేశ్వరుండవు ప్రకృతిపురుష
 మహదహంకార తన్మాత్ర తతోక్షభక;
 హేతుకాలాత్మ విఖ్యాత ధృతివి
 జగదాత్మకుడవు చిచ్ఛక్తివి నాత్మీయ;
 జరర నిక్షిప్త విశ్వప్రపంచ
 మును గల సర్వజ్ఞమూర్తివి స్వచ్ఛంద;
 శక్తి యుక్తుండవు సర్వసాక్షి

3-856.1-తేటగీతి

వగుచుఁ గపిలాఖ్య దనరారు నట్టి నీకు
 ననఘ మ్రొక్కెదఁ బుత్రుండ వగుచు నీవు
 నాకుఁ బుట్టిన కతన ఋణత్రయంబు
 వలనఁ బాసిత నిక భక్తవరద! నేను.

3-857-తేటగీతి

మానితవ్రత యోగసమాధి నియతి
 చెంది భవదీయ పాదారవింద యుగము
 డెందమునఁ జేర్చి శోకంబు లందుఁ దొలగి
 సంచరించెద నంచిత స్థలము లందు."

3-858-కంద పద్యము

అని యిట్లు విన్నవించిన
 మునిపుంగవుఁ డైన కర్ణముని వచనంబుల్

విని భగవంతుం డగు న

య్యనఁఘుఁడు కపిలుండు పలికె నర్మిలిదోపన్.

3-859-సీస పద్యము

" నాచేతఁ బూర్వంబునం బ్రతిశ్రుత మైన;

వచనముల్ దప్పక వరమునీంద్ర

నీ యింటఁ బుట్టితి నిర్హేతుకస్థితి;

భూరి దయాగుణంబున నవాప్త

సకల కాముఁడ నేను సన్మునివేషంబు;

ధరియించు టెల్ల నాకొఱకుఁ గాదు

విను మహాత్మకు లైన మునులకుఁ బరమాత్మ;

గురు సద్వివేకంబు నరసి చూపు

3-859.1-తేటగీతి

తత్త్వబోధంబుకొఱకును దాల్పబడిన

యంచితవ్యక్తమార్గమై నట్టి దేహ

మని తలంపుము మత్పదధ్యానభక్తి

ధీపరాయణ మహిమంబు దేజరిల్లు.

3-860-కంద పద్యము

సమధిక నిష్ఠం గృతయో

గమునన్ సన్నస్థ సకలకర్ముడవై మో

హముఁ బాసి భక్తిచే మో

క్షముకై భజియింపు నను వికారరహితుడై.

3-861-కంద పద్యము

నను: బరమేశు: బరంజ్యో

తిని ననఘు ననంతు దేవదేవు సకలభూ

తనికాయగుహాశయు నా

ద్యుని నజు నాద్యంతశూన్యు దురితవిదూరున్.

3-862-కంద పద్యము

తిరముగ భవదీయాంతః

కరణసరోజాత కర్ణికాతలమున సు

స్థిరు: జేసి యింద్రియంబుల

నిరసించి మనోంబకమున నెఱి గను మనఘా!

3-863-వచనము

అట్లేని.

3-864-కంద పద్యము

తనరిన మోక్షము నొందెద

వని పలికిన: గర్దముండు నమ్మునికులచం

ధ్రుని వలగొని వందనములు

ఘనముగ నతిభక్తి: జేసి గొతుక మలరన్.

3-45-కర్దముని తపోయాత్ర

3-865-కంద పద్యము

మునిగణ సేవిత మగు వన

మునకుం జని యందు మౌనమున నిస్సంగుం

డును వహ్నిరహితుఁ డనికే

తనుఁడై యాత్మైకశరణ తత్పరు డగుచున్.

3-866-వచనము

పరబ్రహ్మంబుఁ జిత్తంబున నిల్పి యహంకారంబు విడిచి మమత్వంబు నిరసించి
దయాగుణంబునం జేసి సకల భూతంబు లందు సమత్వంబు భజియించి
శాంతశేముషీ గరిష్ఠం డగుచు నిస్తరంగం బగు వార్ధి చందంబున ధీరుండై నిఖిల
ప్రపంచంబును వాసుదేవమయంబుగా దలంచుచు భక్తియోగంబున భాగవత
గతిం బొందె" అని చెప్పి; వెండియు, మైత్రేయుండు విదురునిం గనుంగొని
"కర్దముండు వనంబునకుం జనిన యనంతరంబ మాత్రువత్సలుం డయిన
కపిలుండు బిందుసరంబున వసియించి యుండ దేవహూతి తత్త్వమార్గ
ప్రదర్శకుం డైన సుతునిం గనుంగొని బ్రహ్మవచనంబులు దలంచుచు నిట్లనియె.

3-46-కపిల దేవహూతిసంవాదంబు

3-867-కంద పద్యము

" అసదింద్రియ ఘర్షణమున

వసుమతి నిర్విణ్ణ నగుచు వనరెడి నా కీ

యసదృశమోహతమో విని

రసనం బనఘత్మ! యే వెరవున ఘటించున్.

3-868-కంద పద్యము

పటు ఘననీరంధ్ర తమః

పటల పరీవృత జగత్ప్రపంచమునకు నె

క్కటి లోచనమై మహితో

త్పటరుచి వెలుగుదువు భానుకైవడి ననఘా!

3-869-ఉత్పలమాల

భూరి మదీయ మోహతమముం బెడఁబాప సమర్థు లన్య లె
వ్వారలు నీవకాక నిరవద్య! నిరంజన! నిర్వికార! సం
సారలతాలవిత్ర! బుధసత్తమ! సర్వశరణ్య! ధర్మవి
స్తారక! సర్వలోకశుభదాయక! నిత్యవిభూతినాయకా!

3-870-చంపకమాల

నిను శరణంబు జొచ్చెద ననింద్యతపోనిధి! నన్నుఁ గావవే"
యని తను దేవహూతి వినయంబున సన్నుతిసేసి వేడఁగా
ననుపమసత్కృపాకలితుఁ డై కపిలుం డనురాగ మొప్పు స
జ్జన నిచయోపవర్గ ఫలసాధనమై తగు తల్లివాక్యమున్.

3-871-కంద పద్యము

విని మందస్మిత లలితా
ననకమలుం డుగుచు నెమ్మనమునఁ బ్రమోదం
బనయంబు గడలుకొన నిజ
జననికి నిట్లనియెఁ బరమశాంతుం డగుచున్.

3-872-కంద పద్యము

" విను జీవుని చిత్తము దా
ఘన భవబంధాపవర్గకారణ మది యే
చినుఁ ద్రిగుణాసక్తం బయి
నను సంస్కృతిబంధకారణం బగు మఱియున్.

3-873-తేటగీతి

అదియు నారాయణాసక్త మయ్యెనేని
మోక్షకారణ మగు నని మునికులాబ్ధి
చంద్రుఁ డన నొప్పు కపిలుండు జననితోడ
నర్థి వినఁ జెప్పి మఱియు నిట్లనియెఁ బ్రీతి.

3-874-వచనము

మఱియుఁ, జిత్రం బహంకార మమకార రూపాభిమానజాతంబు లగు
గామలోభాది కలుష వ్రాతంబులచేత నెప్పుడు విముక్తంబై పరిశుద్ధం బగు;
నప్పుడు సుఖదుఃఖ వివర్జితంబు నేకరూపంబు నై ప్రకృతి కంటఁ బరుండును,
బరమ పురుషుండును, నిర్భేదనుండును, స్వయంజ్యోతియు,
సూక్ష్మస్వరూపుండును, నితరవత్స్వంతరా పరిచ్ఛిన్నుండును, నుదాసీనుండును
నైన పరమాత్ముని దన్మయంబును హతౌజస్కంబు నైన ప్రపంచంబును జ్ఞాన
వైరాగ్య భక్తి యుక్తం బగు మనంబుచేఁ బొడగాంచి; యోగిజనులు
పరతత్త్వసిద్ధికోటకు నిఖిలాత్మకుం డైన నారాయణు నందు నియుజ్యమానం
బయిన భక్తిభావంబువలన నుదయించిన మార్గంబునకు నితరమార్గంబులు సరి
గావండు; విద్వాంసులు సంగం బింద్రియా ర్థాద్యసద్విషయంబుగ నొనరింపబడి
జీవునకు నశిధిలం బగు బంధంబునకుఁ గారణం బగు ననియు; నదియె
సద్విషయం బైన నంతఃకరణ సంయమన హేతుభూతం బగుచు సాధుజనులకు
ననర్గళ మోక్షద్వారం బగు ననియుఁ దెలియుదురు; సహనశీలురు సమస్త
శరీరధారులకు సుహృత్తులును బరమశాంతులును గారుణికులును నై పరిత్యక్త
కర్మఫల స్వభావులును విస్మయ స్వజన బంధుజనులును నై
మత్స్వదాశ్రయులును, మద్గుణధ్యానపారీణులును, మత్కథాప్రసంగ సంభరిత
శ్రవణానందులును నగుచు మదీయ కథల నొడువుచు వినుచునుండు పరమ
భాగవతోత్తముల నాధ్యాత్మికాది తాపత్రయంబు దపింప జాలదు; అట్టి

సర్వసంగవివర్జితు లగు పరమభాగవతజనుల సంగం బపేక్షణీయంబు; అది
సకలదోష నివారకం బగు; అట్టి సత్సంగంబున సర్వప్రాణి హృత్కర్ణరసాయనంబు
లగు మదీయ కథా ప్రసంగంబులు గలుగు; మధునాకర్ణనంబునం జేసి
శ్రీమ్రంబుగఁ గ్రమంబునం గైవల్య మార్గదంబు లగు శ్రద్ధాభక్తు లుదయించు;
అదియునుం గాక యే పురుషుం డైననేమి మద్విరచిత జగత్కల్పనాది
విహారచింతచే నుదయించిన భక్తింజేసి యింద్రియసుఖంబు వలనను దృష్ట
శ్రుతంబు లైన యెహి కాముష్మికంబుల వలనను విముక్తుం డగుచుఁ
జిత్తగ్రహణార్థంబు ఋజువు లైన యోగమార్గంబులచే సంయుక్తుం డగునట్టి యోగి
ప్రకృతిగుణ సేవనంబుచేత వైరాగ్యగుణ విజృంభితం బైన జ్ఞానయోగంబుచేతను
మదర్పిత భక్తియోగంబుచేతను బ్రత్యగాత్మకుండ నైన నన్ను నంతఃకరణ
నియుక్తునిం గావించు" నని చెప్పిన విని దేవహూతి గపిలున కిట్లనియె.

3-875-కంద పద్యము

" ఏ భక్తి భవధుణపర

మై భవపాపప్రణాశమై ముక్తిశ్రీ

లాభము రయమునఁ జేయునొ

యా భక్తివిధంబుఁ దెలియ నానతి యీవే.

3-876-వచనము

అదియునుం గాక భవదుదితం బయిన యోగంబును దదంగంబులును దధత
తత్త్వావబోధంబును సాకల్యంబుగ మందబుద్ధి నైన నాకు స్ఫుటంబుగాఁ దెలియ
నానతి" మృనినఁ గపిలుం డిట్లనియె.

3-877-సీస పద్యము

" జనయిత్రి! విను మఱి సకల పదార్థప;
 రిజ్ఞానతత్త్వపారీణ మైన
 యామ్నాయ విహితకర్మాచారములు గల్గి;
 తివుటమై వర్తించు దేవగణము
 పూని నైసర్గికంబైన నిర్వేతుక;
 మగు భగవత్సేవ మిగుల ముక్తి
 కంటె గరిష్ఠంబు గావున నదియు భు;
 క్తాన్నంబు జీర్ణంబు నందఁ జేయు

3-877.1-తేటగీతి

దీప్త జఠరాగ్నిగతి లింగదేహనాశ
 కంబు గావించు నదియునుగాక విష్ణు
 భక్తి వైభవములఁ దేటపఱుతు వినుము
 సద్గుణవ్రాత యోగలక్షణసమేత

3-878-చంపకమాల

అమలినభక్తిఁ గొందఱు మహాత్ములు మచ్చరణారవింద యు
 గ్మము హృదయంబునన్ నిలిపి కౌతుకులై యితరేత రానులా
 పముల మదీయ దివ్యతనుపౌరుషముల్ కొనియాడుచుండి మో
 క్తము మదిఁ గోర నొల్ల రనిశంబు మదర్పిత సర్వకర్ములై.

3-879-సీస పద్యము

పరికింపఁ గొందఱు భాగవతోత్తముల్;
 ఘనత కెక్కిన పురాతనము లైన
 చారు ప్రసన్న వక్తారుణలోచన;

ములు గల్గి వరదాన కలితములుగఁ
దనరు మద్దివ్యావతార వైభవములు;
మది నొప్పఁ దమ యోగమహిమఁ జేసి
యనుభవించుచుఁ దదీయాలాపములు సన్ను;
తించుచుఁ దివుటఁ దద్దివ్య విలస

3-879.1-తేటగీతి

దవయవోదార సుందర నవవిలాస
మందహాస మనోహర మధుర వచన
రచనచే నపహృత మనఃప్రాణు లగుచు
నెలమి నుందురు నిశ్చేయసేచ్చ లేక.

3-880-మత్తేభ విక్రీడితము

కణకన్ వారలు వెండి మోక్షనిరపేక్షస్వాంతులై యుండి తా
మణిమాద్యష్టవిభూతి సేవితము నిత్యానంద సంధాయియున్
గణనాతీతము నప్రమేయము సమగ్రశ్రీకమున్ సర్వల
క్షణయుక్తంబును నైన మోక్షపదవిం గైకొందు రత్యున్నతిన్.

3-881-వచనము

ఇట్లువొంది.

3-882-కంద పద్యము

తనరుదు రప్పుణ్యాత్ములు
జనయిత్ర! మదీయ కాలచక్రగ్రసనం
బును నొందక నిత్యం బగు
ననుపమ సుఖవృత్తి నుందు రది యెట్లన్నన్.

3-883-మత్తేభ విక్రీడితము

సముడై స్నేహముచే సుతత్వమును విశ్వాసంబుచేతన్ సఖి
త్వముఁ జాలన్ హితవృత్తిచేతను సుహృత్త్వంబున్ సుమంత్రోపదే
శముచేతన్ నిజదేశికుం డనఁగ నిచ్చల్ పూజ్యఁ డౌ నిష్ఠదై
వమునై వారికిఁ గాలచక్రభయముల్ వారింపుదుం గావునన్."

3-884-వచనము

అని యిట్లు దెలుపుచు మఱియు నిట్లనియె.

3-885-చంపకమాల

" విను మదిగాక యీ భువిఁ దివిం బలుమాటుఁ జరించు నాత్మ దా
ధన పశు పుత్ర మిత్ర వనితాతతిష్ఠైఁ దగులంబు మాని న
న్న నఘుని విశ్వతోముఖు ననన్యగతిన్ భజియించెనేని వా
నిని ఘనమృత్యురూప భవనీరథి నేఁ దరియింపఁ జేయుదున్.

3-886-సీస పద్యము

రూడిఁ బ్రధానపూరుషనాయకుండను;
 భగవంతుండను జగత్ప్రభుఁడ నైన
 నాకంటె నన్యులఁ గైకొని తగిలిన;
 యాత్మలు భవభయం బందుదు రది
 గావున నా యాజ్ఞఁ గడవంగ నోడుట;
 జేసి వాయువు వీచు శిఖి వెలుంగు
 నినుఁడు దపించుఁ దా నింద్రుఁడు వర్షించు;
 భయ మంది మృత్యువు పరువు పెట్టుఁ

3-886.1-తేటగీతి

గాన విజ్ఞాన వైరాగ్యకలిత మైన
భక్తియోగంబునం జేసి ప్రమపదము
కొఱకు నయ్యోగివరులు మచ్చరణభజను
లగుచుఁ జరియింపుదురు నిర్భయాత్ము లగుచు.

3-887-కంద పద్యము

గురుభక్తిం జిత్తము మ
త్పరమై విలసిల్లు నంతప్రయంతము స
త్పురుషుల కిహలోకంబునఁ
జిరతర మోక్షోదయంబు సేకుఱుచుండున్."

3-888-కంద పద్యము

అని యిట్లు సన్మునీంద్రుఁడు
జననికి హరిభక్తియోగ సంగతి నెల్లన్
వినిపించుచు వెండియు ని
ట్లనియెన్ సమ్మోదచిత్తుఁ డగుచుఁ గడంకన్.

3-889-వచనము

" అవ్వా! యివ్వధంబున భక్తియోగప్రకారంబు సెప్పితి; ఇంక దత్తలక్షణంబు
వేఱువేఱ యెఱింగింతు నే తత్త్వగుణంబుల నెఱింగి నరులు ప్రకృతి
గుణంబులవలన విముక్తు లగుదురు; హృదయగ్రంథి విచ్ఛేదకంబు
నాత్మదర్శనరూపంబు నగు నా జ్ఞానం బాత్మనిశ్చేయస కారణంబు కావున దాని
నెఱింగింతు; అందు నాత్మస్వరూపం బెట్టి దనిన; ననాదియుఁ, బురుషుండును,
సత్త్వాది గుణశూన్యుండును, బ్రకృతిగుణ విలక్షణుండును, బ్రతక్స్వరూపుండును,
స్వయంప్రకాశుండును మఱియు నెవ్వనితోడ నీ విశ్వంబు సమన్వితం బగు

నతండు గుణత్రయాత్మత్వంబు నవ్యక్తంబును భగవత్సంబంధియు నగు ప్రకృతి
యందు యదృచ్ఛచే లీలావశంబునం బ్రవేశించిన నా ప్రకృతి
గుణత్రయమయంబైన స్వరూపం బయిన ప్రజాసర్గంబుఁ జేయం గనుంగొని;
యప్పుడు మోహితుం డయి విజ్ఞాన తిరోధానంబునం జేసి గుణత్రయాత్మకం
బయిన ప్రకృత్యధ్యాసంబున నన్యోన్యమేళనం బగుటయు నంతం బ్రకృతిగుణంబుఁ
దన యందు నారోపించుకొని క్రియామాణంబు లగు కార్యంబులవలనం
గర్భత్వంబు గలిగి సంసార బద్ధుండై పారతంత్ర్యంబు గలిగి యుండు;
కర్మత్వశూన్యం డగు నీశ్వరుండు సాక్షి యగుటం జేసి యాత్మకుం గార్యకారణ
కర్మత్వంబులు ప్రకృత్యధీనంబు లనియు; సుఖదుఃఖ భోక్తృత్వంబులు ప్రకృతి
విలక్షణం డయిన పురుషుని వనియు నెఱుంగుదురు" అని చెప్పిన విని
దేవహూతి కపిలున కిట్లనియె "బురుషోత్తమా! ప్రకృతి పురుషులు సదసదాత్మక
ప్రపంచంబునకుఁ గారణభూతులు గావున వాని లక్షణంబు సదసద్వివేక
పూర్వకంబుగా నానతిమ్ము;" అనిన భగవంతుం డిట్లనియె.

3-890-కంద పద్యము

" క్రమమునఁ ద్రిగుణము నవ్య
క్రమ నిత్యము సదసదాత్మకము మఱియుఁ బ్రధా
నము ననగాఁ బ్రకృతివిశే
షము లదియు విశిష్ట మనిరి సద్విదు లెలమిన్.

3-891-వచనము

అందుఁ బ్రకృతి చతుర్వింశతితత్త్వాత్మకంబై యుండు; అది యెట్లనినం
బంచమహాభూతంబులును, బంచతన్మాత్రలును, జ్ఞానకర్మాత్మకంబు లయిన
త్వక్చక్షుశ్రోత్ర జిహ్వప్రాణంబులు వాక్పాణి పాదపాయూపస్థంబులు నను
దశేంద్రియంబులును, మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారంబు లను

నంతఃకరణచతుష్టయంబును నను చతుర్వింశతి తత్త్వాత్మకం బైన సగుణబ్రహ్మ సంస్థానంబు సెప్పితి; నిటమీదఁ గాలం బను పంచవింశకతత్త్వంబుసెప్పెద; అది గొందఱు పురుషశబ్దవాచ్యం డైన యీశ్వరుని పౌరుషంబు గాలశబ్దంబునఁ జెప్పబడు నందురు; అందు నహంకార మోహితుండై ప్రకృతి వొంది జీవుండు భయంబుఁ జెందు; ప్రకృతిగుణసామ్యంబునం జేసి వర్తించి నిర్విశేషుం డగు భగవంతుని చేష్టా విశేషంబు దేనివలన నుత్పన్నం బగు నదియ కాలం బని చెప్పంబడు; అదియు జీవరాశ్యంతర్గతం బగుటంజేసి పురుషుండనియు వాని బహిర్భాగ వ్యాప్తిం జేసి కాలం బనియుఁ జెప్పం బడు; ఆత్మ మాయం జేసి తత్త్వాంతర్గతం డయిన జీవునివలన క్షుభితం బయి జగత్కారణం బగు ప్రకృతి యందు పరమపురుషుడు దన వీర్యంబు పెట్టిన నా ప్రకృతి హిరణ్మయం బైన మహత్తత్త్వంబు పుట్టించె; అంత సకల ప్రపంచబీజభూతుడును లయవిక్షేప శూన్యుండును నగు నీశ్వరుండు దన సూక్ష్మవిగ్రహంబు నందు నాత్మ గతం బైన మహదాది ప్రపంచంబుల వెలిగించుచు స్వతేజోవిపత్తిం జేసి యాత్మప్రస్వాపనంబు సేయు నట్టి తమంబును గ్రసించె" నని చెప్పి; వెండియు నిట్లనియె.

3-892-కంద పద్యము

" దివ్యమగు వాసుదేవా

దివ్యాహచతుష్టయంబు త్రిజగము లందున్

సేవ్యం బని చెప్పంబడు

భవ్యగుణా! దాని నెఱుంగ బలికెద నీకున్.

3-893-సీస పద్యము

సత్త్వప్రధానమై స్వచ్ఛమై శాంతమై;

యూర్మిషట్కంబుల నోసరించి

సురుచిర పాఢుణ్య పరిపూర్ణమై నిత్య;

మై భక్తజన సేవ్యమై తనర్చి
వలనొప్పుచుండు నవ్వాసుదేవవ్యాహ;
మంత మహత్తత్వ మందు నోలి
రూఢిఁ గ్రియాశక్తిరూపంబు గల్గు న;
హంకార ముత్పన్న మయ్యె నదియ

3-893.1-తేటగీతి

సరవి వైకారికంబుఁ దైజసముఁ దామ
సంబు నా మూఁడు దెఱఁగుల బరగు నందుఁ
దనరు వైకారికము మనస్సునకు నింది
యములకును గగనముఖ భూతముల కరయ

3-894-వచనము

అది దేవతారూపంబుల నుండు దైజసాహంకారంబు బుద్ధి ప్రాణంబులుం గలిగి
యుండు తామసాహంకారం బింద్రియ మేళనంబున నర్థమాత్రం బై యుండు;
మఱియును.

3-895-సీస పద్యము

అట్టి యహంకార మం దధిష్ఠించి సా;
హస్రఫణామండలాభిరాముఁ
దై తనరారు ననంతుఁడు సంకర్ష;
ణం డనఁ దగు పురుషుండు ఘనుఁడు
మహిత భూతేంద్రియ మానస మయుఁడు నై;
కర్తృత్వ కార్యత్వ కారణత్వ

ప్రకట శాంతత్వ హైరత్వ మూఢత్వాది;

లక్షణ లక్షితోల్లాసి యగుచు

3-895.1-తేటగీతి

నుండు నమ్మేటి రెండవ వ్యాహ మనఁగ

ఘనవికారంబుఁ బొందు వైకారికంబు

వలన వినుము మనస్తత్వ మెలమిఁ బుట్టి

మఱియు వైకారికంబును మాత! వినుము.

3-47-బ్రహ్మాండోత్పత్తి

3-896-వచనము

అది యెట్లు లంటేని సామాన్యచింతయు విశేషచింతయు ననందగు సంకల్ప వికల్పంబులం జేసి కామసంభవం బనంబడు నెద్ది, యనిరుద్ధాఖ్యం బయిన వ్యాహం బదియ హృషీకంబులకు నదీశ్వరం బయి సకల యోగీంద్ర సేవ్యం బగుచు శరదీందీవర శ్యామం బయి యుండు; వెండియుం దైజసంబువలన బుద్ధితత్త్వంబు పుట్టి; దాని లక్షణంబులు ద్రవ్యప్రకాశం బైన జ్ఞానంబును, నింద్రియానుగ్రహంబును, సంశయంబును, మిథ్యాజ్ఞానంబును, నిద్రయు, నిశ్చయంబును స్మృతియు ననందగి యుండు; మఱియుఁ దైజసాహంకారంబు వలన జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియంబులును గ్రియాజ్ఞానసాధనంబులును గలిగి యుండు; బ్రాణంబునకుం గ్రియాశక్తియు బుద్ధికి జ్ఞానశక్తియు నగుటం జేసి యింద్రియంబులకుఁ దైజసత్వంబు గలిగి యుండు; భగద్భక్తి ప్రేరితం బయిన తామసాహంకారంబువలన శబ్ద తన్మాత్రంబు పుట్టి; దానివలన నాకాశంబును నాకాశంబువలన శ్రోత్రేంద్రియంబును పుట్టి; శ్రోత్రంబు శబ్దగ్రాహి యయ్యె; శబ్దం బర్థంబునకు నాశ్రయంబై శ్రోతకు జ్ఞానజనకం బయ్యె మఱియు

శబ్దతన్మాత్రంబువలన నాకాశం బయి యా యాకాశంబు భూతంబులకు
 బాహ్యభ్యంతరంబుల నవకాశం బిచ్చటయు నాత్మ ప్రాణేంద్రియాదులకు నాశ్రయం
 బగుటయు నను లక్షణంబులు గలిగి యుండు కాల గతిచే వికారంబు నొందు;
 శబ్దతన్మాత్ర లక్షణం బగు నభంబువలన స్పర్శంబును స్పర్శంబువలన
 వాయువును వాయువుచే స్పర్శగ్రాహియైన త్వగింద్రియంబును బుట్టి;
 మృదుత్వంబును గరినత్వంబును శైత్యంబును నుష్ణత్వంబును నను నివి
 స్పర్శంబునకు స్పర్శత్వం బని చెప్పంబడు; మఱియు వాయువునకుఁ
 జాలనంబును పరస్పర విభాగకరణంబును దన్మేళనంబును ద్రవ్యశబ్దనేతృత్వంబు
 నగు; అందు గంధవంతం బగు ద్రవ్యంబును ప్రాణేంద్రియంబు నొందించుట
 ద్రవ్యనేతృత్వంబు దూరస్థం బగు శబ్దంబును శ్రోత్రేంద్రియ గ్రాహ్య మగు;
 నట్లోనరించుట శబ్దనేతృత్వంబు సర్వేంద్రియాత్మకత్వంబు ననునవి లక్షణంబులై
 యుండు; దైవప్రీతితంబై స్పర్శ తన్మాత్ర గుణకం బగు వాయువువలన
 రూపంబును దానివలనఁ దేజంబును బుట్టి; రూపంబు నేత్రేంద్రియ గ్రాహకం
 బయ్యె నేత్రగతం బయిన రూపంబునకు నుపలంభకత్వంబును
 ద్రవ్యాకారసమత్వంబును ద్రవ్యంబునకు నుపసర్జనం బగుటయు ద్రవ్యపరిణామ
 ప్రతీతియు నివి రూపవృత్తు లనంబడు; తైజసంబునకు సాధారణంబు లగు
 ధర్మంబులు ద్యోతం బనఁ బ్రకాశంబు పచనం బనఁ దండులాదుల పాకంబు
 పిపాసా నిమిత్తం బైన పానంబు క్షున్నిమిత్తం బైన యోదనంబు హిమమర్దనం
 బగు శోషణంబు ననునవి వృత్తులై యుండు; రూపతన్మాత్రంబువలన
 దైవచోదితంబై వికారంబు నొందు తేజస్సు వలన రసతన్మాత్రంబు పుట్టి;
 రసతన్మాత్రంబువలన జలంబు పుట్టి; జిహ్వా యను రసనేంద్రియంబు రసగ్రాహకం
 బయ్యె; ఆ రసం బేకంబై యుండియు భూతవికారంబునం జేసి కషాయ తిక్త
 కట్వాష్ట మధురాది భేదంబుల ననేక విధం బయ్యె; వెండియు సాంసగ్గిక
 ద్రవ్యవికారంబునంజేసి యార్థం బగుటయు ముద్గగట్టుటయుఁ దృప్తి

దాతృత్వంబును జీవంబును దద్వైక్లబ్ధ నివర్తనంబును మృదూకరణంబును
దాపనివారణంబును గూపగతం బయిన జలంబు దివియ మఱియు
నుద్గమించుటయు ననునివి జలవృత్తు లనంబడు; రసతన్మాత్రంబువలన
దైవచోదితంబై వికారంబునం బొందిన జలంబు వలన గంధతన్మాత్రంబు పుట్టి;
దానివలనం బృథ్వియు గలిగె పూణంబు గంధగ్రాహకం బయ్యె; అందు గంధం
బేకం బయ్యు వ్యంజనాదిగతం బయి హింగాద్ది నిమిత్తం బయిన
మిశ్రమగంధంబును కరంభంబును గృంజనాదిగతం బయిన పూతిగంధంబును;
ఘనసారాది నిమిత్తం బయిన సుగంధంబును శతపత్రాదిగతం బగు శాంత
గంధంబును లశునాదిగతం బైన యుగ్రగంధంబును బరుష్కృత చిత్రాన్నాది గతం
బయిన యాఘ్రగంధంబును ద్రవ్యావయవ వైషమ్యంబునం జేసి యనేకవిధంబై
యుండు; అదియునుం గాక ప్రతిమాదిరూపంబులం జేసి సాకారతాపాదనం బగు
భావంబును, జలాది విలక్షణ త్రయాంతర నిరపేక్షం బయిన స్థితియు
జలాధ్యాధారత యను ధారణంబును, నాకాశాద్యవచ్ఛేదకత్వంబును, సకలప్రాణి
పుంస్త్రాభి వ్యక్తీకరణంబును ననునివి పృథ్వీవృత్తు లనంబడు" అని చెప్పి
వెండియు నిట్లనియె "నభో సాధారణగుణ శబ్దవిశేషగ్రాహకంబు శ్రోత్రంబును,
వాయు సాధారణగుణ విశేషగ్రాహకంబు స్పర్శంబును, దేజో సాధారణగుణ
విశేషగ్రాహకంబు చక్షురింద్రియంబును, నంభో సాధారణగుణ విశేషగ్రాహకంబు
రసనేంద్రియంబును, భూమ్య సాధారణగుణ విశేషగ్రాహకంబు
పూణేంద్రియంబును, నాకాశాది గుణంబులగుచు శబ్దాదికార్యంబు లగు
వాయ్వాదు లందుఁ గారణాన్వయంబు ననన్నిఁటికిం బృథ్వీ సంబంధంబు
గలుగుటంజేసి భూమి యందు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబులు గలుగుట
మహదాదిపృథివ్యంతంబు లగు నీ యేడు తత్త్వంబులు పరస్పర మిళితంబు లై
భోగాయతనం బగు పురుషునిం గల్పింప సమర్థంబులై యున్నం జూచి
కాలాదృష్టసత్త్వాదులం గూడి జగత్కారణంబును దైగుణ్యవిశిష్టంబును నశేష

నియామకుండును నిరంజనాకారుండును నగు సర్వే శ్వరుం డందు బ్రవేశించు;
అంత నన్యోన్యక్షుబితంబు లై మిళితంబు లైన మహదాదుల వలన
నధిష్ఠాత్మచేతన రహితం బగు నొక యండంబు పుట్టి; అందు.

3-897-సీస పద్యము

గురుశక్తియౌ విరాట్పురుషుండు సంభవం;
బయ్యె నయ్యండంబు నర్థిఁ బొదవి
యంబు ముఖావరణంబు లొక్కొకటికి;
దశగుణితంబులై తవిలి యావ
రణములై యుండును గ్రమమున లోకంబు;
నకు మేలుకట్ల పోలికఁ దనర్చి
పంకజోదరుని రూపము విలసించును;
లోలత జలములోఁ దేలుచున్న

3-897.1-తేటగీతి

హేమమయ మైన యండంబులో మహాను
భావుఁ డభవుండు హరి దేవదేవుఁ డఖిల
జేత నారాయణుఁడు ప్రవేశించి యపుడు
విష్ణుపద భేదనంబు గావించి యందు.

3-48-విరాట్పురుష ప్రకారంబు

3-898-సీస పద్యము

కరమొప్పుగా విరాట్పురుషుండు వెలుగొందు;
నా విరాట్పురుషుని యాననంబు
వలనను వాణియు వాణితో వహ్నియు;

నాసంబువలనఁ బ్రాణములఁ గూడి
 పూజేంద్రియం బయ్యె పూణంబువలనను;
 వాయువులును బ్రాణవాయువులును
 నందు నక్షులు చక్షు వందు సూర్యుండును;
 నందభిధ్యానంబు నర్థి జేయఁ

3-898.1-తేటగీతి

గర్భములు జాత మయ్యెఁ దత్కర్ణసమితి
 వలన శ్రోత్రేంద్రియంబు దిక్కులును గలిగెఁ
 ద్వక్కుచే శృశ్రు రోమ వితానకములు
 నోషధివ్రాతమును భవ మొందె; మఱియు.

3-899-తేటగీతి

దానివలనను మేడ్రంబు గానఁబడియెఁ
 బరగ రేతంబువలన నాపంబు పుట్టి
 గుదమువలన నపానంబు నుదయ మయ్యె
 దానివలనను మృత్యువు దగ జనించె.

3-900-కంద పద్యము

కరములవలనను బలమును
 నిరవుగ నా రెంటివలన నింద్రుఁడుఁ బాదాం
 బురుహంబులవలన గతియు
 నరుదుగ నా రెంటివలన హరియును గలిగెన్.

3-901-కంద పద్యము

ఘన నాడీ పుంజమువల

నను రక్తము దానివలన నదులును జరరం

బున నాకఁలియును దప్పియుఁ

ననయము నా రెంటివలన నబ్దులు పుట్టెన్.

3-902-కంద పద్యము

విను హృదయమువలనను మన

మును మనమునఁ దుహినకరుఁడు బుద్ధియుఁ జిత్తం

బున బ్రహ్మయు క్షేత్రజ్ఞం

దును గలిగిరి యవ్వరాజుఁడుం బూరుషతన్.

3-903-వచనము

మఱియు; విరాట్పురుషు నం దుదయించిన వృష్టిరూపంబు లగు నాకాశాది భూతంబులును శబ్దంబు మొదలగు భూతతన్మాత్రంబులును వాగాదీంద్రియ జాతంబును దదధిదేవతలును దమంతన సమిష్టిరూపుం డగు క్షేత్రజ్ఞం బ్రవృత్తి ప్రవక్తకుం జేయ నసమర్థంబు లయ్యె; ఎట్లనిన దేవాధిష్టితంబు లగు నింద్రియంబులు దాము వేర్వేరు యయ్యాశ్వరుం బ్రవృత్తున్ముఖం జేయనోపక క్రమంబునం దత్తదధిష్ఠానాదుల నొందె; అందు నగ్ని వాగింద్రియంబుతోడ ముఖంబు నొంది ప్రవర్తించిన విరాట్కార్యం బగు వృష్టి శరీరజాతం బనుత్పన్నం బయ్యె; అంత నాసయు పూణేంద్రియంబుతోడ వాయువుం గూడిన నట్టిది యయ్యె; నాదిత్యుఁడు చక్షురింద్రియంబుతోడ నేత్రంబులు నొందిన వృధాభూతం బయ్యె; దిగ్దేవతాకం బగు కర్ణంబు శ్రోత్రేంద్రియంబుతో; గూడిన విరాట్కార్య ప్రేరణాయోగ్యం బయ్యె ఓషధులు రోమంబులం ద్వగింద్రియంబు; జెంది విఫలం బయ్యె; అద్దైవం బగు మేఘంబు రేతంబు నొందినఁ దత్కార్యకరణాదక్షం బయ్యె; బదంపడి గుదంబు మృత్యువు తోడ నపానేంద్రియంబు; జేరిన నది హైన్యంబు

నొందె; విష్ణు దేవతాకంబు లగు చరణంబులు గతితోఁ గూడిన ననీశ్వరంబు
 లయ్యె; బాణీంద్రియంబు లింద్రదైవతంబు లగుచు బలంబు నొందిన శక్తిహీనంబు
 లయ్యె; మఱియు నాడులు సనదీకంబులై లోహితంబు వొందిన నిరర్థకంబు
 లయ్యె; నుదరంబు సింధువుల తోడఁ జేరి క్షుత్పి పాసలం బొందిన వ్యర్థం బయ్యె;
 హృదయంబు మనంబు తోడం జంధ్రు నొందిన నూరక యుండె; బుద్ధి బ్రహ్మాది
 దైవతంబై హృదయంబు నొందిన నిష్ఫలం బయ్యె; జిత్రం బభిమానంబుతో
 రుద్రునిం జెందిన విరాట్కార్య జాతం బనుభూతం బయ్యె; నంతఁ జైత్యం డగు
 క్షేత్రజ్ఞుండు హృదయాధిష్ఠానంబు నొంది చిత్రంబు తోడం బ్రవేశించిన
 విరాట్పురుషుండు సలిల కార్యభూత బ్రహ్మాండంబు నొంది ప్రవృత్తున్ముఖక్షముం
 డయ్యె; సుప్తం డగు పురుషునిం బ్రాణాదులు దమ బలంబుచే భగవదప్రేరితంబు
 లగుచు నుత్థాపనా సమర్థంబు లగు చందంబున నగ్న్యాదులు స్వాధిష్ఠాన
 భూతంబు లగు నిద్రియంబులతోడ దేవాది శరీరంబుల నొందియు నశక్తంబు
 లయ్యె" అని మఱియు "నవ్వరాట్పురుషుని ననవరతభక్తిం జేసి విరక్తులై
 యాత్మల యందు వివేకంబు గల మహాత్ములు చింతింపుదు రనియుఁ
 బ్రకృతిపురుష వివేకంబున మోక్షంబును బ్రకృతి సంబంధంబున సంసారంబును
 గలుగు" ననియుఁ జెప్పి మఱియు నిట్లనియె.

3-49-ప్రకృతి పురుష వివేకంబు

3-904-సీస పద్యము

" జననుత! సత్త్వరజస్తమో గుణమయ;

మైన ప్రాకృతకార్య మగు శరీర

గతుఁ డయ్యుఁ బురుషుండు గడఁగి ప్రాకృతములు;

నగు సుఖ దుఃఖ మోహముల వలనఁ

గర మనురక్తుండు గాడు వికారవి;

హీనుఁడు ద్రిగుణరహితుఁడు నగుచు
బలసి నిర్మలజల ప్రతిబింబితుండైన;
దినకరుభంగి వర్తించు నట్టి

3-904.1-తేటగీతి

యాత్మ ప్రకృతిగుణంబుల యందుఁ దగులు
వడి యహంకారమూడుడై దొడరి యేను
గడఁగి నిఖిలంబునకు నెల్లఁ గర్త నని ప్ర
సంగవశతను బ్రకృతి దోషములఁ బొంది

3-905-కంద పద్యము

సుర తిర్యక్మనుజుస్థా
వరరూపము లగుచుఁ గర్మవాసనచేతం
 బరపైన మిశ్రయోనులఁ
దిరముగ జనియించి సంస్కతిం గైకొని తాన్.

3-906-కంద పద్యము

పూని చరించుచు విషయ
ద్యానంబునఁజేసి స్వాప్నికార్థాగమ సం
 ధానము రీతి నసత్పథ
మానసుఁ డగుచున్ భ్రమించు మతిలోలుండై.

3-907-వచనము

అట్లు గావున.

3-908-తేటగీతి

పూని మోక్షార్థి యగు వాఁడు దీని దీప్త
భక్తియోగంబుచేత విరక్తిబొంది
మనము వశముగజేసి యమనియమాది
యోగమార్గక్రియాభ్యాస యుక్తిఁ జేసి.

3-909-సీస పద్యము

శ్రద్ధాగరిష్టుడై సత్య మైనట్టి మ;
ద్భావంబు మత్పాద సేవనంబు
వర్ణిత మత్కథాకర్ణనంబును సర్వ;
భూత సమత్వమజాతవైర
మును బ్రహ్మచర్యంబు ఘన మౌనమాదిగా;
గల నిజ ధర్మసంగతులఁ జేసి
సంతుష్టుఁడును మితాశనుఁడు నేకాంతియు;
మననశీలుఁడు వీత మత్సరుండు

3-909.1-తేటగీతి

నగుచు మిత్రత్వమున గృహఁ దగిలి యాత్మ
కలిత విజ్ఞాని యై బంధకంబు లైన
ఘన శరీర పరిగ్రహోత్సంఘ యందు
నాగ్రహము వాసి వర్తింప నగును మఱియు.

3-910-వచనము

జీవేశ్వర తత్త్వజ్ఞానంబునం జేసి నివృత్తం బయిన బుద్ధి దదవస్థానంబునుం గలిగి
దూరీభూతేతరదర్శనుండై జీవాత్మజ్ఞానంబునం జేసి చక్షురింద్రియంబున
సూర్యుని దర్శించు చందంబున నాత్మ నాయకుం డయిన శ్రీమన్నారాయణుని

దర్శించి నిరుపాధికంబై మిథ్యాభూతం బగు నహంకారంబున సద్రూపంబుచేఁ
బ్రకాశమానం బగుచుఁ బ్రధాన కారణంబునకు నధిష్ఠానంబును గార్యంబునకుఁ
జక్షువుం బోలెఁ బ్రకాశంబును సమస్త కార్యకారణానుస్యూతంబును
బరిపూర్ణంబును సర్వవ్యాపకంబును నగు బ్రహ్మంబును బొందు" నని చెప్పి
వెండియు నిట్లనియె.

3-911-సీస పద్యము

" విను మాతృవేత్తకు విష్ణుస్వరూపంబు;
నెటుఁగంగఁ బడునది యెట్లటన్న
గగనస్థుఁ డగు దినకరు కిరణచ్ఛాయ;
జలముల గృహకుడ్యజాలకముల
వలన దోచిన ప్రతిఫలితంబుచేత నూ;
హింపగఁ బడిన యయ్యనుని పగిది
నర్థి మనోబుద్ధ్యహంకరణత్రయ;
నాడిప్రకాశమునను నెటుంగ

3-911.1-తేటగీతి

వచ్చు నాతృస్వరూపంబు వలఁతిగాఁగ
జిత్తమునఁ దోచు నంచితశ్రీఁ దనర్చి
యమ్మహామూర్తి సర్వభూతాంతరాత్ముఁ
డగుచు నాతృజ్ఞులకుఁ గాననగును మఱియు.

3-912-వచనము

జీవుండు పరమాత్మానుషక్షుండై భూతాది తత్త్వంబులు లీనంబులై ప్రకృతి
యందు వాసనామాత్రంబు గలిగి యకార్యకరణంబులై యున్న సుషుప్తి

సమయంబునం దాను నిస్తంద్రుం డగుచు నితరంబుచేతఁ గప్పబడనివాఁ డై
పరమాత్మానుభవంబు సేయుచుండును" అని చెప్పిన విని; దేవహూతి
యిట్లనియె.

3-913-సీస పద్యము

" విమలాత్మ యీ పృథివికిని గంధమునకు;
సలీలంబునకును రసంబునకును
నన్యోన్య మగు నవినాభావసంబంధ;
మైన సంగతిఁ బ్రకృత్వాత్మలకును
సతతంబు నన్యోన్య సంబంధమై యుండు;
ప్రకృతి దా నయ్యాత్మఁ బాయు టెట్లు
దలపోయ నొకమాటు తత్త్వబోధముచేత;
భవభయంబుల నెల్లఁ బాయు టెట్లు

3-913.1-తేటగీతి

చచ్చి క్రమ్మఱఁ బుట్టని జాడ యేది
యిన్నియుఁ దెలియ నానతి యిచ్చి నన్నుఁ
గరుణ రక్షింపవే దేవగణసుసేవ్య!
భక్తలోకానుగంతవ్య! పరమపురుష!"

3-914-వచనము

అనిన భగవంతుం డిట్లనియె "అనిమిత్తం బయిన స్వధర్మంబునను,
నిర్మలాంతఃకరణంబునను, సునిశ్చితంబైన మద్భక్తియోగంబునను,
సత్కథాశ్రవణసంపాదితంబైన వైరాగ్యంబునను, దృష్ట ప్రకృతిపురుష
యాధ్యాత్మంబగు జ్ఞానంబునను, బలిష్ఠం బయి కామానభిష్టంగం బగు

విరక్తివలనఁ దపోయుక్తం బయిన యోగంబునను, దీప్తం బయిన చిత్తైకాగ్రతం జేసి
పురుషుని దగు ప్రకృతి దందవ్యామానం బై తిరోధానంబును బొందు;
అదియునుం గాక యరణిగతం బైన వహ్నిచే నరణి దహింపఁ బడు చందంబున
జ్ఞానంబునను దత్త్వదర్శనంబుననుం జేసి నిరంతరంబు బలవంతంబును
దృష్టదోషంబును నగు ప్రకృతి జీవునిచేత భుక్తభోగమై విడువంబడు" అని చెప్పి.

3-915-కంద పద్యము

" విను ప్రకృతి నైజమహిమం

బునఁ దనలో నున్న యట్టి పురుషునకు మహి

శునకు నశుభవిస్ఫురణం

బనయముఁ గావింపజాల దది యెట్లనినన్.

3-916-చంపకమాల

పురుషుఁడు నిద్రవోఁ గలలఁ బొందు ననర్థకముల్ ప్రబోధమం

దరయగఁ మిథ్యలై పురుషు నందు ఘటింపని కైవడిం బరే

శ్చరునకు నాత్మనాథునకు సర్వశరీరికిఁ గర్మసాక్షికిం

బరువడిఁ బొంద వెన్నటికిఁ బ్రాకృతదోషము లంగనామణి!"

3-917-వచనము

అని వెండియు నిట్లనియె.

3-918-సీస పద్యము

" అధ్యాత్మ తత్పరుం డగు వాఁడు పెక్కు జ;

న్మంబులఁ బెక్కు కాలంబు లందు

బ్రహ్మపదప్రాప్తి పర్యంతమును బుట్టు;

సర్వార్థవైరాగ్యశాలీ యగుచుఁ

బూని నా భక్తులచే నుపదేశింపఁ;

బడిన విజ్ఞానసంపత్తిచేత

బరఁగఁ బ్రబుద్ధుడై బహువారములు భూరి;

మత్ప్రసాదప్రాప్తిమతిఁ దనర్చు

3-918.1-తేటగీతి

నిజపరిజ్ఞాన విచ్చిన్ననిఖిలసంశ

యుండు నిర్ముక్తలింగదేహుండు నగుచు

ననఘ! యోగీంద్రహృద్గేయ మగు మదీయ

దివ్యధామంబు నొందు సందీప్తుఁ డగుచు.

3-919-వచనము

మఱియు; నణిమాధ్యష్టైశ్వర్యంబులు మోక్షంబున కంతరాయంబులు గావున

వాని యందు విగతసంగుండును మదీయ చరణసరోజస్థిత

లలితాంతరంగుండును నగు వాడు మృత్యుదేవత నపహసించి మోక్షంబు నొందు"

అని చెప్పి; వెండియు "యోగలక్షణప్రకారంబు వినిపింతు విను" మని

భగవంతుం డైన కపిలుండు నృపాత్మజ కిట్లనియె.

3-920-కంద పద్యము

" దీని ధులై యే యోగవి

ధానంబునఁ జేసి మనము దగ విమలంబై

మానిత మగు మత్స్వదముం

బూనుదు రా యోగధర్మముల నెఱిగింతున్.

3-921-వచనము

అది యెట్లనిన, శక్తికొలది స్వధర్మాచరణంబును; శాస్త్ర వినిపిద్ధ ధర్మకర్మంబులు
 మానుటయు; దైవికంబై వచ్చిన యర్థంబువలన సంతోషించుటయు;
 మహాభాగవత శ్రీపాదారవిందార్చనంబును; గ్రామ్యధర్మ నివృత్తియు;
 మోక్షధర్మంబుల యందు రతియు; మితం బై శుద్ధం బయిన యాహార సేవయు;
 విజనం బయి నిర్పాధకం బయిన స్థానంబున నుండుటయు; హింసా
 రాహిత్యంబును; పత్యంబును; నస్త్రీయంబును; దన కెంత యర్థం బుపయోగించు
 నంత యర్థంబ స్వీకరించుటయు; బ్రహ్మచర్యంబును; తపశ్శౌచంబులును;
 స్వాధ్యాయ పఠనంబును; బరమ పురుషుం డైన సర్వేశ్వరుని యర్చనంబును;
 మౌనంబును; నాసన జయంబును; దానం జేసి స్థైర్యంబును; బ్రాణవాయు
 స్వవశీకరణంబును; నింద్రియ నిగ్రహరూపం బైన ప్రత్యాహారంబును; మనంబుచే
 నింద్రియంబుల విషయంబులవలన మరలించి హృదయ మందు నిలుపటయు;
 దేహగతం బైన మూలాధారాది స్థానంబులలో నొక్క స్థానంబు నందు హృదయ
 గతం బయిన మనస్సుతోడంగూడఁ బ్రాణ ధారణంబును; వైకుంఠం డైన
 సర్వేశ్వరుండు ప్రవర్తించిన దివ్య లీలాచరిత్ర ధ్యానంబును;
 మానసైకాగ్రీకరణంబును; బరమాత్మ యగు పద్మనాభుని సమానాకారతయును;
 నిదియునుం గాక తక్కిన వ్రతదానాదులం జేసి మనోదుష్టం బయిన
 యసన్మార్గంబును బరిహరించి జితప్రాణుం డై, మెల్లన యోజించి శుచి యైన
 దేశంబునం బ్రతిష్ఠించి విజితాసనుం డై, యభ్యస్త కుశాజిన చేలోత్తరాసనం బైన
 యాసనంబు సేసి, ఋజుకాయుం డై ప్రాణమార్గంబును గుంభక రేచక
 పూరకంబులం గోశశోధనంబు సేసి, కుంభక పూరకంబుల చేతం బ్రతికూలంబు
 గావించి, చంచలం బయిన చిత్తంబు సుస్థిరంబు గావించి, తీవ్రం బయిన
 యమంబునం బ్రతప్తం బయి విగత సమస్త దోషం బగు చామీకరంబు కరణి
 విరజంబు సేసి, జిత మారుతుం డగు యోగి గ్రమ్మఱుం బ్రాణాయామం బను
 పావకుని చేత వాత పిత్త శ్లేష్మంబులను దోషంబుల భస్మీకరణంబు సేసి,

ధారణంబు చేతఁ గిల్చిషంబులను బ్రత్యాహారంబు చేత సంసర్గంబులను దహనంబు
సేసి ధ్యానంబుచేత రాగంబుల సత్త్వాదిగుణంబులను నివారించి స్వ
నాసాగ్రావలోకనంబు సేయుచు.

3-50-విష్ణు సర్వాంగస్తోత్రంబు

3-922-సీస పద్యము

దళ దరవింద సుందర పత్రరుచిరాక్షు;

సలలిత శ్రీవత్సకలితవక్షు

నీలనీరద నీలనీలోత్పలశ్యాము;

నలికులాకుల మాలికాభిరాముఁ

గౌస్తుభకలిత ముక్తాహరయుతకంఠు;

యోగిమానస పంకజోపకంఠు

సతతప్రసన్నసస్మిత వదనాంభోజు;

దినకరకోటి సందీప్తతేజు

3-922.1-తేటగీతి

సలలితానర్ఘ్య రత్న కుందల కిరీట

హార కంకణ కటక కేయూర ముద్రి

కాతులాకోటి భూషు భక్తప్రపోషుఁ

గింకిణీయుత మేఖలాక్రీర్ణజఘను.

3-923-వచనము

మఱియు,

3-924-సీస పద్యము

కంజాతకింజల్క పుంజరంజిత పీత;
కౌశేయవాసు జగన్నివాసు
శత్రుభీకర చక్ర శంఖ గదాపద్మ;
విహిత చతుర్భాహు విగతమోహు
నుతభక్తలోక మనోనేత్రవర్ధిష్ఠు;
లాలిత సద్గుణాలంకరిష్ఠు
వరకుమారక వయఃప్రరిపాకు సుశ్లోకు;
సుందరాకారు యశోవిహారు

3-924.1-తేటగీతి

సకలలోక నమస్కృతదరణకమలు
భక్తలోక పరిగ్రహప్రకటశీలు
దర్శనీయ మనోరథదాయిఁ గీర్త
నీయ తీర్థయశోమహనీయమూర్తి.

3-925-వచనము

వెండియు.

3-926-కంద పద్యము

అనుపమగుణ సంపూర్ణుని
ననఘుని సుస్థితుని గతుని నాసీను శయా
 నుని భక్తహృద్గుహాశయ
నుని సర్వేశ్వరు ననంతు నుతసచ్చరితున్.

3-927-మత్తేభ విక్రీడితము

విమలంబై పరిశుద్ధమై తగు మనోవిజ్ఞాన తత్త్వప్రబో
ధమతిన్ నిల్పి తదీయమూర్తి విభవధ్వానంబు గావించి చి
త్తము సర్వాంగ విమర్శనక్రియలకుం దార్శ్వి ప్రత్యంగమున్
సుమహాధ్యానము సేయఁగావలయుఁబో శుద్ధాంతరంగంబునన్.

3-928-వచనము

అది యెట్టి దనిన.

3-929-సీస పద్యము

హల కులిశాంకుశ జలజధ్వజచ్ఛత్ర;
లాలిత లక్షణలక్ష్మితములు
సలలిత నఖచంద్రచంద్రికా నిర్దూత;
భక్తమానస తమఃపటలములును
సురుచిరాంగుష్ఠ నిష్క్లాత గంగాతీర్థ;
మండిత హరజటామండలములు
సంచిత ధ్యానపారాయణజన భూరి;
కలుష పర్వత దీపకులిశములును

3-929.1-తేటగీతి

దాసలోక మనోరథదాయకములు
జారుయోగి మనఃపద్మ షట్పదములు
ననగఁ దనరిన హరిచరణాబ్జములను
నిరుపమధ్యానమున మది నిలుపవలయు.

3-930-చంపకమాల

కమలజు మాతయై సురనికాయ సమంచిత సేవ్యమానయై
కమలదళాభనేత్రములు గల్గి హృదీశ్వర భక్తి నొప్పు న
క్రమల నిజాంకపీఠమునఁ గైకొని యొత్తు పరేశుజాను యు
గ్మము హృదయారవిందమున మక్కువఁ జేర్చి భజింపగా దగున్.

3-931-ఉత్పలమాల

చారు విహంగవల్లభు భుజంబులమీద విరాజమానసు
శ్రీరుచినుల్లసిల్లి యతనీకుసుమద్యుతిఁ జాల నొప్పు పం
కేరుహనాభు నూరువుల కీల్పిషభక్తి భజించి మానసాం
భోరుహ మందు నిల్పఁదగుఁటో మునికోటికి నంగనామణీ!

3-932-కంద పద్యము

పరిలంబిత మృదుపీతాం
బర కాంచీగుణ నినాదభరితం బగున
 ప్పురుషోత్తముని నితంబముఁ
దరుణీ! భజియింపవలయు దద్దయుఁ బ్రీతిన్

3-933-కంద పద్యము

విను భువనాధారత్వం
బునఁదగి విధిజననహేతుభూతంబగున
 వ్యసజాతముచేఁగడుమిం
చిన హరినాభీసరస్సుఁజింతింపఁదగున్

3-934-తేటగీతి

దివ్య మరకతరత్న సందీప్త లలిత
కుచములను మౌక్తికావళిరుచులఁ దనరి

యిందిరాదేవి సదనమై యెసక మెసఁగు
వక్షమాత్మను దలపోయవలయుఁ జుమ్ము.

3-935-మత్తేభ విక్రీడితము

నిరతంబున్ భజియించు సజ్జన మనోనేత్రాభిరామైక సు
స్థిర దివ్యప్రభ గల్గు కౌస్తుభరుచిశ్చిష్టంబునై యొప్పు నా
వర యోగీశ్వరవంద్యమానుఁ డగు సర్వస్వామి లక్ష్మీ శు కం
ధర మాత్మం గదియించి తద్గుణగణధ్వానంబుసేయం దగున్.

3-936-కంద పద్యము

ఘన మందరగిరి పరివ
ర్తన నికషోజ్జ్వలిత కనకరత్నాంగదముల్
దనరార లోకపాలకు
లను గలిగిన బాహు శాఖలను దలఁపఁదగున్.

3-937-వచనము

మఱియు విమత జనాసహ్యంబులైన సహస్రారంబులు గలుగు సుదర్శనంబును,
సరసిజోదరకరసరోరుహం బందు రాజహంస రుచిరం బయిన పాంచజన్యంబును,
నరాతిభటశోణిత కర్దమలిప్తాంగంబై భగవత్ప్రీతికారణి యగు కౌమోదకియును,
బంధుర సుగంధ గంధానుబంధ మంధర గంధవహోహూయమాన పుష్పంధయ
యుంకార నినద విరాజితం బైన వైజయంతీ వనమాలికయును, జీవతత్త్వం బైన
కౌస్తుభమణియును, బ్రత్యేకంబ ధ్యానంబు సేయందగు; వెండియు, భక్త
సంరక్షణార్థం బంగీకరించు దివ్యమంగళవిగ్రహంబున కనురూపంబును,
మకరకుండల మణి నిచయ మండిత ముకురోపమాన నిర్మల
గండమండలంబును, సంతత శ్రీనివాస లోచనపంకజకలితంబును, లాలిత

భూలతాజుష్టంబును, మధుకర సమానరుచి చికురవిరాజితంబును నైన
ముఖకమలంబు ధ్యానంబు గావింపవలయు; మఱియు, శరణాగతుల
కభయప్రదంబు లగుచు నెగడు పాణిపంకేరుహంబుల మనంబునఁ
దలఁపవలయు.

3-938-కంద పద్యము

గురు ఘోరరూపకంబై

పరగెడు తాపత్రయం బుపశమింపగ శ్రీ

హరిచేత నిస్సృష్టము లగు

కరుణాలోకములఁ దలఁపగాదగు బుద్ధిన్.

3-939-కంద పద్యము

ఘనరుచిగల మందస్మిత

మున కనుగుణ మగు ప్రసాదమును జిత్తమునన్

మునుకొని ధ్యానముసేయం

జను యోగిజనాళి కెప్పుడు సాజన్యనిధి!

3-940-తేటగీతి

పూని నతశిరులైనట్టి భూజనముల

శోకబాష్పంబుజలధి సంశోషకంబు

నత్యుదారతమము హరిహస మెప్పుడుఁ

దలఁపగావలె నాత్మలోఁ దవిలి వినుము.

3-941-సీస పద్యము

మునులకు మకరకేతనునకు మోహనం;

బైన స్వకీయ మాయావిలాస

మున రచితం బైన భ్రూమండలంబును;
 ముని మనఃకుహర సమ్మోదమానుఁ
 డగు నీశ్వరుని మందహాసంబు నవపల్ల;
 వాధర కాంతిచే నరుణ మైన
 మొల్లమొగ్గల కాంతి నుల్లసం బాడెడు;
 దంతపంక్తిని మదిఁ దలఁపవలయు

3-941.1-తేటగీతి

వెలయ నీరీతి నన్నియు వేటువేట
 సంచితధ్యాన నిర్మల స్థానములుగ
 మనములోఁ గను మని చెప్పి మఱియుఁ బలికె
 దేవహూతికేఁ గపిలుండు దేటపడఁగ.

3-51-సాంఖ్యయోగంబు

3-942-సీస పద్యము

ఈ ప్రకారమున సర్వేశ్వరు నందును;
 బ్రతిలబ్ధ భావసంపన్నుఁ డగుచుఁ
 జిరతర సద్భక్తిచేఁ బ్రవృద్ధం బైన;
 యతి మోదమునఁ బులకితశరీరుఁ
 డగుచు మహోత్కంఠ నానందబాష్పముల్;
 జడిగొనఁ బరితోషజలధిఁ గ్రుంకి
 భగవత్స్వరూప మై భవగుణగ్రాహక;
 మగుచు మత్సంబంధ మనుకరించి

3-942.1-తేటగీతి

సుమహితధ్యానమునఁ బరంజ్యోతి యందు
మనముఁ జాల నియోజించి మహిమఁ దనరు
మోక్షపద మాత్మలోన నపక్షసేయు
ననఘవర్తనుఁ డైన మహాత్ముఁ డెపుడు.

3-943-వచనము

అది గావున; ముక్తి నపేక్షించు మహాత్ముం డగు వాని చిత్తంబు విముక్తం బైన
 భగవద్వ్యతిరీక్తాశ్రయంబు గలిగి విషయాంతర శూన్యంబై విరక్తిం బొందుటంజేసి
 పురుషుండు శరీరభావంబుల ననన్యభావం బగు నిర్వాణపదంబు సూక్ష్మం బగు
 తేజంబు దన కంటె నధికంబగు తేజంబు తోడి సమానాకారంబు నగు చందంబున
 నిచ్చగించు; వెండియు.

3-944-సీస పద్యము

పురుషుఁడు చరమమై భువి నన్య విషయ ని;
వృత్తమై తగ నివర్తించు చిత్త
వృత్తాదులను గల్గి వెలయంగ నాత్మీయ;
మగు మహిమ సునిష్ఠుఁడై లభించు
సుఖదుఃఖముల మనస్సునఁ దలపక యహం;
కారధర్మంబులుగాఁ దలంచి
యనయంబు సాక్షాత్కృతాత్మతత్త్వము గల్గు;
నతఁడు జీవన్ముక్తుఁ డుండు ధీరు

3-944.1-తేటగీతి

లతఁడు నే చందమున నుండు ననిన వినుము
తన శరీరంబు నిలుచుటయును జరించు

టయును గూర్చుండుటయు నిఁకేమియు నెఱుంగ

కర్తి వర్తించు విను తల్లి! యతఁడు మఱియు.

3-945-వచనము

మదిరాపానంబునం జేసి మత్తుం డగు వాఁడు దనకు బరిధానంబగు నంబరంబు
మఱచి వర్తించు చందంబునఁ, దన శరీరంబు దైవాధీనం బని నశ్వరం బని తలంచి
యాత్మతత్త్వనిష్ఠుండై యుపేక్షించు; అది యునుం గాక సమాధియోగంబునం
జేసి సాక్షాత్ప్రతాత్మతత్త్వంబు గల వాడయి స్వాప్నికశరీరంబు చందంబున
యావత్కర్మఫలానుభవ పర్యంతంబు పుత్ర దార సమేతం బగు ప్రపంచంబు
ననుభవించి; యటమీదఁ బుత్ర దారాది సంబంధంబువలనం బాసి వర్తించు.

3-946-సీస పద్యము

సుత దార మిత్రానుజులకంటె మధ్యుండు;

భిన్నుడై వర్తించుచున్నరీతి

విస్ఫులింగోల్ముక విపులధామములచే;

హవ్యవాహనుఁడు వేటయినరీతి

వలనొప్ప దేహంబువలన నీ జీవాత్మ;

పరికింప భిన్నరూపమున నుండుఁ

దవిలి భూతేంద్రియాంతఃకరణంబుల;

భాసిల్లుచున్న యీ ప్రకృతిరూప

3-946.1-తేటగీతి

బ్రహ్మమున కాత్మ దాఁ బృథగ్భావ మగుచు

ద్రష్టయయి బ్రహ్మ సంజ్ఞచేఁ దనరుచుండు

నఖిలభూరి ప్రపంచంబు లందుఁ దన్నుఁ
దవిలి తనయందు నఖిల భూతములఁ గనుచు.

3-947-వచనము

వెండియు.

3-948-సీస పద్యము

వరుస ననన్యభావంబునఁ జేసి భూ;
తావళి యందుఁ దదాత్మకత్వ
మునఁ జూచు నాత్మీయ ఘనతరోపాదాన;
ముల యందుఁ దవిలి యిమ్ముల వెలుంగు
నిట్టి దివ్యజ్యోతి యేకమయును బహు;
భావంబులను దోచు ప్రకృతిగతుఁడు
నగుచున్న యాత్మయుఁ బోగఁడొందు దేవ తి;
ర్వజ్ఞునుష్యస్థావరాది వివిధ

3-948.1-తేటగీతి

యోనులను భిన్నభావంబు నొందుటయును
జాలఁ గల్గు నిజగుణ వైషమ్యమునను
భిన్నుడై వెల్గుఁ గావున బేర్చి యదియు
దేహసంబంధి యగుచు వర్తించుచుండు.

3-949-కంద పద్యము

భావింప సదసదాత్మక
మై వెలయును దుర్విభావ్య మగుచు స్వకీయం

బై వర్తించుచుఁ బ్రకృతిని

భావమునఁ దిరస్కరించు భవ్యస్ఫూర్తిన్.

3-950-వచనము

ఈ యాత్మ నిజస్వరూపంబునం జేసి వర్తించు" నని కపిలుం డెఱింగించిన విని
దేవహూతి వెండియు నిట్లనియె "మహాత్మా! మహదాది భూతంబులకుం బ్రకృతి
పురుషులకుం గల్గిన పరస్పర లక్షణంబులను దత్స్వరూపంబులను
నెఱింగించితివి; ఇంక నీ ప్రకారంబున సాంఖ్యంబు నందు నిరూపింపఁబడు నట్టి
ప్రకారంబును, భక్తియోగ మహాత్మ్యంబును, బురుషుండు భక్తియోగంబునం జేసి
సర్వలోక విరక్తుం డగునట్టి యోగంబును, బ్రాణిలోకంబునకు సంసారం బనేక
విధం బయి యుండుఁ; గావున బరాపరుండవై కాలస్వరూపి వైన నీ
స్వరూపంబును ఏ నీవలని భయంబునం జేసి జనులు పుణ్యకార్యంబులు
సేయుచుండుదురు; మిథ్యాభూతం బైన దేహంబు నందు
నాత్మాభిమానంబుసేయుచు మూఢుండై కర్మంబు లందు నాసక్తం బైన బుద్ధిం
జేసి విబ్రాంతుం డగుచు సంసార స్వరూపం బగు మహాంధ కారంబు నందుఁ
జిరకాల ప్రసుప్తం డైన జనునిఁ బ్రబోధించుకొఱకు యోగభాస్కరుండవై
యావిర్భవించిన పుణ్యాత్ముండవు నీవు; గావున, నాకు నిన్నియుం దెలియ
సవిస్తరంబుగా నానతియ్యవలయు" ననిన దేవహూతికి గపిలుం డిట్లనియె.

3-52-భక్తియోగంబు

3-951-కంద పద్యము

" నలినాయతాక్షి! విను జన

ముల ఫలసంకల్పభేదమునఁ జేసి మదిం

గల భక్తియోగమహిమం

బలవడఁగ ననేకవిధము లనఁదగు నవియున్.

3-952-వచనము

వివరించెదఁ దామస రాజస సాత్త్వికాది భేదంబులం ద్రివిధం బై యుండు; అందుఁ
దామసభక్తి ప్రకారం బెట్టిదనిన.

3-953-తేటగీతి

సతతహింసాతిదంభ మాత్మర్యరోష
తమములను జేయుచును భేదదర్శి యగుచుఁ
బరఁగ నా యందుఁ గావించు భక్తి దలఁప
దామసం బనఁదగు వాఁడు తామసుండు.

3-954-కంద పద్యము

ఘన విషయప్రావీణ్యము
లను సుమహేశ్వర్య యశములను బూజాద్య
ర్హుని నను నర్ధి భజించుట
చను రాజసయోగ మనఁగ సౌజన్యనిధి!

3-955-చంపకమాల

అనుపమ పాపకర్మపరిహారము కై భజనీయుఁ డైన శో
భనచరితుం డీతం డనుచు భావమునం దలపోసి భక్తిచే
ననితర యోగ్యతన్ భగవద్రృణబుద్ధి నొనర్చి కర్మముల్
జనహితకారి యై నెగడ సాత్త్వికయోగమనంగఁ జొప్పడున్.

3-956-చంపకమాల

మనుసుత! మధుణశ్రవణమాత్ర లభించిన యట్టి భక్తిచే
ననఘుఁడ సర్వశోభనగుణాశ్రయుఁడన్ పరమేశ్వరుండు నై
తనరిన నన్నుఁ జెందిన యుదాత్ర మనోగతులవ్యయంబులై
వననిధిగామి యైన సురవాహినిబోలె ఫలించు నిమ్ములన్.

3-957-కంద పద్యము

హేయగుణరహితుఁ డనఁగల
నా యందుల భక్తిలక్షణముఁ దెలిపితి నన్
బాయక నిర్దేతుకముగఁ
జేయు మదీయవ్రతైక చిరతరభక్తిన్.

3-958-వచనము

నిష్కాము లయిన మదీయ భక్తులకు నట్టి భక్తియోగంబు సాలోక్య సార్థి సామీప్య
సారూప్య సాయుజ్యంబులకు సాధనంబు; గావున, మహాత్ము లగు వారు
నిజమనోరథఫలదాయకంబు లయిన మదీయ సేవావిరహితం బులయిన యితర
కర్మంబు లాచరింప నొల్లరు; దీని నాత్యంతిక భక్తియోగం బని చెప్పుదురు; సత్త్వ
రజస్తమోగుణ విహీనుం డయిన జనుండు మత్సమానాకారంబుఁ బొందు" నని
చెప్పి మఱియు నిట్లనియె.

3-959-సీస పద్యము

" నిత్యనైమిత్తిక నిజధర్మమున గురు;
శ్రద్ధాగరిష్ఠతఁ జతుర పాంచ
రాత్రోక్త హరిసమారాధన క్రియలను;
నిష్కామనంబున నెటి మదీయ
విగ్రహదర్శన వినుతి పూజా వంద;

నధ్యానసంశ్రవణములఁ గర్మ
సంగి గాకుండుట సజ్జనప్రకరాభి;
మానంబు నొందుట హీను లందు

3-959.1-తేటగీతి

జాల ననుకంపసేయుట సముల యందు
మైత్రి నెఱపుట యమనియమక్రియాది
యైన యోగంబుచేత నాధ్యాత్మికాధి
భౌతికాదులఁ దెలియుట పలుకుటయును.

3-960-వచనము

మఱియును.

3-961-కంద పద్యము

హరి గుణ మంగళ కీర్తన
పరుడై తగ నార్జవమున భగవత్పరులం
గర మనురక్తి భజించుట
నిరహంకారమున నుంట నిశ్చలుఁ డగుటన్.

3-962-కంద పద్యము

ఇవి మొదలుగాఁగ గలుగు భ
గవదుద్దేశస్వధర్మకలితం డై వీ
నివలనఁ బరిశుద్ధగతిం
దవలిన మది గలుగు పుణ్యతముఁ డెయ్యెడలన్.

3-963-తేటగీతి

గురుతరానేక కళ్యాణగుణవిశిష్టుఁ
డనఁగ నొప్పిన ననుఁ బొందు నండగొనక
పవనవశమునఁ బువ్వుల పరిమళంబు
పూణమున నావరించినకరణి మెఱసి.

3-964-చంపకమాల

అనిశము సర్వభూతహృదయాంబుజవర్తి యనం దనర్చు నీ
శునను నవజ్ఞసేసి మనుజుం డొగి మత్ప్రతిమార్చనా విడం
బనమున మూఢుడై యుచితభక్తిని నన్ను భజింపఁడేని న
మ్మనుజుఁడు భస్మకుండమున మానక వేల్చిన యట్టివాఁ డగున్.

3-965-సీస పద్యము

అజ్ఞాక్షి నిఖిలభూతాంతరాత్ముఁడ నైన;
నా యందు భూతగణంబు నందు
నతిభేదదృష్టి మాయావులై సతతంబుఁ;
బాయక వైరానుబంధ నిరతు
లగువారి మనములఁ దగులదు శాంతి యె;
న్నటికైన నేను నా కుటిలజనుల
మానక యెప్పుడు సామాన్యాధికద్రవ్య;
సమితిచే మత్పదార్థన మొనర్చ

3-965.1-తేటగీతి

నర్థి నాచిత్తమున ముదం బందకుందు
నుచు నెఱిగించి మఱియు నిట్లనియెఁ గరుణఁ

గలిత సద్గుణ జటిలుఁ డక్తుపిలుఁ డెలమిఁ
దల్లితోడ గుణవతీమతల్లితోడ.

3-966-సీస పద్యము

తరళాక్షి! విను మచేతన దేహములకంటెఁ;
జేతన దేహముల్ శ్రేష్ఠ మందుఁ
బ్రాణవంతంబులై స్ఫుర్సనజ్ఞానంబు;
గలుగు చైతన్యవృక్షములకంటె
ఘనరసజ్ఞానసంకలితచేతను లుత్త;
ములు రసజ్ఞానంబు గలుగు వాని
కంటె గంధజ్ఞానకలితబృందంబులు;
గడు శ్రేష్ఠములు వానికంటె శబ్ద

3-966.1-తేటగీతి

వేదు లగుదురు శ్రేష్ఠమై వెలయు శబ్ద
విదులకంటెను సద్రూపవేదు లైన
వాయసాదులు శ్రేష్ఠముల్ వానికంటె
వరుస బహుపాదు లుత్తముల్ వానికంటె

3-967-కంద పద్యము

తలఁపఁ జతుష్పదు లధికులు
బలకొని మఱి వానికంటెఁ బ్రాదద్వయముం
గల మనుజు లలఘుతము లి
మ్ముల వారల యందు వర్ణములు నాల్గరయన్

3-968-వచనము

అందు.

3-969-సీస పద్యము

తలప బ్రాహ్మణు లుత్తములు వారికంటెను;

వేదవేత్తలు, వేదవిదులకంటె

విలసితవేదార్థవిదులు, వారలకంటె;

సమధిక శాస్త్రసంశయము మాన్పు

మీమాంసకులు, మఱి మీమాంసకులకంటె;

నిజధర్మవిజ్ఞాననిపుణు లరయ

వారికంటెను సంగవర్జితచిత్తులు;

దగ వారికంటె సద్ధర్మపరులు

3-969.1-తేటగీతి

ధార్మికులకంటె నుత్తమోత్తములు వినుము

మత్సమర్పిత సకలధర్మస్వభావ

మహిమములు గల్గి యితర ధర్మములు విడిచి

సమత వర్తించు నప్పుణ్యతముడు ఘనుడు.

3-970-వచనము

అట్టివాని.

3-971-కంద పద్యము

కని సకలభూతగణములు

మనమున నానందజలధిమగ్నము లగుచున్

ఘన బహుమాన పురస్కర

మనయముఁ బాటిల్ల వినుతు లర్థిం జేయున్.

3-972-వచనము

అంత; నీశ్వరుండు జీవస్వరూపానుప్రవిష్టుండై యుండు నట్టి భగ వంతుం జూచి
 భక్తియోగంబుననేని యోగంబుననేనిఁ బురుషుండు పరమాత్మఁ బొందు
 ప్రకృతిపురుషాత్మకంబును దద్వ్యతిరిక్తంబును నైన దైవంబు నై కర్మవిచేష్టితం
 బగుచు నుండు; అదియ భగవద్రూపంబు; ఇట్టి భగవద్రూపంబు భేదాస్పదం
 బగుచు నద్భుత ప్రభావంబు గల కాలం బనియుఁ జెప్పంబడు; అట్టి కాలంబు
 మహదాదిత త్వంబులకును మహత్తత్త్వాభిమాను లగు జీవులకును భయాహం
 బగుటంజేసి సకల భూతములకు నాశ్రయం బగుచు నంతర్గతంబై భూతంబులచేత
 భూతంబుల గ్రసించుచు యజ్ఞఫలప్రదాత గావున వశీకృతభూతుండై ప్రభుత్వంబు
 భజియించి విష్ణుండు ప్రకాశించుచుండు; అతనికి మిత్రుండును శత్రుండును
 బంధుండును లేడు; అట్టి విష్ణుండు సకలజనంబుల యందావేశించి
 యప్రమత్తుడై ప్రమత్తు లయిన జనంబులకు సంహారకుండై యుండు; అతని
 వలని భయంబునంజేసి వాయువు వీచు సూర్యుం డుదయించు, నిండుండు
 వర్షించు, నక్షత్ర గణంబు వెలుంగుఁ, జంధ్రుండు ప్రకాశించు, దత్తత్యాలంబుల వృక్ష
 లతాదులోషధుల తోడంగూడి పుష్ప ఫలభరితము లగు, సరిత్తులు ప్రవహించు,
 సముద్రంబులు మేరలు దప్పక యుండు; నగ్ని ప్రజ్వలించు, భూమి గిరులతోఁ
 గూడ బరువునఁ గ్రుంగ వెఱచు, ఆకాశంబు సకల జనంబులకు నవకాశం బిచ్చు,
 మహత్తత్త్వంబు జగత్తునకు నంకుర స్వరూపంబు గావున సప్తావరణావృతం బగు
 లోకం బను స్వదేహంబు విస్తరింపఁ జేయు; గుణాభిమాను లగు బ్రహ్మాదులు
 సర్వేశ్వరునిచేత జగత్సర్గంబు నందు నియోగింపఁబడి ప్రతిదినంబు నయ్యయి
 సర్గంబుసేయ నప్రమత్తులై యుండుదురు; పితృదులు పుత్రోత్పత్తిఁ జేయుదురు;
 కాలుండు మృత్యుసహాయుండై మారకుండై యుండు" అని చెప్పి కపిలుండు
 వెండియు నిట్లనియె.

3-973-కంద పద్యము

" నెఱి నిట్టి నిఖలలోకే

శ్వరుని పరాక్రమముఁ దెలియ సామర్థ్యంబె

వ్యరికినిఁగలుగదు మేఘము

గరువలి విక్రమముఁ దెలియఁగా లేని గతిన్.

3-974-కంద పద్యము

మగువా! విను సుఖహేతుక

మగు నర్థము దొరకమికి మహాదుఃఖమునం

దగులుదు రిది యంతయు నా

భగవంతుని యాజ్ఞఁజేసి ప్రాణులు మఱియున్.

3-975-సీస పద్యము

పూని యసత్యంబులైన గృహక్షేత్ర;

పశు ధన సుత వధూ బాంధవాది

వివిధ వస్తువులను ద్రువముగా మది నమ్మి;

వఱలు దుర్మతి యగువాఁడు జంతు

సంఘాత మగు దేహసంబంధమున నిల్చి;

యర్థి నయ్యె యోను లందుఁ జొరఁగ

ననుగమించును వాని యందు విరక్తుండు;

కాక యుండును నరకస్థుఁ డైన

3-975.1-తేటగీతి

దేహి యాత్మీయదేహంబు దివిరి వదల

లేక తన కది పరమసాఖ్యాకరంబు

గ్రాగ వర్తించు నదియును గ్రాక యతఁడు
దేవమాయావిమోహితభావుఁ డగుచు.

3-976-కంద పద్యము

ఘనముగఁ బుత్ర వధూపశు
ధన గృహరక్షణము నందు దత్తత్రియలన్
మనమునఁ దలపోయుచు దిన
దినమున్ దందహ్యమాన దేహుం డగుచున్.

3-977-కంద పద్యము

అతి మూఢహృదయుఁ డగుచు దు
రితకర్మారంభమునఁ జరించుచుఁ దరుణీ!
కృతగోప్యభాషణములను
సుతలాలనభాషణములఁ జొక్కుచు మఱియున్.

3-978-కంద పద్యము

విను, మింద్రియ పరవశుడై
మునుకొని తత్కృతధర్మములు గల దుఃఖం
బనయము సుఖరూపంబుగ
మనమునఁ దలపోసి తదభిమానం డగుచున్.

3-979-కంద పద్యము

సతతముఁ దమతమ సంపా
దిత మగు నర్థములచేత ధృతిఁ బరులకుఁ గు
త్సితమతి హింసలు చేయుచు
నతి మూఢమనస్కు లగుచు నాత్మజనములన్.

3-980-తేటగీతి

పూని రక్షించుచును వారిభుక్తశేష
మనుభవించుచు నంత జీవనమువోకఁ
గడఁగి మఱిమఱి యపరార్థకాముఁ డగుచు
సత్వమెడలి కుటుంబపోషణము నందు.

3-981-సీస పద్యము

బలిమి సాలక మందభాగ్యుడై కుమతి యై;
పూని యపుడు క్రియాహీనుఁ డగుచు
దవిలి వృథాప్రయత్నంబులు సేయుచు;
మూడుడై కార్పణ్యమునఁ జరించు
నట్టి యకేచనుఁ డగువానిఁ జూచి త;
ద్వారసుతాదు లాత్మలను వీడు
గడు నశక్తుఁడు ప్రోవఁగాజాలఁ డితఁ డని;
సెగ్గింతు రర్థిఁ గృషీవలుండు

3-981.1-తేటగీతి

బడుగు ముసలెద్దు రోసిన పగిది నంత
నతఁడు నేవెంటలను సుఖం బందలేక
తాను బోపించు జనులు దన్ తనరఁ బ్రోవ
బ్రతుకు ముదిమియు మిక్కిలి బాధపఱుప.

3-982-కంద పద్యము

వెడరాపు దాల్చి బాంధవు
లడలఁగ నిర్యాణమునకు నభిముఖుడై యి

లౌడలగజాలక శునకము

వడువునఁ గుడుచుచును మేను వడవడ వడఁకన్

3-983-సీస పద్యము

అతిరోగ పీడితుండై మంద మగు జర;

రాగ్నిచే మిగుల నల్పాశి యగుచు

మెఱసి వాయువుచేత మీదికి నెగసిన;

కన్నులు కఫమునఁ గప్పబడిన

నాళంబులను గంఠనాళంబునను ఘుర;

ఘుర మను శబ్దము దొరయ బంధు

జనుల మధ్యంబున శయనించి బహువిధ;

ములఁ దన్ను బిలువంగ బలుకలేక

3-983.1-తేటగీతి

చటులతర కాలపాశవశంగతాత్ముఁ

డగుచు బిడ్డలఁ బెండ్లాము నరసి ప్రోచు

చింత వికలములైన హృషీకములును

గలిగి విజ్ఞానమును బాసి కష్టుఁ డగుచు.

3-984-వచనము

అంత మరణావస్థం బొందు సమయంబున నతి భయంకరాకారులు

సరభసేక్షణులు నగు యమదూత లిద్దఱు దన ముందఱ నిలిచినం జూచి;

త్రస్తహృదయుండై శక్యన్మాత్రంబులు విడుచుచు; యమపాశంబులచే గళంబున

బద్ధుండై శరీరంబువలన నిర్గమించి; యాతనా శరీరంబు నవలంబించి

బలాత్కారంబున దీర్ఘంబై దుర్గమం బగు మార్గంబును బొంది; రాజభటులచే

నీయమానుం డగుచు; దండనంబున కభిముఖుండై చను నపరాధి చందంబునఁ
జనుచుండి.

3-985-చంపకమాల

అనయము మూర్ఛ నొందు శునకావళిచేతను భక్త్యమాణుడై
యనుపమ కాలకింకర భయంకర తర్జనగర్జనంబులన్
మనము గలంగ దేహము సమస్తముఁ గంపము వొందగాఁ బురా
తనభవ పాపకర్మసముద్రాయముఁ జిత్తములోఁ దలంచుచున్.

3-986-సీస పద్యము

అనుపమ క్షుత్తృష్ణ లంతర్వ్యధలఁ జేయ;
రుంరూనిలజ్వలజ్వలన చండ
భానుప్రదీప్తి తప్తం బైన వాలుకా;
మార్గానుగత తప్యమాన గాత్రుఁ
డై వీపుఁ గళలచే నడువంగ వికలాంగుఁ;
డగుచు మార్గము నందు నచట నచటఁ
జాల మూర్చిల్లి యాశ్రయశూన్య మగు నీళ్ళ;
మునుఁగుచు లేచుచు మైనసి పాప

3-986.1-తేటగీతి

రాపమయిన తమముచే నిరూఢు డగుచు
వెలయఁ దొంబదితొమ్మిదివేల యోజ
నముల దూరంబు గల యమనగరమునకుఁ
బూని యమభటుల్ కొంపోవఁ బోవు నంత.

3-987-వచనము

ఇట్లు మహాపాపాత్ముం డైనవాఁడు ముహూర్తత్రయ కాలంబునను సామాన్యదోషి
యగువాఁడు ముహూర్తద్వయంబునను నేగి యాతనం బొందును; అందు.

3-988-కంద పద్యము

పట్టుదురు కొఱపులను వడిఁ

బెట్టుదు రసిపత్రికలను బెనుమంటల యం

దొట్టుదు రొడళ్ళు నలియన్

మట్టుదు రప్పాపచిత్తు మత్తుం బెలుచన్.

3-989-ఉత్పలమాల

ముంతురు తప్తతోయముల మొత్తుదు రుగ్రగదాసిధారలం

దెంతురు పొట్ట ప్రేవులు వధింతురు మీద నిభేంద్ర పంక్తి జొ

ప్పింతురు ఘోర భంగిఁ గఱపింతురు పాములచేత బిట్టు ద్రొ

బ్బింతురు మీద గుండ్లు దినిపింతురు దేహముఁ గోసి కండలన్.

3-990-వచనము

మఱియుఁ గుటుంబపోషణంబునఁ గుక్షింభరుం డగుచు నధర్మపరుం డై
భూతద్రోహంబున నతిపాపుండై నిరయంబునుం బొంది నిజ ధనంబులు గోలుపడి
మొఱవెట్టు నాపన్నుని చందంబునం బరస్పర సంబంధంబునఁ గల్పింపబడిన
తమిస్తాంధతామిస్త రౌరవాదు లగు నరకంబులం బడి తీవ్రంబు లయిన
బహుయాతనల ననుభవించి క్షీణపాపుండై పునర్నరత్వంబునుం బొందు" నని
చెప్పి వెండియు నిట్లనియె.

3-53-గర్భసంభవ ప్రకారంబు

3-991-సీస పద్యము

" కైకొని మఱి పూర్వక్రమానుగుణమున;
 శ్వత్పకాశకుం డీశ్వరుండు
 ఘటకుండు గావునఁ గ్రమ్మఱ జీవుండు;
 దేహసంబంధంబుఁ దివిరి తాల్ప
 దొరకొని పురుషరేతోబిందుసంబంధి;
 యై వదూగర్భంబు నందుఁ జొచ్చి
 కైకొని యొకరాత్రి గలిలంబు పంచరా;
 త్రముల బుద్బుదమును దశమ దివస

3-991.1-తేటగీతి

మందు గర్కంధు వంత యౌ నంతమీదఁ
 బేసి యగు నంతమీదటఁ బేర్చి యండ
 కల్ప మగు నొక్క నెల మస్తకమును మాస
 యమళమైనను గరచరణములుఁ బొడము

3-992-వచనము

మఱియు; మాసత్రయంబున నఖ రోమాస్థి చర్మంబులు లింగచ్ఛిద్రంబులు గలిగి
 నాలవ మాసంబున సప్తధాతువులును బంచమ మాసంబున క్షుత్త్యష్టలును గలిగి
 షష్ఠ మాసంబున మావిచేతం బొందువం బడి తల్లి కుక్షిని దక్షిణభాగంబునం
 దిరుగుచు మాత్రుభుక్తాన్న పానంబులవలనఁ దృప్తి బొందుచు
 నేధమానధాతువులు గల్గి జంతు సంకీర్ణంబగు విఞ్మాత్రగర్భం బందుఁ దిరుగుచుఁ
 త్రిమిభక్షిత శరీరుండై మూర్చలం బొందుచుఁ దల్లి భక్షించిన కలుతిక్తోష్ణ లవణ
 క్షారామ్లాద్యుల్బణంబు లైన రసంబులచేత బరితప్తాంగుం డగుచు జరాయువునఁ
 గప్పంబడి బహిష్కరణంబు నందు నాత్రంబులచేత బద్ధుండై కుక్షి యందు శిరంబు
 మోపికొని భుగ్గుం బైన పృష్ఠగ్రీవోదరుండై స్వాంగ చలనంబు నందు నసమర్థుం

డగుచుఁ బంజరంబందుండు శకుంతంబు చందంబున నుండి దైవకృతంబైన
జ్ఞానంబునం బూర్వజన్మ దుష్కృతంబుల దలంచుచు దీర్ఘోచ్ఛ్వాసంబు సేయుచు
నే సుఖలేశంబునుం బొందక వర్తించు; అంత నేడవ నెల యందు లబ్ధజ్ఞానుండై
చేష్టలు గలిగి విక్రమి సోదరుండై యొక్క దిక్కున నుండక సంచరించుచుం
బ్రసూతి మారుతంబులచేత నతి వేపితుం డగుచు యోచమానుండు
దేహాత్మదర్శియుఁ బునర్గర్భ వాసంబునకు భీతుండు నగుచు బంధనభూతం
బగు సప్తధాతువులచే బద్ధుం డై కృతాంజలి పుటుండు దీనవదనుండు నై
జీవుండు దా నెవ్వనిచే నుదరంబున వసియింపఁబడె నట్టి సర్వేశ్వరుని నిట్లని
స్తుతియించు.

3-993-కంద పద్యము

" అనయమును భువనరక్షణ

మునకై స్వేచ్ఛానురూపమునఁ బుట్టెడి వి

ష్టుని భయవిరహిత మగు పద

వనజయుగం బర్ధిఁ గొల్తు వారని భక్తిన్.

3-994-వచనము

అదియునుం గాక; పంచభూత విరహితుఁ డయ్యుం బంచభూత విరచితం బైన
శరీరంబు నందుఁ గప్పంబడి యింద్రియ గుణార్థ చిదాభాస జ్ఞానుం డైన నేను.

3-995-సీస పద్యము

ఎవ్వఁడు నిఖిల భూతేంద్రియమయ మగు;

మాయావలంబున మహితకర్మ

బద్ధుడై వర్తించు పగిది దందహ్యమా;

నంబగు జీవ చిత్తంబు నందు

నవికారమై శుద్ధమై యఖండజ్ఞాన;
మున నుండు వానికి ముఖ్యచరితు
నకు నకుంతితశౌర్యనకుఁ పరంజ్యోతికి;
సర్వజ్ఞనకుఁ గృపాశాంతమతికిఁ

3-995.1-తేటగీతి

గడఁగియుఁ బ్రకృతిపురుషుల కంటఁ బరముఁ
డయిన వానికి మ్రొక్కెద నస్మదీయ
దుర్భరోదగ్ర భీకర గర్భనరక
వేదనలఁ జూచి శాంతిఁ గావించు కొఱకు.

3-996-సీస పద్యము

అనవుడు సుతునకు జనని యిట్లనుఁ దగ;
మహితాత్మ! యెవ్వని మహిమచేత
ఘనమోహులై గుణకర్మనిమిత్త సాం;
సారికమార్గ సంఘాతములను
ధృతిసెడి యలసి యేదిక్కు నెఱుంగక;
హరిపాద ధ్యానంబు నాత్మ మఱచి
యుండు వారలకు నే యుక్తియు నమ్మహా;
పురుషు ననుగ్రహబుద్ధి లేక

3-996.1-తేటగీతి

తద్గుణధ్యాన తన్మూర్తి దర్శనములు
గోచరించుట యెట్లు నాకునుఁ బ్రబోధ

కలితముగఁ బల్కు మనవుడుఁ గపిలుఁ డనియె
నంబతోడను సుగుణకదంబతోడ.

3-997-వచనము

అట్టి యీశ్వరుండు గాలత్రయంబు నందును జంగమ స్థావరాంత ర్వామి
యగుటంజేసి జీవకర్మ మార్గంబులం బ్రవర్తించు వారు తాపత్రయ నివారణంబు
కొఱకు భజియింతురు" అని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె.

3-998-కంద పద్యము

" జనయిత్రీ! గర్భ మందును
ఘన క్రిమి విణ్మాత్ర రక్త గర్తము లోనన్
మునుఁగుచు జరరాగ్నిని దిన
దనమును సంతప్యమానదేహుం డగుచున్.

3-999-ఆటవెలది

దీనవదనుఁ డగుచు దేహి యీ దేహంబు
వలన నిర్గమింపఁ దలచి చనిన
నెలల నెన్నికొనుచు నెలకొని గర్భంబు
వలన వెడలఁ ద్రోయువారు గలరె?

3-1000-వచనము

అని తలంచుచు దీనరక్షకుం డయిన పుండరీకాక్షుండు దన్ను
గర్భనరకంబువలన విముక్తునిం జేయ నమ్మహాత్మునికిఁ బ్రత్యుపకారంబు
సేయలేమికి నంజలి మాత్రంబు సేయందగునట్టి జీవుండ నైన నేను శమదమాది
యుక్తం బైన శరీరంబు నందు విజ్ఞానదీపాంకురంబునం బురాణపురుషు
నిరీక్షింతును" అని మఱియు

3-1001-సీస పద్యము

నెలకొని బహు దుఃఖములకు నాలయ మైన;
యీ గర్భనరకము నేను వెడలఁ
జాల బహిఃప్రదేశమునకు వచ్చిన;
ననుపమ దేవమాయా విమోహి
తాత్మండనై ఘోరమైనట్టి సంసార;
చక్ర మందును బరిశ్రమణశీలి
నై యుండవలయుఁ దా నదిగాక గర్భంబు;
నందుండు శోకంబు నపనయించి

3-1001.1-తేటగీతి

యాత్మ కనయంబు సారథి యైన యట్టి
రుచిర విజ్ఞానమునఁ దమోరూపమైన
భూరి సంసారసాగరోత్తారణంబు
సేసి యీ యాత్మ నరసి రక్షించుకొందు.

3-1002-వచనము

మఱియును.

3-1003-చంపకమాల

పరగుచు నున్న దుర్వ్యసనభాజనమై ఘన దుఃఖములమై
యరయఁగ బెక్కుతాంట్లు గలదైక్రిమిసంభవ మైనయట్టి దు
స్తర బహు గర్భవాసముల సంగతి మాన్పుటకై భజించెదన్
సరసిజనాభ భూరి భవసాగరతారక పాదపద్మముల్."

3-1004-కంద పద్యము

అని కృతనిశ్చయుఁ డయి యే

చిన విమలజ్ఞాని యగుచు జీవుఁడు గర్భం

బున వెడల నొల్లకుండం

జనియెడు నవమాసములును జననీ! యంతన్.

3-1005-వచనము

దశమమాసంబున వాని నధోముఖుం గావించిన నుచ్చాస నిశ్శాసంబులు లేక
ఘన దుఃఖభాజనుండు విగత జ్ఞానుండు రక్తదిగ్భాగుండు నై విష్ణాస్థక్రిమియుం
బోలె నేలంబడి యేడ్చుచు జ్ఞానహీనుం డై జడుడునుం బోలె నుండి; యంత నిజ
భావానభిజ్ఞు లగు నితరుల వలన వృద్ధిం బొందుచు నభిమతార్థంబులం
జెప్పనేరక; యనేక కీటసంకులం బయిన పర్యంకంబు నందు శయానుండై;
యవయవంబులు గండూయమానంబు లైనఁ గోఁకనేరక యాసనోత్థాన
గమనంబుల నశక్తుండై; తన శరీరచర్మంబు మశక మత్కుణ మక్షికాదులు
పొడువ గ్రిములచే వృధంబడు క్రిమియుంబోలె దోదూయమానుండై రోదనంబు
సేయుచు విగతజ్ఞానుండై మెలంగుచు; శైశవంబునం దత్త త్రియానుభవంబుఁ
గావించి పొగండ వయస్సునఁ దదనురూపంబు లగు నధ్యయనాది దుఃఖంబు
లనుభవించి; తదనంతరంబ యౌవనంబు ప్రాప్తం బైన నభిమతార్థ ఫలప్రాప్తికి
సాహసపూర్వకంబు లగు వృథాగ్రహంబులు సేయుచుఁ గాముకుండై;
పంచమహాభూతారబ్ధం బగు దేహం బందుఁ బెక్కుమాటు లహంకార
మమకారంబులం జేయుచుఁ దదర్థంబులైన కర్మంబు లాచరించుచు సంసారబద్ధు
డగుచు దుష్పురుష సంగమంబున శిశ్నోదరపరాయణుండై వర్తించుచు
నజ్ఞానంబునం జేసి వర్దిష్యమాన రోషుం డగుచు; దత్ఫలంబు లగు దుఃఖంబు
లనుభవించుచుఁ గాముకుండై నిజనాశంబునకు హేతువు లగు కర్మంబులం
బ్రవర్తించు చుండు; మఱియును.

3-1006-సీస పద్యము

జనయిత్ర! సత్యంబు శౌచంబు దయయును;
 ధృతియు మౌనంబు బుద్ధియును సిగ్గు
 క్షమయును యశమును శ్రమమును దమమును;
 మొదలుగాగల గుణంబులు నశించు
 జనుల కసత్సంగమున నని యెఱిగించి;
 వెండియు నిట్లను వినుము, మూఢ
 హృదయులు శాంతి విహీనులు దేహాత్మ;
 బుద్ధులు నంగనా మోహపాశ

3-1006.1-తేటగీతి

బద్ధ కేళీమృగంబుల పగిదిఁ దగిలి
 పరవశస్వాంతముల శోచ్యభావు లైన
 వారి సంగతి విడువంగ వలయు నందు
 నంగనాసంగమము దోష ముండు గాన.

3-1007-వచనము

దీని కొక్క యితిహాసంబు గలదు; తొల్లి యొక్కనాడు ప్రజాపతి దన కూతు
 రయిన భారతి మృగీరూపధారిణి యై యుండం జూచి తదీయ రూపరేఖా
 విలాసంబులకు నేటువడి వివశీకృతాంతరంగుండును విగత త్రపుండును నై
 తానును మృగరూపంబు నొంది తదనుధావనంబు హేయం బని తలంపక
 ప్రవర్తించె; గావున నంగనాసంగమంబు వలవ; దస్మదీయ నాభికమల సంజాత
 చతుర్ముఖ నిర్మిత మరీచ్యాద్యుద్భూత కశ్యపాది కల్పిత దేవ మనుష్యాదు లందు
 మాయా బలంబునం గామినీజన మధ్యంబున విఖండిత మనస్కుండు గాకుండఁ

బుండరీకాక్షుండైన నారాయణముపికిం దక్క నన్యులకు నెవ్వరికిం దీరదు" అని వెండియు నిట్లనియె.

3-1008-తేటగీతి

" రూడి నా మాయ గామినీరూపమునను
బురుషులకు నెల్ల మోహంబుఁ బొందజేయుఁ
గాన పురుషులు సతులసంగంబు మాని
యోగవృత్తిఁ జరించుచు నుండవలయు.

3-1009-కంద పద్యము

ధీరతతో మత్పదసర
సీరుహసేవానురక్తిఁ జెందినవారల్
నారీసంగము నిరయ
ద్వారముగా మనము లందు దలఁపుదు రెపుడున్.

3-1010-కంద పద్యము

హరిమాయా విరచితమై
తరుణీరూపంబుఁ దాల్చి దరఁ బర్విన బం
ధుర తృణపరివృత కూపము
కరణి నదియు మృత్యురూపకం బగు మఱియున్.

3-1011-చంపకమాల

దన పశు మిత్ర పుత్ర వనితా గృహకారణభూత మైన యీ
తనువున నున్న జీవుఁడు పదంపడి యట్టి శరీర మెత్తి తా
ననుగతమైన కర్మఫల ముందకపోవఁగరాదు మింటఁ బో
యిన భువిఁ దూరినన్ దిశల కేగిన నెచ్చట నైన డాగిఁనన్.

3-1012-వచనము

అట్టి పురుషరూపంబు నొందిన జీవుండు నిరంతర స్త్రీసంగంబుచే విత్తాపత్య
గృహాదిప్రదం బగు స్త్రీత్వంబు నొందు; ఈ క్రమంబున నంగనా రూపుం డగు
జీవుండు మన్మాయచేఁ బురుషరూపంబు నొంది ధనాదిప్రదం డగు భర్తను
నాత్మబంధకారణం బగు మృత్యువునుగ నెఱుంగ వలయు; మఱియు
జీవోపాధిభూతం బగు లింగదేహంబుచే స్వావాస భూతలోకంబున నుండి
లోకాంతరంబు నొందుచుం బ్రారబ్ధ కర్మఫలంబుల ననుభవించుచు; మరలం
గర్మాదులందాసక్తుఁ డగుచు మృగయుండు గాననంబున ననుకూల సుఖప్రదం
డైనను మృగంబునకు మృత్యు వగు చందంబున జీవుండు భూతేంద్రియ
మనోమయం బైన దేహంబు గలిగి యుండు; అట్టి దేహనిరోధంబె మరణంబు;
ఆవిర్భావంబె జన్మంబునుం; గాన సకల వస్తువిషయ జ్ఞానంబు గలుగుటకు
జీవునకు సాధనంబు చక్షురింద్రయం బగు ద్రష్టదర్శనీయ యోగ్యతాప్రకారంబున
జీవునకు జన్మమరణంబులు లేవు; గావున భయకార్యణ్యంబులు విడిచి
సంభ్రమంబు మాని జీవప్రకారంబు జ్ఞానంబునం దెలిసి ధీరుండై ముక్తసంగం
డగుచు యోగ వైరాగ్యయుక్తం బైన సమ్యగ్జ్ఞానంబున మాయావిరచితం బైన
లోకంబున దేహాదులం దాసక్తి మాని వర్తింప వలయు" నని చెప్పి; వెండియు
నిట్లనియె.

3-54-చంద్రసూర్యసిత్య మార్గంబు

3-1013-సీస పద్యము

" గృహ మందు వర్తించు గృహమేధు లగువారు;

మహిత ధర్మార్థకామముల కొఱకు

సంప్రీతు లగుచు; దత్తాధనానుష్ఠాన;

నిరతులై వేదనిర్ణీత భూరి

భగవత్సుధర్మ తద్భక్తి పరాజ్ఞుఁలు;
 లై దేవగణముల ననుదినంబు
 భజించుచును భక్తిఁ బైతృక కర్మముల్;
 సేయుచు నెప్పుడు శిష్టచరితు

3-1013.1-తేటగీతి

లగుచుఁ దగ దేవ పితృ సువ్రతాఁడ్యు లయిన
 కామ్యచిత్తులు ధూమాదిగతులఁ జంద్ర
 లోకమును జెంది పుణ్యంబు లుప్త మయిన
 మరలి వత్తురు భువికి జన్మంబు నొంద.

3-1014-వచనము

అదియునుం గాక.

3-1015-తేటగీతి

ప్రవిమలానంత భోగితల్పంబు నందు
 యోగనిద్రాళువై హరి యున్న వేళ
 నఖిల లోకంబులును విలయంబు నొందు
 నట్టి సర్వేశ్వరునిగూర్చి యలఘుమతులు.

3-1016-మత్తేభ విక్రీడితము

పరికింపన్ నిజభక్తి యుక్తిగరిమం బ్రాటిల్లు పంకేరుహో
 దరవిన్యస్త సమస్త ధర్మముల శాంతస్వాంతులై సంగముం
 బరివర్జించి విశుద్ధచిత్తు లగుచుం బంకేజపత్రేక్షణే
 తర ధర్మైక నివృత్తులై సతతమున్ దైత్యారిఁ జింతించుచున్.

3-1017-సీస పద్యము

మఱియు, నహంకార మమకార శూన్యలై;
 యర్థి వర్తించుచు నర్చిరాది
 మార్గగతుండును మహనీయచరితుండు;
 విశ్వతోముఖుఁడును విమలయశుఁడు
 జగదుద్భవస్థానసంహారకారణం;
 డవ్యయుం డజుఁడుఁ బరాపరుండుఁ
 బురుషోత్తముఁడు నవపుండరీకాక్షుండు;
 నైన సర్వేశ్వరు నందు బొంది

3-1017.1-తేటగీతి

మానితాపునరావృత్తి మార్గమయిన
 ప్రవిమలానంద తేజోవిరాజమాన
 దివ్యపదమున సుఖియించు దీరమతులు
 మరలిరారెన్నఁటికిని జన్మములఁ బొంద

3-1018-వచనము

మఱియుఁ, బరమేశ్వరదృష్టిచే హిరణ్యగర్భు నుపాసించువారు సత్యలోకంబున
 ద్విపరాధావసానం బగు ప్రళయంబు దనుకఁ బరుండగు చతురాననుం
 బరమాత్మరూపంబున ధ్యానంబు సేయుచు నుండి పృథి వ్యాప్తజోవాయాకాశ
 మానసేంద్రియ శబ్దాది భూతాదుల తోడం గూడ లోకంబును బ్రకృతి యందు
 లీనంబుసేయ సర్వేశ్వరుండు సకల సంహర్త యగు సమయంబున
 గతాభిమానంబులు గలిగి బ్రహ్మలోకవాసు లగు నాత్మలు బ్రహ్మతోడం గూడి
 పరమానందరూపుండును సర్వోత్కృష్టుండును నగు పురాణపురుషుం
 బొందుదురు; కావున నీవు సర్వభూత హృదయపద్మ నివాసుండును

శ్రుతానుభావుండును నిష్కళంకుడును నిరంజనుండును నిర్వృంద్వుండును నగు
పురుషుని భావంబుచే శరణంబు నొందు" మని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె.

3-1019-మత్తేభ విక్రీడితము

" సకలస్థావర జంగమప్రతతికిం జర్చింపఁ దా నాడ్యుడై
యకలంకశ్రుతిగర్భుఁడం బరముఁడునై నట్టి యీశుండు సే
వకయోగీంద్రకుమారసిద్ధమునిదే వశేణియోగప్రవ
ర్తకమై తన్ను భజింపఁజూపు సగుణబ్రహ్మాంబు లీలాగతిన్

3-1020-సీస పద్యము

అట్టి సర్వేశ్వరుం డయ్యయి కాలంబు;
లందును దద్గుణ వృతికరమున
జనియించు చుండు నీ చాడ్పున ఋషిదేవ;
గణములు దమతమ కర్మనిర్మి
తైశ్వర్య పారమేష్ఠ్యము లందుఁ బురుషత్వ;
మునఁబొంది యధికారములు వహించి
వర్తించి కమ్మట వత్తురు మఱికోంద;
టారూఢకర్మానుసార మైన

3-1020.1-తేటగీతి

మనములను జాల గలిగి ధర్మములయందు
శ్రద్ధతోఁ గూడి యప్రతిసిద్ధమైన
నిత్యవైమిత్తికాచార నిపుణు లగుచుఁ
దగి రజోగుణ కలిత చిత్తములు గలిగి.

3-1021-వచనము

సకాములై యింద్రియజయంబు లేక పితృగణంబుల నెల్లప్పుడుఁ బూజించుచు
గృహంబుల యందు వర్తించి హరిపరాజ్మఖు లగు వారు త్రైవర్గిక పురుషు లని
చెప్పంబడుదురు.

3-1022-చంపకమాల

వినుతగుణోత్తరుండు నురువిక్రముఁ డైన హరిన్ భజించి త
న్ననన లసత్కథామృతము మానుగఁ గ్రోలుట మాని దుష్కథల్
విని ముద మందుచుందురు వివేకవిహీనత నూరఁబంది యా
త్మను మధురాజ్యభక్ష్యములు మాని పురీషము కేగు చాడ్చునన్.

3-1023-చంపకమాల

అలవడ ధూమమార్గగతులై పితృలోకముఁ బొంది పుణ్యముం
బొలిసినవారు దొంటి తమ పుత్రులకుం దగఁ దాము పుట్టి వి
హ్వాలమతి గర్భగోళపతనాది పరేతధరాగతాంతమై
వెలసిన కర్మ మిం దనుభవితురు గావున నీవు భామినీ!

3-1024-కంద పద్యము

విను, సర్వ భావములఁ బర
ముని ననఘు ననంత నీశుఁ బురుషోత్తము స
న్మనమున భజియింపుము ముద
మున బునరావృత్తి లేని ముక్తి లభించున్."

3-1025-వచనము

అనిచెప్పి; వెండియు నిట్లనియె "భగవంతుం డగు వాసుదేవుని యందు
బ్రయుక్తం బగు భక్తియోగంబు బ్రహ్మసాక్షాత్కార సాధనంబు లగు వైరాగ్య
జ్ఞానంబులం జేయు; అట్టి భగవద్భక్తి యుక్తం బైన చిత్తం బింద్రియవృత్తులచే

సమంబు లగు నర్థంబు లందు వైషమ్యంబును బ్రయాప్రియంబులును లేక
 నిస్సంగంబు సమదర్శనంబు హేయోపాదేయ విరహితంబునై యారూఢంబైన
 యాత్మపదంబు నాత్మచేఁ జూచుచుండు జ్ఞానపురుషుండును బరబ్రహ్మంబును
 బరమాత్ముండును నీశ్వరుండును నగు పరమపురుషుం డేకరూపంబు గలిగి
 యుండియు దృశ్యద్రష్టు కరణంబులచేతం బృథగ్భావంబు బొందుచుండు; ఇదియ
 యోగికి సమగ్రం బగు యోగంబునం జేసి ప్రాప్యంబగు ఫలంబు; కావున విషయ
 విముఖంబు లగు నింద్రియంబులచేత జ్ఞానరూపంబును హేయగుణ
 రహితంబును నగు బ్రహ్మంబు మనోవిభ్రాంతిం జేసి శబ్దాది ధర్మం బగు
 నర్థరూపంబునం దోచు; అది యెట్లు లర్థాకారంబునం దోచు నని యడిగితివేని
 నహంకారంబు గుణరూపంబునం జేసి త్రివిధంబును భూతరూపంబునం
 బంచవిధంబును నింద్రియరూపంబున నేకాదశవిధంబును నై యుండు;
 జీవరూపుం డగు విరాట్పురుషుండు జీవవిగ్రహం బైన యండం బగు జగంబునం
 దోచుచుండు; దీని శ్రద్ధాయుక్తం బయిన భక్తిచేత యోగాభ్యాసంబునం జేసి
 సమాహితమనస్కుం డై నిస్సంగత్వంబున విరక్తుం డైనవాడు పొడగనుచుండు;
 అది యంతయు బుధజనపూజనీయ చరిత్రవు గావున నీకుం జెప్పితి; సర్వ
 యోగ సంప్రాప్యం డగు నిర్గుణుండు భగవంతుం డని చెప్పిన జ్ఞానయోగంబును
 మదీయభక్తి యోగంబును నను రెండు నొకటియ యింద్రియంబులు
 భిన్నరూపంబులు గావున నేకరూపం బయిన యర్థం బనేక విధంబు లగు నట్లేకం
 బగు బ్రహ్మం బనేక విధంబులుగఁ దోచు; మఱియును.

3-1026-సీస పద్యము

అంబ! నారాయణం డఖిలశాస్త్రములను;

సమధికానుష్ఠిత సవన తీర్థ

దర్శన జప తపోద్యయన యోగక్రియా;

దానకర్మంబులఁ గానఁబడక
 యేచిన మనము బాహ్యేంద్రియంబుల గెల్చి;
 సకల కర్మత్యాగసరణి నొప్పి
 తలకొని యాత్మతత్త్వజ్ఞానమున మించి;
 యుడుగక వైరాగ్యయుక్తఁ దనరి

3-1026.1-తేటగీతి

మహిత ఫలసంగరహిత ధర్మమునఁ దనరు
 నట్టి పురుషుండు దలపోయ నఖిల హేయ
 గుణములనుఁ బాసి కల్యాణగుణ విశిష్టుఁ
 డైన హరి నొందుఁ బరమాత్ము ననఁఘుఁ డగుచు

3-1027-వచనము

అదిగావున, నీకుం జతుర్విధ భక్తియోగప్రకారంబుఁ దేటపడఁ నెఱింగించింతి;
 అదియునుం గాక, కామరూప యగు మదీయ గతి జంతువుల యందు నుత్పత్తి
 వినాశ రూపంబుల నుండు నవిద్యా కర్మ నిర్మితంబు లైన జీవునిగతు లనేక
 ప్రకారంబులై యుండు; అదియు జీవాత్మ వాని యందుం బ్రవర్తించి యాత్మగతి
 యిట్టిదని యెఱుంగక యుండు" నని చెప్పి, మఱియు నిట్లనియె "ఇట్టి యతి
 రహస్యం బగు సాంఖ్యయోగ ప్రకారంబు ఖలునకు నవినీతునకు జడునకు
 దురాచారునకు డాంబికునకు నింద్రియలోలునకుఁ బుత్ర దారాగారాద్యంత్యతాసక్త
 చిత్తునకు భగవద్భక్తిహీనునకు విష్ణుదాసుల యందు ద్వేషపడు వానికి
 నుపదేశింప వలవదు; శ్రద్ధాసంపన్నుండును, భక్తుండును, వినీతుండును,
 నసూయారహితుండును, సర్వభూత మిత్రుండును, శుశ్రూషాభిరతుండును,
 బాహ్యార్థజాత విరక్తుండును, శాంతచిత్తుండును, నిర్మత్సరుండును,
 శుద్ధాత్ముండును, మద్భక్తుండును, నగు నధికారికి నుపదేశింప నర్హుండు; ఈ

యుపాఖ్యానం బే పురుషుండేనిఁ బతివ్రత యగు నుత్తమాంగన యేని
శ్రద్ధాభక్తులు గలిగి మదర్పితచిత్తంబునన్ వినుఁ బరియించు నట్టి పుణ్యాత్ములు
మదీయ దివ్యస్వరూపంబుఁ బ్రాపింతు" రని చెప్పెను" అని మైత్రేయుండు
విదురునకు వెండియు నిట్లనియె "ఈ ప్రకారంబునం గర్దమదయిత యైన
దేవహూతి గపిలుని వచనంబులు విని నిర్ముక్తమోహ పటల యగుచు సాష్టాంగ
దండప్రణామంబు లాచరించి తత్త్వవిషయాంకిత సాంఖ్యజ్ఞానప్రవర్తకం బగు
స్తోత్రంబుసేయ నుపక్రమించి కపిలున కిట్లనియె.

3-1028-సీస పద్యము

" అనయంబు విను, మింద్రియార్థ మనోమయం;

బును భూతచయ మయంబును నశేష

భూరి జగద్ర్విజభూతంబును గుణప్ర;

వాహ కారణమును వలనుమెఱయు

నారాయణాభిఖనాఁ గల భవదీయ;

దివ్యమంగళమూర్తిఁ దేజరిల్లు

చారు భవద్గర్భసంజాతుఁ డగునట్టి;

కమలగర్భుండు సాక్షాత్కరింప

3-1028.1-తేటగీతి

లేక మనమునఁ గనియె ననేక శక్తి

వర్గములు గల్గి సుగుణప్రవాహరూప

మంది విశ్వంబు దాల్చి సహస్రశక్తి

కలితుడై సర్వకార్యముల్ కలుగజేయు.

3-1029-వచనము

అంత.

3-1030-తేటగీతి

అతుల భూరి యుగాంతంబు నందుఁ గపట
శిశువవై యెంటి కుక్షినిక్షిప్త నిఖిల
భువననిలయుండవై మహాంబోధి నడుమ
జారు వటపత్రతల్పసంస్థాయి వగుచు.

3-1031-తేటగీతి

లీల నాత్మీయ పాదాంగులీ వినిగ్గ
తామృతము గ్రోలినట్టి మహాత్మా! నీవు
గడఁగి నా పూర్వభాగ్యంబు కతన నిపుడు
పూని నా గర్భమున నేడు పుట్టితయ్య!

3-1032-వచనము

అట్టి పరమాత్ముండ వయిన నీవు.

3-1033-సీస పద్యము

వరుస విగ్రహపారవశ్యంబునను జేసి;
రఘురామ కృష్ణ వరాహ నార
సింహాది మూర్తు లంచితలీల ధరియించి;
దుష్టనిగ్రహమును శిష్టపాల
నమును గావించుచు నయమున సద్ధర్మ;
నిరతచిత్తులకు వర్తింపఁ దగిన
చతురాత్మతత్త్వ విజ్ఞానప్రదుండవై;
వర్తింతు వనఘ! భవన్మహత్త్వ

3-1033.1-తేటగీతి

మజున కయినను వాక్రవ్వ నలవిగాదు
నిగమజాతంబు లయిన వర్జింప లేవ
యెఱిగి సంస్తుతి చేయ నే నెంతదాన
వినుత గుణశీల! మాటలు వేయునేల?

3-1034-వచనము

అదియునుం గాక.

3-1035-కంద పద్యము

ధీమహిత! భవన్మంగళ
నామస్మరణానుకీర్తనము గల హీనుల్
శ్రీమంతు లగుదు రగ్ని
ప్రోమాదికృదాళికంటె శుద్ధులు దలఁపన్.

3-1036-వచనము

అదియునుం గాక.

3-1037-కంద పద్యము

నీ నామస్తుతి శ్వపచుం
డైనను జిహ్వార్త మందు ననుసంధింపన్
వానికి సరి భూసురుఁడుం
గానేరఁడు చిత్రమిది జగంబుల నరయన్.

3-1038-ఉత్పలమాల

ఈ విధ మాత్మలం దెలిసి యెప్పుడు సజ్జనసంఘముల్ జగ
త్సావనమైన నీ గుణకథామృత మాత్మలఁ గ్రోలి సర్వ తీ
ర్థావళిఁ గ్రుంకినట్టి ఫలమందుదు రంచు సమస్త వేదముల్
వావిరిఁ బల్కుఁ గావునను వారలు ధన్యులు మాన్యు లుత్తముల్.

3-1039-వచనము

అదిగావునఁ; బరబ్రహ్మంబవును, బరమపురుషుండవును, బ్రత్యజ్ఞునో
విభావ్యుండవును, సమస్తజన పాపనివారక స్వయంప్రకాశుండవును,
వేదగర్భుండవును, శ్రీమహావిష్ణుడవును నగు నీకు వందనంబు లాచరించెదను"
అని స్తుతించినం బరమపురుషుండును, మాతృ వత్సలుండును నగు కపిలుండు
గరుణారసార్థహృదయకమలుం డై జనని కిట్లనియె.

3-1040-తేటగీతి

" తవిలి సుఖరూపమును మోక్షదాయకంబు
నైన యీ యోగమార్గమే నంబ! నీకు
నెఱుఁగ వివరించి చెప్పితి నిది దృఢంబు
గాఁగ భక్తి ననుష్ఠింపు కమలనయన!

3-1041-కంద పద్యము

జీవన్ముక్తి లభించుం
గావున నేమఱక తలఁపు కైకొని దీనిన్
వావిరి నొల్లని వారికి
దావల మగు మృత్యుభయము ద్రవ్వగు సుఖమున్."

3-1042-కంద పద్యము

అని యిట్లు దేవహూతికి

మనమలరఁగ గపిలుఁ డాత్మమార్గం బెల్లన్

వినిపించి చనియె" నని విదు

రునకున్ మైత్రేయముని వరుం డెఱిఁగించెన్.

3-55-దేవహూతి నిర్యాణంబు

3-1043-వచనము

అట్లు కపిలుం డేఁగినఁ బిదప దేవహూతియుం బుత్తుండు సెప్పిన

యోగమార్గంబున విజ్ఞానంబు గలిగి యుండియుం బెనిమిటి యైన కర్ణమునిం

దనయుం డైన కపిలునిం బాసి నష్టవత్స యగు గోవు చందంబునం దల్లడిల్లుచుఁ

గపిలమహామునిం దలంచుచుం గర్దమ తపస్సామర్థ్యంబున నైనయట్టి.

3-1044-ఉత్పలమాల

మానిత సౌరభప్రసవ మంజుల పక్వ ఫలప్రవాళ భా

రానత చూతపోత విటప్రాగ్ర నికేతన రాజకీర స

మ్మాని సుఖానులాప పరిమండిత కర్దమ తాపసాశ్రమో

ధ్యానవనప్రదేశ కమలాకర తీర నికుంజ పుంజముల్.

3-1045-వచనము

వెండియు.

3-1046-సీస పద్యము

అంచిత స్ఫటికమయస్తంభ దీప్తిచేఁ;

గొమరారు మరకతకుడ్యములను

సజ్ఞాతివజ్రాలసజ్ఞాలరుచులచే;

భాసిల్లు నీలసోపానములును
దీపించు చంద్రకాంతోపలవేదుల;
విద్రుమగేహళీవిలసితముల
హటకరత్నకవాటశోభితముల;
నలరిన సౌధశాలాంగణముల

3-1046.1-తేటగీతి

వర పయఃపేనపటలపాండుర కరీంద్ర
దంతనిర్మిత ఖట్వాంగదవళపట్ట
రచిత శయ్యాళులును జతురంతయాన
కనకపీఠాది వస్తుసంఘముల నెల్ల.

3-1047-వచనము

మఱియు; వికచకమల కుముద సౌగంధిక బంధుర గంధానుబంధి గంధవహ
 శోభితంబును; యరవిందనిష్ఠుండ కందళిత మరందరస పాన మదవదించిందీ
 సందోహ యుంకార సంకులంబునునై చెలువారు బావులు గలిగి; పురందరసుందరీ
 వందితం బైన కర్దమాశ్రమంబు; బరిత్యజించి కుటీలంబు లైన కుంతలంబులు
 జటీలంబులుగా ధరియించి సరస్వతీ బిందుసరోవరంబులం ద్రిషవణస్నానంబు
 గావించుచు; నుగ్ర తపోభారంబునం గృశీభూత శరీర యై; నిజ కుమారుండును
 బ్రసన్న వదనుండును గపిలనామధేయుండును నగు నారాయణుని సమస్త
 న్యస్తచింతలచే ధ్యానంబు సేయుచు; బ్రహ్మహరూపంబైన భక్తి యోగంబునను
 నధికవైరాగ్యంబునను యుక్తానుష్ఠానజాతంబై బ్రహ్మత్వాపాదకం బగు జ్ఞానంబును
 విశుద్ధమనంబును గలిగి.

3-1048-సీస పద్యము

అనయంబు నాత్మనాయకుడును విశ్వతో;
ముఖుఁ డనంతుఁడు పరముడు నజుండు
చతురుండు నిజపరిజ్ఞానదీపాంకుర;
మహిమ నిరస్త సమస్త భూరి
మాయాంధకారుఁ డమేయుఁ డీశ్వరుఁ డగు;
నా పరబ్రహ్మంబు నం దవిరత
బద్ధతత్త్వజ్ఞానపరతచే నిర్ముక్త;
జీవభావమున విశిష్టయోగ

3-1048.1-తేటగీతి

భవ్యసంప్రాప్త నిర్మల బ్రహ్మభావ
ములను గలిగి సమాధిచే నెలమిఁ దనరు
నపునరావృత్త మగు త్రిగుణప్రధాన
తత్త్వముల నొప్పి సంతతోద్రార నియతి.

3-1049-తేటగీతి

కలనఁ దోచిన వస్తుసంఘముల మేలు
కొని కనుంగొనలేని మనుజులపోల్కిఁ
బొలతి దనయాత్మ మఱచి యిమ్ముల సధామ
మైన పావకుగతి నుండె నంతలోన.

3-1050-కంద పద్యము

గురు యోగశక్తిచే నం
బరతలమున కెగసి సత్కపామయుఁ డగు నా

పరవాసుదేవు చరణాం

బురుహయుగన్యస్త చిత్తమును గల దగుచున్.

3-56-కపిలమహాముని తపంబు

3-1051-వచనము

ఇట్లు కపిలోక్తమార్గంబున దేవహూతి శ్రీహరి యందుఁ గలసె;
అయ్యంగనారత్నంబు మోక్షంబునకుం జనిన క్షేత్రంబు సిద్ధిపదం బను పేరం
బరఁగి ప్రసిద్ధి వహించె; అంత నక్కడఁ గపిలుండు తల్లిచేత ననుజ్ఞాతుం డై సిద్ధ
చారణ గంధర్వాప్సరో ముని నివహ సంస్తూయమానుం డగుచు; సముద్రునిచేత
దత్తార్థణ పూజానికేతంబులు వడసి సాంఖ్యాచార్యాభిష్టుతం బగు యోగంబు
నవలంబించి; లోకత్రయశాంతి కొఱకు సమాహితుండై; స్వపితాశ్రమంబు విడిచి
యుదగ్భాగంబునకు జనియె" అని మైత్రేయమహాముని విదురున కిట్లనియె
"తండ్రి యీ యుపాఖ్యానంబు నాకు గోచరంచినరీతి నీకుం జెప్పితి; ఇది "కపిల
దేవహూతి సంవాదం" బత్యంత పావనంబు కపిల ప్రణీతంబు నయిన యోగంబు
దీనిం బరమ భక్తియుక్తుండై యెవ్వండు పఠించు; నెవ్వండు విను; నట్టి
పుణ్యాత్ములు విగతపాపులై గరుడధ్వజుండైన పుండరీకాక్షుని
శ్రీచరణారవిందంబులం బొందుదు" రని మైత్రేయుండు విదురున కెఱింగించిన
విధంబున శుకయోగీంద్రుడు పరీక్షిన్నరేంద్రునకుం జెప్పెను" అని సూతుండు
సెప్పిన విని ప్రహృష్ట హృదయులై "మునికులోత్తమా! భవద్వాక్పూరం బగు
భగవత్కథామృతంబు గ్రోలుచుండ మా మానసంబులు దనివోవ వింకను
దరువాతి వృత్తాంతంబులు మాకు విశదంబులుగ వినిపింప నీవ యర్హుండ" వని
యడుగుటయు.

3-57-పూర్ణి

3-1052-చంపకమాల

జనకసుతా మనో విమల సారస కోమల చంచరీక! చం
దన శరదిందు కుంద హర తార మరాళ పటీర చంద్రికా
వినుత యశోవిశాల! రఘువీర! దరస్మిత పద్మపత్ర లో
చన! నిటలాంబకప్రకటచాపవిఖండన! వంశమండనా!

3-1053-తరళము

పరమపావన! విశ్వభావన! బాంధవప్రకరాననా!
శరధిశోషణ! సత్యభాషణ! సత్కృపామయ భూషణా!
దురితతారణ! సృష్టికారణ! దుష్టలోక విదారణా!
దరణిపాలన! ధర్మశీలన! దైత్యమర్దన ఖేలనా!

3-1054-మాలిని

దివిజగణశరణ్యా! దీపితానంతపుణ్యా!
ప్రవిమల గుణజాలా! భక్తలోకానుపాలా!
భవ తిమిర దినేశా! భానుకోటిప్రకాశా!
కువలయహితకారీ! మూరదైత్యప్రహరీ!

3-1055-గద్యము

ఇది శ్రీపరమేశ్వర కరుణాకలిత కవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాండిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతంబయిన శ్రీమహాభాగవతం బను మహాపురాణంబు నందు విదురనీతియు విదురుని తీర్థాగమనంబును యుద్ధవ సందర్శనంబును కౌరవ యాదవ కృష్ణాది నిర్యాణంబును గంగాద్వారంబున విదురుండు మైత్రేయునిం గనుగొనుటయు విదుర మైత్రేయ సంవాదంబును జగదుత్పత్తి లక్షణంబును

మహదాదుల సంభవ ప్రకారంబును మహదాదులు నారాయణు
 నభినందించుటయు విరాడ్విగ్రహ ప్రకారంబును శ్రీమహాభాగవత భక్తి కారణంబగు
 పద్మసంభవు జన్మప్రకారంబును బ్రహ్మతపంబును బరమేష్ఠికిఁ బుండరీకాక్షుండు
 ప్రత్యక్షంబగుటయు బ్రహ్మకృతం బైన విష్ణుస్తోత్రంబును గమలసంభవుని
 మానససర్గంబును బరమాణువుల పుట్టువును భూర్భువస్సురాది
 లోకవిస్తారంబును గాల దివస మాస వత్సరాది నిర్ణయంబును
 నాయుఃపరిమాణంబును జతుర్యుగ పరిమాణంబును బద్మసంభవు
 సృష్టిభేదనంబును సనకాదుల జన్మంబును స్వాయంభువమనువు జన్మంబును
 శ్రీహరి వరాహవతారంబును భూమ్యుద్ధరణంబును సూకరాకారుండైన హరిని
 విధాత స్తుతించుటయు దీతి కశ్యప సంవాదంబును గశ్యపుండు రుద్రుని
 బ్రశంసించుటయుఁ గశ్యపువలన దీతి గర్భంబు ధరించుటయుఁ
 దత్తభావంబునకు వెఱచి దేవతలు బ్రహ్మసన్నధికిం జని దీతిగర్భప్రకారంబు
 విన్నవించుటయు సనకాదులు వైకుంఠంబున కరుగుటయు నందు
 జయవిజయుల కలిగి సనకాదులు శపించుటయు శ్రీహరిదర్శనంబును
 సనకాదులు హరిని నుతించుటయు బ్రాహ్మణ ప్రశంసయు హిరణ్యకశిపు
 హిరణ్యాక్షుల జన్మప్రకారంబును హిరణ్యాక్షుని దిగ్విజయంబును సవనవరాహ
 హిరణ్యాక్షుల యుద్ధంబును బ్రహ్మస్తవంబును హిరణ్యాక్ష వధయు
 నమరగణంబులు శ్రీహరి నభినందించుటయు హరి వరాహవతార విసర్జనంబు
 సేయుటయును దేవ తిర్యక్మనుష్యాదుల సంభవంబును గర్దమమహాముని
 తపంబునకు సంతసించి శ్రీహరి ప్రత్యక్షంబగుటయుఁ గర్దముండు
 స్వాయంభువమనువుపుత్రి యైన దేవహూతిం బరిణయం బగుటయు దేవహూతి
 పరిచర్యలకు సంతసిల్లి కర్దముండు నిజయోగ కలితం బగు విమానంబు నందు
 నిలిచి సహస్రదాసీపరివృత యైన దేవహూతింగూడి భారతాది వర్షంబులు
 గలయంగ్రుమ్మరుటయు దేవహూతి గర్దమునివలనఁ గన్యకానవకంబును

గపిలుని గనుటయు దత్తన్యకావివాహంబులును గర్దముని తపోయాత్రయుఁ
 గపిల దేవహూతి సంవాదంబును శబ్దాదిపంచతన్మాత్రల జన్మప్రకారంబును
 బ్రహ్మాండోత్పత్తియు విరాట్పురుష కర్మేంద్రియ పరమాత్మ ప్రకారంబును
 బ్రహ్మతిపురుష వివేకంబును నారాయణుని సర్వాంగస్తోత్రంబును
 సాంఖ్యయోగంబును భక్తియోగంబును జీవునకైన గర్భసంభవ ప్రకారంబును
 జంద్ర సూర్య మార్గంబును చిత్రమార్గంబును దేవహూతి నిర్యాణంబును
 గపిలమహాముని తపంబునకు జనుటయు నను కథలు గల తృతీయస్కంధము
 సంపూర్ణము.

- - - 0 - - -